

A MAGYAR KÖZLÖNY MELLÉKLETE
2021. július 1., csütörtök

Tartalomjegyzék

II. Törvényekhez tartozó indokolások

Végső előterjesztői indokolás a nemzeti adatvagyonról szóló 2021. évi XCI. törvényhez	1144
Végső előterjesztői indokolás a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról szóló 2021. évi XCII. törvényhez	1147
Végső előterjesztői indokolás a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvényhez	1208
Végső előterjesztői indokolás a polgári peres eljárás elhúzódsásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről szóló 2021. évi XCIV. törvényhez	1222
Végső előterjesztői indokolás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvényhez	1230
Végső előterjesztői indokolás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCVI. törvényhez	1247
Végső előterjesztői indokolás a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCVII. törvényhez	1247
Végső előterjesztői indokolás egyes törvényeknek a turizmus-vendéglátás ágazatot érintő stratégiai célú módosításáról szóló 2021. évi XCVIII. törvényhez	1249

II. Törvényekhez tartozó indokolások

Végső előterjesztői indokolás a nemzeti adatvagyonról szóló 2021. évi XCI. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. §-a alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

A törvényjavaslat célja kettős. Egyrészt a nemzeti adatvagyon hasznosításának ösztönzése, elősegítése érdekében létrehozza az ezt támogató szervezetrendszert: a Nemzeti Adatvagyon Ügynökséget, és a Nemzeti Adatvagyon Tanácsot, továbbá megállapítja ezek főbb feladatait. Másrészt a javaslat egységes szerkezetbe foglalja a nemzeti adatvagyon gazdálkodásával és védelmével kapcsolatos szervezeti szabályokat, beemelve a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások fokozottabb védelméről szóló 2010. évi CLVII. törvény rendelkezéseit is a javaslat szövegébe.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

A törvény hatályát állapítja meg.

A § tisztázza a javaslat viszonyát a közadatok megismerésére és újrahasznosítására vonatkozó jogszabályokkal.

A javaslat értelemszerűen nem érinti a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó szabályozási környezetet, a közérdekű adatok megismerése e javaslattól függetlenül továbbra is az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény szerint történik.

A javaslat nem érinti továbbá a közadatok újrahasznosításáról szóló 2012. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Közzététel tv.) szerinti újrahasznosítási eljárást sem. A Közzététel tv. az adatkezelő kezelésében álló közadatok újrahasznosítás céljából való rendelkezésre bocsátását szabályozza, azaz a Közzététel tv. alapján kizárólag olyan adatkészletek igényelhetők, amelyek az adatkezelőnél eleve léteznek (alapfeladata ellátása keretében keletkeztek), az adatkezelő a Közzététel tv. alapján nem kötelezhető ezen adatok átalakítására, feldolgozására. Ezzel szemben a jelen javaslatban szereplő tájékoztatási szolgáltatások a több adatkezelő kezelésében álló nyilvántartások megfelelő összekapcsolásán és elemzésén alapuló adatszolgáltatás szabályait fektetik le. Ezen szolgáltatások keretében a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség az általa végzett adatelemzés alapján olyan adatkészleteket állít elő, amelyek korábban nem léteztek, és semmilyen adatkezelő részére sem álltak rendelkezésre. Erre tekintettel jelen javaslat és a Közzététel tv. szerinti adatszolgáltatási rezsim élesen elkülönül, azok nem érintik egymás eljárási szabályait.

A javaslat nem érinti továbbá az adatkezelő közfeladatát ellátó szervek egyéb, alaptevékenységükhöz kapcsolódó adatszolgáltatásait sem. Ezen adatszolgáltatások – beleértve a közhiteles adatszolgáltatásokat, a működéshez kapcsolódó egyéb intézményközi adatcserét, adatelemzést – tehát a jelen javaslatban szereplő rendelkezésektől függetlenül zajlanak a javaslat elfogadását követően is. A javaslat nem érinti az ezen adatszolgáltatásokkal összefüggésben megállapított és szedett díjakat (pl. igazgatási szolgáltatási díjakat) sem.

A 2. §-hoz

A javaslat értelmező rendelkezéseit tartalmazza. A javaslat e §-ban meghatározza a nemzeti adatvagyon fogalmát, valamint az adatvagyon-gazdálkodással összefüggő főbb tevékenységeket, szolgáltatásokat.

A 3–4. §-hoz

A javaslat az állami adatvagyon hasznosításával kapcsolatos feladatok ellátására a Nemzeti Adatvagyon Ügynökséget jelöli ki, a § az Ügynökség fontosabb feladatait határozza meg:

- a közadatok újrahasonosításáról szóló törvény végrehajtásának elősegítése, ehhez kapcsolódóan a nemzeti közadatportál üzemeltetése, nemzeti közadatkataszter létrehozása és gondozása;
- a Kormány által kijelölt kulcsszolgáltató, és az adatbázisok kezeléséért felelős szerv közreműködésével anonimizált adatbázisok feldolgozása, elemzése;
- adatelemzési szolgáltatások nyújtása a kormányszat, a piac és az állampolgárok felé.

A javaslat egyes szolgáltatásokhoz különös szabályokat állapít meg (lásd 7–11. §), illetve a Kormány részére ad felhatalmazást az itt szereplő feladatok részletszabályainak rendeletben való megállapítására.

Az 5–6. §-hoz

A javaslat az adatvagyon-gazdálkodással összefüggésben létrehozza a Nemzeti Adatvagyon Tanácsot, amely a kormányzati igazgatásról szóló törvény szerinti kormánybizottságként működik. A Nemzeti Adatvagyon Tanács tagjai a Kormány adatgazdálkodásban érintett miniszterei. A Tanács iránymutatásokat és alapelveket határoz meg a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség tevékenységével kapcsolatban, valamint jóváhagyja annak a piaci megkereséseket teljesítő adatszolgáltatásait.

A 7. §-hoz

A tájékoztatási szolgáltatásokra vonatkozó közös szabályokat állapítja meg.

A Nemzeti Adatvagyon Ügynökség a tájékoztatási szolgáltatások teljesítése érdekében megkeresheti az igényben érintett adatokat kezelő szerveket annak érdekében, hogy az adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat rendelkezésére bocsássák. A megkeresésben érintett adatok lehetnek közadatok, illetve anonimizált személyes adatok is.

A megkeresett adatgazda szervezet főszabály szerint köteles teljesíteni a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség megkeresését, a megkeresést meg kell tagadnia ugyanakkor, ha a kért adatok esetében az anonimizálás nem valósítható meg érdemben. Meg kell tagadni a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség felé az adatszolgáltatást abban az esetben is, ha a kért adatok a közadatok újrahasonosításáról szóló törvény szerint sem lennének az igénylő részére átadhatóak. Összességében tehát az adatokat kezelő közfeladatot ellátó szervek anonimizált személyes adatot, vagy a közadat-újrahasonosítási rendszer keretében egyébként is bárki számára rendelkezésre bocsátandó közadatokat kötelesek átadni a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség részére.

Az adatszolgáltatással összefüggő többletköltségeket – pl. adatok lekérésével, leválogatásával, anonimizálás végrehajtásával összefüggésben felmerült többletköltségek – a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség az adatkezelővel kötött megállapodás keretében megtéríti az adatkezelő részére. A költségeket önköltségi alapon, az adatkezelőnél alkalmazott számviteli politika alapulvételével kell megállapítani. Kiemelendő, hogy a Nemzeti Adatvagyon Ügynökségtől más jogcímen – pl. az adatkezelő adatszolgáltatásáért egyébként felszámított igazgatási díj – nem követelhető egyéb díj vagy költségtérítés.

A Nemzeti Adatvagyon Ügynökség az igény teljesítését az igénylő felé is hasonló okokból utasíthatja el – azaz, ha anonimizálással sem biztosítható a személyek beazonosíthatatlansága, illetve, ha a megismerést törvény korlátozza.

A 8–9. §-hoz

A piaci szervezetek és állampolgárok felé történő adatszolgáltatás különös szabályait állapítja meg. Az igény teljesítéséről Nemzeti Adatvagyon Ügynökség gondoskodik. A § rendelkezik továbbá az igénylővel kötendő megállapodás egyes tartalmi elemeiről is. Ezekkel az adatszolgáltatásokkal kapcsolatban a Nemzeti Adatvagyon Tanács jóváhagyási joggal bír.

A 10–11. §-hoz

A §-ok az anonimizáláson alapuló adatszolgáltatás, adatelemzés különös szabályait állapítják meg. Annak érdekében, hogy a személyes adatok védelme teljes mértékben érvényesüljön és azokat közvetetten sem ismerhesse meg arra nem jogosult szervezet, a személyes adaton alapuló adatbázis-összekapcsolással összefüggő igények esetén a személyes adatokat kezelő együttműködő szerv a Kormány által rendeletben kijelölt kulcsszolgáltató szervezet szolgáltatását igénybe véve köteles a személyes adatokat tartalmazó nyilvántartások megfelelő anonimizálását, vagy anonimizálását elvégezni, és az adatokat ilyen módon a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség részére továbbítani.

Az anonimizálás során

- gondoskodni kell arról, hogy az érintett személyes adatok visszafordíthatatlanul beazonosíthatatlanok legyenek, azokat sem a kulcsszolgáltató szervezet, sem a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség sem ismerheti meg,
- egyedi, véletlenszerűen generált kódokat kell alkalmazni, amelyeket az érintetteknek legkésőbb az igény teljesítését követően törölniük kell,
- az igény teljesítését követően az összekapcsolt adatbázisok közötti kapcsolatot is meg kell szüntetni.

Az anonimizálás folyamata során az együttműködő szerv (az adat kezelését egyébként végző közfeladatot ellátó szerv) végzi mindazokat a feladatokat, amelyek során személyes adat kezelése megvalósul. Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 3. § 10. pontja szerint adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adat további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése. Ennek alapján az anonimizálás mint tevékenység az adat kezelésének minősül.

Az Infotv. 5. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha azt jogszabály közérdeken alapuló célból elrendeli. Ennek megfelelően az adatkezelést elrendelő jogszabályok kivétel nélkül tartalmazzák is az adatkezelés célját. Mivel ezekben az anonimizálás mint adatkezelési cél nem szerepel, szükséges a törvényben rendelkezni arról, hogy minden olyan szervnél, amely személyes adatokat kezel, az adatkezelés célja kiegészül az anonimizálással. Ezt a tevékenységet kizárólag az adatgazda végezheti, aki egyébként is jogosult az érintett adat kezelésére. Az adatgazda ehhez a tevékenységéhez igénybe veszi a kulcsszolgáltatótól kapott kulcsot, majd az ilyen módon anonimizált adatokat továbbítja a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség részére. Ennek alapján a kulcsszolgáltató, vagy a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség részéről az Infotv. szerinti adatkezelés nem valósul meg.

Az ilyen igények teljesítésekor a személyes adatot tartalmazó nyilvántartást vezető szervezet köteles együttműködni a kulcsszolgáltató szervezettel és Nemzeti Adatvagyon Ügynökséggel is. A kulcsszolgáltató szervezet a szolgáltatásért díjra jogosult, amely díj megállapítására az e-közigazgatási és informatikai fejlesztések egységesítéséért felelős miniszter jogosult azzal, hogy ezt az adópolitikáért felelős miniszter egyetértésével teheti meg.

A 12–13. §-hoz

A 12. § a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások fokozottabb védelméről szóló 2010. évi CLVII. törvény rendelkezéseit emeli át a javaslatba annak érdekében, hogy a nemzeti adatvagyon védelmével, illetve a nemzeti adatvagyon-gazdálkodással összefüggő szervezeti szabályok egységesen, egy törvényben legyenek megállapítva. A javaslat nem változtat e tekintetben a hatályos szabályozás szerint működő rendszeren, a 2010. évi CLVII. törvény rendelkezéseit változtatás nélkül emeli át.

A 14–17. §-hoz

A záró rendelkezéseket tartalmazza.

Végső előterjesztői indokolás a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról szóló 2021. évi XCII. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. §-a alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

1. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) a klasszikus polgári jogi jogviszonyok mellett a társasági jogot és a főbb magánjogi jogi személyeket is szabályozza. A korábbi Ptk. néhány mondatos rendelkezései helyett az új kódex kimunkálta a jogi személyek általános szabályait, illetve magába olvasztotta a polgári jogviszonyokban megjelenő, kiemelt jelentőségű jogi személy típusokra vonatkozó különös szabályokat is. Ennek alapján a Ptk. a gazdasági társaságok és a szövetkezetek mellett az egyesületeket és az alapítványokat is szabályozza.

A Ptk. jogi személyre vonatkozó általános rendelkezéseiből logikusan következik az egységes jogi személy nyilvántartás kívánalma. Ezt támasztja alá az is, hogy a legfontosabb garanciális szabályokat meghatározó általános rendelkezések szempontjából (a jogi személy alapítása, megszűnése, nyilvántartása, a jogi személy neve, székhelye, szervezete, képviselője stb.) a Ptk. nem tesz különbséget az egyes jogi személy típusok között. Az egységes magánjogi szemlélet önmagában is azt indokolja, hogy ez a nyilvántartás vonatkozásában is megvalósuljon.

A Ptk.-ban megjelenő egységes magánjogi szemlélet a nyilvántartás vonatkozásában is megvalósítható. Ezt támasztja alá az is, hogy több uniós országban jelenleg is egységesen tartják nyilván a cégeket és a civil szervezeteket (pl. Ausztria, Belgium, Dánia, Lengyelország).

A közös nyilvántartás főbb előnyei a következőkben foglalhatók össze:

- egységes eljárási szabályok (egységesítés, kiszámíthatóság);
- gyors eljárás (kötött ügyintézési határidők, az automata útna történő bejegyzésnél pedig rövid alatt megtörténhet a bejegyzés);
- eltérő jogalkalmazási gyakorlat megszüntetése (egységes elbírálási szempontok);
- az állami nyilvántartások összekapcsolásával a nyilvántartásban szereplő adatok fokozottabb helytállóságának a biztosítása, tovább az ügyfelek számára további adminisztratív tehercsökkentés (a más állami nyilvántartásból átvethető adatokat nem kell a szervezetnek külön bejelentenie);
- az állami adatvagyonnal való hatékonyabb gazdálkodás.

Az egységes jogi személy nyilvántartás azonban a magánjogi jogi személyeken túlmutató jelentőségű. Míg (az ügyvédi irodák kivételével) a magánjogi jogi személyek bejegyzését, törlését, a jegyzék vezetését és jellemzően a törvényességi felügyeletét a törvényszék látja el, addig ezen a körön kívüli továbbá jogi személyek adatát is feltünteti a jogi személyek nyilvántartása. Utóbbi esetben a bejegyzési eljárást nem a bíróság folytatja le, hanem az egyéb jogi személyre irányadó anyagi jogi jogszabályban kijelölt szervezet (kamara, Kincstár stb.), azonban a bejegyzés eredményét, a bejegyzendő adatokat nem külön nyilvántartásba vezeti be, hanem ezen egységes nyilvántartásban kerül feltüntetésre.

2. A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) hatálybalépése óta számos alkalommal került módosításra, a normaszöveg mára több kérdésben is nehezen áttekinthetővé vált. Ennek elsődleges oka, hogy a Ctv. megalkotásakor a cégeljárásban az elektronikus ügyintézés volt a kivételes eljárás, és a papír alapú ügyintézés volt az általánosnak tekinthető. Emiatt a törvény szövegezése, megoldásai a papír alapú ügyintézés gondolkodásmódját tükrözik, így az elmúlt évek Ctv.-t érintő törvénymódosításai nehezen voltak koherensen beépíthetőek a normaszövegbe. A javaslat a bíróság által lefolytatandó nemperes eljárások szabályozása körében olyan nagy jelentőségű szemléletváltást vezet be, mind eljárásjogi, mind informatikai értelemben, amely már a hatályos törvény keretei közé semmiképp sem illeszthető.

A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló törvény 2011. évi CLXXXI. törvény (a továbbiakban: Cnytv.) sok szempontból a cégjogi megoldásokból táplálkozik.

Az elmúlt időszakban felerősödött az a jogalkalmazói kíváncsi, hogy a civil nyilvántartásban szereplő szervezetek nyilvántartásba vétele, változásbejegyzése a cégekhez hasonló gördülékeny módon mehessen végbe. Ez jogalkotói oldalon a 2016-s nyilvántartási reform továbbfejlesztésének szükségességét vetette fel. A nyilvántartási eljárás kialakítása megfelelő továbblépést biztosít a Cnytv. szabályai szerint nyilvántartott szervezetek eljárásaiban is.

A Javaslat az elmúlt évek jelentős kódexalkotási technikájához igazodóan § címetek alkalmaz, amely a törvény áttekinthetőségét javítja. A Javaslatban egységesítésre kerültek a magánjogi nyilvántartási (korábbi cégjogi) fogalmak, továbbá ezek a fogalmak valamennyi jogi személy nyilvántartására értelmezhetőekké válnak. A cégekkel valamint a civil és egyéb, cégnek nem minősülő, Cnytv.-ben nevesített szervezetekkel kapcsolatos, a törvényben szabályozott polgári nemperes eljárásokat a Javaslat egységesen nyilvántartási eljárásnak nevezi, és meghatározza azok közös, általános szabályait.

3. A jelenlegi bejegyzési (nyilvántartásba vételi) és változásbejegyzési, továbbá átalakulás, egyesülés és szétválás bejegyzési iránti eljárásokat egységesen bejegyzési eljárásnéven nevesíti, ezáltal a normaszövegben való hivatkozások is egyszerűbbé válnak.

A bíróság elsődleges feladata a jogi személy létrejöttének, megszűnésének (törlésének) konstitutív bejegyzése, a jogi személyről és az adatairól közhiteles nyilvántartás vezetése.

Mindenképpen indokolt a bíróság szemléletén változtatni, annak érdekében, hogy a nyilvántartásba vételi eljárás, illetve a létesítő okirat változásának bejegyzése a közhiteles nyilvántartás vezetése szempontjából érdemi jelentőséggel bíró elemekre terjedjen ki, és a tagok kompetenciájában maradjanak azok a kérdések, amelyeket a Ptk. diszpozitív szabályozása alapján a tagok privátautonómiája körében tartoznak. A bíróság ugyanis a magánjogi jogi személy (a Javaslat szűkebb szóhasználata alapján itt a szervezetek értendők) nyilvántartásba vételkor, illetve a létesítő okirata módosításának bejegyzésekor nem azt „engedélyezi”, hogy a tagok a létesítő okirat szerinti tartalommal alapítsanak jogi személyt, hanem azt vizsgálja, hogy a bejegyzéshez szükséges feltételen érvényesülést kívánó jogszabályi feltételek teljesülnek-e. E körben is utalni lehet arra, hogy a Ptk. 3:3. § (2) és (3) bekezdése alapján a Ptk. Harmadik könyvének általános szabályait minden magánjogi alapon létrejött jogalanyisággal felruházott szervezetre alkalmazni kell. A Javaslat e gondolat mentén vezeti be az automatikus döntéshozatalt a bejegyzési ügyek döntő hányadában.

4. Az automatikus bejegyzések terén a bírósági munka egyszerűbbé válására és az ügyteher csökkenésére tekintettel koncepcionális kérdés, hogy a törvényességi felügyeleti eljárásra a Javaslat nagyobb hangsúlyt fektessen. Figyelemmel arra, hogy az automatikus döntéshozatal bevezetése jelentős ügyteherrel mentesíti a bíróságokat, a bíróságok ellenőrző funkciója a törvényességi felügyeleti eljárásokra irányítható.

A törvényességi felügyeleti eljárás fő célja a nyilvántartási jegyzék közhitelességének és koherenciájának erősítése akként, hogy a nyilvántartás a valóságnak megfelelő, naprakész nyilvántartás legyen. A nyilvántartás, a nyilvántartási jegyzék közhitelességének biztosítása érdekében az informatikai rendszer jelzése alapján is indulhat hivatalból törvényességi felügyeleti eljárás. Az automata által végzett bejegyzési eljáráshoz hasonlóan, azzal arányosan, cél a törvényességi felügyeleti eljárást illetően is az eljárás gyorsabbá tétele, az eljárási határidők rövidítése, az automata által végezhető ügyintézési cselekmények automatizálása.

Új, különleges törvényességi felügyeleti eljárások kerülnek bevezetésre (pl.: törvényességi felügyeleti eljárás az E-ügyintézési törvény szerinti hivatalos elérhetőség hiánya miatt, törvényességi felügyeleti eljárás számviteli törvény szerinti beszámoló közzétételének elmulasztása esetén), illetve egyes meglévő különleges törvényességi felügyeleti eljárások részletesebben kerülnek szabályozásra (pl.: adószám törlésével érintett szervezet, a legfőbb szerv összehívása érdekében kezdeményezett törvényességi felügyeleti eljárás).

5. A cégek, valamint a civil szervezetek jogutód nélküli megszüntetési eljárásaira vonatkozó egységes szabályok kialakítására külön törvényben kerül sor. E törvény fogja tartalmazni a végelszámolásra és ezen szervezetek bíróság általi kényszereljárással történő megszüntetésére vonatkozó szabályokat is. A fizetéseképtelenségi szabályok azonban továbbra is külön kezelendők.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

FEJEZET

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

Alapvető rendelkezések

Az 1. §-hoz

[A törvény hatálya]

A Javaslat rögzíti azokat a főbb eljárástípusokat, és egyéb feladatokat, mely a törvény tárgyi hatályába tartoznak.

Annak érdekében, hogy a törvény első szakasza áttekintő tájékoztatást nyújtson a törvény által felölelt szabályozási kérdésekről, a Javaslat tárgyi hatályt meghatározó rendelkezést alkalmaz.

A Javaslat hatálya kettős. A Javaslat egyik része, amely meghatározza a jogi személyek nyilvántartására vonatkozó rendelkezéseket, tehát azokat a szabályokat, amelyek valamennyi, a nyilvántartásban szereplő jogi személyre, valamint magára a nyilvántartásra vonatkoznak. E szabályok hatóköre, kivéve, ha a Javaslat szóhasználata alapján a szabály szűkebb alanyi körre vonatkozik, a jogi személyek nyilvántartásában szereplő valamennyi jogi személyre kiterjed. Ezeket a szabályokat tartalmazza az I. fejezet.

A nyilvántartási eljárás jelentős részben a cégeknek, valamint a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetekre vonatkozó bírósági nemperes eljárás szabályait jelenti. Az egyéb jogi személyek esetében is értelmezhető azonban szűk körben a nyilvántartási eljárás.

A 2. §-hoz

[A jogi személyek nyilvántartásában szereplő jogalanyok]

A Javaslat felsorolja azokat a jogi személy típusokat, amelyek adatait a jogi személyek nyilvántartása tartalmazza.

A Javaslat megtartja a „cég” gyűjtőfogalmat, azonban a Ctv.-től eltérően nem kíván tartalmi fogalomalkotást végezni. Ennek oka, hogy a cégek körébe eső jogalanyok köre nem tekinthető egységesnek, így a Ctv. azon kitétele, hogy cég az a jogalany, amely üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása céljából jön létre, nem igaz a cégformák egy részére.

A Javaslat hiányt pótló módon immár a törvényi rendelkezések körében sorolja fel a cégformákat.

A közös vállalat, a vállalat cégforma kivezetésre kerül cégnyilvántartásból. A hatályos nyilvántartási jegyzék adatai alapján másfél tucat működő (a nyilvántartási jegyzék adatai alapján működőnek tűnő) céget jelent e két cégforma. Az állami vállalatokról szóló 1997. évi VI. törvény 42. § (1) bekezdés b) pontja alapján a vállalat megszűnik, ha gazdasági társasággá vagy szövetkezetté alakul.

Közös vállalat esetében kiemelhető, hogy a régi Ptk. (1959. évi IV. törvény), továbbá az 1997-es társasági törvény (a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény) is rögzítette, hogy jogi személyiségű gazdasági társaság: a közös vállalat, a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság, továbbá, hogy a gazdasági társaság átalakulással is megszűnhet. Az 1997-es társasági törvény nem tartalmazott korlátozást a közös vállalat tekintetében, így a közös vállalat más társasági formává alakulhatott. A 2006-os társasági törvény 333. § (7) bekezdése kimondta, hogy a „törvény hatálybalépése után új közös vállalat nem alapítható. Az e törvény hatálybalépése napján a cégnyilvántartásba bejegyzett, vagy bejegyzés alatt álló közös vállalat a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvénynek a 2006. június 30-án hatályos rendelkezései szerint működhet tovább.”

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 9. § (5) bekezdése a régi Ptk.-ból kivezetésre került jogi személy formák esetében kimondta az újonnan alapítás tilalmát, a közös vállalat tekintetében pedig a 2006-os társasági törvény hivatkozott rendelkezésére mutat. Mindebből következően a hatályos, illetve már hatályban nem lévő, de alkalmazandó előírások alapján nincs akadálya, hogy eme néhány cég a nyilvántartásban maradó gazdasági társasági cégformává (esetleg a vállalat szövetkezetté) alakuljon át vagy gazdasági társasággal

egyesüljön. Annak sincs törvényi akadálya, hogy az érintett cégek jogutód nélküli megszűnésükről rendelkezzenek. Az átmeneti rendelkezések kapcsolódnak e változáshoz.

A Javaslat átemeli a Cnytv. 4. §-ában meghatározott szervezeti formákat is, továbbá megtartja rájuk gyűjtőfogalomként a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezet fogalmát is. Kiemelhető, hogy a cégek mellett ezek a szervezetek bejegyzési eljárását, törvényességi felügyeletét látja el a törvényszék egységesített eljárással. E jogalanyokra gyűjtőfogalomként szervezet fogalommal utal a Javaslat.

A civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezet fogalma alá tartozó szervezetek köre a jövőben bővíthet, figyelemmel a felsorolás utolsó, általános megfogalmazására. Kiemelhető, hogy a jövőben a társasházakat is a törvényszékek tartják nyilván a jogi személyek nyilvántartásában. A jövőben a társasház is jogi személlyé válik.

Egyéb jogi személynek nevezi a Javaslat azokat a jogi személyeket, amelyek adatai a nyilvántartásban szerepelnek, azonban kívül esnek a cégek, valamint a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek körén.

A 3. §-hoz

[Általános értelmező rendelkezések]

A § a Javaslatban használt fogalmakat egy bekezdésben rögzíti, és egyben ezzel tisztázza is.

A § nem rövid elnevezés bevezetésével, hanem értelmező rendelkezés segítségével rögzíti a Javaslatban használt jogi személy, egyéb jogi személy és szervezet fogalmakat. Szervezet gyűjtőfogalom alá tartoznak a jövőben a cégek és a civil nyilvántartásban szereplő jogalanyok, valamint a társasház. Az egyéb jogi személyek kategóriája azokat a jogalanyokat fedi le, akik bejegyzési eljárását nem a bíróság folytatja le, vagyis nem a bíróság dönt a bejegyzésükről. Ezen egyéb jogi személyek esetében jellemzően van ún. nyilvántartó szerv, amely a bejegyzést megalapozó határozatot meghozza. Ha azonban törvény rendelkezik e jogi személy létrejöttéről, ilyen nyilvántartó szervről nem beszélhetünk, azonban ezen jogi személyek adatait is rögzíteni kell a jogi személyek nyilvántartásában.

Fontos még kiemelni a kiemelt adatigénylő fogalmát. E fogalom a Ctv. szerinti közfeladatot ellátó szervek fogalmára épül, azonban annál szélesebb értelmezési tartományt fed le. A Ctv. szerinti közfeladatot ellátó szervek is nyilvános cégadathoz jutnak hozzá, azonban adatmegismerésük könnyített. A Javaslat kormányrendeleti szintre utalja az adatvagyon hasznosításának részletszabályait. Ennek keretében kerülhet szabályozásra az a feltételrendszer, amelynek esetén egyes szervek, hatóságok, egyéb személyek könnyített módon juthatnak nyilvántartási adathoz, irathoz. E feltételrendszer kiemelt szempontja a közfeladat ellátása, azonban nem az egyetlen szempontja. A Javaslat ezért a kiemelt adatigénylő fogalmát határozza meg. A közfeladatot ellátó szervek Ctv.-beli felsorolását – bővített alanyi körrel – a Javaslat változatlanul fenntartja. E felsorolásnak azért van jelentősége, mert ezen kiemelt adatigénylők a Javaslat rendelkezése alapján jogosultak nyilvános és nem nyilvános adat és irat megismerésére is. A Kormány rendeletében megjelölt további kiemelt adatigénylők nem nyilvános adat, illetve irat megismerésére csak akkor lesznek jogosultak, ha a megismerés lehetőségét számukra törvény biztosítja. A Javaslat végül megjeleníti azon személyi kört is, akik törvény rendelkezése alapján a kiemelt adatigénylőket megillető adat-, illetve iratmegismerésre jogosultak.

Jelezhető, hogy e § mellett a Javaslat I. Fejezete számos értelmező rendelkezésnek (is) minősülő rendelkezést tartalmaz.

A 4. §-hoz

[Nyilvántartási eljárás]

A Javaslat gyűjtőfogalomként vezeti be nyilvántartási eljárás fogalmát. A Javaslat nyilvántartási eljárásnak hív minden olyan nemperes ügyet vagy intézkedést, amelyet a nyilvántartó bíróság a nyilvántartott jogi személlyel kapcsolatosan folytat le.

A Javaslat differenciálja a nyilvántartási eljárásként értelmezhető nemperes eljárásokat a szervezetek (cégek, valamint a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek) esetében és az egyéb jogi személyek esetében. Utóbbi igen szűk körű. A Javaslat kivételes esetben az egyéb jogi személlyel kapcsolatosan a bíróságnak nemperes eljárás lefolytatását vagy intézkedés meghozatalát írja elő. Ennek példája az automatikus bejegyzésekkel összefüggő eljárások. Az automatikus bejegyzésekkel más bíróságtól, hatóságtól származó adatok kerülnek a jogi személyek nyilvántartásában átvezetésre, amely bejegyzés során a nyilvántartó bíróság bejegyző aktusa automatizált.

Kiemelhető, hogy az automatikus bejegyzés során a bejegyzés tartalmát bejegyzés előtt a nyilvántartó bíróság törvényességi ellenőrzésnek nem veti alá, kizárólag az értesítésben és a nyilvántartásban szereplő adatok egyezőségét ellenőrzi le. Mivel ebben az esetben a nyilvántartó bíróság (még ha automata által is) intézkedik a bejegyzésről, az automatikus bejegyzés hibája esetén, az azzal kapcsolatos eljárást a nyilvántartó bíróság folytatja le akkor is, ha a hibás automatikus bejegyzés az egyéb jogi személy adatát érinti.

Az 5. §-hoz

[A jogi személyek nyilvántartása, a nyilvántartási jegyzék, a nyilvántartási adat, a nyilvántartási irat, az elektronikus irattár]

A Javaslat bevezeti a jogi személyek nyilvántartása, a nyilvántartási jegyzék, a nyilvántartási irat fogalmát. A jogi személyek nyilvántartása a cégnyilvántartás, a nyilvántartási jegyzék a cégjegyzék fogalmának érdemben, gyakorlati megközelítésben megfelel. A nyilvántartási jegyzék jelenti a teljes adatbázist, vagyis valamennyi bejegyzett (élő és törölt szervezet és annak adatait tartalmazó nyilvántartást), és jelentheti a konkrét szervezet nyilvántartási jegyzékét, vagyis a szervezet adatait tartalmazó nyilvántartási adattartalmat is egyben.

A nyilvántartási jegyzék a szervezet adatairól vezetett elektronikus nyilvántartás.

A jogi személyek nyilvántartása a nyilvántartási jegyzéket, továbbá a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett adat igazolására szolgáló mellékletek együttesét jelenti. A Javaslat elhagyja a közérdekből és a forgalom biztonsága és a hitelezői érdekek védelme érdekében törvényi kötelezettségre tekintettel benyújtandó további okiratokra való utalást. Ennek oka az, hogy az elmúlt években ezen további iratok (így a 2006-os társasági törvény szerinti fizetőképességi nyilatkozat, a számviteli törvény szerinti beszámoló letétbe helyezése a bíróságon) kivételére kerültek, így e hatályos törvényi rendelkezés mögött sincs valós tartalom már. A Javaslat értelmében a számviteli beszámólót formálisan a nyilvántartási portálon nyújtják be a szervezetek és esetlegesen kötelezett más jogi személyek, azonban azok közzétételére nem bírósági honlapon kerül sor, ezért az nem tekinthető nyilvántartási iratnak. A Javaslat értelmében nyilvántartási iratnak elsődlegesen a szervezet bejegyzéséhez, a szervezet adatai változásához, egyéb változásbejegyzési kérelméhez benyújtott iratok minősülnek. Más nyilvántartási eljárás iratai, valamint a bejegyzési eljárásban keletkezett egyéb iratok – például a bünyügyi nyilvántartó hatóságtól érkező értesítés – nem tartoznak nyilvántartási irat fogalma alá. Nyilvántartási irat fogalma alá kerülnek a jövőben az automatikus bejegyzés iratai is, vagyis maga az értesítés és az esetlegesen csatolt irat (határozat stb.). Ennek oka az, hogy ezekben az esetekben az értesítésben megadott adatokat a bírósági informatikai rendszer – a megadott adatok formái ellenőrzését leszámítva – az értesítés alapján jegyzi be a nyilvántartási jegyzékbe, vagyis tág értelemben véve ezekben az esetekben is kérelemre történik a bejegyzés.

Kiemelhető e körben, hogy a Javaslat jelentős mértékben átalakítja a bejegyzési eljárás körében a bejegyzéshez szükséges iratokkal kapcsolatos szabályozást. Az automatikus döntéshozatal egyik garanciális alappillére, hogy a kérelem törvényességi szempontú vizsgálata megoszlik a bíróság és az eljáró jogi képviselő között. A jogi képviselő vizsgálati körébe esik annak megítélése, hogy az adott kérelem a rendelkezésre álló iratok alapján jogszerűen benyújtható a bírósághoz. A bírósághoz ezért esetlegesen már csak a legfontosabb iratok kerülnek majd benyújtásra – ezek a nyilvántartási iratok –, vagyis a bejegyzési eljárásoknál a jövőben (ismét) lesznek olyan iratok, amelyeket a bíróság közvetlenül nem vizsgál, hanem azokat a jogi képviselő őrzi, és a kérelmen nyilatkozik azok megfelelőségéről. Ezen eseteket és iratokat végrehajtási rendelet fogja meghatározni.

A Javaslat változatlanul fenntartja azt a magánjogi szabályozási elvet, hogy a jogi személyt és adatait a nyilvántartási jegyzékben kell nyilvántartani. Ezen szabály azonban a jogi személyek nyilvántartásának létrehozásával nyeri el tényleges érvényesülését. A nyilvántartási jegyzék adattartalma részben a Javaslat mellékletében, részben végrehajtási rendeletben kerül elhelyezésre.

A Javaslat csupán utal arra, hogy a szervezet nyilvántartási jegyzékének adatai és nyilvántartási iratai az Európai Unió bármely hivatalos nyelvén is nyilvántarthatóak; a részletszabályok azonban a jövőben végrehajtási rendeletbe kerülnek. A másolat, kivonat, bizonyítvány kiadásakor az Európai Unió bármely hivatalos nyelvén kérhető a nyilvántartási jegyzék adata (rovata) megnevezésének megjelenítése.

A Javaslat törvényi szintre emeli az elektronikus irattár fogalmát. Elektronikus irattár jelenti valamennyi nyilvántartási eljárás iratát. A jövőben tehát az irat megismerésére jogosultak nemcsak a bejegyzési ügyek iratait tudják majd elektronikusan megtekinteni, hanem más nyilvántartási eljárás iratait is. Ez azt jelenti, hogy például

a törvényességi felügyeleti eljárás iratai megismeréséhez nem kell az azt lefolytató bíróságra a betekintőnek elmennie, hanem az elektronikus úton is megismerhető lesz.

A 6. §-hoz

[Nyilvántartási adat nyilvántartási jegyzékbe történő bejegyzése, törlése]

A Javaslat általános igényű szabállyal kívánja megjeleníteni, hogy a nyilvántartási jegyzékbe milyen módokon kerülhet bejegyzésre adat. Így egy helyre gyűjti össze azokat a bejegyzési típusokat, amelyek felmerülhetnek.

A nyilvántartási jegyzékbe történő bejegyzés elsődlegesen a szervezet kérelmére történik, hiszen a szervezet nyilvántartási jegyzéke a szervezet adatairól vezetett nyilvántartás. A Javaslat rendelkezik a kötelező bejegyzésről, a bejegyzési kérelem, a változásbejegyzési kérelem benyújtásának határidejéről, továbbá arról, hogy ha a bíróság elutasítja az adat változásának bejegyzését, és az adat feltüntetése kötelező, a bejelentési kötelezettség továbbra is terheli a szervezetet.

Az egyéb jogi személy esetében az erre külön jogszabályban kijelölt nyilvántartó szerv jogosult a bejegyzéshez szükséges határozat meghozatalára, és e (egyéb) jogi személy adatainak bejegyzésére. Ha ilyen nyilvántartó szerv nem értelmezhető az egyéb jogi személy vonatkozásában, akkor a bíróság rögzíti az egyéb jogi személy adatait a nyilvántartásban. Az automatikus bejegyzéssel, más állami nyilvántartásból, más bíróságtól átvett adatokat az egyéb jogi személy nyilvántartási jegyzékében a bírósági informatikai rendszer jegyzi be.

A bejegyzések kis részében a bíróság hivatalból jár el. Erre általában akkor van szükség, ha a nyilvántartási jegyzék közhitelessége azt indokolja (törvényességi felügyeleti eljárásban), vagy ha az adat bejegyzését a jogszabály a bíróságra telepíti (végelszámolás esetén a névhez kapcsolódóan a végelszámolásra utaló tóldat bejegyzése vagy törlése, EUID-val rendelkező cégekkel összefüggő egyes bejegyzések).

A nyilvántartási jegyzék adatainak egy része hitelezővédelmi, illetve közérdekvédelmi funkciót lát el. Ezen adatok általában kedvezőtlenek a jogi személyre nézve (végrehajtás, büntetőjogi intézkedés stb.), így ezek bejegyzésére nem a jogi személy kérelmére kerül sor, hanem az illetékes bíróság, hatóság, egyéb szerv (szervezet) (együttesen: bejelentő szervek) értesítése alapján. Ezen bejegyzések kezelését (bejegyzését, törlését) már a jelenlegi cégbíróági informatikai rendszerben is automata végzi. A bejelentő szervek elektronikus úrlapon (értesítésben) küldik meg a (cég)bíróság (automatája) számára a bejegyzendő vagy törlendő adatokat, szükség szerint csatolva a bejegyzés vagy törlés alapjául szolgáló iratot is. Automatikus intézkedéssel történik a bejegyzés akkor is, amikor a jogi személy adatában bekövetkezett változást az informatikai rendszer átvezeti olyan más jogi személy adataiban is, amely jogi személy nyilvántartási jegyzéke tartalmazza az adatváltozással érintett jogi személy adatait is; mert abban tag, vezető tisztségviselő, könyvvizsgáló stb.

Fontos kiemelni azt, hogy a Javaslat az általa bevezetett fogalmakat következetesen használja, tehát az automatikus bejegyzés, az automatikus adatátvezetés nem azonos eljárási fogalmakat jelentenek, bár mindkét esetben emberi közreműködés nélkül történik meg a bejegyzés. Ezekről is elkülönülő eset a hivatalbóli bejegyzés, valamint az automatikus döntéshozatallal történő bejegyzés, és a törvény erejénél fogva történő automatikus bejegyzés.

A 7. §-hoz

[A nyilvántartó bíróság, a nyilvántartó szerv, a perbíróság, az információs szolgálat]

A Javaslat nem változtat azon, hogy a nyilvántartás vezetése, a nyilvántartásba vételi, a változásbejegyzési kérelmek (ideértve az átalakulás, egyesülés, szétválás iránti kérelmet is) elbírálása, a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása, a törvényben szabályozott egyéb ügyek a törvényszék mint nyilvántartó bíróság hatáskörébe tartoznak. A szervezet megszűnésével összefüggő eljárások – kivéve a fizetéseképtelenségi eljárásokat – külön törvényben kerülnek szabályozásra. Az egyéb jogi személyek körében, ahol a nyilvántartással kapcsolatos eljárások lefolytatását jogszabályban kijelölt szerv végzi, e jogi személyek nyilvántartása tekintetében a bíróság a nyilvántartásnak a kezelője.

A Javaslat szerinti megoldásban a nyilvántartói bírósági munka súlypontja a rutin bejegyzési és változásbejegyzési ügyekről az egyéb ügyekre, elsődlegesen a törvényességi felügyeltre helyeződik át. A rutin ügyeket a jövőben automaták végzik. Azokban a bejegyzési ügyekben, egyéb eljárásokban, ahol az érdemi határozatot nem automata hozza, fontos szabályozási cél, hogy a bírósági joggyakorlat egységessé váljon.

A bíróság feladatainak tételes felsorolását a Javaslat nem tartalmazza, mert az valós normatív tartalommal nem bír, és felesleges a törvényben megjelenő feladatokat tételesen megjeleníteni.

Az egyéb jogi személyek esetében nem a bíróság látja el a bejegyzéshez szükséges határozathozatali (engedélyezési) eljárást, hanem külön jogszabályban, törvényben meghatározott szervezet. Ilyen például a területi kamara az ügyvédi iroda tekintetében. E szerveket a Javaslat nyilvántartó szervnek nevezi. Ezekben az esetekben a bíróság semmilyen módon nem vesz részt az eljárásban, a nyilvántartásba vételt, a kérelemre történő adatváltozást, vagy akár e jogi személy törlését nem engedélyezi, nem bírálja felül. Lesznek ugyanakkor olyan egyéb jogi személyek is, amelyek adatait a jogi személyek nyilvántartása feltünteti, azonban velük kapcsolatban nyilvántartó szerv nem értelmezhető. Ezekben az esetekben a jogi személy megadja az adatait a nyilvántartási portál erre a célra szolgáló felületén (részén), és a bíróság az adatok formális ellenőrzése után azokat bejegyzéssel rögzíti a nyilvántartásban. Kiemelhető, hogy a bíróság ebben az esetben sem folytat le törvényességi szempontú vizsgálatot, kizárólag az adatok más állami nyilvántartással való egyezőségét vizsgálja, és azt, hogy az adat bejegyzését abszolút kizáró ok nem merül fel. Ilyen lehet a büntetőjogi okból fennálló akadály.

Annak érdekében, hogy a bíróságot mint nyilvántartó bíróságot a szövegezésben egyértelműen meg lehessen különböztetni a perben eljáró bíróságtól, a Javaslat bevezeti a perbíróság fogalmát.

Az információs szolgálat (jelenlegi Céginformációs Szolgálat) szerepe a nyilvántartási eljárásban jelentős mértékben felértékelődik a jövőben. E minisztériumi szervezeti egység működteti, biztosítja a nyilvántartási eljáráshoz szükséges elektronikus ügyintézés támogató rendszereket, továbbá a jövőben is ellátja a bejegyzési kérelmek befogadhatóságára vonatkozó informatikai és formai vizsgálatot, adategyeztetési feladatot. A nyilvántartási információ biztosításának új és részletes szabályait kormányrendelet fogja a jövőben rögzíteni.

A 8. §-hoz

[A jogi személyek nyilvántartási portálja, a bírósági informatikai rendszer]

A Javaslat a nyilvántartásra vonatkozó alapvető rendelkezések között megjeleníti a nyilvántartási portált és a bírósági informatikai rendszert is. A bírósági informatikai rendszer nem újonnan kerül kialakításra, hiszen már a cégbejegyzésről és a nyilvántartási jegyzékről szóló 13/1989. (XII. 16.) IM rendelet számítógépes nyilvántartás vezetésének lehetőségéről rendelkezik, és az informatikai fejlesztések meg is indultak minden bíróságon. Ezen bírósági informatikai rendszer az elmúlt több mint harminc év során folyamatosan fejlesztésre került, és mára egy komplex informatikai rendszernek tekinthető, amely biztosítja a bírósági ügyintézés, a kapcsolattartás más érintett szervezetekkel (például állami adó- és vámhatóság, KSH), továbbá számos automatikus bírósági intézkedést is „átvállalt” az évek során (automatikus bejegyzések, adatátvezetések), és további feladatokat is ellát. A Cnytv. szerinti nyilvántartó bíróság ügyviteli és ügykezelési rendszere is fejlesztésre került az elmúlt időszakban. A bírósági informatikai rendszer a jogi személyek nyilvántartásának kialakításával megújításra kerül.

Új elemként jelenik meg a jogi személyek nyilvántartási portálja, amely egy komplex feladatot ellátó szakrendszerként kerül kialakításra. A nyilvántartási portál létrehozásának elsődleges célja a Ctv.-ben szabályozott email alapú kapcsolattartás felváltása egy, az E-ügyintézési törvény rendelkezésének megfelelő, önállóan működtethető ügyintézési felülettel. Az internetes felület kialakítása számos további előnnyel is jár. Így különösen segítséget nyújt a kérelmek összeállításában, az eljárásokra vagy szolgáltatásokra vonatkozó általános tájékoztatás nyújtásában.

A 9. §-hoz

[A nyilvántartási eljárás működtetési költségeinek biztosítása]

A Javaslat változatlan tartalommal tartja fenn a Ctv. hatályos rendelkezését, azon csak a Javaslat szerinti új szóhasználatból következő pontosításokat vezeti át.

A közhitelesség, a nyilvánosság, a Cégek Közlöny

A 10. §-hoz

[A jogi személyek nyilvántartásának közhitelessége]

A társasági jog egyes vonatkozásairól szóló, 2017. június 14-i 2017/1132/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv nem tartalmaz előírást a tekintetben, hogy a tagállami cégnyilvántartásnak milyen módon kell működnie.

Az európai modellek egy részében regisztrációs, bejelentési elv szerint működik a cégnyilvántartás, az európai modellek egy része a cégnyilvántartásba való bejegyzés előtt állami (hatósági, bírósági, kamarai) ellenőrzést ír elő. A magyar hatályos rendszer a bejegyzési kérelmek törvényességi szempontú vizsgálatát helyezte előtérbe. Ezen egy rövid ideig az egyszerűsített cégeljárás vert éket, amikor a bejegyzéshez minimális okirat vizsgálatot írt elő.

A Javaslat szerinti bejegyzési eljárásban a bíróságnak a benyújtott nyilvántartási iratok törvényességi szempontú vizsgálata a nyilvántartás vezetéséhez szorosan kapcsolódó elemek vizsgálatára korlátozódik, továbbá az automatikus döntéshozatali eljárásban a létesítő okirat rendelkezéseinek közvetlen vizsgálata nem is történik meg; a bíróság a kérelem és a jogi képviselőnek a nyilvántartási iratokra vonatkozó nyilatkozata alapján hozza meg a döntést.

Megfelelve az irányelv szövegének is, a Javaslat továbbra is kimondja az immár kibővült nyilvántartás közhitelességét. A közhitelesség szabályait a Ptk. rendelkezésével együtt kell értelmezni, ezért a Javaslatban nem szerepelnek azok a garanciális szabályok, amelyeket a Ptk. tartalmaz. A nyilvántartási jegyzék tekintetében a Javaslat biztosítja azt a jogi szabályozást, hogy az abban foglalt adatok megegyeznek a szervezet kérelmében (a kérelem kitöltött nyomtatványában) meghatározott adatokkal, és hogy az adatokat a bíróság törvényességi (vagyis jogi) és adathitelességi vizsgálat (vagyis más állami nyilvántartásból való adatigénylés) után jegyezte be. A nyilvántartási irat tekintetében pedig a jogi képviselő eljárása, és a döntéshozó személy általi elbíráláskor a részletes bírósági vizsgálat, továbbá az utóellenőrzés jogintézménye biztosítja a nyilvántartási iratok – nyilvántartási adatokkal való – egyezőségét. A Javaslat fenntartja, hogy a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett adat valóságával szemben van helye ellenbizonyításnak. A nyilvántartási jegyzék közhitelességéhez a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett adatban bízva, ellenérték fejében jogot szerző fel jóhiszeműségének véelmét köti a Javaslat.

A Javaslat pontosított tartalommal tartja fenn azokat a rendelkezéseket, amelyek az 2017/1132/EU irányelv, illetve az (EU) 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használata tekintetében történő módosításáról szóló, 2019. július 11-i (EU) 2019/1151 európai parlamenti és tanács irányelv (a továbbiakban: digitális irányelv) átültetését szolgálják. A digitális irányelv tartalmazza a bejegyzett és a Céglőnyben megjelent, valamint a nyilvántartási iratokban megjelenő adat eltérésére vonatkozó szabályt. A bejegyzett és a Céglőnyben megjelenő adateltérés jelentősége egyre kisebb, hiszen az elektronikus eljárásokban egyre kisebb az esélye annak, hogy az elektronikus eljárásban bejegyzett, és elektronikus úton megjelenésre (korábbi szabályozásban közzétételre) továbbított adat egymástól eltérjen. A digitális irányelv új elemként mondja ki, hogy eltérés esetén a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett adat az irányadó; ezt a Javaslat is rögzíti.

Figyelemmel arra, hogy ezen irányelvi eredetű szabályok összeegyeztethetőek valamennyi, a jogi személyek nyilvántartásában szereplő jogalany szabályozási elveivel, a közhitelesség szabályai valamennyi nyilvántartott jogalany tekintetében érvényesülnek.

A 11. §-hoz

[A jogi személyek nyilvántartásának nyilvánossága]

A Javaslat a nyilvántartás nyilvánossága körében jelentős változtatásokat vezet be. Az elektronikus kommunikáció egyre szélesebb körű elterjedésével, illetve az interneten elérhető adatok egyszerű megismerhetőségével az elmúlt évek egyre fontosabb kérdésévé vált a személyes adatok védelme. A hatályos Ctv. a cégre vonatkozó adatok és iratok szinte korlátlan megismerhetőségét biztosítja. Nem lehet azonban eltekinteni attól, hogy a 2006-ban rendelkezésre álló eszközök egy adott irat vagy adat megismerésére mások voltak, mint jelenleg, másrészt az elmúlt években az adatvédelem területén is jelentős szigorítások történtek.

A Javaslat immár a szükséges és indokolt mértékre korlátozza a nyilvánosság körét. A törvény a jövőben bővíti a nem nyilvános iratok és eljárások körét, továbbá a nyilvántartási jegyzék adattartalmát sem teszi bárki számára teljes mértékben megismerhetővé. A bejegyzési eljárás tekintetében kiemelhető, hogy a nyilvántartási jegyzékben nyilvántartott természetes személyek adatai közül csak a személy nevét, születési idejét és anyja nevét ismerheti meg majd bárki. Ha a természetes személy adatait törlik a nyilvántartásból, mert már nem vesz részt a szervezet működésében, vagy a szervezetet egyébként törlik a nyilvántartási jegyzékből, a törölt természetes személy adatai a törlés után tíz évvel már minden adata kiterjedően nem nyilvános adattá válnak. A törlés után azonban tíz évig még úgy ismerhető meg az adat, mint a hatályossága esetén (tehát nyilvános adat ekkor is a természetes személy neve, születési ideje és az anyja neve). A bejegyzési kérelem formanyomtatványa nem lesz nyilvános irat, továbbá

a visszautasított és elutasított kérelmek, valamint a megszüntetett bejegyzési eljárásban benyújtott kérelem mellékletei (nyilvántartási iratai) sem lesznek nyilvánosak.

A jövőben főszabályként nem lesznek nyilvánosak a törvényességi felügyeleti eljárás iratai sem. Ez alól a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek törvényességi felügyeleti eljárásainak egy része képez majd kivételt. A kivétel oka, hogy ebbe a körbe számos olyan szervezet tartozik, melynek működését közérdeklődés, fokozottabb figyelem kíséri (szakszervezetek, szövetségek, vagyonkezelő alapítványok, a Javaslat hatálya alá tartozó vallási közösségek). A civil szféra transzparens, átlátható működését, a jogkövető magatartást elősegíti, ha az alappal megindult törvényességi felügyeleti eljárás iratai a nyilvánosság számára továbbra is hozzáférhetővé válnak. Az iratbetekintésre a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 50. alcímében foglalt szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy a szervezet vezető tisztségviselőjét, tagját, felügyelőbizottsági tagját, továbbá az egyes jogi személy típushoz szorosan kapcsolódó, a Javaslatban felsorolt személyeket minden esetben megilleti az irat-betekintési jog. Ezen személyek a Pp. fogalmai szerint nem tekinthetők feleknek (így betekintési joguk a Pp. alapján automatikusan nem biztosított), azonban a jogi személyek jogában kiemelt érdek fűződik ahhoz, hogy ezen személyek minél egyszerűbben hozzájussanak a szervezettel kapcsolatos információkhoz. Erre tekintettel rendelkezik irat-betekintési jogukról a Javaslat.

A 12. §-hoz

[A nyilvántartási adatok nyilvánosságának korlátai]

A Javaslat a nyilvántartási jegyzék adatai és a nyilvántartási iratok nyilvánosságának korlátait részletesebben is szabályozza. Az adatok a jövőben nem lesznek korlátlan mértékben nyilvánosak. Ugyanakkor a forgalom biztonsága, a piaci szereplők átláthatósága azt kívánja meg, hogy akinek jogi érdeke fűződik a nyilvános adatokon túl is a nyilvántartási jegyzékben nyilvántartott adat megismerésére, az lehetőség szerint garanciák beépítésével azokat megismerhesse.

A nyilvántartási jegyzékben feltüntetésre kerülő természetes személyeknek tudniuk kell, hogy adataikat a nyilvántartási jegyzék mint állami nyilvántartás nyilvántartja, és azok harmadik személyek számára is megismerhetők lehetnek. A megismerhetőséghez fűződő érdek azonban a természetes személynek a nyilvántartási jegyzékből való törlését követően egyre kevésbé áll fenn, a Javaslat értelmében tíz év után elenyészik. A természetes személy nyilvántartási jegyzékből való törlését követő tíz év után a nyilvántartási jegyzékből már sem neve, sem születési ideje, sem az anyja neve nem lesz megismerhető. A természetes személy törlésére egyrészt sor kerül, ha a szervezet működésében már nem vesz részt, vagy ha a szervezetet törlik a nyilvántartási jegyzékből. A nyilvántartási iratok tekintetében ezt a minősítést nem lehet elvégezni, így a tíz évvel korábbi nyilvántartási iratokból a természetes személy valamely adata továbbra is megállapítható marad.

A Javaslat értelmében a szervezet tagja és a szervezet nyilvántartási jegyzékébe bejegyzett személy (vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tag stb.) a nem nyilvános nyilvántartási adat megismerésére jogosult. Egyéb személyeket sem zár ki a Javaslat a nem nyilvános adat megismeréséből, azonban többletkövetelményt társít hozzá. Az információt kérőnek egyértelműen azonosítania kell magát, és a megismerés célját meg kell jelölnie.

A törvény garanciális szabályként mondja ki, hogy a rendelkezésben felsorolt kiemelt adatigénylők nem nyilvános adat megismerésére is jogosultak, vagyis számukra a nyilvántartási adat megismerésére a Javaslat maga ad felhatalmazást. A külön kormányrendeletben felsorolt, kiemelt adatigénylőnek minősülő személy vagy szerv esetében a Javaslat annyit említ, hogy a nem nyilvános adat megismerésére vonatkozó jogukat törvénynek kell biztosítania.

A nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett belföldi természetes személyek lafcímének megismerését a fentiekben nem említett személyek a nyilvántartási jegyzékből információként nem igényelhetik. A lafcímet a polgárok személyi, lafcím és értesítési cím adatait tartalmazó nyilvántartásból lehet igényelni.

A 13. §-hoz

[A nyilvántartási iratok nyilvánosságának korlátai]

A Javaslat a nyilvántartási iratok megismerhetősége tekintetében is speciális rendelkezést tartalmaz. Fontos emlékeztetni arra, hogy a nyilvántartási irat továbbra is csak a bejegyzési eljárásban benyújtott irat, vagyis egyéb nyilvántartási eljárás (például törvényességi felügyeleti eljárás) iratai nem minősülnek nyilvántartási iratnak.

A jövőben a bejegyzési kérelem nyomtatványa nem nyilvános nyilvántartási irattá válik, hiszen abban olyan adatok is szerepelnek, amelyek nyilvántartott, de nem nyilvános adatok. Nem válik nyilvánossá a visszautasított vagy elutasított bejegyzési kérelem, a megszüntetett bejegyzési eljárásban benyújtott kérelem sem. A nyomtatvány egyáltalán nem nyilvános irat, így az utóbbi esetekben a Javaslatnak csak a kérelem mellékleteiről kell rendelkeznie. A rendelkezés indoka, hogy ezeknek a kérelmeknek a megismeréséhez a forgalom biztonsága szempontjából érdek nem fűződik, hiszen bejegyzés a nyilvántartási jegyzékbe nem történik.

Fontos újítása a Javaslatnak, hogy a bíróság a jövőben egyedi ügyekben – akár kérelemre, akár hivatalból – dönthet a nyilvántartási irat nem nyilvános kezeléséről, vagyis arról, hogy az irat csak akkor ismerhető meg, ha arra a nem nyilvános iratra vonatkozó rendelkezés alapján egyébként mód van. A nyilvántartási irat kérelemre történő nem nyilvános kezelésének elrendelésére irányuló eljárási szabályokat a bejegyzési eljárás szabályai között részletezi a Javaslat. A szervezet létesítő okirata és annak módosítása nem kezelhető nem nyilvános iratként, hiszen az a szervezet alapidokumentuma. A közérdekű adatot tartalmazó nyilvántartási iratokkal kapcsolatosan a Javaslat rögzíti, hogy az ilyen irat nem nyilvános kezelése nem érinti az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvényben (a továbbiakban: Infó tv.) és egyéb törvényekben biztosított, a közérdekű adat megismerését szolgáló rendelkezések alkalmazását. Vagyis ezen iratok a jogi személyek nyilvántartása tekintetében lesznek nem nyilvános iratok, azonban azok külön törvény szerinti megismeréshez fűződő jogot a Javaslat nem érinti. Ezt maga az Infó tv. 27. § (8) bekezdése is rögzíti, mikor kimondja, hogy [e] fejezet rendelkezései nem alkalmazhatók a közhitelű nyilvántartásból történő – külön törvényben szabályozott – adatszolgáltatásra.

A Javaslat fenntartja azt a jelenlegi cégjogi rendelkezést, hogy az okiratot szerkesztő jogi képviselőnek tájékoztatnia kell a felet, ha olyan személyes adatok is szerepelnek az iratokban, amelyeket a törvény nem ír elő. E rendelkezés az okiratot szerkesztő jogi képviselő feladatain keresztül közelíti meg a problémát. Az okiratot szerkesztő jogi képviselőnek a feladata ugyanis, hogy az okirat jogszabályoknak való megfelelését garantálja, így mérlegelje azt, milyen adatok és nyilatkozatok feltüntetése szükséges. A szükséges mértéket meghaladó adatközlés veszélyeire neki kell a felek figyelmét felhívnia és az okiratot szerkesztő jogi képviselőnek az ügyfél érdekében e körben is kellő körültekintéssel kell eljárnia, és felesleges személyes adatok szerepeltetését el kell kerülnie. Ha jogi képviselő nem vesz részt az eljárásban, erre a bíróság hívja fel a szervezet figyelmét.

A rendelkezés a civil szervezet fogalmát használja. Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Ectv.) határozza meg a civil szervezet fogalmát, és ettől a Javaslat sem tér el.

A 14. §-hoz

[A nyilvántartási jegyzékbe történő bejegyzés közzététele, a Céglőny]

A Céglőny működésében változásokra van szükség. A Céglőny az igazságügyi minisztérium hivatalos lapja, amelynek fő feladata, hogy abban a cégekre vonatkozó bírósági döntéseket nyilvánosságra hozzák. Az uniós jogalkotási törekvések nyomán megszülető szabályok azonban a jövőben nem teszik lehetővé, hogy a nyilvántartási jegyzékbe való bejegyzés és a közzététel között idő teljen el, hanem a nyilvánosságra hozatalon (közzétételen) a bejegyzést kell érteni. A Hivatalos Lapban vagy más platformon való közzététel egy a tagállamok döntési kompetenciájába eső többlet lehetőség, azonban a harmadik személyek megismeréséhez fűződő határidők és jogkövetkezmények a nyilvánosságra hozatalhoz kapcsolódnak. Megjegyezhető továbbá, hogy a Céglőny már ma sem tekinthető a szó gyakorlati értelmében lapnak, hiszen a Céglőnyben megjelennek óra-perc pontosan közzétett közlemények, napi egyszeri felöltéssel közlemények, illetve vannak hetente közzétett közlemények.

A Céglőny a köztudatban szorosan összekapcsolódott a közzététellel, így a Javaslat nem szünteti meg a Céglőny intézményét.

Jelenleg is már csak pár óra telik el a cégjegyzékbe történő bejegyzés és a közzététel között. A Céglőnyben 0 órákor jelennek meg az előző napon meghozott bejegyzésekről szóló végzések, így nem indokolt – különös figyelemmel a közhitelesség szabályára –, hogy eltérő szabályozás legyen a 2017/1132/EU irányelv, illetve a digitális irányelv hatálya alá társasági formák és a többi szervezeti forma között a közzététel, a közzétételhez fűződő joghatás között. A Javaslat szerinti megoldás zárt rendszert hoz létre. A bejegyzéssel válnak nyilvánosan hozzáférhetővé az iratok, válik jogerőssé a bejegyzés. A közhitelesség tehát a bejegyzéshez kötődik, és a bejegyzés Céglőnyben

való megjelenése tájékoztatási célt szolgál a jövőben. Ugyanakkor a Javaslat speciális rendelkezésként a Cégbözlönyben történné közzétételhez kapcsol perindítási határidét.

A Javaslat nem változtat azon, mely bírósági, más bírósági közlemények jelennek meg a Cégbözlönyben, azonban általános megfogalmazással jeleníti meg azokat. A bírósági végzések tekintetében nem utal az automatikus bejegyzésekre, hiszen az felesleges. Más bíróságok közleményeit pedig nem sorolja fel, hiszen úgyis a külön jogszabály határozza meg, mit és hogyan kell a Cégbözlönyben közzétenni a bíróságnak. A Javaslat továbbá elhagyja a közzététel módjára vonatkozó részletes szabályokat is. A jövőben végrehajtási rendelet fogja meghatározni, hogy a szervezetre vonatkozó bírósági közlemények milyen eljárással, milyen időponttal kerülnek megjelenítésre, és hogy a szervezetek a közvetlen közleményeiket hogyan kell megküldeni, és mikor jelenhetnek meg a Cégbözlöny felületén.

Fontos rendelkezés, hogy a jövőben a nyilvántartásban szereplő valamennyi jogi személy esetében e közzétételi, nyilvánosságra hozatali szabályok érvényesülnek.

A jogi személyekre vonatkozó nyilvántartási információk alapvető rendelkezései

15. §-hoz

[A jogi személyre vonatkozó nyilvántartási információ]

A Javaslat meghatározza, mi minősül nyilvántartási információnak. A nyilvántartási információ a nyilvántartási jegyzék adatára, a nyilvántartási iratra és a számviteli beszámolóra vonatkozó információ. Ez az információ irányulhat az egyes szervezetekre vonatkozó információra, de akár a nyilvántartási jegyzék teljes tartalmának meghatározott szempontú csoportosítása is nyilvántartási információ lehet. A Javaslat a legalapvetőbb nyilvántartási információkat jeleníti meg. A nyilvántartási információ fogalmába beemeli a számviteli beszámolókról való információt is. A további információk szolgáltatásaira, a nyilvántartási információ egyes fajtáira és azok igénybevételeire vonatkozó részletes szabályok kormányrendeletből ismerhetők meg.

A Javaslat egyik fontos újdonsága, hogy a jövőben minden járási hivatalban (kormányablakban) nyilvántartási kivonat, nyilvántartási másolat, nyilvántartási bizonyítvány, nyilvántartási névjegy vagy akár nyilvántartási iratról másolat kérhető, vagyis jelentősen bővül azon helyek köre, ahol információhoz lehet jutni. Az elektronikusan biztosított információ szolgáltatásának jelentős javulását eredményezi az, hogy a nyilvántartási portálon keresztül azonnali fizetés mellett online információhoz lehet jutni. Emellett megmarad a bíróságnál igényelhető információ lehetősége is. A törvény a jövőben normatív módon rögzíti, hogy közhiteles nyilvántartási információt csak közvetlenül az „állami szolgáltatótól” lehet igényelni, vagyis más piaci szolgáltató által biztosított, a nyilvántartási jegyzék adatára vonatkozó adatszolgáltatás nem közhiteles. A Javaslat továbbá egyes elnevezések esetében kimondja, hogy azokat a nem „állami szolgáltatótól” igényelt információ során nem lehet használni.

A nyilvántartási információk szolgáltatásra vonatkozó részletes szabályokat (automatizált információ, állandó hozzáférést biztosító információ, csoportosított információ stb.) kormányrendelet fogja tartalmazni.

A 16. §-hoz

[Ingyenes nyilvántartási információ]

A Javaslat alapján is biztosít az állam ingyenes információt. Az állam által biztosított ingyenes információ célja, hogy az információt igénylő megbizonyosodhasson arról, hogy a szervezet létezik, továbbá, hogy megismerhesse e szervezet nyilvános adatait. Az ingyenes információ tájékoztató jellegű.

A 17. §-hoz

[E-Justice portál]

A Javaslat a digitális irányelvre figyelemmel szabályozza az e-Justice portálon keresztül biztosított uniós információk szolgáltatást, azzal, hogy a megismerhető adatok a nyilvántartási információról szóló kormányrendeletbe kerülnek.

A jogi személy számviteli törvény szerinti beszámolójának közzététele

A 18. §-hoz

[Számviteli beszámolók közzététele]

A számviteli beszámolók közzétételéről és letétbe helyezéséről a számviteli jogszabályok rendelkeznek. Jelenleg a cégeknek a Céginformációs Szolgálat részére, a civil szervezeteknek az Országos Bírósági Hivatal részére kell megküldeniük a számviteli beszámolóikat. A cégek a számviteli beszámolóikat 2009-től (első ízben a 2008-as üzleti évről) közzététel és letétbe helyezés céljára kizárólag az erre létrehozott informatikai rendszeren keresztül, elektronikus úton küldhetik meg. A civil szervezetek esetében – az előírásoktól függően – még papír alapon és elektronikus úton is történhet a benyújtás. A számviteli beszámoló benyújtás mulasztásának jogkövetkezményei is többfélék jelenleg. Cégek esetében a jogkövetkezményt az adózás rendjéről szóló törvény alapján az adó- és vámhivatal alkalmazza (adószám-törlesztés), a civil szervezetek esetében pedig a Cnytv. alapján a nyilvántartó bíróság (bírság). Míg a cégek esetében akár a cég megszüntetéséhez is vezethet a mulasztás, civil szervezet esetén kizárólag bírság kerül kiszabásra. Megjegyezhető az is, hogy a jelenlegi helyzet az állami adó- és vámhatóság számára például azért okozhat nehézséget, mert más szerv eljárásában elkövetett jogsértés ügyében kell eljárnia, így például a kimentésként megfogalmazott körülményeket nem tudja közvetlen módon vizsgálni. A civil szervezetek esetén is más szervezethez kell benyújtani a beszámolót, mint amely később szankcionálja a benyújtás elmaradását.

A Javaslat ezeket a különféle megoldásokat hozza egy nevezőre, és a számviteli beszámoló letétbe helyezésével, közzétételével és a benyújtás esetleges elmulasztásával összefüggő felhívási és értesítési feladatokat kizárólagosan az információs szolgálathoz telepíti. Ezzel a megoldással a mulasztással összefüggő intézkedések alkalmazására (felhívás, stb.) is sokkal gyorsabban kerül majd sor.

A Javaslat a jogi személyek számviteli törvény szerinti beszámolójának közzététele körében csak a legalapvetőbb rendelkezéseket tartalmazza, a többi kérdés végrehajtási rendeleti szinten kerül meghatározásra. A civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezet tekintetében jelentős változást jelent a javaslatbeli megoldás. A Javaslat alapján a számviteli beszámoló közzétételére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni arra a nyilvántartásban szereplő jogalanyra, amelyet a rá vonatkozó törvény e § szerinti közzétételi eljárásra kötelez.

A jogi személyek alapvető adataira vonatkozó közös rendelkezések

A 19. §-hoz

[A nyilvántartási szám, a jogi személy elnevezése, székhelye]

A rendelkezés valamennyi, a nyilvántartásban szereplő jogi személyre vonatkozó adatként rögzíti a nyilvántartási számot, a nevet és a székhelyet.

FEJEZET

A SZERVEZETRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A szervezet alapvető adataira vonatkozó rendelkezések

A 20. §-hoz

[Az EUID]

A Javaslat önálló szakaszban jeleníti meg az EUID-t.

A 21–22. §-hoz

[A jogi személy elnevezése]

[Kizárt elnevezések, a névre vonatkozó egyéb feltételek]

A Ptk. 3:1. §-a a jogi személy általános rendelkezései között a jogi személy jogképességéhez kapcsolódó rendelkezéseket tartalmazza, vagyis minden rendelkezése feltétlen érvényesülést kívánó norma. A Ptk. 3:1. § (5) bekezdése szerint „a jogi személynek saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését és képviselését ellátó szervezettel kell rendelkeznie”. A Ptk. 3:2. § értelmében a jogi

személyek általános szabályai érvényesülnek a Ptk.-ban nem szabályozott jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező, azonban jogalanyisággal felruházott személyre. Ebből következően minden szervezetnek névvel kell rendelkeznie, hiszen saját elnevezés nélkül nem teljesül az egyik fontos törvényi feltétel, a saját név.

A Javaslat a név körében csak az alapvető rendelkezéseket tartalmazza. A Javaslat nem ismétli meg azokat a szabályokat, amelyeket a Ptk. 3:6. §-a már kimond. (Fontos jelezni, hogy a Ptk. 3:6. § is módosításra kerül.)

A részletszabályok végrehajtási rendeletben kerülnek elhelyezésre. Így végrehajtási rendeletbe kerül az állami, nemzeti szó használatához kapcsolódó, a szervezet tagjának, a gazdasági társaság tulajdonosának nevének feltüntetéséhez, a történelem kiemelkedő személyiségének nevének feltüntetéséhez kapcsolódó és egyéb, a Ctv.-ben lévő részletező jellegű rendelkezés. Mivel ezek a névre vonatkozó jogszabályi előírások, nem pedig bíróságnak a név elfogadhatóságára vonatkozó döntési jogát korlátozzák, elhelyezhetőek a törvényi szintnél alacsonyabb szintű jogszabályban is. Fontos jelezni, hogy ehelyütt a Javaslat normatív módon is utal arra, hogy a névre vonatkozó rendelkezések egy része végrehajtási jogszabályban kerül rendezésre.

A jogi személy nevének vonatkozásában kiemelhető, hogy a Javaslat a garanciális szabályok között fenntartja a névvalódiság, a névszabatosság és a névkizárólagosság szabályát.

A szervezet tagjának nevének szabályozásánál a Javaslat a szervezet tagjának neve mellett megjeleníti a szervezet alapítójának a nevét is, mert egyes szervezeti formák esetében az anyagi jogi rendelkezések is alapítóról rendelkeznek.

A Javaslat továbbra is megtartja a név elemeinek a meghatározását. A szervezet tevékenységére utaló jelzők használatáról a Javaslat ismét rendelkezik, azonban kötelezővé nem teszi, hogy a szervezet a nevében utaljon főtevékenységére. A Javaslat egyértelműen rögzíti, hogy a rövidített névben a választott cégforma kizárólag rövidített formában tüntethető fel. A bírói gyakorlat már kimunkálta, hogy a név (cégnév) írásmódjának is jelentősége van, így ha a szervezet a neve bejegyzését követően a neve írásmódját megváltoztatja, akár a rövidített név tekintetében, az változásbejegyzési eljárást von maga után. A szervezeti forma megnevezése, a névben való feltüntetése a névnek nem a szervezet által meghatározható része. Ezért a jövőben – a végrehajtási rendelet – egyértelműen meghatározza, hogy a szervezeti formákat hogyan és milyen írásmóddal kell feltüntetni. Ez alól csupán a civil szervezetek képeznek kivételt, figyelemmel arra, hogy az Ectv. 4. § (1) bekezdése szerint „[a]z egyesület (különös formájú egyesület) nevében nem kell feltüntetni az egyesület típusára vagy formájára vonatkozó elnevezést; egyesület (különös formájú egyesület) létrehozható és működtethető olyan elnevezéssel is, melyben a szövetség vagy az egyesülési jog gyakorlására utaló egyéb kifejezés szerepel.”

A 23. §-hoz

[A székhely, a telephely]

A Javaslat a székhelyet a Ptk. székhelyre vonatkozó rendelkezése mellett elsődlegesen a központi ügyintézés helyeként határozza meg. Főszabályként a szervezet székhelye az ügyvezetés helye, így a központi ügyintézés helye szervezet vezetésének, vagyis ügyvezetésének helye. A szervezet székhelye további funkciókat is ellát: a szervezet hivatalos iratainak postai kézbesítési helye és itt kell ellátni a külön jogszabályban előírt egyéb kötelezettségeket is. A Javaslat ezen utóbbi összefoglaló fordulattal él, és elhagyja a kazuisztikus felsorolást a definícióból, mert a külön jogszabály rendelkezéseire utalás, a példálódzó felsorolás jellegű szabályozás valós normatív tartalmat nem hordoz. A cégtábla követelményét a Javaslat megváltoztatja és nem annak fizikai, tényleges cégtáblával történő megjelenítését írja elő, hanem azt, hogy egyértelműen azonosítani lehessen egy ingatlannal, hogy az székhelyül (is) szolgál.

A Javaslat továbbra is lehetőséget ad arra, hogy a központi ügyintézés, vagyis az ügyvezetés tényleges helye eltérjen a székhelytől. Ez azonban nem változtat azon, hogy a székhely további funkcióit a székhelyen kell biztosítani a szervezetnek, így különösen a postai küldemények átvételét. Fontos rámutatni arra, hogy a központi ügyintézés helye nem befolyásolja a szervezet döntéshozó szervének ülésezési helyét, tehát az a jövőben is bárhol lehet, feltéve, hogy a szervezet a Ptk. vonatkozó rendelkezései szerint eljárva a döntéshozó szerv ülésezésének helyét – ha az nem a székhelyen történik – rögzíti a létesítő okiratban.

Fontos változtatás, hogy a Javaslat elhagyja a telephely-fióktelep megkülönböztetését a székhelyen kívüli üzemi letelepedés körében. A mai viszonyokban ugyanis már nincs jelentősége, hogy valamely telephely eltérő vagy

azonos településen van-e, mint a székhely. Minden belföldi tevékenység végzési hely, amely tartós, önállósult, az telephely.

A 24. §-hoz

[A szervezet fióktelepe, a cég tevékenysége elsődleges folytatásának helye]

A fióktelep fogalmát a Javaslat a szervezet külföldi fióktelepének megjelölésére tartja fenn, ezzel megszüntet a Ctv. egyes rendelkezéseinek értelmezési nehézségét.

A Javaslat 39. alcímében az EUID-val rendelkező cégekre vonatkozó egyes bejegyzésekről szóló §-ban a digitális irányelv előírásának megfelelően rögzíti, hogy az EUID-val rendelkező cégek Európai Unión belül alapított fióktelepét a jövőben a bíróság hivatalból, külön kérelem nélkül is maga jegyzi be, mert a digitális irányelv rendelkezése alapján a fióktelep szerinti tagállam nyilvántartása ezt az információt átadja a magyar bíróságnak. E bejegyzés azonban nem tartozik az automatikus bejegyzések alá, mert ebben az esetben – nyilvánvalóan – nem a hazai szabályozás szerinti formalizált értesítést küld a tagállami nyilvántartás, hanem uniós végrehajtási rendelet határozza meg az informatikai és formai elemeket. Amennyiben az értesítés alkalmas lesz arra, hogy azt automata értelmezze, a magyar bejegyzésre humán erőforrás nélkül kerülhet sor.

A Javaslat a § (2) és (3) bekezdése tekintetében nem változtat érdemben a Ctv. rendelkezésén, csupán elhagyja az arra való utalást, hogy a cég a (cég)nyilvántartásba bejegyzett, hiszen e kitétel szükségtelen. A cég csak az a jogalany lehet, amely a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett.

A 25. §-hoz

[Képviselő, cégjegyzés]

Az adott jogi személy típusra, cégformára vonatkozó anyagi jogi szabályok határozzák meg, hogy kik rendelkeznek, rendelkezhetnek képviseleti joggal. A szervezet képviselői általános megközelítésben két kategóriába sorolhatóak. Egyrészt törvényes képviselők, vagyis a szervezet ügyvezetését ellátó személy, vagy személyek. Másrészt képviseleti joggal rendelkeznek azok a személyek, akiket a Ptk. 3:30. §-a szervezeti képviselőknek tekint.

Az ügyvezetés, a vezető tisztségviselők tekintetében fontos rámutatni a következőkre. A Ptk. általános rendelkezése [3:21. § (1) bekezdése] szerint a jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe, egy vagy több vezető tisztségviselő vagy a vezető tisztségviselők közül álló testület jogosult. A Ptk. 3:29. § (1) bekezdése szerint a jogi személy törvényes képviselőjét a vezető tisztségviselő látja el. A törvényes képviselő körében kiemelhető, hogy a vezető tisztségviselő képviseleti jogának létrejöttéhez elegendő a vezető tisztségviselői megbízás létrejötte, vagyis a képviseleti jog a vezető tisztségviselés evidens velejárója. A képviseleti jog ugyanakkor nem tapad elválaszthatatlanul a vezető tisztségviselői megbízáshoz, vagyis a polgári jog szabályai szerint nem kizárt – testületi jellegű vezetés esetében elsődlegesen –, hogy a vezető tisztségviselő képviseleti joggal ne rendelkezzen. A cégjogi szabályozás 2018-ig a cégjegyzék tartalmaként a cég képviselőit tartalmazta, és e megoldás zavart nem keltett, mert a szövetkezeti cégforma esetében merült csak fel a fenti kérdés. Nemzetközi tapasztalatok, elvárások miatt azonban változtatni kellett a cégjegyzék tartalmán, és 2018-tól a következő szabályozó elv érvényesül. A cég minden vezető tisztségviselőjének a cégjegyzékből megismerhetőnek kell lennie, és ha további személyek is képviseleti joggal rendelkeznek, akkor indokolt, hogy ők is megismerhetőek legyenek a cégjegyzékből.

Ezen cégjogi megközelítés sajnálatos módon nem várt zavart keltett, és egyes ügyekben olybá tűnt, hogy bejegyezhető olyan vezető tisztségviselő is, aki képviseleti joggal nem rendelkezik, tekintet nélkül arra, hogy a cégnek más képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselője nincs. Ez azonban nem megengedhető. Ehelyütt ismét utalni lehet a Ptk. 3:1. § (5) bekezdésére, amely szerint a jogi személynek saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését és képviselőjét ellátó szervezettel kell rendelkeznie. E normatív előírás feltétel nélküli érvényesülést kívánó norma, vagyis bármely elem hiánya esetén jogi személyről nem beszélhetünk. E normából egyértelműen megállapítható, hogy az ügyvezetést és képviselőt ellátó szerv a jogi személy létrejöttének és törvényes működésének egyik feltétele, vagyis a jogi személynek olyan szervvel kell rendelkeznie, amely e két funkciót együttesen ellátja. Ha a szervezetnek nincs képviseleti joggal rendelkező ügyvezetést ellátó szerve vagy ilyen személye, akkor a jogi személy alapvető kritériuma nem teljesül. A Javaslat egyértelmű rendelkezéssel mondja ki, hogy a szervezet vonatkozásában a nyilvántartási jegyzékben legalább egy képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselőnek lennie kell. Fontos kiemelni tehát, hogy a cégjog azon változása, amely bevezetésre került az elmúlt évben, és amelyet a Javaslat is fenntart, nem változtatta meg

a korábbi elvárásokat, hanem további személyek feltüntetését eredményezi a nyilvántartásban. A Javaslat fenntartja a cégjegyzés fogalmát és immár valamennyi szervezet esetében használatossá válik. A cégjegyzés a szervezet írásbeli képviseletére való jogosultság.

A 26. §-hoz

[Címpéldány, aláírás-minta]

A Javaslat fenntartja az aláírási címpéldány és az aláírás-minta jogintézményét. A Javaslat már nem tartalmazza a címpéldány, aláírás-minta nyilvántartási jegyzék adatával való összekapcsolás szabályát, továbbá azon szabályt, hogy az ügyvéd, kamarai jogtanácsos mikor készíthet aláírás-mintát. E rendelkezések végrehajtási rendeleti szinten kerülnek újragondolásra.

A § első mondata kimondja, hogy a szervezet kérelmére a nyilvántartási jegyzék tartalmazza a cégjegyzésre jogosult elektronikus címpéldányáról készített tanúsítványát. A címpéldány bejegyzési eljárásban való benyújtása – mind papír alapú formában, mind elektronikus tanúsítvány formájában – a szervezet számára azzal az előnnyel jár, hogy működése során az eljáró képviselőnek nem kell külön igazolnia illetően minőségét és aláírásképeinek (elektronikus aláírása jellemzőinek) valóságát, mert az a nyilvántartási jegyzékből megismerhető. Kiemelhető, hogy a rendelkezés nem azt mondja ki, hogy csak az minősül szabályszerű elektronikus aláírásnak, amelyet olyan elektronikus aláírással láttak el, amelyet a szervezet korábban benyújtott a bírósághoz, hanem azt, hogy ha benyújtották a szervezet képviseletére jogosult elektronikus címpéldányának tanúsítványát, az annak megfelelő elektronikus aláírás szabályszerű (cégszerű) aláírásnak minősül – vagyis az aláírás tekintetében egyéb igazolásra nincs szükség.

A Pp. 325. § (1) bekezdés d) pontja szerint teljes bizonyító erejű a magánokirat, ha az okiratot a jogi személy képviseletére jogosult személy a rá vonatkozó szabályok szerint megfelelően aláírja. Ebből az következik, hogy a Pp. által írt „rá vonatkozó szabály” a cégek tekintetében a Javaslat értelmezésével azt jelenti, hogy a cégjegyzés során egyértelműen ki kell derülnie a nyilatkozatból, hogy a képviselő a szervezet nevében ír alá. Ez egyrészt jelenti azt, hogy az aláírói minőségnek megállapíthatónak kell lennie (tehát hogy képviselőként ír alá a természetes személy), másrészt azt, hogy ténylegesen alá is kell írnia a dokumentumot. Ezt a bírósági gyakorlati is visszaigazolja. A BDT2017. 3667. számon közzétett eseti döntés kimondja, hogy „[25] A cégjegyzés fogalmát a Ctv. 8. § (1) bekezdése határozza meg: a cégjegyzési jog a cég írásbeli képviseletére, a cég nevében történő aláírásra való jogosultság. Az aláírás az aláíró nevének saját kezű leírását jelenti. Az aláírás bélyegzőlenyomata nem tekinthető sem aláírásnak, sem kézjegynek, mert nem köthető egyértelműen az aláíró személyéhez. A cégjegyzési jogot tehát csak aláírással lehet gyakorolni, a névbélyegző használata cégjegyzésre nem alkalmas.”

A fentiek alapján elektronikus úton tett cégjegyzésnek minősül bármilyen megoldás, amelynél teljesül az a feltétel, hogy a képviselőtől származó, hozzá köthető elektronikus aláírás jön létre, és az aláírt dokumentumból kiderül, hogy az aláíró azt a szervezet nevében írta alá.

FEJEZET

A NYILVÁNTARTÁSI ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

Általános eljárási szabályok

A 27. §-hoz

[Polgári peres és nemperes szabályok alkalmazása, az általános intézkedési kötelezettség határideje]

A Javaslat önálló fejezetben jeleníti meg mindazokat az általános eljárási kérdéseket, amelyek a jövőben minden nyilvántartási eljárás tekintetében közös szabályként működnek. A közös szabályok egy helyre koncentrálása kettős célt szolgál. Egyrészt megszünteti a hatályos nyilvántartási törvényeknek azt a megoldását, amely minden egyes nemperes eljárás (bejegyzési eljárás, törvényességi felügyeleti eljárás, kényszertörölés stb.) tekintetében megállapítja az alapvető szabályokat. E párhuzamosságok fenntartása szükségtelen. Másrészt a szabályok koncentrációja érdemi változtatást is jelent, hiszen a fejezet rendelkezései gyakorlatilag minden nyilvántartási eljárásban az eljárási kérdések alapját képezik, vagyis minden egyes nyilvántartási eljárás típus ezen eljárási kiindulóponton nyugszik a jövőben.

A § általános szabályként rögzíti immár, hogy a nyilvántartási eljárás elektronikus polgári nemperes eljárás. A rendelkezés nem utal az első, másodfokra külön, vagyis minden szakaszban, és a felülvizsgálati eljárásban érvényesül, hogy a kapcsolattartás elektronikus. Kimondja ezt a Javaslat még annak mérlegelése után is, hogy a szervezetek egy szűk rétege tekintetében nem érvényesül a teljes elektronikus kommunikáció, hiszen a bíróság a szervezetnek a bírósági iratokat papír alapon, postai úton kénytelen kézbesíteni.

Az (1) bekezdés kapcsán indokolt kiemelni azt, hogy a nyilvántartási eljárás nemperes eljárási jellegéből az következik, hogy az eljárási kérdések feltárása több lépcsőben történik. A Javaslat elsődleges háttérjogszabálya a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvénynek (a továbbiakban: Pnp.) a bírósági polgári nemperes eljárásokra vonatkozó általános rendelkezései. Ezen hivatkozott 11 bekezdésben foglalt szabályozás az első lépcső. E törvényből következik, hogy a nyilvántartási eljárás nem különül el perfelvételi és érdemi tárgyalási szakra, és hogy az elsőfokú eljárásban a jogi képviselő nem kötelező, holott a nyilvántartási eljárás törvényszék előtt folyik. E rendelkezésre figyelemmel kell a bejegyzési eljárásban kifejezetten rendelkezni a kötelező jogi képviselőről.

Az eljárási kérdések feltárásának következő lépcsője a Pp. Mindazokban a kérdésekben, amelyekről a Pnp. nem rendelkezik, ott a Pp. rendelkezéseit kell figyelembe venni, feltéve, hogy a Javaslat nem tér el ezen két törvény rendelkezéseitől.

A Javaslat általános szabályként tartja fenn immár a nyilvántartási eljárásban érvényesülő szabályként, hogy szünetelésnek, és cégek esetében költségkedvezmény engedélyezésének nincs helye; a törvényen alapuló költségkedvezményt természetesen ez nem érinti. A jelenleg hatályos törvényi rendelkezések és a gyakorlat alapján is megállapítható, hogy a bíróság az általa lefolytatott eljárásokban okirati bizonyítás mellett jár el. A személyes meghallgatás kivételesnek tekinthető. Figyelemmel arra, hogy a személyes meghallgatásnak más, a Javaslat hatálya alá tartozó nemperes eljárás esetén a jövőben is szerepe lehet (pl.: törvényességi felügyeleti eljárás), a § (3) bekezdése utal arra, hogy az okirati bizonyítás mellett a törvény más megoldást is kínálhat.

Fontos változás, hogy a civil nyilvántartási eljárás szabályaihoz közeledő szemlélettel a Javaslat azt rögzíti, hogy főszabály szerint a bírósági titkár is önálló aláírási joggal, érdemi határozatok meghozatalára is kiterjedően eljárhat a nyilvántartási eljárásban. A jövőben a bírósági rendszernek a dömpingügyekben a gyors és kiszámítható bejegyzésekre, ugyanakkor a valós és állami kényszer erejű törvényesség felügyeleti eljárásokra kell épülnie. E feladatok ellátásában a bírósági titkárok hathatós és magas szakmai színvonalú segítséget tudnak biztosítani. Ahol annak garanciális jelentősége van, ott a Javaslat kifejezetten rendelkezik a kizárólagos bírói jogköréről.

A Javaslat megjeleníti a bírósági fogalmazót megillető eljárási jogkört is. A bírósági fogalmazó továbbra is részt vehet a nyilvántartási eljárás intézésében, azonban érdemi végzéseket, vagy fellebbezéssel támadható végzéseket nem hozhat.

A bírósági ügyintéző által ellátható feladatok a bírósági ügyintézők által ellátható egyes feladatokról szóló 56/2008. (III. 26.) Korm. rendeletben kerülnek a jövőben meghatározásra.

A Javaslat a nyilvántartási eljárás általános szabályai között rögzíti azt is, hogy az automaták által elvégezhető eljárási cselekmények humán erőforrás nélkül, automatizált módon végezhetőek. A Javaslat számos olyan eljárási cselekményt szabályoz (például adatigénylés más szervezettől, nyilvántartási jegyzékbe történő egyes bejegyzések, bírósági végzések közzététele), amelyek tényleges elvégzésére automatizáltan (automatikus végzéssel, automatikus intézkedéssel) kerül sor. Ezekben az esetekben a bírósági ügyintézőt támogató automata vagy az információs szolgálat automatája hozza meg a szükséges intézkedést, azonban fontos kiemelni, hogy ezen intézkedések is bírósági, illetve információs szolgálat általi intézkedésnek minősülnek. Nincs tehát jogi különbség abban, hogy a konkrét intézkedés ember által vagy automata által történik; jelentősége annak van, hogy mely szervezet nevében és milyen intézkedés történik. A Javaslat azonban nem jeleníti meg, hogy az adott intézkedés automatizált módon történik, mert azon intézkedéseket, eljárási szakaszokat, amelyek automatizáltan végezhetőek, továbbá a részletszabályokat végrehajtási rendelet állapítja meg. Ezzel a szabályozási technikával kellően magas absztrakciós, törvényi szinten lehet szabályozni az eljárást, és az informatikai rendszer fejlesztéseit nem kell törvényi szinten lekövetni, hiszen erre szükség sincsen.

A Javaslat az általános eljárási szabályok között határozza meg a bíróság általános intézkedési kötelezettségének határidejét. Mindazokban az esetekben, amikor a Javaslat konkrét határidőt nem állapít meg, akkor a beadványnak a bíróság informatikai rendszerébe történő érkezését követő munkanaptól, a beadvány benyújtására nyitva

álló határidő lejártától, az intézkedésre okot adó egyéb körülmény bekövetkezésétől számított legkésőbb öt munkanapon belül a bíróságnak intézkednie kell.

Az általános intézkedési határidő meghatározása biztosítja, hogy a Javaslatban ne kelljen minden egyes intézkedés vonatkozásában külön nevesíteni az adott intézkedéssel kapcsolatos intézkedési határidőt, csak azokban az esetekben, amikor a határidő eltér az általános intézkedési határidőtől. Amennyiben a Javaslat valamely beadvánnyal kapcsolatban intézkedési kötelezettséget ír elő, de nem határozza meg annak határidejét, azt a bíróságnak legkésőbb öt munkanapon belül kell teljesítenie. Ha a szervezet, vagy az eljárásban részt vevő más személy a bíróság felhívásának határidőben nem tesz eleget, ennek következményeit a bíróságnak legkésőbb a határidő lejártától számított öt munkanapon belül le kell vonnia. Ha a perbíróságnak határozata megérkezik a bírósághoz, amely olyan az intézkedésre okot adó esemény, amely nem beadványhoz, vagy a bíróság által meghatározott határidőhöz köthető, ugyanakkor intézkedési kötelezettséget feltételez, amelyre konkrét rendelkezés hiányában az általános intézkedési határidő az irányadó.

A 28. §-hoz

[A bíróság illetékessége]

A Javaslat szerinti nyilvántartási eljárási ügyek az általános, székhely szerinti illetékesség szerint alakulnak, azonban a Javaslat rögzíti, hogy törvény kizárólagos illetékességi szabályt is előírhat. A Javaslat – jelen § (3) bekezdésében – maga is meghatároz néhány kizárólagos illetékességi szabályt.

A 29. §-hoz

[Elektronikus kapcsolattartás]

A nyilvántartási eljárásban a kapcsolattartás keretében – figyelemmel arra, hogy a Pnp. etekintetben rendelkezést nem tartalmaz, – a Pp. elektronikus kapcsolattartási szabályai kerülnek figyelembevételre. Megállapítható, hogy a Pp. rendelkezési kevés kivételtől eltekintve alkalmazhatóak és értelmezhetőek a nyilvántartási eljárásban is.

A szervezetek jelentős része az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) és a Pp. alapján elektronikus ügyintézésre köteles. Az E-ügyintézési törvény 9. §-ának (1) bekezdése határozza meg az elektronikus ügyintézésre kötelezettek körét (különösen: gazdálkodó szervezetek, köztisztviselők). Az E-ügyintézési törvény 1. § 23. pontja a gazdálkodó szervezet fogalmát a Pp.-re utalással határozza meg azzal, hogy nem minősül gazdálkodó szervezetnek az adószámmal nem rendelkező egyesület és alapítvány. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a Javaslatban meghatározott valamennyi szervezeti formában működő szervezet, illetve a szervezet ügyében kérelembenyújtási joggal rendelkező személy főszabályként elektronikus kapcsolattartásra köteles.

A szervezet vezető tisztségviselői tekintetében a Javaslat mondja ki, hogy a hivatalos elérhetőséggel rendelkező szervezetek vezető tisztségviselői a nyilvántartási eljárásokban elektronikus kapcsolattartásra kötelezettek. Az E-ügyintézési tv. alapján elektronikus ügyintézésre kötelezettek egyéb szervezetek (bíróságok, hatóságok, ügyészség), amelyek a törvényességi felügyeleti eljárásban a Pp. szerinti kötelező elektronikus kapcsolattartás szabályainak alkalmazásával járhatnak el. Mivel azonban ezek a szervezetek a nyilvántartási portált nem tudják az általános módon használni, mert az azonosításuk nem a benyújtó személyhez kötődik, a Javaslat biztosítja, hogy beadványaikat – az eljárást megindító kérelmeiket – a szervezet hivatali kapujáról adhassák be. Természetesen, ha az nyilvántartási portál, illetve az elektronikus ügyintézés szabályai biztosítani tudják, hogy a portált használó természetes személynek a szervezettel összefüggő kapcsolata is azonosítható legyen, a nyilvántartási portál használata a hatóságok, ügyészség, bíróságok esetében sem lesz probléma. Fontos kiemelni azt, hogy a bár a hatóság, ügyészség, bíróság a hivatali kapuján keresztül tarthatja a kapcsolatot, a beadvány és a kérelem benyújtására vonatkozó rendelkezéseket be kell tartania, tehát elektronikus formában és az előírt nyomtatványon kell a beadványt, kérelmet benyújtani. A rendelkezés csak a benyújtás módjában tér el a főszabálytól. Az eljáró jogi képviselők esetében az a tény, hogy őket az ügyvédi, közjegyzői kamara aktív tagként tartja nyilván, ellenőrzésre fog kerülni. Az elektronikus kapcsolattartásra nem kötelezett személyekre a Pp. 605–606. §-ait kell alkalmazni.

A szervezeteknek van egy szűk rétege, az adószámmal nem rendelkező egyesületek, alapítványok, amelyek az E-ügyintézési tv. alapján hivatalos elérhetőséggel nem kell, hogy rendelkezzenek. A nyilvántartási eljárás, elsődlegesen a bejegyzési eljárás új informatikai megoldásai, az automatizált formai és tartami ellenőrzések elvégzése azonban indokoltá teszik, hogy ezen szervezetek kérelme, beadványa már a bírósághoz érkezéskor

elektronikusan feldolgozható, automaták által értelmezhető legyen. Erre tekintettel a Javaslat azt írja elő, hogy ezen szervezetek is elektronikus úton, a nyilvántartási portálon keresztül adják be a kérelmeiket és beadványaikat, azonban segítséget kapnak állami szolgáltatás útján. Ezek a szervezetek a bejegyzési eljárásban kötelesek a kérelmeiket és beadványaikat az ügyintézési portálon biztosított szolgáltatás segítségével a nyilvántartási portálról benyújtani, más nyilvántartási eljárás esetén pedig választhatják a benyújtás ezen módját. Annak részletszabályait, hogy e szolgáltatás mire terjed ki, és mely szerv biztosítja, a Javaslat kormányrendeleti szintre utalja. Ha a kérelem vagy beadvány benyújtása állami szolgáltatás segítségével a nyilvántartási portálon történik, a bíróság papír alapon, postai úton kézbesít.

Sajátos eljárási előírásként rögzíti a Javaslat, hogy a szervezet, a vezető tisztségviselő, az elektronikus kapcsolattartást vállaló személy, továbbá a jogi képviselővel eljáró személy a beadványait, kérelmeit a nyilvántartási portálon köteles benyújtani. A nyilvántartási portál létrehozásának elsődleges célja, hogy a bíróság és a szervezet, egyéb résztvevők, ideértve az eljáró jogi képviselőket is, gördülékenyen, a platform adta lehetőségeket kihasználva tartsák a kapcsolatot.

A nyilvántartási eljárásban nyomtatványok segítségével lehet beadványokat készíteni. Ezen űrlapok, nyomtatványok a nyilvántartási portálon elérhetőek lesznek. A kérelmező, a beadványt benyújtó személy a nyilvántartási portálon tölti ki a kérelmet, és azonosítását követően tudja az E-ügyintézési törvénynek megfelelően a beadványt benyújtani.

A Javaslat – a Pp. hasonló rendelkezésének szellemében – sajátos eljárási szabályt rögzít azokra az esetekre, amikor az eljárásban részt vevő személy nem a Javaslat szerinti módon terjeszti elő beadványát. Ezekre az esetekre – a Pp. azonos szabályozási célú rendelkezésére figyelemmel – a Javaslat kimondja, hogy az eljárást megindító kérelmet a bíróság visszautasítja, az egyéb beadvány tekintetében pedig a fél nyilatkozatai hatálytalanok, vagyis az abban foglaltakhoz joghatás nem fűződik. Garanciális okokból a hatálytalan beadvány esetén az azt benyújtó fél a hatálytalanság tényéről értesítést fog kapni. E rendelkezésnek különösen a Javaslat alkalmazásának kezdeti időszakában lesz jelentősége. A Javaslat az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó általános szabálytól történő eltérést a nyilvántartási eljárásban benyújtható beadványokra vonatkozó általános szabályok között, az elektronikus kapcsolattartást vállaló személy tekintetében enged.

Fenntartja a Javaslat – a Pp. 616. §-át nem érintve, vagyis az azzal együtt érvényesülő eljárási rendelkezésként – azt a garanciális szabályt, hogy a bíróság által kiadott elektronikus aláírással vagy szervezeti bélyegzővel ellátott elektronikus okirat közokiratnak minősül. A Pp. 608. §-ával összefüggésben rögzíti, hogy – míg a felek jelentős része a fentiekben ismertetett módon az E-ügyintézési tv. és a végrehajtási rendeletétől eltérő módon, a nyilvántartási portál útján nyújtja be a bíróságnak a beadványát, addig – a bíróság mindig az E-ügyintézési tv. és a végrehajtási rendeletei szerint kézbesít, vagyis cégkapura vagy más E-ügyintézési tv. szerinti elérhetőségre küldi meg a bírósági iratokat.

A 30. §-hoz

[A hivatalos elérhetőséggel rendelkező szervezet vezető tisztségviselőjének kötelező elektronikus kapcsolattartása]

A Javaslat kötelező elektronikus kapcsolattartási kötelezettséget ír elő a hivatalos elérhetőséggel rendelkező szervezet vezető tisztségviselőjének. A gyors és hathatós nyilvántartási eljárásnak az egyik feltétele, hogy ha arra szükség mutatkozik, akkor a bíróság a lehető legkisebb adminisztratív teher mellett, elektronikus úton tudjon kapcsolatba lépni a szervezet vezető tisztségviselőjével.

A 31. §-hoz

[Pénzbírság]

A Pp. pénzbírságra vonatkozó rendelkezései a nyilvántartási eljárásban „megfelelően” nem kerülhetnek alkalmazásra, ezért szabályozza a Javaslat a nyilvántartási eljárásban alkalmazható pénzbírság jogintézményét. A Javaslat így sajátos nyilvántartási eljárási pénzbírsági előírást tartalmaz, amely a nyilvántartási eljárás lefolytatása során alkalmazható. A Javaslat több ponton utal a pénzbírságra, vagy úgy, hogy a bíróság pénzbírságot alkalmaz, vagy úgy, hogy alkalmazhat.

Adatigénylés

A 32. §-hoz

[Adatigénylés]

A Javaslat általános szabályként rögzíti azt, hogy a bíróság más állami nyilvántartásokból adatot igényelhet, ha az a feladata ellátásához szükséges. Emiatt nincs szükség például a törvényességi felügyelet szabályai között rögzíteni, hogy a bíróság szükség esetén megkeresi a személyi adat- és lakcímnnyilvántartó szervet.

Az állami nyilvántartások közötti adatátadások egyre jelentősebb szerepet kapnak a nyilvántartás vezetésében, az ellenőrzések lefolytatásában.

A nyilvántartási eljárásban benyújtható beadványokra vonatkozó általános szabályok

A 33. §-hoz

[A beadvány alaki feltételei, a beadvány benyújtása]

A Javaslat általános szabályokat fogalmaz meg a nyilvántartási eljárásban benyújtható beadványok alaki feltételeire, hiánypótlás elrendelésére és visszautasítására vonatkozóan. Ezekben a kérdésekben főszabályként a Pp. rendelkezései érvényesülnek. A Javaslat azonban néhány speciális szabályt is meghatároz. A Javaslat rögzíti, hogy a nyilvántartási eljárásban minden beadványt nyomtatványon kell előterjeszteni. A nyomtatvány használata azzal az előnnyel jár, hogy így a beadás előtt már ellenőrizhető, hogy a nyomtatványban megjelölt nyilvántartási adatok helyesek, a beadványhoz előírt mellékletek csatolásra kerültek-e stb.

A Javaslat elsődlegesen a Pp. szerinti elektronikus okiratok benyújtását teszi lehetővé, amelyet a Pp. elismer. Jelezhető, hogy a Javaslat speciális rendelkezéseket tartalmaz a bejegyzési eljárás körében. Fontos érdek, hogy ha a bejegyzési eljárásban papír alapú okiratokról készített digitalizált iratok kerülnek benyújtásra, akkor ezen papír alapú okiratok átalakítását főszabályként a jogi képviselő végezze el (szkennelje).

A Javaslat nyilvántartási eljárásban benyújtható beadványokra vonatkozó általános szabályok között rendelkezik arról az informatikai és formai vizsgálatról, amelyhez hasonló eljárási cselekményt a Ctv. a bejegyzési, változásbejegyzési eljárás keretében szabályoz. A szabályozás oka az, hogy az elektronikus nyilvántartási eljárásban az általános szabályok között az elektronikus érkező beadványokat kell szabályozni, hiszen kivételessé válik a papír alapú beadvány előterjesztése.

A beadvány nyomtatványa a nyilvántartási portálon lesz elérhető, és a nyomtatvány kitöltésére, a beadvány összeállítására is lehetőség lesz az oldalon. A beadvány „elküldése” előtt az információs szolgálat elvégzi azokat a feladatokat, amit már jelenleg is ellát a cégbejegyzési, változásbejegyzési kérelmek vonatkozásában. Az informatikai ellenőrzést, a kérelem formai és koherencia ellenőrzését.

Az informatikai rendszer a benyújtónak visszaigazolást küld arról, hogy továbbította a kérelmet a bíróságnak.

A 34. §-hoz

[Hiánypótlás elrendelése, a beadvány visszautasítása]

A Javaslat általános szabályokat fogalmaz meg a nyilvántartási eljárásban benyújtható beadványok tekintetében a hiánypótlás elrendelésére és a visszautasításra vonatkozóan. Ezekben a kérdésekben főszabályként a Pp. rendelkezései érvényesülnek. A Javaslat azonban néhány speciális szabályt is meghatároz. A Javaslat határidőt ír elő arra, hogy legfeljebb hány napos hiánypótlási határidő adható. A Javaslat rendelkezik arról is, hogy a beadványt a Pp. 115. § (6) bekezdésében meghatározott okok alapján visszautasító végzés ellen akkor van helye fellebbezésnek, ha azt a Javaslat lehetővé teszi.

A 35. §-hoz

[Papíralapú beadványokra vonatkozó eltérő szabályok]

A nyilvántartási eljárás elektronikus eljárás, azonban lehetséges, hogy egyes részt vevő személyek mégis papír alapon kommunikálnak a bírósággal. Erre akkor kerülhet sor, ha a részt vevő személy sem az E-ügyintézési tv., sem a Javaslat alapján elektronikus kapcsolattartásra nem köteles, és azt nem is vállalja. Ilyen eset lehet, ha természetes személy kezdeményez valamely nyilvántartási eljárást (törvényességi felügyeleti eljárást) vagy

e törvényben előírt bejelentést, beadványt ad be. Ezekre az esetekre speciális rendelkezéseket kell adni. A Javaslat ezért egyértelművé teszi, hogy a papír alapú beadványokat nem az információs szolgálatnál, hanem közvetlenül a bíróságnál kell előterjeszteni.

A rendelkezés a Pp. szabályaira is figyelemmel speciális kivételt állapít meg a hatálytalan nyilatkozat szabálya alól. A Javaslat az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezésekhez képest eltérést enged az elektronikus kapcsolattartást vállaló személy papír alapon előterjesztett beadványának hatálytalansága tekintetében akkor, ha papír alapú eljárásra való áttérés engedélyezése iránti kérelem előterjesztésére is sor kerül.

A Javaslat a bíróság általános intézkedési kötelezettségének határideje tekintetében az általános szabálytól eltérően kimondja, hogy az általános intézkedési kötelezettség határideje papír alapú beadvány esetén a beadványnak a bíróság általi érkeztetését követő munkanapon kezdődik.

A nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelem általános szabályai

A 36. §-hoz

[A nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelem]

A Javaslat speciális beadványként szabályozza a nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelmet, melynek általános követelményként meghatározza kötelező tartalmi elemeit és mellékleteit. A nyilvántartási eljárást megindító egyes kérelmekre vonatkozó többlet követelményeket a Javaslat az adott nyilvántartási eljárást megindító kérelemnél határozza meg.

A 37. §-hoz

[A képviseleti jogosultság ellenőrzése más nyilvántartásokból]

A nyilvántartási eljárás alapvető kérdése, hogy a kérelmet az arra jogosult adja-e be, és ha jogi képviselő jár el, az eljáró jogi képviselő a kamarai nyilvántartások alapján az eljárásban eljárhat. Ennek érdekében a bíróság a kamarai nyilvántartásokból történő adatigénylés útján megbizonyosodik arról, hogy a jogi képviselő a kamarai nyilvántartásba bejegyzett és aktív tag. A jogi képviselő képviselői jogállása nemcsak meghatalmazáson, hanem törvény közvetlen rendelkezésén is alapulhat. A közjegyző a felet nem meghatalmazás alapján képviseli, hanem a törvény közvetlen rendelkezése alapján illeti meg a képviselő jogállása. Esetében tehát a bíróság nem meghatalmazást, hanem képviseleti jogosultságot vizsgál, mégpedig úgy, hogy meggyőződik arról, hogy a megkeresést benyújtó személy valóban közjegyző, illetve közjegyzőhelyettes.

A 38. §-hoz

[A nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelem általános vizsgálata, a hiánypótlás elrendelése, a kérelem visszautasítása]

A Javaslat rendelkezik a nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelem vizsgálatának, hiánypótlás elrendelésének és a kérelem visszautasításának általános szabályairól, külön meghatározva azokat az eseteket, amikor a nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelmet hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve vissza kell utasítani, illetve amikor a nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelem tekintetében hiánypótlási felhívás kiadható.

Jogorvoslatra vonatkozó általános szabályok

A 39. §-hoz

[Jogorvoslatra vonatkozó általános szabályok]

A Pnp. 1. § (5) bekezdése kimondja, hogy „az eljárásban az ügy érdemében is végzéssel kell határozni. Az eljárást befejező végzés ellen fellebbezésnek van helye.” Erre figyelemmel a § (1) bekezdése akár szükségtelennek is tekinthető. Figyelemmel azonban arra, hogy a nyilvántartási eljárásban részt vevő személyek (szervezetek, egyéb felek) szempontjából kiemelt jelentőségű érdek szól amellest, hogy világos legyen, hogy az ügy érdemében születő végzés ítéleti hatályú, tehát vele szemben fellebbezésnek van helye. Ugyanakkor vannak olyan esetek a nyilvántartási eljárásban, hagyományosan a bejegyzési eljárás bejegyző végzése vonatkozásában, a cégek esetében, ahol a forgalom biztonsága, a szervezetek érdekének elsődlegessége miatt a bejegyző végzés rögtön jogerőssé válik. A bejegyző végzés ellen nem fellebbezésnek van helye, hanem pernek.

Egyes, nem kérelemre történő bejegyzések ellen továbbra sincs helye fellebbezésnek. Ennek oka, hogy ezen bejegyzések javítására a Pp. szerinti kijavítással vagy a hatályos előírások fenntartásával megmaradó, kijavítást célzó nemperes eljárással kerülhet sor.

FEJEZET

EGYÉB JOGI SZEMÉLYEK NYILVÁNTARTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

Egyéb jogi személyek nyilvántartása, a nyilvántartási adataik kezelése

A 40. §-hoz

[Egyéb jogi személyek nyilvántartásba vétele, a nyilvántartási adataik kezelése]

A § rendelkezik az egyéb jogi személyek nyilvántartásának vezetésére vonatkozó alapvető rendelkezésekről. Az egyéb jogi személy létesítésével, adatai változásával és törlésével kapcsolatos eljárást nem a bíróság folytatja le, hanem az egyéb jogi személyre vonatkozó jogszabályban meghatározott szervezetek (például kamara), amelyeket a Javaslat egységesen nyilvántartó szervnek nevez. E nyilvántartó szerv határoz az egyéb jogi személy tekintetében a bejegyzésről, törlésről, és az adatokat a nyilvántartásba bejegyzi, illetve onnan törli.

A jogi személy nyilvántartás létrehozásának egyik fontos célkitűzése, hogy a nyilvántartásból, nyilvántartási jegyzékből megismerhető adatok ellenőrzöttsége, más állami nyilvántartásokkal való egyezősége biztosított legyen. Így ezekben az esetekben is kiemelt jelentősége van annak, hogy a bejegyzendő adatok helyesek, más állami nyilvántartásokkal egyezők legyenek, valamint az, hogy a bejegyzett természetes személy vonatkozásában – ha törvény alapján az lehetséges – létrejöjjön a kapcsolati kód, amelynek segítségével később frissülni tudnak az adatok. Mindezek érdekében a Javaslat kimondja, hogy a szükséges adatigényléseket és adatellenőrzéseket a nyilvántartó szerv végzi el.

A 41. §-hoz

[Egyéb jogi személyek nyilvántartásba vétele nyilvántartó szerv hiányában]

A jogi személyek nyilvántartása olyan jogi személyek adatait is tartalmazni fogja, amelyeket törvény hozott létre, illetve amelyekkel kapcsolatosan a nyilvántartó szerv fogalma nem értelmezhető. Ezekre az esetekre a Javaslat azt írja elő, hogy magának a jogi személynek kell az adatait megadnia a nyilvántartási portál erre a célra szolgáló felületén, és az adatok beküldését követően a bíróság végzi el a szükséges adatellenőrzéseket, adatigényléseket. Ha ennek során a bíróság olyan hibát észlel, amely miatt az adat nem bejegyezhető (például a feltüntetett természetes személy nem azonosítható más állami nyilvántartásból vagy súlyos kizáró ok merül fel), akkor a bejegyzés nem történik meg, hanem a bíróság erről értesíti a jogi személyt. Ezekben az esetekben lehetséges, hogy csak rosszul került például a név vagy egyéb adat megadásra, de nem kizárt, hogy valóban a bejegyzést kizáró ok merül fel. Ha az adathiba kis jelentőségű, amely nem zárja ki a bejegyzést, a bíróság bejegyzéssel rögzíti az egyéb jogi személyt és adatait a nyilvántartási jegyzékben.

A nyilvántartó szerv értesítése

A 42. §-hoz

[Egyéb jogi személyek nyilvántartási adataival kapcsolatos értesítés]

Lehetnek olyan adatváltozások a nyilvántartásban, amelyek a nyilvántartó szerv tekintetében intézkedést nem igényelnek (például az egyéb jogi személy adószáma, KSH-száma megváltozik stb.), de lehetnek olyan változások is (pl. bejegyzett képviselő halála, bünyügyi nyilvántartó szervtől évente igényelt adatban megjelölt kizáró ok felmerülése), amely intézkedést kívánnak. Ezekről a bíróság, hatóság, egyéb személyek (végrehajtó stb.) automatizált intézkedéssel értesítik a nyilvántartó szervet.

FEJEZET**BEJEGYZÉSI ELJÁRÁS****A bejegyzési eljárás közös szabályai****A 43. §-hoz***[Általános eljárási szabályok]*

A Javaslat alapján bejegyzési eljárás gyűjtőfogalom alá tartozik a szervezet nyilvántartásba vétele iránti eljárás (alapítás bejegyzése), a változásbejegyzési eljárás (ideértve a szervezet nyilvántartási jegyzékből való törlését is), a közhasznúvá minősítésről való döntés és annak bejegyzése, törlése, továbbá a szervezet átalakulásnak, egyesülésének, szétválásának bejegyzése iránti eljárás. Azok a rendelkezések tehát, amelyeket a Javaslat az általános eljárási szabályok között rögzít – a kérelem általános vizsgálatára, hiánypótlására és visszautasítására vonatkozó § kivételével –, minden bejegyzési eljárásban alkalmazandóak.

A Javaslat az eljárás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések közé beilleszti azt az esetet, amikor a szervezet nyilvántartásba vételére irányuló eljárás alatt a létesítő okirat érvénytelenségének megállapítása iránt per indul. Ezen eset száma az automatikus döntéshozatal mellett igen kevés lehet, azonban mégsem zárható ki. Ha a szervezet nyilvántartásba vétele előtt a létesítő okirat teljes érvénytelenségét állapítja meg a bíróság, az azzal a következménnyel jár, hogy a szervezet a nyilvántartási jegyzékbe nem jegyezhető be. A bejegyzési eljárás során felmerülő esetekre általánosan utal a rendelkezés, hiszen felesleges felsorolás szintjén megjeleníteni azokat az eseteket, amelyek a következő §-okból egyébként is kiderülnek.

A Javaslat fenntartja a bejegyzési kérelem visszavonására vonatkozó rendelkezést, továbbá azt a garanciális szabályt, ami a „próbaperek” megakadályozását célozza. Fontos rámutatni ugyanakkor arra, hogy a Javaslat alapján jelentősen felgyorsulnak majd a másodfokú eljárások, vagyis a jogértelmezési, joggyakorlatbeli „vitákat” a szervezetek fellebbezése folytán a jövőben ésszerű idő alatt lesz lehetséges lefolytatni.

A Javaslat a bejegyzési eljárásokban bevezeti, kimondja a sorrendiség szabályát. Ennek értelmében, főszabály szerint mindaddig, amíg a folyamatban lévő változásbejegyzési kérelem jogerős elbírálására nem került sor, a később beadott változásbejegyzési kérelem elbírálására nem kerül sor. Az automatikus döntéshozatal bevezetése oly mértékben gyorsítja fel a gazdasági társaságok kérelmeinek elbírálását, hogy a sorrendiség szabálya gazdasági társaságok esetében a gyakorlatban nem is lesz érzékelhető, kivéve, ha a törvényben meghatározott ok miatt a változásbejegyzési eljárás felfüggesztésre kerül. A többi szervezetforma esetében a sorban álló kérelmek problémája elenyészőnek tekinthető. A sorrendiség szabálya megoldja azt a helyzetet, amely jelenleg csak az eljárás felfüggesztésével rendezhető, ugyanakkor a normál működést mutató szervezetek esetében tényleges joggyakorlatbeli változást nem okoz.

A Javaslat megjelöli azokat a határozatokat, amelyek konstitutív hatályúak. A szervezet nyilvántartásba vételére (létesítésére) és törlésére vonatkozó konstitutív bírósági döntés a Ptk. rendelkezéséből is következik. A jegyzett tőke leszállítására vonatkozó jogi tényt keletkeztető aktus is levezethető a Javaslat rendelkezéséből, azonban az eltérő jogértelmezések egy mederbe terelése érdekében normatívan is kimondásra kerül. Azoknál a változásoknál, ahol a szervezet az adatváltozás időpontját megadhatja, a bíróság a bejegyzéshez szükséges körülményeket vizsgálja, de nem a bíróság döntése keletkezteti a változást, hanem annak bírósági általi jóváhagyását biztosítja (abban a vizsgálati körben, amelyre a nyilvántartó bíróság jogköre kiterjed). A Javaslat kimondja ehelyütt is, hogy a közhasznú jogállás bejegyzése és törlése is konstitutív, amely a Civil törvény rendelkezéséből is következik.

A Ctv. számos rendelkezése – okirati bizonyítás, költségkedvezmények kizárása – a bejegyzési eljárás általános szabályai közé kerül át. Ez a rendszertani változás azonban a bejegyzési eljárásokat tekintve változást nem jelent, hiszen a bejegyzési eljárás is nyilvántartási eljárás.

A 44. §-hoz*[A bejegyzési kérelem benyújtására kötelezett személy, a kötelező jogi képviselő]*

A Javaslat fenntartja a kötelező jogi képviselőt a bejegyzési eljárásban a cégek tekintetében. Azon szervezetek esetében pedig, amelyekre vonatkozóan a Cnytv. kötelező elektronikus kapcsolattartást ír elő, jogi képviselő közreműködését teszi kötelezővé a jövőben. Fontos ugyanis, hogy ezen kiemelt jelentőségű szervezetek esetében

is biztosított legyen a professzionális jogi támogatás. Kötelező lesz továbbá a jogi képviselet közhasznú szervezetté nyilvánítás iránti eljárásban és automatikus döntéshozatal esetén, akkor is, ha a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezet a § (3) bekezdése alapján egyébként nem köteles jogi képviselőt megbízni.

A Javaslat megtartja a Cnytv. speciális előírásait az alapítvány képviselete körében, továbbá speciális szabályt mond ki az MRP-szervezet esetében.

Az ügyvédi tevékenységet az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) szabályozza. Az Üttv. általános elvek szintjén rögzíti, hogy „az ügyvédi tevékenység gyakorlása nem irányulhat jogszabály megkerülésére, jogszabályba ütköző célra, vagy ilyen jogügyletben való közreműködésre” [Üttv. 1. § (5) bekezdése]. Az ügyvédek és kamarai jogtanácsosok (a továbbiakban együtt: ügyvéd) az igazságszolgáltatás közreműködőiként, a rendszer működésébe vetett közbizalom egyik letéteményesei, munkájuknak és a cégügyekkel kapcsolatos kötelező közreműködésüknek a jogbiztonság és a bírósági eljárások időszerű lefolytatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. A bejegyzési eljárásokban az ügyvédi közreműködés a jogi munka mellett garanciális jellegű. Az ügyvéd ugyanis az Üttv. alapján elvégzi a felek személyazonosítását, valamint a székhely (telephely) megfeleltetésének igazolását, továbbá elvégzi a pénzmossági előírásokhoz kapcsolódó vizsgálati és adminisztratív teendőket is. Cégügyekben jelenleg az ügyvédekkel való kapcsolatfelvétel gyors és közvetlen, ezért ezen szolgáltatások könnyen elérhetőek bárki számára. Tekintettel arra, hogy az ügyvédi irodák túlnyomó része eljár cég- és ingatlanjogi ügyekben, ez szintén megkönnyíti a szolgáltatás elérhetőségét.

Általában elmondható, hogy jogügyletek biztonságának elősegítése érdekében az ügyvédek az Üttv. 32. §-a alapján ügyfél-azonosítást végeznek. Az ügyfelek azonosítása tipikusan a megbízás létrejöttkor megtörténik. Ellenjegyzésköteles esetekben legkésőbb az okirat ellenjegyzése előtt sor kerül a személyazonosító igazolványok hatósági adatbázisokban való ellenőrzésére, illetve jogi személy esetében szintén az okiratok ellenjegyzését megelőzően ellenőrzésre kerül a nyilvántartó hatóság nyilvántartása vagy az abból származó kivonat. Amennyiben az ügyvéd a jogszabály által meghatározott körülményt tapasztal az ügyfél azonosítása során, megtagadja közreműködését, illetve az okirat ellenjegyzését. Megjegyzendő továbbá, hogy az eljáró jogi képviselők a teljesen elektronikusan zajló cégeljárás alapjául szolgáló eredeti, tipikusan papír alapú dokumentumok őrzését is végzik a jogbiztonság elősegítése érdekében is.

A pénzmossás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Pmt.) ezen felül előírja, hogy az ügyvédek és a közjegyzők mely esetekben kötelesek eleget tenni ügyfél-átvilágítási és bejelentési kötelezettségeiknek. Az ügyfél átvilágítási kötelezettség körében az ügyvéd az ügyfél és a tényleges tulajdonos azonosítására, és személyazonosságának igazoló ellenőrzésére, az üzleti kapcsolatra és az ügyleti megbízásra vonatkozóan adatrögzítésre, továbbá az üzleti kapcsolat monitoringjára köteles. Jelenleg a bíróság a benyújtott kérelem jogi tartalmi vizsgálatát tudja elvégezni, azonban arra a kérelemben megjelölt természetes személyek adatait, annak megfelelőségét ellenőrizni nincs módja, továbbá az ügyvéd által jelenleg elvégzett pénzmossási feladatokat ellátni nem tudja.

A Pmt. 2017. június 26-ai hatálybalépésével a pénzmossási és terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos hazai szabályozás szigorodott. A pénzmossási és terrorizmus-ffinanszírozás megelőzési rezsim (ügyfél-átvilágítási, bejelentési kötelezettség, illetve e rendelkezések megsértése esetén szankciók) az ügyvédet akkor terheli, ha többek között gazdasági társaság vagy egyéb gazdálkodó szervezet alapításában, illetve megszüntetésében közreműködik [Pmt. 73. § (1) bekezdés c) pont]. Magyarországon a magánjogi szervezetek alapításához és más cégügyekhez kapcsolódó Pmt. által meghatározott kötelezettségeknek mint tipikusan közreműködők, a Pmt. hatálya alá tartozó szolgáltatók, az ügyek többségében ügyvédek tesznek eleget.

A 45. §-hoz

[Létesítő okirat minta]

A Javaslat a létesítő okirat minta alkalmazását normatív módon nem szűkíti a szervezet nyilvántartásba vétele iránti eljárásra. Eljárási jogkövetkezménnyel a létesítő okirat minta alkalmazása nem jár abban az értelemben, hogy egyszerűsített eljárás a létesítő okirat minta alkalmazása körében nem lesz, azonban a létesítő okirat minta alkalmazása egyszerűbbé teszi a bejegyzési eljárást, mert annak használata szinte kizárja, hogy abba jogszabályellenes kikötések kerüljenek. Fontos kiemelni, hogy egyes esetekben a Javaslat végrehajtási rendelete

létesítő okirat iratminta használatát kötelezővé teheti majd. A létesítő okirat mintákat a jövőben is miniszteri rendelet fogja meghatározni.

A 46. §-hoz

[Kézbesítési megbízott]

A rendelkezés fenntartja a kézbesítési megbízott jogintézményét. Fontos eltérés a hatályos cégjogi rendelkezésekhez képest, hogy a kézbesítési megbízottnak az E-ügyintézési tv. rendelkezései szerint elektronikusan elérhetőnek kell lennie, továbbá az, hogy a Javaslat egyértelműen rögzíti, hogy cselekvőképességében korlátozott személy nem lehet kézbesítési megbízott. További fontos eltérés, hogy a Javaslat a külföldi személy tudomásszerzése véelmének beálltát a kézbesítési megbízottnak való kézbesítést követő ötödik munkanapon határozza meg. Ennek oka az, hogy a jelenlegi informatikai eszközök és a mindennapi kommunikációba beépült informatikai kapcsolattartási módok mellett nincs már indok arra, hogy ennél több adattovábbítási „türelmi időt” állapítson meg a szabályozás. Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy ha a külföldi személy a szervezet vezető tisztségviselője, akkor a kötelező elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezések miatt a kézbesítési megbízottnak történő szabályszerű kézbesítés esetére a Javaslat nem vélelmet állít fel, hanem kimondja, hogy a kézbesítési megbízottnak történő szabályszerű kézbesítés a vezető tisztségviselőnek történő kézbesítést jelenti. A vezető tisztségviselői megbízás elfogadása, a vezető tisztségviselő részére vállalt kézbesítési megbízotti minőség fokozott gondosságot kíván. A Javaslat rögzíti, hogy a bíróság a hivatalos elérhetőségen keresztül tart kapcsolatot a kézbesítési megbízottal, és rajta keresztül a természetes személlyel, szervezettel.

A 47. §-hoz

[A bejegyzési kérelem benyújtásának határideje]

A Javaslat fenntartja a szervezet bejegyzése iránti kérelmének benyújtására vonatkozó 30 napos szabályt, egyezően a Ptk. előírásával. A változásbejegyzési kérelem benyújtására vonatkozó 30 napos határidőt viszont a gazdasági társaság esetén – kivéve a nyilvánosan működő részvénytársaságot és a Javaslat hatálya alá tartozó jogi személyiséggel rendelkező vallási közösséget – 15 napra szállítja le. A jövőbeli időre vonatkozó ún. előre bejegyzés lehetőségének biztosítása mellett kellően rugalmas a kérelem beadására nyitvaálló időtartam. Az iratok előkészítése két hétnél több időt nem vehet igénybe. A bejegyzési eljárásban is elérhetővé válik az azonnali fizetés lehetősége. A nyilvántartási jegyzék közhitelessége is azt kívánja meg, hogy a szervezetek döntő hányadát jelentő gazdasági társaságok esetében a lehető leggyorsabban kerüljenek átvezetésre az adatváltozások. A Javaslat megtartja a késedelmes kérelembenyújtás bírságolásának lehetőségét mint jogkövetkezményt.

A 48. §-hoz

[Névfoglalás]

A Javaslat fenntartja a névfoglalást, az eljárási szabályok pontosítása mellett. A névfoglalásra kerülhet sor szervezet alapítását megelőzőn, de akár névváltoztatást megelőzően is, a szervezet névváltozása bejegyzése iránti változásbejegyzési kérelem benyújtása előtt. A kérelem előterjesztésére nyomtatványon kerül sor. A kérelmet a bíróság egy munkanapon belül megvizsgálja. Ha a kérelem visszautasításának az általános szabályok szerint nincs helye, dönt a kérelemről. A névfoglalás jogintézményével élhetnek egyrészt az alakuló szervezetek, melyek még bejegyzési kérelmüket nem terjesztették elő, másrészt azok a szervezetek, melyek bejegyzett nevük megváltoztatását tervezik, de a névváltozás bejegyzése iránti kérelmet még nem nyújtották be.

A névfoglalási eljárás során a bíróság vizsgálja, hogy a kérelemben megjelölt név az adott időpontban a nyilvántartásban bejegyzett, bejegyzés alatt álló, illetve névfoglalás hatálya alatt álló más szervezet nevétől a szükséges mértékben különbözik-e. A névkizárólagosság mellett a bíróság vizsgálja továbbá a névvalódiság, a névszabatoság elvének, vagy egyéb, a névvel összefüggő jogszabályi rendelkezésnek a betartását is. A bíróság a kérelemben megjelölt nevek közül azt foglalja le, mely a kérelmező által felállított sorrendben elsőként felel meg a szervezet elnevezésére vonatkozó követelményeknek.

A Javaslat elhagyja a névfoglalás idejének meghosszabbodására vonatkozó rendelkezést, figyelemmel arra, hogy a felgyorsuló kommunikációs megoldások mellett életszerűtlen, hogy a szervezet ne lenne képes a névfoglaláshoz kapcsolódó bejegyzési kérelmét a névfoglalási időszakon belül benyújtani, vagy a szükséges egyéb intézkedéseket megtenni. Ugyanakkor a névfoglalás időtartamát 60 napban határozza meg a Javaslat.

Fontos rendelkezés, hogy névfoglalásban lefoglalt név megfelelőségét a bejegyzési eljárásban már nem lehet felülvizsgálni.

A 49. §-hoz

[A nyilvántartási irat nem nyilvános kezelése iránti kérelem]

A nyilvántartási irat nem nyilvános kezelése iránti kérelem és annak elbírálási szabályait a Javaslat a bejegyzési eljárás szabályait között rendezi. A névfoglaláshoz hasonlóan nagyon gyors eljárásként szabályozza a kérelemtől való döntést. A Javaslat főszabályként arról rendelkezik, hogy a bíróság még a bejegyzési kérelem elbírálása előtt dönt az érintett nyilvántartási irat nem nyilvános kezeléséről. Ennek oka, hogy a bejegyzési ügyek döntő hányada automatikus döntéshozatali eljárás alá fog tartozni, amelynek keretében a nyilvántartási irat nyilvánosságának korlátozásáról dönteni nem lehetséges. Ha a Javaslat csak bejegyzés után tenné lehetővé a kérelem benyújtását, akkor indokolt esetben sem lenne biztosított a nyilvántartási iratban foglalt üzleti és egyéb adatok védelme, hiszen egy ideig az nyilvános iratként lenne kezelve. Ezért a névfoglaláshoz hasonlóan a Javaslat előzetes bírósági döntést modellez. Ez alól a döntéshozó személy által lefolytatott bejegyzési eljárások képeznek kivételt, ahol a bejegyzési kérelemmel együtt mód van a nyilvántartási irat sorsáról való döntésre is. Mivel azonban a bejegyzési eljárástól független a kérelem tárgya, külön végzést kell hozni. Lehetséges ugyanis, hogy a bejegyzési kérelemnek helyt ad a bíróság, de a nyilvántartási irat nem nyilvános kezelése iránti kérelmet elutasítja.

A Javaslat nem zárja ki, hogy utólag, a bejegyzési eljárás lezárását követően kerüljön előterjesztésre a kérelem.

A bejegyzési kérelem

Az 50. §-hoz

[A bejegyzési kérelem nyomtatványa]

A bejegyzési eljárásban a jövőben is a kérelem kötelező eleme lesz a kitöltött nyomtatvány. Fontos kiemelni, hogy a nyomtatvány a jövőben a jelenleginél is hangsúlyosabb szerepet kap, mert az tartalmazni fogja a jogi képviselő törvényességi szempontú ellenőrzésére vonatkozó nyilatkozatát, továbbá automatikus döntéshozatali ügyekben a jogi képviselő a nyomtatványon a mellékletek tartalmáról is nyilatkozatot tesz.

Bár a Javaslat törekszik arra, hogy túlzóan részletező rendelkezéseket ne tartalmazzon, az adótitok, személyes adatok törvényi védelme miatt továbbra is törvényi szinten kell rögzíteni, hogy az adóazonosító szám feltüntetése a nyomtatványon mely esetekben szükséges.

Az 51. §-hoz

[A bejegyzési kérelem mellékletei]

A Javaslat speciális meghatalmazási szabályt ír elő arra az esetre, ha kötelemi megállapodáson alapuló tagváltozás iránt kérelmet vagy a tag részesedését terhelő jog bejegyzése vagy törlése iránti kérelmet nyújtanak be. Ezekben az esetekben a szervezet képviseletében a kérelem benyújtására jogosult személy jogi képviselőnek adott meghatalmazása kibővül minden érintett fél jogi képviselőnek adott meghatalmazásával. A Javaslat így kívánja megelőzni a visszaéléseket. Hangsúlyozható, hogy ez a nem kötelemi jogi alapú tagváltozásra nem vonatkozik. Ha tehát a tag tagsági jogviszonya a Ptk. rendelkezésére figyelemmel azért szűnik meg, mert a vagyoni hozzájárulását nem teljesíti, e tagtól nem vár el a Javaslat meghatalmazást. És ugyanígy, mivel nem a szervezet vagy az érdekelt fél kérelmére és nem is a bejegyzési eljárás keretében történik a bejegyzés, a végrehajtási jog és egyéb, automatikus bejegyzéssel a nyilvántartási jegyzékbe kerülő adatokra sem vonatkozik a rendelkezés.

A Javaslat fenntartja azt a garanciális szabályt, hogy az eljáró jogi képviselőnek kell a benyújtandó papír alapú okiratokat elektronikus formátumúvá alakítania.

A Javaslat egyértelműen rögzíti, hogy az elektronikus közokiratok és az elektronikus magánokiratok közvetlenül csatolhatóak a kérelemhez. Ezen okiratok tekintetében nincs szükség a jogi képviselő részéről sem külön elektronikus aláírásra, sem ezen elektronikus okiratok bármilyen átalakítására.

Új rendelkezés, hogy a kérelem összes papírból digitalizált mellékletét és a kérelem nyomtatványát is külön elektronikus aláírással kell ellátni vagy a mellékletek összességét kell elektronikus aláírással ellátni. A jövőben tehát nem elegendő a kérelem egészét (a kitöltött nyomtatványt és a mellékleteket együtt) elektronikusan aláírnia a jogi

képviselőnek. Ennek oka az, hogy ha a kérelem egésze van elektronikus aláírással ellátva, akkor az egyes mellékletek nem kezelhetők irattári szempontból külön, mert ezáltal sérülne az elektronikus aláíráshoz fűződő garancia. További oka az új rendelkezésnek az, hogy a bejegyzési eljárásban ezáltal a benyújtott okiratok bizonyító ereje is biztosított. A Javaslat szerint a jogi képviselő köteles őrizni a papír alapú nyilvántartási iratokat is. A Pp. 327. §-a alapján az őrzött iratról készített másolat akkor rendelkezik bizonyító erővel – és igazolja, hogy annak tartalma megegyezik az eredeti dokumentumával –, ha a jogi személy (jelen esetben értelemszerűen a jogi képviselő) azt minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy bélyegzővel, és a Javaslat előírása miatt időbélyegzővel látja el. Ezt a Javaslat sajátos bejegyzési eljárási szabályként is rögzíti.

A rendelkezés szabályozza azt az esetet is, ha a szervezet elektronikus úton köteles eljárni, azonban jogi képviselő igénybevételére nem köteles. Ebben az esetben a fenti feladatokat a szervezet képviselőjének kell ellátnia azzal, hogy ha magas biztonságú elektronikus aláírással nem rendelkezik, az iratokat elegendő ÁVDH szolgáltatással hitelesíteni.

Az 52. §-hoz

[Az iratok őrzése, a bíróság részére való bemutatása]

A Javaslat a személyes adatok, az üzleti titkok védelme érdekében azon az elvi alapon közelít a bejegyzési eljáráshoz, hogy a jövőben csak a legszükségesebb iratok váljanak nyilvános irattá, nyilvántartási irattá. Az automatikus döntéshozatal egyik fontos feltétele továbbá, hogy az a bejegyzési kérelem nyomtatványából megismerhető adatokon és jogi nyilatkozatokon nyugodjon. E két fontos szempont az, amely alapján a Javaslat megkülönbözteti a bejegyzési kérelemhez csatolt iratokat, és egyéb, a jogi képviselő törvényességi ellenőrzésébe eső iratokat.

Korábban az egyszerűsített cégeljárás körében volt hatályban olyan szabályozás, amely ismerte a bírósághoz be nem nyújtott, a jogi képviselő által őrzött nyilvántartási iratot. E megoldást alkalmazza a Javaslat is akkor, amikor rögzíti, hogy a jövőben kétféle irat képezi a szervezet kérelme szerinti bejegyzés törvényességének alapját. Az iratok egy részét a szervezetnek továbbra is be kell nyújtania a bírósághoz, ezek a szervezet működésének legfontosabb iratai. Az iratok egy része azonban benyújtásra nem kerül, hanem a jogi képviselő vizsgálja meg azokat, hogy azok megfelelőek-e. Hogy egyes bejegyzési eljáráshoz, egyes szervezeti formák esetében milyen iratok benyújtására lesz szükség, illetve mi marad a jogi képviselő őrzetében, a Javaslatához kapcsolódó végrehajtási rendelet fogja meghatározni.

A bejegyzési kérelem informatikai és formai ellenőrzése

Az 53. §-hoz

[Adatigénylés a természetes személyek nyilvántartásából]

A bejegyzési kérelem informatikai és formai vizsgálatának szabályait immár a bejegyzési eljárás megindítása iránti kérelem általános szabályai tartalmazzák. A bejegyzési kérelem tekintetében annyit indokolt kiemelni, hogy az informatikai fejlesztés lehetőséget biztosít majd arra, hogy a jogi képviselők, szükség szerint a szervezetek a nyilvántartási portált mint személyre szabott ügyintézési felületet tudják használni. A nyilvántartási portál lehetőséget fog biztosítani arra, hogy a kérelmező a kérelem nyomtatványának kitöltéséhez online nyilvántartási információkat használjon fel, továbbá, hogy a kérelmet ezen a felületen állítsa össze. A bejegyzési kérelem tekintetében megmaradnak a jelenleg is alkalmazott ellenőrzések. Az információs szolgálat a kérelmet informatikai szempontból – az elektronikus aláírás hitelessége, az adatok sértetlensége, az időbélyegző dátuma és hitelessége, az elektronikus okirat formátuma tekintetében – is megvizsgálja. Ezen túlmenően formai vizsgálatot is lefolytat. A kérelem formai vizsgálata kiterjed a kötelezően kitöltendő adat hiánytalan kitöltésére, továbbá a nyomtatványban megadott adatok formai megfelelőségére. Ilyen különösen a székhely, telephely címadatának megfelelősége, a főtevékenység és további tevékenységi kör(ök) TEÁOR nomenklatúrájával való egyezősége, a megadott jegyzett tőke pénzmenének az ISO 4217 szabványnak való megfelelősége, de akár a kérelemben megjelölt EUID-nak az ISO 6523 szabványnak, illetve a Bizottságnak a nyilvántartások összekapcsolására szolgáló 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel létrehozott rendszer céljából szükséges műszaki leírások és eljárások megállapításáról szóló 2015. június 8-i (EU) 2015/884 végrehajtási rendeletének való megfelelősége.

Ezek mellett szükséges a kérelem nyomtatványában feltüntetett természetes személyek azonosítása. Ezért a § speciális kiegészítő rendelkezésként rögzíti a természetes személyek nyilvántartásából történő adatigénylést, amely a formai ellenőrzés része.

A nyilvántartás olyan közhiteles nyilvántartás, amelyben gyakorlatilag a teljes piaci foglalkoztatást, a nemzetgazdasági termelőképeséget biztosító jogalanyok köre feltüntetésre kerül. Ebből következően elemi érdek, hogy e nyilvántartás a lehető legpontosabb adatokat tartalmazza a szervezetekről.

A nyilvántartásban fellelhető adatok egy részét a jogi személyek nyilvántartása elődleges adatnyilvántartóként jegyzi (pl. nyilvántartási szám), azonban számos olyan adat is szerepel a nyilvántartásban, amelyet elsődlegesen más állami nyilvántartás tartalmaz (pl. természetes személy adatok, lakcím, adószám stb.) Az adatok egy részét a nyilvántartás már az állami nyilvántartások együttműködésének eredményeként online kapcsolatban jegyzi be vagy frissíti. A javaslat továbbra is biztosítja, hogy a nyilvántartásban szereplő természetes személyek adatai is – az állami nyilvántartások együttműködése által – pontosan és naprakészen kerüljenek a nyilvántartásba.

A közreműködő jogi képviselő több célból is ellenőrzi a természetes személy ügyfél azonosságát. A jogi képviselőnek személyazonosság ellenőrzést kell végeznie, továbbá a bejegyzési eljárás olyan eljárás, amelynél a jogi képviselőnek a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás megelőzéséről szóló törvény alapján is ellenőrzést kell végeznie. A bíróság az adatigénylés útján tud meggyőződni a kérelemben feltüntetett természetes személy adatainak pontosságáról, valóságtartalmáról. Az adatigénylés célja tehát, hogy már a bírósági informatikai rendszer felé való továbbítás előtt tisztázásra kerüljön, hogy a kérelemben és a természetes személyek nyilvántartásában szereplő személy beazonosítható, és a kérelemben megadott adatai ellenőrzésére is sor kerüljön.

Az adatigénylés a kérelem bírósághoz való továbbítását megelőző eljárási cselekmény, és az adatigénylést az információs szolgálat folytatja le. Ha a kérelemben megjelölt természetes személy a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzésre kerül, a természetes személyazonosító adatait, továbbá a képzett kapcsolati kódot a bírósági informatikai rendszer tárolja a természetes személy nyilvántartási jegyzékéből való törléséig. Az automata által nem kezelhető formai hiba esetén, amelyet a javaslat a hatályos szabályozással egyezően érdem hibának nevez, a kérelem hibájáról a benyújtó értesítést kap. Ebben az esetben a kérelem a bírósági informatikai rendszer felé nem kerül továbbításra, és úgy tekintendő, mintha a kérelmet nem nyújtották volna be. A kérelmet tehát a hiba javítása után ismét be kell küldeni a nyilvántartási portálról.

Az 54. §-hoz

[Adatellenőrzés a tagállami cégnyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszeren keresztül]

Az Információs Szolgálat a BRIS rendszeren keresztül ellenőrzi a kérelemben feltüntetett, EUID-val rendelkező külföldi vállalkozás adatait.

A bejegyzési kérelem bírósághoz való érkezése, a bíróság intézkedései

Az 55. §-hoz

[A bírósági ügyintézési határidő kezdete]

A javaslat nem változtat érdemben a bejegyzési eljárás jelenlegi dinamikáján, csupán igyekszik egy helyen megjeleníteni az ügyintézési határidőket, az eljárás felfüggesztésének jelentős eseteit. Fontos, hogy ugyanakkor ezen szabályok jelentős felgyorsulását fogják jelenteni a Cnytv. szerinti eljárásoknak. Figyelemmel arra, hogy az állami adó- és vámhatósággal, továbbá a bünyügyi nyilvántartó szervvel automata kommunikál, a gondnokoltak nyilvántartásával való közvetlen adatkapcsolattal járó feladatokat is automata végzi, felfüggesztési ok bekövetkeztét is meg tudja állapítani az automata. Az eljárás felfüggesztéséről automata, a bíróság automatikus intézkedésével tud intézkedni. Az eljárás felfüggesztésének megszűnésére a törvény erejénél fogva kerül sor.

Új szabályként a javaslat rögzíti, hogy a szervezet egyes bejegyzési kérelmei főszabályként sorrendben állnak, vagyis a jövőben nem történhet meg az, hogy míg az első kérelmet a bíróság érdemben vizsgálja, és esetlegesen hiánypótlás miatt a tényleges ügyintézési határidő meghosszabbodik, addig a később beadott kérelem adatai a törvény erejénél fogva történő automatikus bejegyzéssel a nyilvántartási jegyzékbe kerülnek. E rendelkezés elmozdulást jelent a jelenlegi gyakorlathoz képest, hiszen most szabály híján a bíróság egyedileg mérlegeli, hogy a sorban álló kérelmek közül mely kérelmek bírálhatóak el önállóan és melyek függnek az elbírálás alatt álló kérelemtől. Ez a megoldás azonban az eljárás átláthatósága ellen hat, továbbá a többes, sorban álló kérelmek a bejegyzési eljárásban nem is jellemzőek. Kiemelhető ugyanakkor, hogy a sorrendiség szabályától a bíróság eltérhet a bejegyzési eljárás általános eljárási szabályaiban meghatározott okból.

Az ügyintézési határidő kezdetére vonatkozó speciális szabályt rögzít a (2) bekezdés.

Az 56. §-hoz

[Az adatok rögzítése, a nyilvántartási szám, az EUID, az adószám, a statisztikai számjel]

A Javaslat nem változtat a jelenlegi, egymásra épülő bírósági intézkedések rendszerén. Vagyis a szervezet nyilvántartási számot kap, továbbá szükség szerint EUID-t is kap. Ezt követően kerül sor – szükség szerint – az adóhatósági és statisztikai jelzőszámok igénylésére. Annyi változás történik, hogy az adatok már a bírósági informatikai rendszerbe való beérkezéskor rögzítésre és megjelenítésre kerülnek a bejegyzés alatt megjegyzéssel.

Az 57–59. §-hoz

[Adatigénylés a bünygyi nyilvántartási rendszerből, ellenőrzés a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedésekben szereplő személyek körében, a székhelyszolgáltató ellenőrzése]

[Az eltiltott személyekre vonatkozó vizsgálat]

[Adatigénylés a gondnokoltak nyilvántartásából]

A nyilvántartási jegyzék közhitelességét, a forgalom biztonságát szolgálja a kérelemben feltüntetett személyek tekintetében az ellenőrzés lefolytatása a bünygyi nyilvántartási rendszerből, az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedésekről hozott határozatokból, az ún. szankciós listából, továbbá a gondnokoltak nyilvántartásából. A szankciós lista az ENSZ és az Európai Unió honlapján közzétételre kerül. Az ellenőrzések célja, hogy a bíróság feltárja, ha olyan személy bejegyzését kéri, aki semmilyen körülmények között nem jegyezhető be a nyilvántartási jegyzékbe, mert az anyagi jogi szabályok abszolút kizáró oknak tekinti azokat.

A székhelyszolgáltatással biztosított székhely lehetősége a jövőben is fennmarad. Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény alapján kockázatos adózó, amelynek székhelye székhelyszolgáltatóhoz van bejegyezve, és az adóigazgatási eljárás akadályozása miatt véglegessé vált döntésben eljárási bírságot szabtak ki terhére a tárgyévben vagy az azt megelőző három évben. A székhelyszolgáltatás igénybevétele ugyanis a gyakorlati tapasztalatok alapján sok esetben nem jogszerű célra történik. Kiemelhető, hogy a székhelyszolgáltatók a pénzmossási szabályok tekintetében is külön kezelendők. A pénzmossa és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény 19/A. alcíme a székhelyszolgáltatók nyilvántartásba vételét és ellenőrzését írja elő. Mindezekre figyelemmel a Javaslat előírja, hogy ha székhelyszolgáltatót vesz igénybe a szervezet a székhelye biztosítására, a bejegyzés előtt a bíróság ellenőrizi, hogy a székhelyszolgáltató valóban szerepel-e a hatósági nyilvántartásban.

A 60. §-hoz

[A bejegyzési kérelem visszautasítása]

A Javaslat az automata által elvégzett ellenőrzések és vizsgálatok alapján a jövőben biztosítani tudja, hogy egyes visszautasítási okok fennállása egyértelműen megállapítható legyen. E §-ban felsorolt visszautasítási okok lényegében lefedik a Ctv. 45. §-ában foglalt eseteket, így a Javaslat szerinti megoldás a bejegyzési eljárás időigényét 3 munkanappal egyben le is rövidíti. A bünygyi nyilvántartó szervtől igényelt adatok alapján e § szerinti visszautasításra csak a Ptk. 3:22. § (4) bekezdésben meghatározott kizáró ok fennállta esetén kerülhet sor. A Ptk. 3:22. § (4) bekezdése szerint „nem lehet vezető tisztségviselő az, akit bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlélethez fűződő hátrányos következmények alól nem mentesült”. E jogi tény a bünygyi nyilvántartó szerve adatszolgáltatása alapján egyértelműen megállapítható lesz. Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a bejegyzési eljárásban, továbbá az évenkénti adatigénylés során az érintett személynek azt – az esetleges – kifogását, hogy a büntetett előlélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól mentesítenie kellett volna, a bejegyzési eljárásban nem terjesztheti elő. A mentesítést a bünygyi nyilvántartásban kell rögzíteni, a bíróságnak e körben semmilyen feladata és hatásköre nincs. Ezen bírósági intézkedések nem tartoznak az automatikus bejegyzéssel bejegyzett adatok kijavítására vonatkozó nemperes eljárások hatálya alá sem.

A Ptk. 3:22. § (5) bekezdése szerinti kizáró ok körében egyedi elbírálásra épülő eljárást lehet csak kialakítani.

Hasonló elvek érvényesülnek a székhelyszolgáltatóval összefüggő visszautasítási ok esetében is. Ha a bíróság és a Pmt. szerinti hatóság közötti adatszolgáltatás azt tartalmazza, hogy a bejegyzési kérelemben megjelölt székhelyszolgáltató a tevékenységének megkezdését megelőzően bejelentést nem tett, vagy bár bejelentést tett, de nem szerepel a nyilvántartásban; mert nem vették nyilvántartásba, vagy időközben törölték, ezen

adatszolgáltatásban foglaltakkal szemben sem bejegyzési eljárásban kell fellépni, hanem a Pmt. szerinti felügyeleti hatóságnál kell eljárni.

A bejegyzési eljárásban már bevált módon a visszautasítás esetén az újbóli benyújtás lehetősége – a helyes tartalommal – biztosított a szervezet számára. A Javaslat külön nem rögzíti, hogy a korábbi iratok felhasználhatóak, mert az következik abból, hogy ebben az esetben a kérelem benyújtásához fűződő joghatások fennmaradnak. Tehát azok az iratok, amelyekre a visszautasítás oka nem terjed ki, ismételten felhasználhatóak.

A 61. §-hoz

[A bejegyzési kérelem felfüggesztése egyes bejegyzést kizáró okok észlelése esetén]

A Ptk. 3:22. § (5) bekezdése szerint „nem lehet vezető tisztségviselő az, akit e foglalkozástól jogerősen eltiltottak. Akit valamely foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak, az eltiltás hatálya alatt az ítéletben megjelölt tevékenységet folytató jogi személy vezető tisztségviselője nem lehet.” A bünyügyi nyilvántartásban az érintett személy által nem végezhető tevékenységek nem a TEÁOR nomenklatúra szerint tartják nyilván, ezért a bünyügyi nyilvántartásból érkező, az érintett személy Ptk. 3:22. § (5) bekezdése szerinti kizáró ok fennállásra vonatkozó üzenete automata által nem lesz feldolgozható. Ezen esetek száma várhatóan igen alacsony lesz, továbbá a bírósági ügyintézés racionalizálása is azt indokolja, hogy ezekben az esetekben humán erőforrás kerüljön bevonásra a bejegyzési kérelem elbírálásába. Ekkor a kizáró ok vizsgálata és a kérelem elbírálása együtt történik meg. Ha a kizáró ok vizsgálata bonyolult megítélésű, a bíróság törvényességi felügyeleti eljárást is lefolytathat a körülmények tisztázására. Ugyanezen megfontolások alapján a gondnokoltak nyilvántartásában szereplő személyek esetében is ugyanezen megoldás érvényesül.

Ha a bejegyzési kérelemben (annak nyomtatványában) olyan személy kerül feltüntetésre, aki az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedésekről hozott határozatokban szerepel, akkor a bíróságnak az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvény (a továbbiakban: 2017. évi LII. törvény) előírásai szerint kell eljárnia. A 2017. évi LII. törvény rendelkezik arról, hogy az ún. vagyoni nyilvántartást vezető szervek (a bejegyzési eljárás tekintetében a bíróság) haladéktalanul bejelentenek a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés foganatosításáért felelős szervnek minden olyan adatot, tényt, körülményt, amely arra utal, hogy a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés alanya Magyarország területén a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá eső pénzeszközzel vagy gazdasági erőforrással (a továbbiakban: vagyon) rendelkezik. A hatóság a szolgáltató és a vagyoni nyilvántartást vezető szerv bejelentését annak megtételét követő négy munkanapon belül megvizsgálja. (2017. évi LII. törvény 4. §)

A 2017. évi LII. törvény 5. § (6) bekezdése szerint a vagyoni nyilvántartást vezető szerv a bejegyzési vagy változásbejegyzési eljárást felfüggeszti és a bejegyzést a 4. § szerinti bejelentés megtételét követő négy munkanap alatt nem teljesítheti, ha a bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény alapján pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá eső személlyel illetve vagyonnal lehet kapcsolatos, kivéve, ha a vagyoni nyilvántartást vezető szerv arról kap értesítést, hogy az adott személy nem áll korlátozó intézkedés hatálya alatt. A 2017. évi LII. törvény 5. § (7) bekezdése értelmében a vagyoni nyilvántartást vezető szerv a bejegyzési vagy változásbejegyzési eljárásának felfüggesztését megszünteti és a bejegyzés vagy változásbejegyzés iránti kérelem teljesítése iránt a bejelentés megtételét követő ötödik munkanaptól kezdődően intézkedhet, kivéve, ha a nyilvántartó arról kap értesítést, hogy az érintett személy korlátozó intézkedés hatálya alatt áll. A Javaslat a 2017. évi LII. törvény szabályainak nyilvántartási eljárási folyamatoként egyértelműen rendelkezik arról, hogy a bíróság visszautasítja a kérelmet, ha abban olyan személy került feltüntetésre, aki a szankciós listán szerepel.

Az automatikus ügyelőkészítés, a bejegyzési kérelem érdemi vizsgálatának közös szabályai

A 62. §-hoz

[Automatikus ügyelőkészítés]

A Javaslat automatikus ügyelőkészítésként nevesíti azoknak a vizsgálatoknak az eredményét, amelyet jövőben az informatikai rendszer végez el. Ezen automatikus ügyelőkészítés egyik része azok az adatigénylések, amelyeket részben az információs szolgálat, részben a bíróság igényel. A jelenlegihez képest új önálló elem lesz azonban a kérelem nyomtatványának, az abban feltüntetett adatoknak és nyilatkozatoknak a jogi szempontú vizsgálata. Az automata olyan vizsgálatokat tud így elvégezni, amely a rendelkezésre álló adatok alapján informatikai

„műveletként” elvégezhető. Ilyen például a kiskorú, korlátlan felelősséggel rendelkező tagok (közkereseti társaság esetében) kiszűrése, a jegyzett tőke kötelező minimumára keresés stb. E jogi vizsgálat már a bíróság által lefolytatott jogi vizsgálat körében esik. A vizsgálat eredménye a bírósági informatikai rendszerben rögzítésre kerül. E vizsgálat lesz az automatikus döntéshozatal alapja, azonban a döntéshozó személy általi elbírálás szabályai között is jelzi a Javaslat, hogy az eljáró személy az automatikus ügyelőkészítés eredményeinek értékelése mellett végzi el a kérelem vizsgálatát.

A 63. §-hoz

[A jogi képviselő kötelező nyilatkozata. A létesítő okirat és egyéb irat vizsgálatának korlátai]

A Javaslat általános bejegyzési szabályként írja elő a jogi képviselőnek a kérelem alapjául szolgáló iratokra vonatkozó jogszerűségi nyilatkozatát. Ilyen nyilatkozatot eddig az egyszerűsített bejegyzési eljárásban alkalmazott a cégjog. A nyilatkozat hatálya kiterjed azokra az iratokra is, amiket a bírósághoz nem kell benyújtani, hanem a jogi képviselőnél kerülnek megőrzésre.

A Javaslat e §-a az egyik kiemelt eleme annak a szemléletváltásnak, ami megfelel a Ptk. igényeinek is. A Ptk. Parlamenthez benyújtott javaslatának indokolása kiemeli az alábbiakat:

„[V]alamennyi jogi személy vonatkozásában alapelveként rögzíti a Javaslat, hogy a jogi személyek létrehozása a polgári jogi jogalanyok magánautonómiaja körébe tartozó döntés, amelyet szabadon, az állam egyedi beavatkozása nélkül hozhatnak meg. Az állam a jogi személyek alapításába az alapítás szabályainak normatív meghatározásával és a jogi személyek nyilvántartásba vételével vesz részt; ezt az utóbbi – közérdekvédelmi szempontból nélkülözhetetlen – mozzanatot sem használhatja fel egyedi beavatkozásra, mert a jogi személyek nyilvántartásba vételét csak jogszabályban normatív módon meghatározott okok alapján tagadhatja meg. Mindez annyit jelent, hogy az állam nem mérlegelheti célszerűségi szempontok alapján, hogy megítélése szerint szükség van-e egy adott jogi személyre, hanem a normatív feltételek teljesítése esetén a nyilvántartásba vétellel biztosítania kell a jogi létezés lehetőségét. A jogi személy létrejötte ugyanis két mozzanatból áll: az alapítóknak vagy tagoknak az alapításra irányuló szándéka egy létesítő okiratban kell, hogy kifejezést nyerjen; ehhez járul (második feltételként) az állami nyilvántartásba vétel. A Javaslat a létesítés szabadságára vonatkozó szabályok között rendelkezik arról, hogy a jogi személyek alapítói vagy tagjai nem csupán a jogi személy létesítésének tényéről dönthetnek szabadon, hanem a jogi személyre vonatkozó szabályokat is szabadon állapíthatják meg, és ennek keretében a jogszabályi rendelkezésektől is eltérhetnek. Az eltérést engedő szabályozás nemcsak azt fejezi ki, hogy a jogi személyek létesítése és működtetése is a magánjogi jogalanyok magánautonómiaja körébe tartozó kérdés, de azt is lehetővé teszi, hogy a jogi személyeket létrehozó személyek a lehető leginkább az igényeiknek megfelelően alakíthassák ki a jogi személy működési szabályait.”

A bíróság elsődleges feladata a jogi személy létrejöttének, megszűnésének (törlésének) konstitutív bejegyzése, a jogi személyről és az adatairól közhiteles nyilvántartás vezetése. Mindenképpen indokolt a bíróság általi bejegyzés során felmerülő törvényességi szempontú vizsgálat körén változtatni, annak érdekében, hogy a bejegyzési eljárás a közhiteles nyilvántartás vezetése szempontjából érdemi jelentőséggel bíró elemekre terjedjen ki, és a tagok kompetenciájában maradjanak azok a kérdések, amelyeket a Ptk. diszpozitív szabályozása alapján a tagok privátautonómiaja körébe tartoznak.

A szabályozási cél, hogy a bejegyzési eljárás során a bíróság a szervezetek létrejöttéhez, a nyilvántartásba vételéhez, illetve létesítő okirat változásuk bejegyzéséhez szükséges törvényi feltételeket és a bejegyzendő adatok helyességét vizsgálja. A létesítő okiratnak a szerződéses szabadság körébe eső elemeibe azonban ne szóljon bele (pl. taggyűlési meghívó, jogi személy szerveinek hatásköre stb.), és ezen kérdések tekintetében ne is végezzen érvényességi vizsgálati kontrollt. A bíróság ugyanis a szervezet nyilvántartásba vételekor, illetve a létesítő okirat módosításakor nem azt „engedélyezi”, hogy a tagok a létesítő okirat szerinti tartalommal alapítsanak vagy működtessenek jogi személyt (a Javaslat vonatkozásában szervezetet), hanem azt vizsgálja, hogy

- a) a létesítő okirat teljesíti-e a jogi személlyel szemben támasztott alapvető követelményeket [Ptk. 3:1. § (4) és (5) bekezdés]
- b) a létrehozni kívánt jogi személy megfelel-e a törvényben nevesített valamely – nyilvántartásba veendő – jogi személy típusnak,

- c) a nyilvántartásba vételhez előírt követelmények is teljesülnek-e (alakítás, igazolások, befizetések, a tagokkal illetve a vezető tisztségviselőkkel szembeni követelmények),
- d) bejegyezni kért adatok megfelelnek a követelményeknek.

E körben is utalni lehet arra, hogy a Ptk. 3:3. § (2) és (3) bekezdése alapján a Ptk. Harmadik könyvének általános szabályait minden magánjogi alapon létrejött jogalánysággal felruházott szervezetre alkalmazni kell, tehát a nem jogi személy szervezeti formák (cégformák) esetében is megfelelően érvényesül a fenti okfejtés.

A Javaslat a nyilvánvaló érvénytelen kikötések elkerülése érdekében a bíróság törvényességi szempontú vizsgálata körében előírja, hogy az egyébként a szerződéses szabadság körébe eső kérdések tekintetében [Ptk. 3:4. § (2) bekezdés] a létesítő okiratot vizsgálja tekintetben, hogy az a Ptk. valamely kógens rendelkezésébe, vagy ágazati törvény eltérést nem engedő, imperatív előírásába ütközik-e. Így a normaszöveg utal azokra az esetekre is, amikor egy egyébként diszpozitív rendelkezés azáltal válik eltérést nem engedővé, hogy annak alkalmazását külön jogszabály kötelezővé teszi. Ennek példája lehet a felügyelőbizottság, amelynek kötelező felállítását – a Ptk. kötelező esetein túl – külön jogszabályok előírják.

A bejegyzési eljárásban benyújtandó létesítő okirat, egyéb irat vizsgálatának korlátaira a Javaslat annyiban utal, hogy egyértelműen rendezi, hogy a szerződéses szabadság körébe eső kérdések tekintetében a bejegyzési kérelemmel egyidejűleg kérelmezett törvényességi felügyeleti eljárás esetének kivételével az iratok (létesítő okirat, egyéb irat) tartalmát csak a kógens rendelkezéseknek való megfelelés tekintetében vizsgálja. A bírói gyakorlat kimunkálta már azt, hogy a cégbíróság a változásbejegyzési kérelem vizsgálata során hivatalból nem folytat le törvényességi felügyeleti eljárást (kivéve természetesen a törvényben előírt eseteket), vagyis a cégbíróság nem vizsgálja, nem is vizsgálhatja, hogy a változásbejegyzés alapjául szolgáló döntéshozó szervi ülés összehívása szabályos volt-e, határozatképes volt-e stb. (Ide nem értendők azok az esetek jelenleg, ahol a Ctv. egyes cégformánál ilyen igazoló okiratok benyújtását írja elő.) Ezek a kérdések ugyanis peres eljárásra tartozó, a felek közötti vita területei. A bírói gyakorlat lefektette már azt a szabályt is, hogy a cégbíróság kizárólag az előírt mellékletek becsatolását kérheti, további bizonyítást, más okiratok becsatolását nem kérheti.

Összességében tehát elmondható, hogy a bíróság a nyilvántartásba vétel során (változásbejegyzés során) a benyújtott kérelem és mellékletei jogszerűségét a nyilvántartásba venni kért adatok jogszerűsége tekintetében vizsgálja, azonban nem gyakorol egyidejűleg törvényességi felügyeleti jogkört.

A bejegyzési eljárásban a kérelem kitöltött formanyomtatványának és a kérelem mellékleteinek összhangban kell állnia. Az automatikus döntéshozatali eljárás során ezen feltétel a jogi képviselő, illetve a kérelmező nyilatkozatának vizsgálatával, elsődlegesen a jogi képviselő eljárásába vetett jogalkotói bizalommal valósul meg. A bíróság az utóellenőrzés során ellenőrzi, hogy a jogi képviselőnek a mellékletekre tett nyilatkozata megfelelő volt-e. Ha eltérést tapasztal, akár törvényességi felügyeleti eljárásnak is helye van. Döntéshozó személy általi elbírálás során a kérelem nyomtatványa és a mellékletek tartalmának eltérése esetén hiánypótlási felhívásának van helye.

Automatikus döntéshozatali eljárás

A 64. §-hoz

[Automatikus döntéshozatal]

A Javaslat a bejegyzési kérelmek döntő hányadára automatikus döntéshozatali eljárást vezet be. A gazdasági társaságok a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett szervezetek több mint kilencven százalékát teszik ki. E cégek és egyéb szervezetek bejegyzési és változásbejegyzési kérelmeiről való automatizált döntés bevezetése érdemben tudja a bírósági munka jellegét megváltoztatni. Az elmúlt évtized cégjogi jogalkotásának mindig kiemelt szempontja volt az, hogy a törvényességi felügyeleti eljárásra nagyobb hangsúly kerüljön, hogy a bíróságnak a törvényes működés kikényszerítése hathatós, és a gyakorlatban is működő eszköze legyen. A bejegyzési és a változásbejegyzési eljárások magas éves száma miatt azonban a korábbi szabályozási célok nem teljesültek.

A § (1) bekezdése szerint a nyilvánosan működő részvénytársaság kivételével a gazdasági társaság, az egyéni cég, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda, az egyesülés, az automatikus döntéshozatali eljárást választó egyesület, – a közalapítvány és a vagyonkezelői alapítvány kivételével – az alapítvány és a sportegyesület bejegyzési kérelmei automatikus döntéshozatal alá tartoznak, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában. E rendelkezésből két fontos dolog következik. Az egyik, hogy az egyéb szervezeti formák esetében továbbra is humán erőforrás igénybevétele mellett zajlik majd a szervezet nyilvántartásba vétele iránti és a változásbejegyzési eljárása. A másik, hogy még

az automatikus döntéshozatal alá tartozó szervezeti kör esetében is lesznek olyan ügyek, ahol humán erőforrás bevonásával születik meg a döntés. Ezen ügyek részletezése azonban nem a törvényben történik meg, kivéve a nyilvánosan működő részvénytársaság ügyeit, amelyet a Javaslat döntéshozó személy általi elbírálásra utal, hanem a törvény végrehajtási rendelete fogja ezeket az ügyeket felsorolni. Ilyen eljárás lesz várhatóan az átalakulás, az egyesülés, a szétválás elbírálása, hiszen ezen ügyekben a sematizálás, automata általi teljes ügyelbírálás nem alkalmazható, illetve garanciális, hitelezővédelmi okból nem is lenne célszerű. A nyilvánosan működő részvénytársaságok esetében a Javaslat egyrészt kizárólagosan eljáró bíróságot is kijelöl, másrészt bíró általi elbírálást alkalmaz.

Az automatikus döntéshozatali eljárás tekintetében fontos kiemelni, hogy ez is kérelemre induló eljárás. Vagyis, bár automata jár el, ezen bejegyzési eljárást nem tévesztendő össze az automatikus bejegyzéssel, amely utóbbi fogalom az adat nyilvántartási jegyzékbe történő bejegyzése, törlése elnevezésű rendelkezésben meghatározott, a kérelemre induló eljárástól eltérő típusú bejegyzés.

Az automatikus döntéshozatali eljárás meghatározása összhangban áll az E-ügyintézési törvény rendelkezésével.

A 65. §-hoz

[A kérelmező részletes nyilatkozata, a bejegyzési feltételek vizsgálata]

Az automatikus döntéshozatali eljárás során az automata azokat a feltételeket tudja vizsgálni, amelyek az automata számára felismerhetők, értelmezhetők. Az automatikus ügyelőkészítés már a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzendő adatok helyessége tekintetében „elvégzi” a kérelem vizsgálatát. Az automatikus döntéshozatal alá kerülő ügyekben a jogi képviselő további nyilatkozatokat is tesz a kérelem nyomtatványában. E nyilatkozatoknak az a célja, hogy a bíróság (automata által eljárva) a válaszok alapján győződjön meg egyes jogi tényekről. Szkenelt pdf. formátumú mellékletek esetén az automata közvetlenül nem tudja értelmezni azok tartalmát, ezért a megtett nyilatkozaton keresztül történik meg a létesítő okirat vizsgálata. Európai Unió előírások miatt a közeljövőben gazdasági társaságok esetében már automata által feldolgozható tartalmú mellékletek csatolására lesz csak mód.

A 66. §-hoz

[A bejegyzési kérelem elbírálása]

Az automatikus döntéshozatali eljárásban, figyelemmel arra, hogy ezekben az ügyekben percek alatt megszületik a döntés, hiánypótlási felhívásra lehetőség nincs, illetve az nem szükséges. Ha az automata a vizsgálat során bejegyzési akadályt nem észlel, a bejegyzés egy órán belül megtörténik. Itt fontos utalni a bíróságra vonatkozó határidő kezdetét megállapító rendelkezésre. Kiemelhető tehát, hogyha az eljárás felfüggesztésére okot adó körülmény nem merül fel, akkor azonnal kezdődik, amikor a kérelem a bírósági informatikai rendszerbe érkezik. Az informatikai rendszer az állami nyilvántartásból való adatigénylés alapján megállapíthatja, hogy helytelen a nyomtatványban megjelölt adat, és a hiba nem minősül érdeminek (egyszerű elütés), akkor a Javaslat szerint a helyes adattartalommal kerül a nyilvántartási jegyzékben rögzítésre az adat. Erre figyelemmel a Javaslat azt rögzíti, hogy a nyilvántartási jegyzékben rögzített adatokkal történik meg a bejegyzés, és nem a kérelemre utal.

Ha a bejegyzési kérelem elutasításra kerül, az ismételt beadás lehetőségét a Javaslat biztosítja. Az újbóli benyújtásra egy alkalommal kerülhet sor. A kérelem újbóli, hiánytalan benyújtására a jelenlegi 8 nap helyett 15 napot biztosít a javaslat.

A § (6) bekezdése szerinti helyzet nagyon ritka lehet, azonban kizárni nem lehet, hogy az informatikai rendszerben hiba lép fel vagy a kérelem mégsem értelmezhető az automata által és emiatt a kérelem elbírálására nem kerül sor. Ennek orvoslását biztosítja a Javaslat.

A 67. §-hoz

[Bejegyzést elrendelő végzés döntéshozó személy általi felülvizsgálata]

Tekintettel arra, hogy az automatikus döntéshozatali eljárás esetén nem zárható ki teljes mértékben az, hogy a bejegyzés téves lehet, a Javaslat a kontrollperek megelőzése érdekében egy olyan eljárást tesz lehetővé a bejegyzéstől számított rövid, öt munkanapos határidőn belül, amely az automata által elvégzett bejegyzés döntéshozó személy általi vizsgálatát teszi lehetővé. Az eljárás kérelemre induló nemperes eljárás, amelyben a kérelemre és általános vizsgálatára a nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelem általános szabályait kell

alkalmazni azzal, hogy hiánypótlásra felhívásnak nincsen helye, és az intézkedési határidő öt munkanap helyett egy munkanap. Ha a kérelem az érdemi vizsgálatra alkalmas, a bíróság dönt arról, hogy a kérelemben megjelölt ok alapján van-e helye az automatikus döntéshozatali eljárásban hozott bejegyző végzés döntéshozó személy általi felülvizsgálatának. Ha a döntéshozó személy általi felülvizsgálat feltételei fennállnak, a bíróság a bejegyzési kérelmet a bejegyzési kérelem döntéshozó személy általi elbírálásának rendje szerint újból megvizsgálja. A bíróság az újbóli bejegyzési eljárás eredményeként az automatikus döntéshozatali eljárásban hozott végzést megváltoztatja, vagy hatályon kívül helyezi és szükség szerint a bejegyzési kérelmet visszautasítja vagy elutasítja. Abban az esetben viszont, ha az újból lefolytatott bejegyzési eljárás eredményeként a szervezet nyilvántartásba vétele iránti kérelem elutasításának vagy visszautasításának lenne helye, a bíróság a bejegyzett szervezetet nem törölheti a bejegyző végzés hatályon kívül helyezésével. Ebben az esetben a bíróság az eljárást megszünteti, és felhívja az ügyészt a bejegyzést elrendelő végzés felülvizsgálata iránti per megindítására. Ennek oka, hogy az alapítás teljes érvénytelenségét perben kell megállapítani.

Ha a bíróság a kérelem vizsgálata alapján azt állapítja meg, hogy a kérelemben megjelölt ok alapján nincsen helye az automatikus döntéshozatali eljárásban hozott bejegyző végzés döntéshozó személy általi felülvizsgálatának, a kérelmet elutasítja. Ebben az esetben az elutasító végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, de a kérelmező bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti, vagy más polgári pert indíthat.

A bejegyzési kérelem döntéshozó személy általi elbírálása

A 68. §-hoz

[A kérelem döntéshozó személy általi elbírálásának fogalma]

A Javaslat azokat a bejegyzési ügyeket, ahol a bíróság a kérelemről humán erőforrás bevonása mellett dönt, döntéshozó személy általi elbírálásnak nevezi. Fontos hangsúlyozni, hogy a döntéshozó személy általi ügyekben is jelentős tehercsökkenést eredményeznek az automaták által elvégzett cselekmények. Így az automatikus ügyelőkészítés ezekben az ügyekben is megtörténik.

A Javaslat garanciális okokból egyes szervezeti formák esetében kizárólagos bírói jogkört állapít meg.

A 69. §-hoz

[Tanúsítvány]

A Javaslat nem szünteti meg a cégeljárásban már ismert tanúsítvány megküldésének szabályát.

A 70. §-hoz

[A kérelem vizsgálata, hiánypótlás]

A Javaslat nem változtat érdemben a döntéshozó személy általi eljárásnak a Ctv.-ben megállapított dinamikáján. A határidők tekintetében a változást az indokolja, hogy a kérelem visszautasítására az automata által fog sor kerülni, így ezen eljárási szakaszra fordított idő kiiktatható az eljárásból. Utalni lehet továbbá arra, hogy az automatikus ügyelőkészítés érdemben csökkenti a kérelmet elbíráló személy munkaterhét. A hiánypótlásra felhívó végzést így öt munkanapon belül kell kiadni. A hiánypótlásra vonatkozó rendelkezéseken a Javaslat érdemben nem változtat. A bírói gyakorlat etekintetben kialakult. A hiánypótlásra csak egy ízben kerülhet sor, és a bíróság eseti döntésben már rögzítette, hogy eljárási szabályt sért a bíróság, ha ismételt hiánypótlásra hívja fel a szervezetet. A bíróságnak a hiánypótlásra felhívó végzésben a kérelem minden hibáját meg kell jelölnie. A bíróságnak a végzését úgy kell megfogalmaznia, hogy abból egyértelműen megállapítható legyen a bejegyzés akadálya, vagyis a kérelem hibája, valamint az is, hogy kérelem bejegyzésének akadályát képező hiányosság hogyan szüntethető meg, illetve pótolható. A hiánypótlásra felhívó végzésben nem szereplő okból a bejegyzési kérelem nem utasítható el, illetve a bejegyzési kérelem elutasításának alapjául szolgáló olyan hiba, hiányosság, amely a hiánypótlásra felhívó végzésben nem került feltüntetésre, a fellebbezési eljárásban kiküszöbölhető. A hiánypótlásra felhívó végzésben megjelölt hiba, hiányosság más esetben a fellebbezési eljárásban nem pótolható joghatályosan. A hiánypótlásra felhívó végzés kiadására vonatkozó határidőt a bírói gyakorlat kötelezőnek tekinti, így a hatodik vagy azt követő bírósági ügyintézési munkanapon hiánypótlási felhívás kiadásának már nincs helye.

A 71. §-hoz*[Döntés a bejegyzési kérelemről]*

A Javaslat fenntartja a Ctv. azon fordulatát, amely szerint a forgalom biztonsága védelme érdekében a törvényben meghatározott határidőn belül kell a bíróságnak döntenie a kérelemről. A Javaslat azonban elhagyja a hitelezői érdek védelmét a szövegből. Egyrészt mert az már a forgalom biztonsága fordulatban is benne foglaltatik, másrészt azért mert a hitelezőknek, a hitelezők érdekének a bejegyzési eljárásban szerepe nincs. A bejegyzési eljárásban, ha a feltételek fennállnak, a bíróságnak a bejegyzésről rendelkeznie kell, vagyis például hitelezői érdek miatt egy tőke kivonási célú tőkeleszállítási kérelmet nem utasíthat el. A rendelkezés külön bejegyzési határidőt ír elő a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezet esetén.

A 72. §-hoz*[A törvény erejénél fogva történő automatikus bejegyzés]*

A Javaslat a kérelemről való érdemi döntés elmaradása miatti bejegyzéseket szóhasználatilag is elválasztja az automatikus bejegyzésektől, vagyis azoktól az esetektől, amikor más bíróság, hatóság, szervezet értesítése alapján vagy a bíróság automatizált intézkedésével történik meg a bejegyzés. A bíróság érdemi döntésének elmaradása miatti, törvényben garantált bejegyzést a Javaslat a törvény erejénél fogva történő automatikus bejegyzésnek nevezi.

A bejegyzési eljárás speciális szabályai**A 73. §-hoz***[A bíróság papíralapú kapcsolattartásával járó bejegyzési eljárás eltérő szabályai]*

A § arra az esetre határoz meg eltérő rendelkezéseket, amikor a bíróság a nyilvántartási eljárás általános szabálya szerint a bírósági iratokat papír alapon, postai úton kézbesíti. A rendelkezések lényege, hogy bár a szervezet állami segítséggel elektronikusan adja be a kérelmét, a kérelmezővel való kapcsolattartás papír alapon történik. A rendelkezés a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetekre vonatkozó bírósági ügyintézési határidőket alkalmazza ebben az esetben is.

A 74. §-hoz*[A bejegyzett egyházra, a nyilvántartásba vett egyházra, a vallási egyesületre vonatkozó speciális rendelkezések]*

A § megtartja a Cnytv. speciális rendelkezéseit.

A változásbejegyzési eljárás eltérő szabályai**A 75. §-hoz***[Kérelem benyújtása a változás bekövetkezte előtt]*

A Javaslat változásbejegyzési kérelem esetében továbbra is fenntartja azt a lehetőséget, hogy a szervezet a már elhatározott adatváltozásokat tartalmazó változásbejegyzési kérelmét még a változás bekövetkezte előtt benyújthassa a bírósághoz. A Javaslat fenntartja, hogy legfeljebb harminc nappal előre lehet változást bejelenteni. A Javaslat utal arra, hogy ezen utóbbi rendelkezés alól lehetnek kivételek. Ilyen kivétel az átalakulás, egyesülés, szétválás esete, ahol a változás napja legfeljebb 90 nappal előzheti meg a kérelem benyújtásának napját.

A 76. §-hoz*[Változás időpontja]*

A Javaslat fenntartja a Ctv. azon legutóbbi újítását, hogy a szervezet meghatározhatja az adata változásának időpontját. Cégek esetében a jegyzett tőke leszállításakor továbbra sincs lehetőség a változás időpontjának megadására.

Fontos kiemelni továbbra is azt, hogy az adat változásának feltüntetése a szervezet részéről nem kötelező eleme a kérelemnek. Ha a szervezet nem adja meg a változás időpontját, vagy azok ellentmondóak, a változás időpontja a változásról döntő bírósági határozat meghozatalának a napja.

A 77. §-hoz

[A létesítő okirat módosítása, az egységes szerkezetű létesítő okirat benyújtása]

A Javaslat lényegét tekintve fenntartja a jelenlegi előírásokat, azonban egységes megfogalmazással közelíti meg azokat az eseteket, amelyeknél a létesítő okiratban szereplő adat nem a szervezet döntése miatt, hanem más szerv adatszolgáltatása miatt változik; például természetes személy neve, lakcíme. Fontos eltérés a jelenleg hatályos rendelkezésekhez képest, hogy az egységes szerkezetű létesítő okiratban a tagokra vonatkozó adatok hatályosítása nem kötelező. Azon szervezeti formák esetében, ahol a nyilvántartási jegyzék a tagokat nyilvántartja, ott az egységes szerkezetű létesítő okiratban, a tagok adatait is hatályosítani kell. Azon szervezeti formák esetében, ahol a nyilvántartási jegyzék nem írja elő a tagok vagy valamennyi tag nyilvántartását, ott az egységes szerkezetű létesítő okiratnak nem feladata, hogy nyilvántartási jegyzéket pótló jelleggel mégis feltüntesse az aktuális tagokat és adataikat. A részlegesen nyilvántartott tagsági adatoknál (zártkörűen működő részvénytársaság) szintén elmondható, hogy a nyilvánosságra tartozó tagságra vonatkozó adatok a nyilvántartási jegyzékből ismerhetők meg, továbbá más adathozzáférési megoldásokat biztosít a jogi szabályozás (részvénytársaság esetében a részvénytörvénybe való betekintés). Ezért zártkörűen működő részvénytársaság esetében kifejezetten kimondja a Javaslat, hogy a tagokat (részvényeseket) nem kell aktualizálni az egységes szerkezetű létesítő okiratban.

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy az eljáró jogi képviselőnek az egységes szerkezetű létesítő okiratot főszabályként nem kell ellenjegyeznie, csak aláírnia kell. A Javaslat szabályozza azt is, hogy az egységes szerkezetű okirat aláírása milyen módon történik, ha a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezet a Javaslat rendelkezéseire figyelemmel jogi képviselő nélkül jogosult eljárni a bejegyzési eljárásban.

A Javaslat a korábban hatályos rendelkezésekhez hasonlóan a létesítő okirat minta alkalmazására való áttérésre, létesítő okirat mintáról egyedi létesítő okiratra való áttérésre vonatkozóan is tartalmaz rendelkezést.

A 78. §-hoz

[Kötelező változásbejelentés]

A nyilvántartási jegyzék közhitelességének biztosítása érdekében a Javaslat garanciális kötelezettségként írja elő, hogy ha a bíróság visszautasít vagy elutasít valamely változásbejegyzési kérelmet, azonban az adat bejelentése kötelező, akkor a szervezet köteles a változásbejegyzési kérelmét – javított tartalommal – ismételt benyújtani.

Egyes változásbejegyzési eljárásokra vonatkozó rendelkezések**A 79. §-hoz**

[A szervezet székhelyének változása]

A Javaslat tartalmaz rendelkezést arra az esetre, ha a szervezet a székhelyváltással más nyilvántartási jegyzékbe kerül át, vagyis másik megyébe helyezi át a székhelyét vagy a fővárosi nyilvántartási jegyzékből megyei nyilvántartási jegyzékbe kerül vagy viszont, és vele szemben törvényességi felügyeleti eljárás is folyamatban van. A szervezet székhelye ugyanis a szervezet működését felügyelő állami szervek illetékességét meghatározza, vagyis a szervezet székhelyének módosítása adott esetben arra is szolgálhat, hogy a szervezet kikerüljön valamely állami szerv illetékessége alól. Erre figyelemmel, ha a szervezettel szemben törvényességi felügyeleti eljárás is folyik, akkor a székhelyáthelyezési kérelme addig nem teljesíthető, ameddig a törvényes működését nem állítja helyre. A rendelkezés nem a bíróság illetékessége oldaláról szabályozza a kérdést. A Javaslat nem tiltja, hogy a szervezet a törvényességi felügyeleti eljárás miatt változásbejegyzési kérelmet nyújtson be, és azt sem, hogy a bíróság annak helyt adjon. A törvényességi felügyeleti eljárás alatt is jogosult ugyanis a szervezet működni, adatai változásának átvezetését kérni. Ha azonban a bíróság illetékességét is megváltoztató új székhellyel kapcsolatos az adatváltozás, a bíróság vizsgálni fogja, hogy az összefügg-e a törvényes állapot helyreállításával, és ha nem, el fogja utasítani a változásbejegyzési kérelmet.

A 80. §-hoz

[Részvénytársaság formaváltásának bejegyzése]

A Javaslat új megoldással biztosítja a részvénytársaságok esetében a nyilvánosan működő részvénytársasággá való átalakulás bejegyzését. A Ctv. jelenlegi megoldása a gyakorlatba nem ágyazódott be, mert a tőkepiaci szereplők továbbra is kockázatot látnak abban, hogy a bejegyzési eljárási folyamat nincs véglegesen lezárva,

a nyilvánosan működő részvénytársaság csak függő hatállyal kerül bejegyzésre a nyilvántartási jegyzékbe, és a függő hatály megszüntetéséhez egy további, bíróságnak benyújtott kérelem szükséges. A Javaslát – a Ptk. vonatkozó rendelkezésének párhuzamos módosításával – lehetővé teszi a jövőben, hogy a nyilvánosan működő részvénytársaság a működési formaváltásról hozott döntésre, és az elfogadott alapszabályra alapítva a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzésre kerüljön. Bár a bejegyzéssel még nem teljesül a Ptk. azon kitétele, hogy a nyilvánosan működő részvénytársaságnak legalább egy részvénytársaságnak lennie kell, amely a tőzsdére bevezetésre került, mivel a nyilvánosan működő részvénytársaságot és ezzel az alapszabályát a bíróság bejegyezte, így a társaság ezen új, nyilvánosan működő részvénytársasági alapszabálya szerint működik. A társaságnak a tőzsdei engedélyeztetési eljárások lefolytatására egy év áll a rendelkezésére. Ha a társaság egy éven belül nem igazolja legalább egy részvénytársaságnak a tőzsdére való bevezetését, akkor a társaságnak a zártkörű működés érdekében megfelelő változásbejegyzési kérelmet kell előterjesztenie.

A Javaslát rendelkezést tartalmaz arra is, hogy milyen kötelezettsége van a nyilvánosan működő részvénytársaságnak akkor, amikor a tőzsdei társaságként való működésének feltételeit már nem tudja biztosítani.

A 81. §-hoz

[Nyilvánosan működő részvénytársaság jegyzett tőkéjének emelése]

A Javaslát fenntartja a nyilvánosan működő részvénytársaság tőkeemelésével kapcsolatos speciális szabályt. Biztosítja, hogy a nyilvánosan működő részvénytársaságok tőkeemelése a lehető leggyorsabban átvezethető legyen a nyilvántartáson. Mivel a tőzsdei társaságok tőkeemelése során a Magyar Nemzeti Bank mint Felügyelet, engedélyezési, ellenőrzési jogkört gyakorol, a bíróság az eljárása során formális ellenőrzést végez. A tőkepiaci folyamatok sikere elsődleges fontosságú ezekben az ügyekben, így a törvény biztosítani kívánja, hogy a részvényjegyzés lezárását követően a lehető legrövidebb időn belül megkezdődhessen a részvények keletkeztetése; ez utóbbi ugyanis a bírósági bejegyzéstől függ. A szabályozás értelmében, a fenti esetekben a tőkeemelési kérelemről a bíróság három munkanapon belül dönt. A három munkanapos ügyintézési határidő hiánypótlási eljárás lefolytatását nem teszi lehetővé, így a bíróság vagy elutasítja a kérelmet, vagy bejegyzi. Elutasítás esetén a társaság a kérelmét 15 napon belül ismételt benyújthatja, és ebben az esetben az elutasításhoz fűződő jogkövetkezményeket a bíróság nem alkalmazza. Ezekben az ügyekben a bírósági döntés elmaradása esetén már a következő munkanapon a törvény erejénél fogva történő automatikus bejegyzéssel megtörténik a jegyzett tőke emelésének bejegyzése, vagyis a bíróság elnökének nincs lehetősége arra, hogy – póthatáridő mellett – intézkedjen a kérelem elbírálásáról.

A 82. §-hoz

[Társasági részesedést, üzletrészt terhelő jog bejegyzése, illetve törlése]

A Javaslát lehetővé teszi, hogy a közkereseti társaság, a betéti társaság és a korlátolt felelősségű társaság nyilvántartási jegyzékében a társasági részesedést, üzletrészt terhelő egyes kötelmi alapú jogok (vételi, visszavásárlási, opciós jog stb.) bejegyzésre kerülhessenek. E bejegyezhető jogokat ezen formák nyilvántartási adatait meghatározó végrehajtási rendelet fogja megállapítani. A Javaslát ezért általános jelleggel határozza meg a bírósági vizsgálat terjedelmét ezen kérelmek esetében. A zálogjoggal kapcsolatos cégjogi szabályozással egyezően a Javaslát nem teszi lehetővé a bíróság számára, hogy szerződés vagy egyoldalú jognyilatkozat érvényességét, vagy annak kötelmi tartalmát vizsgálja, csupán azt, hogy a felek megjelölését ellenőrizze. A zálogjogi bizományosra vonatkozó cégjogi rendelkezést a Javaslát változatlan módon fenntartja.

A 83. §-hoz

[Gazdasági társaság jegyzett tőkéjének rendelkezésre bocsátásának bejelentése]

A nyilvántartási jegyzék gazdasági társaság esetén a jövőben tartalmazza azt a tényt, hogy a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett jegyzett tőkét a tagok valóban a társaság rendelkezésére bocsátották-e. E jogi tény bejelentésére és bejegyzésére változásbejegyzéssel kerül sor, feltéve, hogy a teljes jegyzett tőke már bejegyzéskor nem kerül rendelkezésre bocsátásra.

A 84. §-hoz

[A szövetség nyilvántartásban szereplő adatainak módosítására irányuló eljárás]

A Javaslat az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvénnyel és más törvényekkel összhangban rendelkezik arról, hogy amennyiben a szövetséghez újabb tag (egyesület, alapítvány, egyéb jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vagy civil társaság) csatlakozik, a bíróság szövetség erre irányuló változásbejegyzési kérelmére a szövetség adatai közé bejegyzi az új tag nevét, székhelyét és nyilvántartási számát.

A 85. §-hoz

[Az alapítvány változásbejegyzési eljárására vonatkozó speciális szabálya]

A Javaslat megtartja a Cnytv. speciális rendelkezését a kérelem benyújtója tekintetében, ha a közhasznú jogállású alapítvány alapítói jogainak gyakorlójává települési önkormányzat 100%-os tulajdonában álló gazdasági társaság válik.

A 86. §-hoz

[Az alapítvány kuratóriuma tagjának változása]

A Javaslat megtartja a kuratórium tagjának vagy kurátornak a visszahívására vonatkozó speciális Cnytv.-beli rendelkezéseket. Azt, hogy a kérelemhez milyen okiratokat kell csatolni, végrehajtási rendelet fogja meghatározni.

A 87. és 88. §-hoz

[A közhasznúvá minősítéssel kapcsolatos eljárások]

[A közhasznú szervezet beszámolójának automatikus vizsgálata]

A bíróság a szervezet – alapítvány esetében az alapító – kérelmére polgári nemperes eljárásban harminc munkanapon belül dönt a szervezet közhasznúvá minősítéséről, és az erre vonatkozó adat nyilvántartásba történő bejegyzéséről. A bíróság a beszámoló, és a létesítő okirat alapján dönt a szervezet közhasznúvá minősítéséről.

Lényeges szabály az, hogy a bíróságnak a közhasznú szervezet letétbe helyezett beszámolóját a letétbe helyezést követő hatvan napon belül meg kell megvizsgálnia. Amennyiben azt állapítja meg, hogy a szervezet a közhasznúvá minősítés feltételeinek nem felel meg, a szervezet közhasznú minősítésének megszüntetéséről és az erre vonatkozó adat nyilvántartásból való törléséről határoz.

A szervezet átalakulásának, egyesülésének, szétválásának bejegyzése iránti eljárás**A 89–91. §-hoz**

[A szervezet átalakulásának bejegyzése iránti eljárás]

[Egyesülés bejegyzése iránti eljárás]

[Szétválás bejegyzése iránti eljárás]

Az elektronikus ügyintézés tapasztalatai, az elektronikus irattár bevezetése miatt az eljárási szabályok jelentős egyszerűsítésére van mód. A Javaslat az átalakulás időpontjaként a jogelőd szervezet törlésének napját tekinti. A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 141. § (3a) bekezdése szerint az átalakulással létrejövő gazdasági társaság (kivéve beolvadásnál az átvevő, kiválásnál a változatlan társasági formában továbbműködő gazdasági társaságot) könyvviteli nyilvántartásait az átalakulás napját követő nappal nyitja meg a végleges vagyonmérlege és a végleges vagyonleltára alapján. Annak érdekében, hogy a jogelőd törlése, a jogutód bejegyzése és az átalakulás napja igazodjon a számviteli elvekhez, arra van szükség, hogy a magánjogi nyilvántartási szabály ne a jogutód bejegyzéséhez, hanem a jogelőd törléséhez kösse az átalakulás napját. Az átalakulás, egyesülés, szétválás a magánjogi szempontok mellett elsődlegesen gazdálkodási, gazdasági üzleti döntés, így a jogi keretek meghatározásakor figyelembe lehet venni a kapcsolódó számviteli előírásokat is. A bejegyzés részletes szabályait az egyes jogi személyek átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról szóló 2013. évi CLXXVI. törvény tartalmazza. Ennek szabályozása szerint a jogelőd jogi személy törlése és a jogutód jogi személy bejegyzése nem eshet azonos napra, hanem a jogutód bejegyzésének hatálya csak a törlést követő nap lehet.

A 92. §-hoz

[Alapítványok egyesülésére, szétválására vonatkozó speciális szabályok]

A § alapítványok egyesülésének vagy szétválásának bejegyzésére vonatkozó speciális szabályokat állapít meg a Ptk.-val összhangban.

Egyes jogutód nélküli megszűnésekkel összefüggő változásbejegyzési eljárásra vonatkozó rendelkezések**A 93. §-hoz**

[A külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepének, a külföldi vállalkozás kereskedelmi képviselőjének és a külföldi székhelyű európai gazdasági egyesülés magyarországi telephelyének megszüntetése]

A Javaslat nem változtat a hatályos cégjogi rendelkezéseken.

A szervezet törlése a nyilvántartási jegyzékből**A 94. §-hoz**

[A szervezet törlése a nyilvántartási jegyzékből]

A Ptk. 3:48. §-ával összhangban áll az a megoldás, hogy a szervezet vagyoni viszonyait lezáró eljárás után, önálló bírósági aktussal kerül sor a szervezet törlésére. Vagyis a szervezet törlése a jövőben a jogutód nélküli megszüntetési eljárásokhoz kapcsolódóan, de önálló bírósági intézkedésként kerül kialakításra. A törvény érthetőségét javítja az, ha a törlés mint változás ehelyütt csak azt az esetet határozza meg részletesebben, ahol végelszámolás lefolytatására nem kerül sor.

A 95. §-hoz

[A szervezet jogi személy szervezeti egységének törlése]

A rendelkezés megtartja a Cnytv. vonatkozó szabályát.

Uniós cégformákra vonatkozó speciális rendelkezések**A 96–97. §-hoz**

[Az Európai Uniós cégformák székhelyáthelyezése]

[Az európai részvénytársaság, európai szövetkezet alapítása egyesüléssel]

A Javaslat nem változtat érdemben a Ctv. rendelkezésein.

A bejegyzési kérelem nyomtatványában szereplő adat helyesbítése iránti eljárás**A 98. §-hoz**

[A helyesbítés esetei]

Sajátos eljárásjogi kijavítási eljárást biztosít a Javaslat. Az automatikus döntéshozatal mellett felgyorsuló bejegyzési eljárásban életszerűen fordulhat majd elő, hogy a kérelem nyomtatványán a tévedésből nem jól kerül valamely adat megadásra és a hiba olyan, amit az automata sem tud felismerni (például beltag és a kültag felcserélése, ügyvezetőként bejegyezni kért személy helyett a cégvezető személyének megadása, és akár ez fordítva stb.). Ezekre az esetekben a Javaslat rövid határidőn belül helyesbítésre ad lehetőséget. Fontos tehát utalni arra, hogy ezen helyesbítés akkor áll rendelkezésre, ha a nyomtatvány kitöltése során adatcsere történt. Új adat bejegyzésére így nincs mód, és arra sem, hogy az adat kijavítása történjen meg vagy a kérelem mellékletei kicserélésre, módosításra kerüljenek. A helyesbítés hatálya alá tartozó hibák a bejegyzésről kapott bírósági okiratból rögtön kitűnnek, a szervezetnek (jogi képviselőnek) szűk határidő – a bejegyző végzés átvételét követő munkanap – áll a rendelkezésére arra, hogy helyesbítést kérjen. Automatikus döntéshozatal mellett a bíróság azt fogja vizsgálni, hogy a javított nyomtatványi adattartalom bejegyezhető-e. Vagyis, ha a fenti példával élve a beltag és a kültag felcserélődése a helyesbítés tárgya, azonban a beltagként megjelölt személy beltagként nem jegyezhető be, mert beltag már más társaságban korlátlanul felelős tag, a kérelmet a bíróság elutasítja. Ebben az esetben a kötelező változásbejegyzés szabályai szerint a társaságnak a törvényes működés, a jogszabályoknak megfelelő változásbejegyzési kérelem benyújtása iránt intézkednie kell.

A helyesbítés lehetőségét a Javaslat biztosítja a döntéshozó személy általi elbírálásra utalt eljárásokban is a törvény erejénél fogva történő automatikus bejegyzés esetén. Ennek oka, hogy ha a bíróság a törvényben előírt eljárást lefolytatta volna, a hiánypótlási eljárás keretében fel tudta volna hívni a szervezet figyelmét arra, hogy a kérelem nyomtatványa és a mellékelt okiratok nem állnak összhangban. Ebben az esetben ezért a helyesbítési kérelmet is a döntéshozó személy általi elbírálás szabályai szerint bírálja el a bíróság. Fontos jelezni azonban, hogy az eljárás ebben az esetben is csak a helyesbíteni kért adatra vonatkozik. A teljes kérelem elbírálására ekkor már nincs módja a bíróságnak.

A teljes nyomtatvány és mellékleteinek ismételt benyújtására a nyilvántartás egysége miatt van szükség. Annak biztosítása a cél, hogy a bejegyzés adatai és iratai egységesen kerülhessenek kezelésre.

Ha a helyesbítési kérelem alapján a helyesbített adat bejegyzésre, a helytelen adat törlése kerül, azonban a nyilvántartási jegyzék jelzi, hogy helyesbített adatról van szó.

Az automatikus döntéshozatali eljárás nyilvántartási iratainak ellenőrzése

A 99. §-hoz

[Ellenőrzésre kiválasztás, utóellenőrzés]

Az automatikus döntéshozatal során nem zárható ki, hogy hibás iratok kerülnek az irattárba, ezért az automatikus döntéshozattal bejegyzésre kerülő ügyekben elsődlegesen szűrőpróba szerű ellenőrzés történik. Természetesen nincs akadálya annak, hogy a bíróság konkrét ellenőrzést folytasson, így például akkor, ha a szervezettel szemben törvényességi felüyeleti eljárás is folyik, vagy más indok támasztja azt alá. Az utóellenőrzésre kiválasztás szempontjait és az utóellenőrzés alá kerülő ügyek legkisebb számát végrehajtási rendelet fogja megállapítani.

Fontos garanciális előírás, hogy az utóellenőrzés nem automatizálható, vagyis itt humán erőforrás igénybevétele mellett kell elvégezni az ellenőrzést.

A 100. §-hoz

[Utóellenőrzés naplózása, további intézkedések]

Az utóellenőrzés során a bíróság vizsgálja, hogy a bejegyzési kérelemhez csatolt nyilvántartási irat formailag és alakilag megfelelő, így különösen (a) hiánytalan: minden oldalát tartalmazza a melléklet, (b) olvasható: tartalma megnyitható, olvasható, jól látható, (c) valós: a melléklet az elnevezésének megfelel és a szervezetre vonatkozik, (d) okirati jellegű: jogszabályban előírt formai követelményeknek megfelel. Emellett jogi szempontból azt vizsgálja, hogy a kérelem kitöltött nyomtatványával koherens-e az irat, vagyis a jogi képviselőnek az iratokra tett részletes nyilatkozatai a nyilvántartási iratok tartalmának megfelelnek. Egyebekben azonban az iratoknak a törvényességi szempontú vizsgálatára nem kerülhet sor utóellenőrzés során, vagyis nem ismételt elbírálás történik, hanem csak annak ellenőrzése, hogy a bejegyzés és az elektronikus irattár között fennáll-e az összhang. Ha azonban az utóellenőrzés során a bíróság olyan hibát észlel, amely törvényességi felüyeleti eljárás alapját képezheti (például helytelen tartalmú vagy nem jogosulttól származó vezető tisztségviselői elfogadó nyilatkozat), akkor törvényességi felüyeleti eljárásnak is helye lehet.

Az utóellenőrzés elsődleges célja, hogy a nyilvántartási jegyzék és a nyilvántartási iratok összhangban legyenek, vagyis ha formálisan rossz az irat, a formailag megfelelő irat beszerzését kell biztosítani. Erre a jogi képviselőt kell felhívni.

A bejegyzési eljárás jogorvoslatra vonatkozó szabályai

A 101. §-hoz

[A bejegyzési eljárásban a jogorvoslatra vonatkozó általános szabályok]

A civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek tekintetében a Javaslat fenntartja a Cnytv. előírását és a Cnytv.-ben is meghatározott bejegyzést elrendelő végzések válnak elsőfokon jogerőssé, és így a végzéssel szemben, ha az perben támadható, továbbra sem lesz fellebbezésnek helye, hanem pert lehet indítani. A Cnytv. szerint nem minden bejegyző végzés, csak az egyesület, az alapítvány és a sportról szóló törvény szerinti sportegyesület, továbbá az automatikus döntéshozatal esetében a bejegyzési kérelemnek helyt adó bejegyző végzés, valamint a közhasznú nyilvántartásba vételt elrendelő végzés válik azonnali jogerőssé.

A társasház bejegyzési eljárásában hozott bejegyző végzés ellen fellebbezésnek nem lesz helye, a bejegyzést elrendelő végzés felülvizsgálata iránti per indítható a társasház ellen.

Az ügyésznek, ha a szervezet felett törvényességi ellenőrzést gyakorol, a bejegyző végzést meg kell küldeni.

Fontos újítása a Javaslatnak, hogy a bejegyzési ügyekben fellebbezhető végzésekkel szembeni fellebbezés elbírálására törvényi határidőt ír elő. A másodfokú bíróságnak ugyanazon okiratok alapján ugyanazon jogkérdésben kell döntenie, mint az elsőfokú bíróságnak, így indokolt, hogy e döntési határidő is keretek közé legyen szorítva. A másodfokon eljáró ítélőtábla harminc munkanapon belül dönt, és ugyanezen idő alatt intézkedik határozatának a bíróság részére való megküldéséről is. Fontos változás, hogy a szükséges bejegyzésről a másodfokú bíróság gondoskodik, így e bejegyző végzessel szemben, ha egyébként perben támadható, csak felülvizsgálatnak van helye.

A bejegyzést elrendelő végzés felülvizsgálata iránt indított per szabályai

A 102. §-hoz

[A bejegyzést elrendelő végzés felülvizsgálata iránt indított per általános szabályai]

A Javaslat fenntartja a perindításra jogosultak körére és a perindítás határidejére vonatkozó rendelkezéseket. A perben felperes az ügyész lehet, továbbá az, akire a végzés rendelkezést tartalmaz. Közvetett érintettségre keresetőségi jogot nem lehet alapozni, továbbá az érintettség kérdését a bírói gyakorlat atekintetben is megszorítólag értelmezi, hogy az érintett személy is csak a közvetlenül rá vonatkozó rendelkezés tekintetében támadhatja meg a bejegyző végzést, illetve az irat jogszabályba ütközésére is csak e részben hivatkozhat.

Továbbra is garanciális szabály, hogy a perben csak olyan jogszabálysértésre lehet hivatkozni, amit a bíróságnak észlelnie kellett volna. Etekintetben utalni lehet a bíróság vizsgálati jogkörének korlátai vonatkozásában már kifejtettekre is. A bírói gyakorlat etekintetben is kimunkálta már, hogy olyan jogsértés, ami kívül esik a bejegyzési eljárás keretein (például a taggyűlés szabályosságának kérdése), az e perben sem vizsgálható. Ez ugyanis a társasági határozat (jogi személy határozatának) megtámadása iránti perben vizsgálható. E perben további iratok vizsgálatára nincs mód, hiszen a perbíróság valójában a bírósági eljárást vizsgálja felül, vagyis azt, hogy az adott eljárásban az irányadó jogszabályok és a kérelem, valamint a csatolt iratok alapján helye volt-e bejegyzésnek. Erre figyelemmel a perbíróságnak sem lehet tágabb vizsgálati jogköre.

Az ügyész vonatkozásában a Javaslat – alkalmazva a civil eljárásjogban már bevezetett szabályt – akkor biztosítja a perindítás lehetőségét, ha a bejegyzéssel egyben a közérdek is sérült. Ennek oka az, hogy a Javaslat egésze azt célozza, hogy a magánautonómia Ptk. által kereteit a bejegyzési eljárás ne korlátozza. Ebből következően nem indokolt az ügyészt minden esetben „érintett félként” kezelni, csak akkor, ha a bejegyzés hatályban maradása sérti a közérdeket (például figyelmen kívül hagyva a bűnügyi nyilvántartás adatait, kizárt személyt jegyez be a bíróság vezető tisztségviselővé).

A 103. §-hoz

[A bíróság határozata eljárási jogszabálysértés esetén]

A Javaslat meghatározza, hogy a bejegyzést elrendelő végzés felülvizsgálata iránt indított kontrollperben a bíróság eljárási jogszabálysértés esetén milyen döntéseket hozhat. Az (1) bekezdésben meghatározott ok fennállta esetén a bíróságnak nincsen mérlegelési lehetősége, ugyanakkor a jogi személy nyilvántartásba vétele esetén a forgalom biztonsága érdekében és irányelvi rendelkezés okán sem kerülhet sor a jogi személy bejegyzésének visszamenőleges törlésére. Ebben az esetben hatályában fenntartja a bejegyző végzést a perbíróság és úgy utasítja a bejegyzési eljárásban eljáró bíróságot új eljárásra. Ha a megismételt eljárásban jutna arra a bíróság, hogy a jogi személyt nem lehetne bejegyezni, akkor sem történhet visszamenőleges törlés, hanem a törvényességi felügyeleti eljárás keretei között kell a bíróságnak megtenni a szükséges intézkedéseket a törvényes állapot, törvényes működés kialakításához. A (3) és az (5) bekezdésben foglalt döntés bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

A 104. §-hoz

[A bíróság határozata a bejegyzést elrendelő végzés vagy a meghozatala alapjául szolgáló irat jogszabályba ütközése esetén]

A bíróság határozatai körében a Javaslat nem változtat érdemben a már kialakult gyakorlaton. E körben utalni lehet rá, hogy a cégeljárás haladó szemlélettel mindig is a forgalom biztonságát, a cég, a szervezet megmentését tartotta

szem előtt, így a kialakult perjogi szabályokban is elsődleges szempont a bejegyzés, illetve az alapul szolgáló iratok kijavítására törekvés, a jogszabálysértés kiküszöbölése. A bejegyző végzés hatályon kívül helyezésére így főszabály szerint akkor kerül sor, ha a perbíróóság erőfeszítései ellenére a törvényes állapot nem biztosítható.

A 105. §-hoz

[A létesítő okiratnak, illetve módosításának a bejegyzési eljárásban észlelhető érvénytelensége]

A bejegyző végzés felülvizsgálatának sajátos esete, amikor a felperes a létesítő okirat érvénytelenségére alapítja keresetét. A Javaslat nem különíti már el a nyilvántartási jegyzék adattal összefüggő érvénytelenséget a nem nyilvántartási jegyzék adattal összefüggő érvénytelenségtől. Változatlan azonban, hogy ebben az esetben is a bíróság által észlelendő érvénytelenségre lehet hivatkozni. Figyelemmel a bírósági vizsgálat korlátai tekintetében kifejtettekre, leszögezhető, hogy ezen perben a teljes érvénytelenségre, vagy a kógens rendelkezések be nem tartására lehet hivatkozni. A szerződéses szabadság alá eső kérdések tekintetében – ha az érintett kérdésben a Ptk. tiltó klauzulát nem alkalmaz – nincsen helye ezen per megindításának. Ezen kérdések ugyanis a Ptk. szerinti érvénytelenségi per keretében vizsgálandók.

A Javaslat fenntartja a társasági jog egyes vonatkozásairól szóló, 2017. június 14-i 2017/1132/EU európai parlamenti és tanács irányelv 11. cikkében meghatározott érvénytelenségi okokat, bár az automatikus ügyelőkészítés, automatikus döntéshozatal gyakorlatilag kizárja, hogy egyes érvénytelenségi okok mellett történjen meg a bejegyzés (pl. jegyzett tőke esetében, előírt taglétszám esetében szinte kizárt, hogy hibás bejegyzés történjen). Hangsúlyozni kell, hogy a Javaslat ezen típusú, a bejegyző végzés felülvizsgálata iránti per megindítását is a végzés meghozatalának, vagyis a bejegyzésnek a napjától számított harminc napon belül teszi lehetővé, hiszen eltérő szabályt nem alkalmaz, így az irányelv 12. cikk (1) bekezdésében foglalt határidő betartása is biztosított.

FEJEZET

TÖRVÉNYESSÉGI FELÜGYELETI ELJÁRÁS

A törvényességi felügyeleti eljárás közös szabályai

A 106. §-hoz

[A törvényességi felügyelet alapvető rendelkezései]

A Javaslat által meghatározott, törvényességi felügyeleti eljárásra vonatkozó rendelkezéseket azokra a szervezetekre kell alkalmazni, melyek felett törvény alapján bíróság gyakorolja a törvényességi felügyeletet.

Az automatikus bejegyzések folytán a bírósági munka egyszerűbbé válására és az ügyteher csökkenésére tekintettel a törvényességi felügyeleti eljárásra a Javaslat nagyobb hangsúlyt fektet. Figyelemmel arra, hogy az automatikus szervezetbejegyzés bevezetése jelentős ügyteherrel mentesíti a bíróságokat, a bíróságok ellenőrző funkciója a törvényességi felügyeleti eljárásokra irányítható.

A Javaslat szerint a jogi személyek nyilvántartása hitelesen tanúsítja a benne feltüntetett adatok fennállását, illetve azok változásait. A törvényességi felügyeleti eljárás egyik fő célja a nyilvántartás közhitelességének és koherenciájának erősítése akként, hogy a nyilvántartási jegyzék a valóságnak megfelelően (például a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett személy legyen a szervezet törvényes képviselője, a szervezet a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett székhelyén működjön), naprakész, és törvényes adatokat tartalmazzon (például jegyzett tőke mértéke feleljen meg a jogszabályi előírásoknak).

A törvényességi felügyeleti eljárás másik fő célja, hogy a szervezetek törvényes működését biztosítsa. A törvénytől való megállapítható nyilvántartási jegyzéki adatokból (például határozott időre választott vezető tisztségviselő megbízási idejének lejártát után a szervezet nem választ új vezető tisztségviselőt), vagy nyilvántartási jegyzéki adatokon kívül eső körülmények alapján (például a szervezet a szervezetre vonatkozó anyagi jogszabályokban meghatározott bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget).

A törvényességi felügyeleti intézkedés csak eszköz annak érdekében, hogy a bíróság a szervezetet a törvényes működésre kényszerítse. Törvényességi felügyeleti intézkedés alkalmazásával csak akkor zárul le a törvényességi felügyeleti eljárás, ha annak eredményeképpen a törvényes állapot bekövetkezik. A már megindult törvényességi

felügyeleti eljárást ezért addig kell folytatni, amíg a szervezet törvényes működése helyre nem áll, vagy végső esetben a szervezet külön törvény szerinti, bíróság általi jogutód nélküli megszüntetésére kerül sor.

A Ptk. 3:34. § (1) bekezdése szerint a jogi személyek feletti általános törvényességi felügyeletet a jogi személyt nyilvántartó bíróság látja el.

Közérdek, hogy a közhiteles nyilvántartási jegyzékben csak a jogszabályoknak megfelelő adatok szerepeljenek, illetve, hogy a szervezetek a jogszabályoknak megfelelően működjenek. Ezért a Javaslat kimondja, hogy a Javaslatnak a törvényességi felügyeletre vonatkozó rendelkezései az egyes szervezeti formák esetében abban az esetben is irányadók, ha az adott szervezetre vonatkozó anyagi jogi szabályok a törvényességi felügyelet jogintézményéről nem rendelkeznek. Az adott szervezeti formára vonatkozó anyagi jogi jogszabályok többsége tartalmaz rendelkezést arra vonatkozóan, hogy az adott szervezeti forma törvényességi felügyeletét a bíróság látja el, vagy hogy a bíróságnak az adott szervezeti formával kapcsolatos eljárására (nyilvántartási eljárására) a szervezetre vonatkozó jogszabályokat kell alkalmazni [például: az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvény 24. § (2) bekezdése, a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviselőiről szóló 1997. évi CXXXII. törvény 26. § (2) bekezdése, a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 39. § (1) bekezdése, a vízitársulatokról szóló 2009. évi CXLIV. törvény 40. § (1) bekezdése, az erdőbirtokossági társulatról szóló 1994. évi XLIX. törvény 35. §-a, az európai gazdasági egyesülésről, valamint a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény és a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2003. évi XLIX. törvény 1. § (2) bekezdése, az európai részvénytársaságról szóló 2004. évi XLV. törvény 2. §-a, az európai szövetkezetéről szóló 2006. évi LXIX. törvény 2. §-a].

Az adott szervezetre vonatkozó anyagi jogi szabályok más szervezet részére is biztosíthatnak – a Javaslatban foglaltaktól eltérő – törvényességi felügyeleti jogokat. (Például a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 253/D. § (1) bekezdése szerint a miniszter [az 1994. évi LIII. törvény 34/A. § (1) bekezdése alapján az igazságügyért felelős miniszter] törvényességi felügyeletet gyakorol a Kar működése felett. A törvényességi felügyelet nem terjed ki olyan ügyre, amelyben bírósági eljárásnak van helye.)

A 107. §-hoz

[A törvényességi felügyeleti eljárást kizáró körülmények]

A Javaslat e §-a azt határozza meg, mikor nincs lehetőség törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására.

Az (1) bekezdésben foglalt korlátozások célja a párhuzamos eljárásokkal konkuráló eljárások kiküszöbölése.

Negatív hatásköri szabályt jelent az a rendelkezés is, mely szerint a bíróság törvényességi felügyeleti jogköre nem terjed ki a szervezet gazdálkodásának, döntéseinek gazdasági-célszerűségi vizsgálatára. Gazdasági-célszerűségi szempontok nem érintik a nyilvántartási jegyzék közhitelességét, ilyen jellegű szempontok vizsgálata meghaladná a bíróság általános törvényességi felügyeleti jogkörét.

A törvényességi felügyeleti eljárás és a felszámolási eljárás egymáshoz való viszonyára tekintettel – figyelemmel arra, hogy a felszámolási eljárás is bírósági felügyelet mellett folyik – felesleges és indokolatlan a szervezettel szemben törvényességi felügyeleti eljárást is lefolytatni akár kérelemre, akár hivatalból. Ennek oka ugyanis az, hogy ezekben az esetekben a törvényességi felügyeleti eljárásban a szervezetnek nincs valós érdeke a törvényes működés helyreállítására. A törvényességi felügyeleti eljárás (5) bekezdésben meghatározott okból történő megszüntetésekor azonban lehetőség van arra, hogy a bíróság pénzbírság kiszabásáról még rendelkezessen, ha az eljárásban már megállapítható volt, hogy a bírság kiszabásának feltételei fennállnak, így ezen intézkedést a bíróság alkalmazná (alkalmazhatná), ha az eljárás tovább folya.

A 108. §-hoz

[A törvényességi felügyeleti eljárás általános szabályai]

A törvényességi felügyeleti eljárás nyilvántartási eljárás. A nyilvántartási eljárásra vonatkozó általános szabályokat tehát a törvényességi felügyeleti eljárásra a törvényességi felügyeleti eljárásra vonatkozó fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A nyilvántartási eljárás elektronikus polgári nemperes eljárás, amelyre – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – a Pnp.-nek a bírósági polgári nemperes eljárásokra vonatkozó általános rendelkezéseit, valamint a Pp. szabályait a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel kell alkalmazni.

A Pnp. 1. § (6) bekezdéséből következően – a Javaslat eltérő rendelkezése hiányában – a törvényességi felügyeleti eljárásban a jogi képviselet nem kötelező, azonban az ítéltábla előtti eljárásban az ügy érdemében hozott végzés elleni fellebbezést, továbbá a Kúria előtti eljárásban a fellebbezést és a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő személy számára a jogi képviselet kötelező.

Mivel az eljárás gyors befejezése közérdek – a törvényességi felügyeleti eljárásban nincsen helye szünetelésnek, valamint cégek esetében nincsen helye költségkedvezmény engedélyezésének. A Pnp. 1. § (9) bekezdése alapján, ha szünetelésnek lenne helye, de törvény azt kizárja, az eljárás hivatalból történő megszüntetésének van helye.

Speciális többletrendelkezést tartalmaz a Javaslat, amikor a Pp. kizárásra vonatkozó szabályait azzal egészíti ki, hogy annak a törvényességi felügyeleti ügynek az elbírálásában, mely azért indult, mert a létesítő okirat vagy annak módosítása, egyéb nyilvántartási irat, illetve a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést megelőzően már fennálló ok folytán törvénytört, vagy mert a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a nyilvántartási jegyzék nem tartalmazza azt, amit a szervezetre vonatkozó jogszabályok kötelezően előírnak, nem vehet részt az a döntéshozó személy, aki az eljárás tárgyává tett ügyben a bejegyzési kérelemnek helyt adó bejegyző végzést hozta. Ellenkező esetekben a döntéshozó személy a saját korábbi döntése helytállósága kérdésében foglalna állást, ami nem megengedhető. E rendelkezés az automatikus döntéshozatali eljárás esetén nem értelmezhető, hiszen ebben az eljárásban természetes személy döntéshozó nem vesz részt.

A Javaslat lehetővé teszi, hogy törvényességi felügyeleti eljárásban a bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelje. A Pp.-ben szabályozott bizonyítási eszközök a törvényességi felügyeleti eljárás során csak szűk körben vehetők igénybe. A Javaslat alapján csak okirati bizonyításnak van helye. A Javaslat nem korlátozza azon okiratok körét, melyek az eljárás során figyelembe vehetők: a bíróság azon, jogi képviselő által őrzött iratok bemutatását is kérheti, amelyeknek nyilvántartási iratként való benyújtását a bejegyzési eljárás során e törvény végrehajtási rendelete nem írja elő.

Ezen túlmenően azonban egyéb bizonyítás lefolytatásának (például tanúmeghallgatásnak, szakértő kirendelésének) nincs helye. A Javaslat a személyes meghallgatást, írásbeli nyilatkozat beszerzését is lehetővé teszi.

A Javaslat alapján a hivatalból indított törvényességi felügyeleti eljárás során hozott, eljárást befejező határozattal szemben a szervezetet, kérelemre indult törvényességi felügyeleti eljárás esetén – az eljárás kontradiktórius jellegére tekintettel – a szervezetet és a kérelmezőt illeti meg a jogorvoslati jog.

A Javaslat szerint hivatalból és a kérelemre indult törvényességi felügyeleti eljárások egyesítésére akkor sincs mód, ha a törvényességi felügyeleti eljárások ugyanazon szervezet ellen indultak.

A Javaslat újdonsága a költségviselés terén, hogy amennyiben a szervezet a törvényes működését a bíróság felhívására helyreállította és ezért bírósági intézkedés alkalmazására nem került sor, a törvényességi felügyeleti eljárásban felmerült költségeket az állam viseli. Kivételt képez ez alól a számviteli beszámoló közzétételének elmulasztása, mert ebben az esetben a bíróság a felhívással egyidejűleg pénzbírság intézkedést alkalmaz, így a költségeket a szervezet viseli akkor is, ha a szervezet a számviteli beszámoló közzétételi kötelezettségének a bíróság felhívása alapján eleget tesz. A költségviselést megállapító, a díjmegállapításról rendelkező végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A Pp. 365. § (5) bekezdése folytán az is fellebbezhető, akinek a fizetendő költséget a bíróság végzésében megállapítja (pl. a felügyelőbiztos).

A 109. §-hoz

[A törvényességi felügyeleti eljárásra okot adó körülmények]

A Javaslat e §-a meghatározza a bíróság törvényességi felügyeleti jogkörét. A különleges törvényességi felügyeleti eljárásoknak az ezekre az eljárásokra meghatározott okok alapján van helye.

Az a) pont szerint akkor van helye törvényességi felügyeleti eljárásnak, ha bejegyzést megelőzően fennálló ok miatt törvénytört:

- a létesítő okirat, vagy
- a létesítő okirat módosítása, vagy

- egyéb nyilvántartási irat, vagy
- nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett adat (akár a létesítő okirattal vagy létesítő okirat módosításával, vagy egyéb nyilvántartási irattal összefüggésben vagy azoktól függetlenül).

Mindegyik esetben a törvénysértésnek már a bejegyzés előtt, így a bejegyzéskor is fenn kell állnia.

A b) pont szerint akkor áll fenn a bíróság törvényességi felügyeleti jogköre, ha a bejegyzéskor a nyilvántartási jegyzéki adat nem volt törvénysértő, az adat nyilvántartási jegyzékbe történő bejegyzése megfelelt a jogszabályoknak és a valóságnak, azonban a bejegyzést követően az adat törvénysértővé vált.

Például a bejegyzett vezető tisztségviselő elláthatta a feladatát, csak később következett be olyan körülmény, mely kizárta a tisztség törvényes ellátását.

A c) pont alapján akkor áll fenn a bíróság törvényességi felügyeleti jogköre, ha

- a létesítő okirattól vagy a létesítő okirat módosításából hiányzik olyan tartalmi elem, mely jogszabály folytán kötelező; vagy
- a nyilvántartási jegyzékből hiányzik olyan adat, melyet jogszabály folytán a nyilvántartási jegyzéknek tartalmaznia kell (függetlenül attól, hogy a nyilvántartási jegyzéki adat hiánya összefügg-e a létesítő okirat vagy a létesítő okirat módosításának hiányos tartalmával).

A d) pont alapján járhat el a bíróság, ha a szervezet nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket (például a vezető tisztségviselők megbízatásának ideje lejárt és nem választottak új vezető tisztségviselőt, vagy a szervezet engedélyköteles tevékenységet hatósági engedély hiányában végez) vagy a saját létesítő okirata rendelkezéseit (például, ha a korlátolt felelősségű társaság társasági szerződése kizárja a taggyűlés elektronikus hírközlő eszköz közvetítésével történő megtartásának lehetőségét, azonban ezt a szabályt mégsem tartják be és ezzel a tagok egy részének számára lehetetlenné válik a taggyűlésen való részvétel).

Az e) pont alapján jár el a bíróság, ha törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását akár e törvény, akár más törvény kötelezővé teszi.

A 110. §-hoz

[A bíróság eljárása hivatalból]

A törvényességi felügyeleti eljárás hivatalból vagy kérelemre indulhat.

Hivatalból indul a törvényességi felügyeleti eljárás, ha az eljárás lefolytatásának szükségességéről, az arra okot adó körülményről hivatalos eljárása során, illetve a bírósági informatikai rendszer jelzése alapján maga szerez tudomást.

Az (1) bekezdés a) pontja alapján indulhat hivatalból az eljárás, ha például a kérelmező kérelmét visszavonta, vagy ha a kérelem visszautasítására került sor (például a kérelmező nem jogosult a kérelem előterjesztésére, vagy a kérelem elkésett), de a törvényességi felügyeleti eljárásnak hivatalból is helye van.

A törvényességi felügyeleti eljárás hivatalból indulhat más, olyan személytől történő tudomásszerzés alapján, aki az eljárásban nem jogosult (például jogi érdek valószínűsítésének hiánya okán) kérelmezőként részt venni a törvényességi felügyeleti eljárásban. Amennyiben a bejelentő a beadványából a törvényességi felügyeleti eljárásra okot adó körülmény jut a bíróság tudomására, nem zárható ki a törvényességi felügyeleti jogkör gyakorlásának lehetősége, amennyiben a törvényességi felügyeleti eljárás megindításának hivatalból is helye van. A Javaslat szerint ezt az esetet úgy kell tekinteni, mintha a bíróság saját eljárása során szerzett volna tudomást a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatásának szükségességéről.

A bíróság saját hivatalos eljárásai során észlelhet olyan tényeket, melyek törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását teszik szükségessé.

Hivatalból indul a törvényességi felügyeleti eljárás, ha azt más bíróság, közjegyző, önálló bírósági végrehajtó kezdeményezi. A törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményező bíróság lehet az adott törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására illetékes bíróságtól eltérő bíróság, valamint ugyanazon törvényszék más szervezeti egységéhez tartozó bíró, bírói tanács is. Az eljárást kezdeményező más bíróság, közjegyző, önálló bírósági végrehajtó nem minősül kérelmezőnek, nem illetik meg a kérelmező jogai, azonban a bíróság kötelezettsége, hogy az eljárás megindításáról és befejezéséről értesítse a kezdeményező bíróságot, közjegyzőt, önálló bírósági végrehajtót.

Hivatalból indul a törvényességi felügyeleti eljárás, ha törvény előírja. Ilyen eset például az állami adóhatóság által kezdeményezett, adószám törléssel érintett szervezettel szembeni különleges törvényességi felügyeleti eljárás.

A hivatalból indult törvényességi felügyeleti eljárás nem kontradiktórius eljárás.

Hivatalból indított törvényességi felügyeleti eljárás esetén az eljárás során felmerült költségeket az állam előlegezi (pl. a felügyelőbiztos költségei, vagy meghallgatás költségei). A Javaslat alapján a költségeket a szervezet viseli, ha a bíróság intézkedést alkalmaz. A költségeket az állam viseli, ha az eljárást a bíróság jogsértés hiányában szünteti meg, vagy ha a szervezet a törvényes működését a bíróság felhívására helyreállítja, kivéve a számviteli beszámoló közzétételének elmulasztása miatti törvényességi felügyeleti eljárást. A Javaslat a korábban hatályos szabályokhoz képest eltérően szabályozza a költségviselést abban az esetben, ha a szervezet a törvényes működését helyreállítja. Míg a korábban hatályos rendelkezések alapján, ha a hivatalból indult törvényességi felügyeleti eljárásban a szervezet a törvényes működését helyreállította, a felmerült költségek viselésére a szervezetet kellett kötelezni, a Javaslat szerint a költségeket az állam viseli, ha intézkedés alkalmazása nélkül a szervezet a törvényes működését a bíróság felhívására helyreállítja. Ennek az az oka, hogy ha a szervezet ez a bíróság felhívására eleget tesz a kötelezettségének és megszünteti a jogszabályellenes helyzetet, azt a Javaslat azzal is méltányolja, hogy költségviselésre nem kötelezi a szervezetet.

A hivatalból indult törvényességi felügyeleti eljárást a Javaslat alapján a bíróság két esetben szüntetheti meg.

Az egyik eset a törvényességi felügyeleti eljárás általános szabályai közt került elhelyezésre, így a hivatalból indult eljárásra is vonatkozik. Ennek értelmében a bíróság a törvényességi felügyeleti eljárást megszünteti, ha az eljárás eredményeként a szervezet a törvényt sértő állapotot megszüntette, illetve a törvényes működését helyreállította.

A hivatalból indult törvényességi felügyeleti eljárás megszüntetésének másik esetét a Javaslat a kizárólag a bíróság hivatalból történő eljárására vonatkozó rendelkezések között szabályozza. Ez szerint a hivatalból indult törvényességi felügyeleti eljárást meg kell szüntetni, ha az eljárás lefolytatása alapján a bíróság megállapítja, hogy jogsértés nem történt.

A 111. §-hoz

[A törvényességi felügyeleti eljárás iránti kérelem]

A kérelemre induló törvényességi felügyeleti eljárás kontradiktórius eljárás, melyben a kérelmező és a kérelmezett vesz részt.

A Javaslat taxatív felsorolásban határozza meg azokat a jogosultakat, akik törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását kérhetik. Az itt felsorolt jogosultaknak sem korlátlan azonban az eljárás megindítása iránti jogosultságuk, figyelemmel például a törvényességi felügyeleti eljárást kizáró körülményekre.

Az (1) bekezdés a) pontja szerint változatlanul megilleti az ügyészt az eljárás kezdeményezésének joga, azonban a (2) bekezdésben foglalt rendelkezések szerint nem korlátlanul illeti meg az ügyészt ez a jog. Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 1. § (2) bekezdése értelmében az ügyészség a közérdek védelme érdekében közreműködik annak biztosításában, hogy mindenki betartsa a törvényeket. A Javaslat alapján az ügyész közérdekvédelmi feladata szervezetek esetében a törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezésében realizálódik akként, hogy az ügyész számára – ha az ügyész a szervezet felett törvényességi ellenőrzést nem gyakorol – a Javaslat abban az esetben biztosítja a törvényességi felügyeleti eljárás indítványozásának jogát, ha indítványát az eljárásra okot adó körülmény megjelölése mellett a közérdek sérelmére alapítja, és e közérdek fennállását valószínűsíti. Ha az ügyész a szervezet felett törvényességi ellenőrzést gyakorol, a törvényességi felügyeleti eljárás megindításához nem szükséges közérdek sérelmének megjelölése és fennállásának valószínűsítése. Az ügyész a Pp. alapján a költségek előlegezésére és viselésére nem köteles.

Az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott jogosultak tekintetében feltételezhető, hogy működésük során olyan tényekről, körülményekről szereznek tudomást, melyek indokoltá teszik a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását. A hatóság vagy közigazgatási szerv, illetve a területileg illetékes gazdasági vagy szakmai kamara kizárólag jogszabályban meghatározott feladatai teljesítése körében jogosult törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményezni és nem minden olyan esetben, amikor azt indokoltnak tartaná. Például a könyvvizsgálói kamara kérheti a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását, ha a nyilvántartási jegyzékbe könyvvizsgálóként bejegyzett személy nem szerepel a könyvvizsgálókról vezetett nyilvántartásban, de nem jogosult az eljárás lefolytatását kérni

arra történő hivatkozással, hogy a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett, magyarországi lakóhellyel nem rendelkező ügyvezetőnek nincsen kézbesítési megbízottja.

A legtaggabb kérelmezői kört az (1) bekezdés c) pontja határozza meg: kérelmező lehet, akinek jogi érdeke fűződik az eljárás lefolytatásához, és e jogi érdeket valószínűsíti is. A Javaslat a (3) bekezdésben törvényi szintre emeli azt a bírói gyakorlatot, mely szerint a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatásához fűződő jogi érdeke különösen akkor állapítható meg, ha az eljárás eredménye a kérelmező jogviszonyára, jogainak gyakorlására, kötelezettségei teljesítésére közvetlen hatással van. Például a kérelemben foglaltak érdemi elbírálásának eredményeképpen jogokat szerez, vagy kötelezettségektől szabadul, vagy a döntés más módon kihat rá.

A Javaslat (1) bekezdés d) pontja szerint kérelemre indul a törvényességi felügyeleti eljárás, ha annak lefolytatását az kéri, akit jogszabály az eljárás kezdeményezésére kötelez, de csak abban az esetben, ha jogszabály rendelkezése alapján a törvényességi felügyeleti eljárás nem hivatalból indul.

A kérelemre induló törvényességi felügyeleti eljárásban fél a szervezet és a kérelmező is. Alapítvány esetében fél lehet az alapítvány mellett annak alapítója, ha a törvényes működés helyreállításához, illetve az adatok törvényességének helyreállításához az alapító döntése szükséges. Több alapító esetén mindegyik alapító eljárási részvétele kötelező. Alapítványok esetében a kérelmezett szervezet nem mindig jogosult a törvényes működés helyreállításához szükséges döntések meghozatalára. Legtöbbször ezeket a döntéseket az alapítványtól elkülönült alapító(k) jogosult(ak) meghozni, ezért célszerű a félként történő bevonása is az eljárásba.

A Javaslat a (5) és (7) bekezdésben meghatározza a törvényességi felügyeleti eljárást megindító kérelem tartalmára és mellékleteire vonatkozó többletkövetelményeket. A kérelemben nem szükséges meghatározni, hogy a bíróság milyen intézkedést alkalmazzon, hiszen főszabály szerint a bíróság a kérelmező által kért intézkedéshez nincs kötve, egyes különleges törvényességi felügyeleti eljárásoknál pedig maga a Javaslat határozza meg, hogy milyen intézkedést kell alkalmaznia a bíróságnak.

A Javaslat – a nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelem általános szabályától eltérően – tíz munkanapos határidőt határoz meg a kérelem bíróság általi megvizsgálására. Civil szervezetek esetén előfordulnak bonyolultabb, hosszabb kérelmek, melyek vizsgálata időigényesebb, erre tekintettel írja elő a Javaslat a húsz munkanapos határidőt.

A 112. §-hoz

[A bíróság eljárása kérelemre]

Az eljárás indokolatlan elhúzódásának elkerülése érdekében az eljárás során a kérelmező a kérelme előterjesztésének okát nem változtathatja meg. Annak viszont nincs akadálya, hogy újabb okra alapozva új kérelmet terjesszen elő, ha annak feltételei fennállnak.

A Javaslat meghatározza a költségek előlegezésére, viselésére vonatkozó rendelkezéseket és a kérelem elutasításának esetét.

A kérelem visszautasítása, vagy az eljárásnak a kérelem visszavonása okán történt megszüntetése nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a kérelemben megjelölt jogsértéssel összefüggésben a bíróság hivatalból indítson törvényességi felügyeleti eljárást, ha törvényességi felügyeleti eljárásnak hivatalból is helye van. Ez esetben az eljárásra a hivatalból indított eljárás szabályai az irányadók.

A 113. §-hoz

[A törvényességi felügyeleti eljárás megindításának határideje, lefolytatása]

A Javaslat a törvényességi felügyeleti eljárás megindítására vonatkozóan szubjektív, illetve objektív határidőt állapít meg.

Kérelemre indult törvényességi felügyeleti eljárásban továbbra is főszabály, hogy a törvényességi felügyeleti eljárást az arra okot adó körülményről való tudomásszerzéstől számított harminc napos határidőn belül (szubjektív határidő), illetve az eljárásra okot adó körülmény bekövetkezésétől számított egy éves jogvesztő határidőn belül (objektív határidő) lehet kérni. Mind a szubjektív, mind az objektív határidő anyagi jogi jellegű, vagyis a kérelem benyújtásának időpontja az irányadó. A szubjektív határidő anyagi jogi, elévülési jellegű határidő, a késedelem kimenthető. Az objektív határidő anyagi jogi, de jogvesztő jellegű.

Speciális szabály vonatkozik arra az esetre, amikor a jogszabálysértő állapot vagy helyzet változatlanul fennáll, még nem fejeződött be. Ebben az esetben az eljárás megindítása mindaddig kérhető, amíg ez a helyzet fennáll. Az objektív határidő elteltének ekkor nincs jelentősége.

Ha a kérelem előterjesztésére nyitva álló határidő elmulasztása miatt a kérelmet a bíróság jogerősen visszautasítja, a bíróság az eljárást hivatalból megindíthatja, ha a törvényességi felügyeleti eljárásnak hivatalból is helye van.

Törvényességi felügyeleti eljárás hivatalból történő megindítására a kérelemre induló eljárás határidejére vonatkozó rendelkezések irányadóak az alábbi két eltéréssel. A javaslat kivételesen indokolt esetben arra is lehetőséget biztosít, hogy a bíróság a törvényességi felügyeleti eljárást hivatalból, a törvénysértő nyilvántartási jegyzékadat kiküszöbölése érdekében az egy éves határidőt követően is megindíthassa. Ellenkező esetben egy év elteltével a nyilvántartási jegyzék közhitelességét csorbító adat véglegesen a nyilvántartási jegyzék részét képezni.

Az eljárás megindítására speciális határidőt ír elő a javaslat abban az esetben, ha az eljárás megindítására okot adó körülményt a bírósági informatikai rendszer jelzi. Ebben az esetben az eljárás a jelzést követő egy munkanapon belül megindul.

A javaslat (4) és (5) bekezdése határidőket határoz meg annak érdekében, hogy a törvényességi felügyeleti eljárás ne húzódhasson el és a törvényes állapot kikényszeríthető legyen. A törvényességi felügyeleti intézkedés csak eszköz annak érdekében, hogy a bíróság a szervezetet a törvényes működésre kényszerítse. Törvényességi felügyeleti intézkedés alkalmazásával csak akkor zárul le a törvényességi felügyeleti eljárás, ha annak eredményeképpen a törvényes állapot bekövetkezik. A már megindult törvényességi felügyeleti eljárást ezért addig kell folytatni, amíg a szervezet törvényes működés helyre nem áll, vagy végső esetben a szervezet külön törvény szerinti, bíróság általi jogutód nélküli megszüntetésére kerül sor.

A 114. §-hoz

[A bíróság felhívása]

Ha a kérelemre indult törvényességi felügyeleti eljárásban a kérelem visszautasításának nincsen helye, vagy ha a törvényességi felügyeleti eljárás hivatalból indul, a bíróságnak a javaslatban meghatározott tartalmú végzést kell hoznia. A végzést a szervezetnek kézbesíteni kell, kérelemre indult eljárás esetén a kérelemmel együtt, módot adva számára álláspontja kifejtésére, illetve, ha a végzésben, illetve a kérelemben foglaltakkal érdemben egyetért, a törvénysértő állapot önkéntes megszüntetésére. A végzésben meg kell jelölni az eljárás alapjául szolgáló jogszabálysértést, a lehetséges jogkövetkezményeket arra az esetre, ha a szervezet a törvényes működését nem állítja helyre, a határidőt, amelyen belül a szervezetnek a törvényes működését helyre kell állítania vagy nyilatkoznia arról, hogy a törvénysértő működést vitatja.

A végzésben meg kell jelölni az eljárás alapjául szolgáló jogszabálysértést. Ennek azért van jelentősége, mert felhívásban nem szereplő, a törvényességi felügyeleti eljárás tárgyát nem képező jogszabálysértés miatt törvényességi felügyeleti intézkedés alkalmazásának nincs helye.

A végzésben foglaltak teljesítésére a bíróság legfeljebb harminc napot biztosíthat, ezen a kereten belül tehát a bíróság mérlegelésétől függ, milyen mértékű határidőt ír elő, de a harminc napnál hosszabb határidőt indokolt esetben sem határozhat meg. Ugyanakkor a bíróság az általa biztosított határidőt a szervezetnek a határidő lejártá előtt benyújtott kérelmére indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb harminc nappal meghosszabbíthatja. Erre különösen akkor kerülhet sor, amikor a szervezet jelzi, hogy a törvénysértő állapot fennállását nem vitatja, azonban hosszabb időre van szüksége a jogszabálysértés kiküszöbölésére, például össze kell hívnia a legfőbb szerv ülését.

Ha a törvénysértés többféle módon is megszüntethető, a szervezet jogosultsága meghatározni, hogy melyik módon szünteti meg a törvénysértést. A bíróság tehát – ha a törvénysértés többféle módon is megszüntethető – nem írhatja elő, hogy a szervezet melyik módot válassza.

A javaslat lehetővé teszi, hogy alapítványok esetén a bíróság a felhívást az alapító részére is címezhesse, attól függően, hogy ő jogosult-e a törvényes állapot helyreállítására.

A 115. §-hoz*[A bíróság intézkedései]*

Főszabály szerint törvényességi felügyeleti intézkedés alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a szervezet a bíróság felhívása ellenére nem állítja helyre a törvényes állapotot. A bíróság akkor alkalmazhat a szervezettel szemben törvényességi felügyeleti intézkedést, ha a felhívást követően az eljárás eredményeképpen megállapítja, hogy a felhívás ellenére a törvénytörő állapot vagy működés továbbra is fennáll. Ha a szervezet a végzésben megjelölt határidőn belül nem nyilatkozik, a törvénytörő állapotot vagy működést nem szünteti meg, akkor a szervezettel szemben törvényességi felügyeleti intézkedés alkalmazásának van helye.

A Javaslat meghatározza a bíróság által alkalmazható törvényességi felügyeleti intézkedéseket, melyek által a bíróság a szervezetet a törvénytörő állapot megszüntetésére készítheti. Az intézkedés csak eszközt jelent a bíróság számára, ezért az alkalmazása önmagában nem eredményezheti a törvényességi felügyeleti eljárás befejezését.

A bíróság az intézkedések közül az intézkedésre okot adó körülménytől, annak súlyától függően mérlegelési jogkörben választhat. A bíróság kérelemre indult törvényességi felügyeleti eljárásban nincsen kötve a kérelmező által kért intézkedéshez. Nincsen akadálya annak sem, hogy a bíróság a szervezettel szemben az a)–e) pontokban meghatározottak közül egyszerre több intézkedést alkalmazzon, illetve a pénzbírságot ismételten is kiszabja.

Gyakran alkalmazott törvényességi felügyeleti intézkedés a pénzbírság kiszabása. A Javaslat a pénzbírság mértékét a Cnytv. szerint határozza meg, amely összhangban áll a Pp. rendelkezése szerinti legmagasabb összegű pénzbírsággal is. A bíróság a pénzbírságot ismételten is kiszabhatja. A Javaslat lehetőséget biztosít arra is, hogy a bíróság kifejezetten a vezető tisztségviselőt vagy alapítvány esetében az alapítót és ne a szervezetet sújtsa pénzbírsággal, ha megállapítható, hogy az ő tevékenységére vagy mulasztására vezethető vissza a törvénytörő állapot. Ilyen eset például, ha a szervezet döntéshozó szervének határozata nyomán a szükséges változásbejegyzési kérelmet a vezető tisztségviselő mint a szervezet képviselője nem nyújtja be a bírósághoz.

A bíróság a szervezet illetve az alapítvány alapítója által hozott határozatot megsemmisíti, ha az jogszabályba, vagy a szervezet létesítő okiratában foglaltakba ütközik. A határozat megsemmisítése mellett ugyanakkor nem kell, hogy minden esetben új határozat hozatalára is kötelezze a szervezetet a bíróság. Amennyiben azonban a törvényes állapot helyreállításához a jogszabályba, illetve a létesítő okiratba ütköző határozat megsemmisítése mellett az is szükséges, hogy a szervezet új határozatot hozzon, a bíróságnak nemcsak a határozat megsemmisítéséről, hanem új határozat hozataláról is kell rendelkeznie.

Ha a szervezet törvényes működése a döntéshozó szervének határozatával előreláthatólag helyreállítható, összehívja a szervezet döntéshozó szervét, vagy a döntéshozó szerv ülésének összehívására, illetve ülés tartása nélküli döntéshozatal lebonyolítására megfelelő személyt vagy szervezetet rendel ki. Az (1) bekezdés c) pontja szerinti intézkedés csak a szervezet döntéshozó szervének vagy döntéshozó szerve ülésének összehívására irányulhat, a szervezet egyéb szervének összehívására ezen pont alapján nincsen lehetőség.

A törvényes állapot helyreállítása érdekében a bíróság felügyelőbiztost rendelhet ki, aki megteheti azokat a szükséges intézkedéseket, amelyek a törvényes működés helyreállításához elengedhetetlenek.

A Javaslat lehetővé teszi, hogy a bíróság nyilvántartási jegyzékadatokat hivatalból jegyezzen be a nyilvántartási jegyzékbe, ha a törvényes állapot, illetve a szervezet törvényes működése az intézkedés által helyreállítható.

A Javaslat törvényességi felügyeleti intézkedésként lehetővé teszi külön törvény szerinti, bíróság általi jogutód nélküli megszüntetés kezdeményezésének lehetőségét, melyre akár a törvényességi felügyeleti felhívás kiadását követően, első intézkedésként is sor kerülhet. A bíróságnak ezen intézkedést elrendelő végzését részletesen indokolnia kell.

Annak érdekében, hogy a szervezetjogi személyek nyilvántartása megfeleljen a törvényes előírásoknak, a valóságos, tényleges helyzetet mutassa, a bíróság – amennyiben a szervezet nem nyújt be változásbejegyzési kérelmet a törvényes állapot helyreállítása érdekében – a törvényességi felügyeleti eljárás keretén belül az (1) bekezdésben felsorolt intézkedések alkalmazása mellett a jogszabálytörő adatot a nyilvántartási jegyzékből törölheti.

A 116. §-hoz*[Sorrendiség]*

Ha a szervezetnek rendelkeznie kell E-ügyintézési törvény szerinti elektronikus kapcsolattartásra szolgáló hivatalos elérhetőséggel, annak hiánya esetén különleges törvényességi felügyeleti eljárásnak van helye.

A hivatalos elérhetőség hiánya miatt indult törvényességi felügyeleti eljárás elsőbbséget élvez a szervezettel szemben más, a törvényességi felügyelet megindítására okot adó körülményre alapozott törvényességi felügyeleti eljárással szemben.

Ha hivatalos elérhetőség hiánya miatt törvényességi felügyeleti eljárás indult a szervezet ellen, akkor más ok miatt indult törvényességi felügyeleti eljárást fel kell függeszteni, amíg a hivatalos elérhetőség hiánya miatt már folyamatban lévő törvényességi felügyeleti eljárásban a törvényes állapot helyre nem áll. Mivel a szervezetnek nincsen hivatalos elérhetősége, melyre a felfüggesztő végzés kézbesíthető lenne, a felfüggesztő végzést a bíróság a szervezettel a Céglőny útján közli. A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

A 117. §-hoz*[A felügyelőbiztos]*

A törvényes állapot helyreállítása érdekében a bíróság felügyelőbiztosot rendelhet ki, aki megteheti azokat a szükséges intézkedéseket, amelyek a törvényes működés helyreállításához elengedhetetlenek.

A Javaslat a felügyeleti intézkedésként lehetőséget biztosít a bíróság számára arra, hogy – amennyiben a szervezet működése törvényességének helyreállítása más módon nem biztosítható – a szervezethez felügyelőbiztosot rendeljen ki.

Különösen akkor lehet indokolt felügyelőbiztos kirendelése, ha a szervezet törvénytörtő működése bonyolultabb, összetettebb okokra vezethető vissza, illetve az olyan mulasztásban nyilvánul meg, amelynek kiküszöbölése hosszabb időt vesz igénybe és adott esetben meg kell, hogy előzze annak feltárása, hogy mi vezetett a törvénytellenes működéshez.

A felügyelőbiztos kirendelésére mint intézkedésre hivatalból és kérelemre egyaránt sor kerülhet. A bíróságnak a felügyelőbiztosot kirendelő végzésében – az eset összes körülményét, a törvénytörtő működés jellegét figyelembe véve – pontosan meg kell határoznia a felügyelőbiztos feladatkörét.

Alapvetően kétféle jogkört láthat el a felügyelőbiztos és ehhez igazodik a feladatkörének a meghatározása is.

Az első esetben önálló döntési jogkörrel nem rendelkezik, a szervezet vezető tisztségviselőinek a hatáskörét nem vonhatja el, ugyanakkor a vezető tisztségviselőknek is tekintettel kell lenniük a felügyelőbiztosot kirendelő végzésben foglaltakra. Ha a felügyelőbiztos kirendelése a szervezet tagja (részvényese) kérelmére történik, a bíróság feljogosíthatja arra, hogy betekintszen a szervezet könyvvezetésébe, szerződéseit, számláit megvizsgálhassa, és a halaszthatatlan intézkedések megtételére is jogosult. Szerződést azonban csak akkor köthet, ha ezáltal a szervezetet nyilvánvaló károsodásról óvja meg.

A második esetben, ha a kirendelésére azért került sor, mert a szervezetnek nincs megválasztott vezető tisztségviselője (a korábbi vezető tisztségviselő megbízatása lejárt vagy az egyedüli vezető tisztségviselő meghalt és az utódját bármilyen okból nem választották meg), a felügyelőbiztos a vezető tisztségviselő jogkörét gyakorolja, a bíróság által meghatározottak szerint. Erre tekintettel őt a bíróság e minőségében bejegyzi a nyilvántartási jegyzékbe is, mellyel egyidejűleg a bíróság a jogosult hivatalból is törölni a nyilvántartási jegyzékből a korábbi vezető tisztségviselőt, ha erre szükség van. Ha a felügyelőbiztos vezető tisztségviselői tevékenységet lát el, az alapvető feladata ebben az esetben is az, hogy a működésére csak átmenetileg legyen szükség. Meg kell ezért tennie mindent annak érdekében, hogy a szervezet a jogszabályoknak megfelelően megválassza a vezető tisztségviselőjét és ezáltal a felügyelőbiztos működésére már ne legyen szükség.

Ha felügyelőbiztos munkáját a kirendelő végzésben meghatározott határidő lejártá előtt eredményesen befejezi, a felügyelőbiztos felmentésére már korábban is sor kerülhet. A kilencven napos határidő legfeljebb egy alkalommal, kérelemre vagy hivatalból további legfeljebb kilencven nappal meghosszabbítható.

Aki a felügyelőbiztos tevékenységét akadályozza, a Javaslat szerinti pénzbírsággal sújtható.

A felügyelőbiztos jogszabálysértő tevékenysége, illetve mulasztása miatt (függetlenül attól, hogy ellát-e vezető tisztségviselői feladatot vagy sem) a sérelmet szenvedett személy vagy szervezet a bíróságnál kifogással élhet.

A 118. §-hoz

[Törvényességi felügyeleti eljárás a bejegyzési kérelem elbírálásával egyidejűleg]

A Javaslat szerint, törvényességi felügyeleti eljárás a bejegyzési kérelem tárgyához kapcsolódóan hivatalból kizárólag a bünyügyi nyilvántartó szervnek a Ptk. 3:22. § (5) bekezdése szerinti kizáró okot tartalmazó értesítésében foglalt, illetve a gondnokoltak nyilvántartásából történő közvetlen lekérdezés alapján fennálló kizáró ok fennállásának tisztázása céljából indítható. A bejegyzési kérelem elbírálása során a kizáró ok tisztázása érdekében a bíróság hivatalból indított törvényességi felügyeleti eljárás keretében is tisztázhatja a körülményeket, de ezt meghaladóan nincsen helye törvényességi felügyeleti eljárás hivatalból történő megindításának.

A bejegyzési kérelem elbírálásának folyamatban léte alatt akkor terjeszthető elő törvényességi felügyeleti kérelem, ha az a bejegyzési kérelem tárgyához kapcsolódik és a bejegyzési kérelem nyomtatványa vagy melléklete jogszabályba ütközésére hivatkozik. Ennek megfelelően a törvényességi felügyeleti kérelem a bejegyzési kérelem elutasítására irányulhat. A törvényességi felügyeleti kérelmet előterjesztőnek és a kérelemnek meg kell felelnie a kérelmezőre és a kérelemre vonatkozó rendelkezéseknek.

Az e § alapján indult eljárás során a kizárásra vonatkozó rendelkezés nem érvényesül, mert még nem született határozat abban az ügyben, melyet a törvényességi felügyeleti kérelem érint.

A bíróság a bejegyzési kérelemről és a törvényességi felügyeleti eljárás iránti kérelemről együttesen dönt. Az érdemi döntés kétféle lehet, ehhez igazodóan a jogorvoslati lehetőség is eltérő:

- A bíróság törvényességi felügyeleti kérelmet elutasítja, ezáltal a bejegyzési kérelemnek megfelelően rendelkezik a bejegyzésről. Ebben az esetben fellebbezésnek nincs helye, de a törvényességi felügyeleti kérelmet előterjesztő a végzés felülvizsgálata iránt pert indíthat, függetlenül attól, hogy a bejegyző végzés tartalmaz-e reá nézve rendelkezést, mert a keresetindítási jog az e § (4) bekezdése alapján illeti meg.
- A bíróság a bejegyzési kérelmet elutasítja, ezáltal a kérelemnek megfelelő bejegyzés nem történik. A végzés ellen fellebbezésnek van helye.

A bejegyzési kérelem döntéshozó személy általi elbírálására meghatározott határidő elmulasztásának az a jogkövetkezménye, hogy a bejegyzés a következő munkanapon a törvény erejénél fogva megtörténik. A törvényességi felügyeleti kérelem elbírálására viszont hosszabb ügyintézési határidő áll rendelkezésre. A Javaslat (5) bekezdése ezért lehetővé teszi a bejegyzési eljárás hatvan napra történő felfüggesztését.

Különleges törvényességi felügyeleti eljárások

A különleges törvényességi felügyeleti eljárások folyamatukban, az eljárásokban alkalmazható vagy alkalmazandó törvényességi felügyeleti intézkedések tekintetében eltérnek az általános szabályoktól.

A 119. §-hoz

[A kisebbségi és a hitelezői jogokkal összefüggő törvényességi felügyeleti eljárás]

Amennyiben anyagi jogszabály biztosítja a kisebbségvédelmi vagy hitelezői jog érvényesítése iránti jogosultságot, a kérelem tárgyában indokolt és szükséges a lehető leggyorsabban határozni, hiszen ez egyrészt a szervezet törvényes működésének megőrzését szolgálhatja, mely által elkerülhetővé válik egy későbbi törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatásának szükségessége, másrészt a kisebbség és a hitelezők hatékony védelmét szolgálja.

A kisebbségvédelmi és hitelezői jogosultságot az anyagi jogszabályok nemcsak gazdasági társaságok, hanem más szervezeti formák esetén is biztosíthatják. [Például a Ptk. 3:57. §-a, a Ptk. 3:103. §-ának (1) bekezdése, a Ptk. 3:104. § (1) bekezdése, a Ptk. 196. § (4) bekezdése, a Ptk. 3:261. §-ának (4) bekezdése, a Ptk. 3:362. §-ának (1) bekezdése, a Ptk. 363. § (1) bekezdése, az európai részvénytársaságról szóló 2004. évi XLV. törvény 3. §-a és a Tanácsnak az európai részvénytársaság (SE) statútumáról szóló 2157/2001/EK rendelete 55. cikk (1) és (3) bekezdése.]

A bíróságnak a kérelmet – mint nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelmet – a beérkezéstől számított öt munkanapon belül meg kell vizsgálnia abból a szempontból, hogy a kérelem előterjesztésének e törvényben vagy az anyagi jogszabályban meghatározott feltételei fennállnak-e. Azt, hogy a kérelem előterjesztői jogosultak-e a kérelem előterjesztésére, az adott jogosultságot szabályozó anyagi jogszabály alapján kell vizsgálni [például

a Ptk. 3:57. §-a alapján indult eljárásban a kérelmezők az ellenőrzött tag tagjai-e, rendelkeznek-e a szavazatok legalább 5%-ával). Azt, hogy a kérelem tartalma megfelel-e a jogszabályoknak, az adott jogosultságot szabályozó anyagi jogszabály alapján (például a Ptk. 3:103. §-ának (1) bekezdése vagy a Ptk. 3:362. §-ának (1) bekezdése alapján indult eljárásban a kérelemben megjelölésre került-e az ok és a cél] valamint a Javaslat törvényességi felügyeleti kérelemre és nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelemre vonatkozó rendelkezései alapján kell vizsgálni.

Ha a kérelem visszautasításának nincsen helye, a bíróságnak a kérelmet érdemben kell elbírálnia. A szervezet öt munkanapos jogvesztő határidő alatt nyilatkozhat a kérelemben foglaltakra. Nyilatkozatának hiányát úgy kell tekinteni, hogy a kérelemben foglaltakat nem vitatja.

A 120. §-hoz

[Törvényességi felügyeleti eljárás közkereseti társaság tagjai számának egy főre csökkenése és betéti társaság valamennyi beltagja vagy valamennyi kültagja jogviszonyának megszűnése esetén]

A Javaslat e §-a a Ptk. 3:152. § (1) bekezdésének és a Ptk. 3:158. § (1) bekezdésének módosításához igazodó különleges törvényességi felügyeleti eljárási szabályokat állapítja meg. A Ptk. módosítása nem változtat azon a jogi helyzeten, hogy a közkereseti társaságban vagy a betéti társaságban fennálló társasági részesedés nem része a hagyatéknek, így a tag halála esetén a hagyaték átadása főszabályként független kérdés a társasággal kapcsolatos tagsági kérdésektől. A Ptk. módosítása előtti helyzetben a tagok sokszor nem voltak tisztában a jogi helyzettel, ezért a tagsági jogviszonyok rendezésével megvárták a hagyatékátadó végzést, ami azonban sok esetben ahhoz vezetett, hogy a társaság a Ptk. rendelkezése alapján törvény erejénél fogva időközben megszűnt. A Ptk. módosítása megszünteti a társaság törvény erejénél fogva történő megszűnését, mint jogkövetkezményt. Ha a Ptk. előírása alapján a társaság a hat hónapos határidő alatt új tagot nem jelent be a bírósághoz, a társasággal szemben törvényességi felügyeleti eljárás indul, amelynek során a társaság még helyreállíthatja megfelelő intézkedések meghozatalával a törvényes működését E törvényességi felügyeleti eljárásnak a speciális formája, ha a társaság a bíróság felhívására úgy nyilatkozik, hogy kifejezetten az elhunyt tag örökösével kíván megállapodni, azonban az örökös személye bizonytalan. Ez a bizonytalanság fakadhat abból, hogy a hagyatékátadó végzést még nem hozták meg, de akár abból is, hogy örökösödési vita áll fenn. Ebben az esetben a jogi eljárás lezárultáig a bíróság felfüggeszti a különleges törvényességi felügyeleti eljárást, és a társaságnak a jogi eljárást lezárultát követően kell a törvényes működését helyreállítania.

A 121. §-hoz

[Jogszabályba ütköző név miatt indított törvényességi felügyeleti eljárás]

A Javaslat különleges törvényességi felügyeleti eljárást vezet be arra az esetre, ha a szervezet névfoglalási eljárásban vagy automatikus döntéshozatali eljárásban bejegyzett neve nem felel meg a Javaslatban foglalt, a szervezet elnevezésére, valamint a kizárt elnevezésekre, a névre vonatkozó §-aiban foglalt előírásoknak. Ezen okokból a perindítás kizárt.

A 122. §-hoz

[Törvényességi felügyeleti eljárás a hivatalos elérhetőség hiánya miatt]

Ha a szervezetnek rendelkeznie kell E-ügyintézési tv. szerinti elektronikus kapcsolattartásra szolgáló hivatalos elérhetőséggel, az E-ügyintézési törvény 14. § (1) bekezdése szerint az elektronikus kapcsolattartásra szolgáló hivatalos elérhetőséget a nyilvántartásba vételt követő nyolc napon belül kell bejelenteni a rendelkezési nyilvántartásba.

A szervezet azonban a szervezetbejegyzés iránti kérelmének benyújtásakor még nem rendelkezik elektronikus kapcsolattartásra szolgáló hivatalos elérhetőséggel, mert azt az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet 90. § (1) bekezdése alapján csak azután igényelheti, hogy a szervezetbejegyzésre irányuló kérelmének beküldését követően nyilvántartási számot kapott.

A Javaslat sorrendiségi szabálya folytán az e § szerinti törvényességi felügyeleti eljárás elsőbbséget élvez a szervezettel szemben más, a törvényességi felügyelet megindítására okot adó körülményre alapozott törvényességi felügyeleti eljárással szemben.

A hivatalos elérhetőség hiánya miatt hivatalból indul a törvényességi felügyeleti eljárás a szervezet ellen vagy azért, mert a szervezet bejegyzéséig a szervezet hivatalos elérhetősége a nyilvántartási jegyzékben nem kerül feltüntetésre, és a szervezet nyilvántartásba történő bejegyzését követő harminc napon belül a rendelkezési nyilvántartást vezető szerv elektronikus adattovábbítása alapján nem kerül sor annak a nyilvántartási jegyzékben való feltüntetésére, vagy azért, mert a szervezet nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett hivatalos elérhetőségének törlését követő harminc napon belül az új hivatalos elérhetőség a rendelkezési nyilvántartást vezető szerv elektronikus adattovábbítása alapján nem kerül a szervezet nyilvántartási jegyzékében feltüntetésre.

Az eljárás során a bíróság papír alapú végzést küld a szervezet székhelyére, melyben felhívja a szervezetet, hogy harminc napos, jogvesztő határidőn belül tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az E-ügyintézési törvény szerinti hivatalos elérhetősége a szervezetjogi személyek nyilvántartásába bejegyzésre kerüljön.

Ha a határidő eredménytelenül telik el, a bíróság megállapítja a jogsértés tényét és további intézkedés alkalmazása nélkül kezdeményezi a szervezet külön törvény szerinti, bíróság általi jogutód nélküli megszüntetését.

A 123. §-hoz

[Törvényességi felügyeleti eljárás a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett személynek a szervezettel kapcsolatos jogviszony törlésére irányuló kérelmére]

A szervezet adatainak a nyilvántartási jegyzékbe történő bejegyzése főszabály szerint kérelemre történik.

A nyilvántartási jegyzék közhitelessége elvének biztosítása érdekében a Javaslat biztosítja olyan törvényességi felügyeleti eljárás lehetőségét, amelyben a nyilvántartási jegyzékben szereplő személy kérelmére a bíróság a kérelmezőt törli a nyilvántartási jegyzékből a szervezettel fennálló jogviszonya megszűnése miatt. Például, ha gazdasági társaság tagjaiban, vezető tisztségviselőinek személyében változás történik, a változást be kell jelenteni a bíróságnak annak érdekében, hogy a nyilvántartási jegyzéki adat módosítása minél előbb megtörténhessen, mert harmadik személlyel szemben a nyilvántartási jegyzékadatra a szervezet csak ezt követően hivatkozhat. A Javaslat meghatározza a változásbejegyzési kérelem benyújtásának határidejét. Gyakran előfordul, hogy a szervezet törvényes képviselője elmulasztja a nyilvántartási jegyzékadat változására vonatkozó bejelentést és így a nyilvántartási jegyzék nem a valóságnak megfelelő állapotot mutatja.

Az e § szerinti különleges törvényességi felügyeleti eljárást – amennyiben annak feltételei fennállnak – a szervezet nyilvántartási jegyzékébe bejegyzett bármely személy kérelmére le kell folytatni, tehát például a szervezet nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett tagja (részvényese), valamint vezető tisztségviselője kérelme esetén is.

A kérelemhez mellékelni kell azt az okiratot, amely igazolja, hogy a kérelmező felhívta a szervezet vezető tisztségviselőjét (vagy ha a kérelmező a szervezet egyetlen bejegyzett vezető tisztségviselője, a szervezet tagjait, vagy alapítvány esetében az alapítót, alapítói jogok gyakorlóját) írásban arra, hogy a jogviszonyának megszűnését a bírósághoz jelentse be. Ezen túlmenően például azokat az okiratokat is, amelyekből megállapítható, hogy a jogviszonya jogszerűen megszűnt: felmondó nyilatkozat, taggyűlési jegyzőkönyvbe foglalt határozat stb.). Ha a szervezet vezető tisztségviselője azért fordul a bírósághoz, mert a Ptk. 3:25. § (4) bekezdésében meghatározott hatvan nap elteltével lemondása hatályossá vált, a kérelemhez csatolni kell a lemondó nyilatkozat másolatát és a lemondás joghatályos közlését igazoló iratot.

Ha a törvényességi felügyeleti eljárás során a bíróság az eljárás lefolytatásának eredményeként azt állapítja meg, hogy a kérelem alapos, törvényességi felügyeleti intézkedést alkalmazhat (pl. a mulasztó vezető tisztségviselőt pénzbírsággal sújtja) annak érdekében, hogy a szervezet a törvényes működését állítsa helyre, pl. válasszon új felügyelőbizottsági tagot. A jogszabálysértő adatot a bíróság hivatalból is törölheti a nyilvántartási jegyzékből.

Speciális szabályok vonatkoznak arra az esetre, amikor a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett külföldi személy kézbesítési megbízottja kéri e minőségének a nyilvántartási jegyzékből való törlését törvényességi felügyeleti eljárás keretében. A Javaslat a szervezet külföldi tagjaival, képviselőivel való zavartalan kapcsolattartás, a hivatalos iratok kézbesítésének megkönnyítése érdekében írja elő, hogy amennyiben a külföldi személy nem rendelkezik belföldi lakóhellyel, kézbesítési megbízottat kell megbíznia a neki szóló küldemények átvételére.

A Javaslat kimondja, hogy a kézbesítési megbízottnak a felmondási szándékáról a külföldi személyt tájékoztatnia kell, és egyben fel kell hívnia arra, hogy gondoskodjon másik kézbesítési megbízottról. A kézbesítési megbízott

személyére vonatkozó változásbejegyzési eljárást az érintett külföldön élő személynek kell kezdeményeznie a szervezet vezető tisztségviselőjénél, figyelemmel arra, hogy a kézbesítési megbízott közvetlenül nem a szervezettel, hanem az általa képviselt személlyel áll jogviszonyban.

A kézbesítési megbízottnak a törvényességi felügyeleti kérelme benyújtásáig el kell látnia a feladatát, kivéve, ha az azért lehetetlen, mivel igazoltan nem tud kapcsolatba lépni a képviselt személlyel, mivel már a felmondását tartalmazó okirat kézbesítése is sikertelen volt számára.

A bíróság a kézbesítési megbízott törlésével egyidejűleg megteszi a szükséges, illetve lehetséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a külföldi személynek a jövőre nézve legyen újabb kézbesítési megbízottja (például a szervezetet, illetve a vezető tisztségviselőt pénzbírsággal sújtja).

Különleges esetet szabályoz a (7) bekezdés arra az esetre, amikor a szervezet képviselőjére kizárólag magyarországi lakóhellyel nem rendelkező, külföldi személy jogosult, akinek a kézbesítési megbízottját a bíróság törvényességi felügyeleti eljárás keretében törölte a nyilvántartási jegyzékből. Ebben az esetben a törvényességi felügyeleti eljárás során a bíróságnak értelemszerűen nem kell a szervezet vezető tisztségviselőjét felhívnia arra, hogy tegye meg a szükséges lépéseket újabb kézbesítési megbízott bejelentése érdekében. Ilyenkor ugyanis a vezető tisztségviselőnek saját magával szemben kellene eljárnia. Amikor a kézbesítési megbízott nyilvántartási jegyzékből történő törlésére sor kerül, és új kézbesítési megbízott nem kerül bejegyzésre, arra minden esetben megbízójának, a külföldi személynek a hibájából kerül sor (ismeretlen helyre távozott, anélkül, hogy az új lakcímét közölte volna vagy a kézbesítési megbízott felhívásának ellenére nem gondoskodott az utódlásról). Ezért – figyelemmel arra, hogy a szervezet vezető tisztségviselője Magyarországon nem érhető el, – ebben az esetben a bíróság az (6) bekezdés szerinti törvényességi felügyeleti intézkedés alkalmazása helyett a szervezettel szemben hivatalból törvényességi felügyeleti eljárást indít a szervezet képviselőjére jogosult személy kézbesítési megbízottjának nyilvántartási jegyzékbe történő bejegyzése iránt.

A 124. §-hoz

[Ismeretlen székhelyű szervezet elleni törvényességi felügyeleti eljárás]

A szervezet ismeretlen székhelyű, ha a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett székhelyén nem található.

Ha a szervezet ismeretlen székhelyű, és a szervezet törvény alapján köteles hivatalos elérhetőséggel rendelkezni, akkor a bíróság a törvényes működés helyreállítására vonatkozó felhívását megküldi a szervezet hivatalos elérhetőségére.

Ha az ismeretlen székhelyű szervezetnek törvény alapján nem kell hivatalos elérhetőséggel rendelkeznie, a bíróság postai úton küldi meg a szervezetnek a törvényes működés helyreállítására vonatkozó felhívást. Ebben az esetben a felhívás postai úton történő megküldésének előírása a gyakorlati tapasztalatok alapján azért szükséges, mert a bíróság ezen a módon tud biztos tudomást szerezni arról, hogy a szervezet a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett székhelyén nem található.

Ha a bíróság felhívása a szervezetnek azért nem küldhető meg, mert a szervezet törvényben foglalt kötelezettsége ellenére nem rendelkezik hivatalos elérhetőséggel, a bíróság az ismeretlen székhelyű szervezet elleni törvényességi felügyeleti eljárást nem fellebbezhető végzéssel felfüggeszti, és hivatalos elérhetőség hiánya miatti törvényességi felügyeleti eljárást hivatalból megindítja. Ha hivatalos elérhetőség miatt indult törvényességi felügyeleti eljárás eredményeként a szervezet hivatalos elérhetősége a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzésre kerül, a bíróság a szervezettel a továbbiakban kommunikálni tud a szervezet hivatalos elérhetőségén keresztül, ezért az ismeretlen székhelyű szervezet elleni felfüggesztett törvényességi felügyeleti eljárás folytatható.

Ha a szervezet hivatalos elérhetőségére vagy székhelyére megküldött, a törvényes működés helyreállítására vonatkozó felhívás eredménytelen, a bíróság a Céglőnyben felhívást tesz közzé azzal, hogy akinek a szervezet székhelyére vonatkozó adatról tudomása van, azt a közzétételtől számított harminc napon belül a bíróságnak jelentse be. Ha a Céglőnyben közzétett felhívásban meghatározott határidő eredménytelenül telik el, a bíróság további intézkedés alkalmazása nélkül megállapítja a jogsértés tényét és kezdeményezi a szervezet külön törvény szerinti jogutód nélküli megszüntetésére irányuló bírósági eljárás lefolytatását.

A bíróság a jogerős végzést a Céglőnyben közzéteszi.

A 125. §-hoz

[Adószám törléssel érintett szervezettel szembeni törvényességi felügyeleti eljárás]

A Javaslat e §-ában szabályozott különleges törvényességi felügyeleti eljárás célja, hogy ne szerepelhessen a nyilvántartási jegyzékben olyan, egyébként adószámmal rendelkező szervezet, melynek az állami adó- és vámhatóság az adószámát véglegesen törölte. Ellenkező esetben az adószámmal nem rendelkező, de a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett, így jogalanyisággal bíró szervezet a törölt adószám ellenére végezhetne adóköteles tevékenységet.

A gazdasági élet tisztaságának, valamint a költségvetés érdekeinek védelmében különösen indokolt, hogy az adószám törlése és a szervezet nyilvántartási jegyzékből történő törlése között a lehető legrövidebb idő teljen el. Ennek érdekében a Javaslat az ügyintézési határidőket lényegesen lerövidíti. Ha az állami adó- és vámhatóság értesíti a bíróságot arról, hogy a szervezet adószámát jogerősen törölte, a bíróság hivatalból jár el. A Javaslat új eljárási szabályként vezeti be, hogy a bíróságnak az adóhatóság kezdeményezésétől számított öt munkanapon belül fel kell hívnia a szervezetet, hogy tizenöt napos jogvesztő határidőn nyilatkozhat arról, ha a rendelkezik érvényes adószámmal vagy a végleges adószám törlési határozatot bíróság előtt támadta meg. Ha a szervezet nyilatkozata alapján vagy más módon a bíróság tudomására jut, hogy a szervezet rendelkezik érvényes adószámmal, vagy az állami adó- és vámhatóság határozatát a perbíróság hatályon kívül helyezte, a törvényességi felügyeleti eljárást a bíróság megszünteti.

Ha az eljárás megszüntetésének feltételei nem állnak fenn, a bíróság megállapítja, hogy a szervezet adószáma az állami adó- és vámhatóság által törlésre került, és további intézkedés alkalmazása nélkül kezdeményezi a szervezet külön törvény szerinti, jogutód nélküli megszüntetésére irányuló bírósági eljárás lefolytatását.

A 126. §-hoz

[Törvényességi felügyeleti eljárás számviteli beszámoló közzétételének elmulasztása esetén]

A Javaslat új különleges törvényességi felügyeleti eljárást vezet be arra az esetre, ha a számviteli beszámolója közzétételére kötelezett szervezet, továbbá az a jogi személy, amelyet törvény számviteli beszámolójának e törvény szerinti közzétételére kötelez (ezen § alkalmazásában a továbbiakban együtt: kötelezett személy) a számviteli beszámoló közzététele iránti kötelezettségét elmulasztja, és ennek a kötelezettségének az információs szolgálat felhívását követően harminc napon belül sem tesz eleget. Ebben az esetben az információs szolgálat értesíti a bíróságot, a bíróság a kötelezett személlyel szemben hivatalból lefolytatja az e § szerinti törvényességi felügyeleti eljárást.

A bíróság az információs szolgálat értesítését követő öt munkanapon belül törvényességi felügyeleti intézkedésként a kötelezett személyt pénzbírsággal sújtja és tizenöt napos jogvesztő határidő tűzésével felhívja a beszámoló közzétételére. A bíróság értesíti az információs szolgálatot arról az időpontról, amikor a végzés kézbesítettnek minősül. A kötelezettség teljesítését az információs szolgálat ellenőrzi, és értesíti a bíróságot, arról, hogy a kötelezett személy a beszámolót közzétette-e. Ha az információs szolgálat arról értesíti a bíróságot, hogy a kötelezett személy nem teljesítette a beszámoló közzétételi kötelezettségét, a bíróság megállapítja a jogsértés tényét és további intézkedés alkalmazása nélkül kezdeményezi a kötelezett személy külön törvény szerinti, jogutód nélküli megszüntetésére irányuló bírósági eljárás lefolytatását.

A Javaslat a közhasznú szervezetek tekintetében arról rendelkezik, hogy a beszámoló közzétételi kötelezettség elmulasztása esetén a bíróság nemcsak a jogsértés tényét állapítja meg és kezdeményezi a szervezet külön törvény szerinti, jogutód nélküli megszüntetésére irányuló bírósági eljárás lefolytatását, hanem a közhasznú jogállást is törli. Ezáltal kizárt lesz, hogy a jogutód nélküli megszüntetéshez vezető eljárás időtartama alatt közhasznú minősítéssel rendelkezzen olyan szervezet, amely beszámolóját nem helyezte letétbe.

A 127. §-hoz

[Más hatóság eljárásának kezdeményezése]

Speciális törvényességi felügyeleti eljárás, amikor a bíróság csak szignalizációs jogot gyakorol, az eljárást nem maga folytatja le, csak kezdeményezőként lép fel.

Sokszor előfordul ugyanis a gyakorlatban, hogy a bíróság észleli, hogy más hatósági intézkedésre is szükség lenne a szervezet jogellenes működésére tekintettel, erre azonban maga nem jogosult.

Amikor a bíróság más hatóság eljárását kezdeményezi, erre általában a szervezet tagjai (részvényesei), illetve a hitelezők védelme céljából kerül sor. A megkeresett hatóság harminc napon belül köteles tájékoztatni a bíróságot arról, hogy az eljárást megindította-e és ez a tájékoztatási kötelezettség fennáll az eljárás befejezésekor is, ideértve a megtett intézkedésekről történő információk megadását is.

Természetesen az érintett hatóság diszkrecionális joga, hogy indít-e eljárást vagy sem. Amennyiben az érintett hatóság az eljárást nem indítja meg, a bíróságot nem illeti meg jogorvoslati jog, a hatóság által megindított eljárásban pedig a bíróság nem az eljárás alanya, így eljárási jogai, kötelezettségei a hatóság által indított eljárásban nincsenek.

A 128. §-hoz

[A szervezet működésének felfüggesztése]

A különleges törvényességi felügyeleti eljárások között szabályozza a törvény, amikor nemzetközi jogi kötelezettség alapján, illetve az Európai Unió rendelkezéseinek megfelelően a szervezettel kapcsolatban korlátozó intézkedést kell hozni.

Ha a bíróság hivatalos tudomást szerez arról, hogy a szervezet vagy annak valamelyik tagja a vonatkozó nemzetközi határozatban előírt korlátozás vagy az Európai Unió Működéséről Szóló szerződés 75. cikke, vagy 215. cikke alapján elfogadott, az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi vagy vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá tartozik, a bíróság törvényességi felügyeleti jogkörében a szervezet működésének felfüggesztéséről kell, hogy döntsön.

FEJEZET

A JOGI SZEMÉLYEKKEK ÖSSZEFÜGGŐ, BÍRÓSÁG ÁLTAL LEFOLYTATOTT EGYÉB NEMPERES ELJÁRÁSOK

A bíróság által lefolytatott egyéb nemperes eljárások általános szabályai

A 129. §-hoz

[A jogi személyekkel összefüggő, bíróság által lefolytatott egyéb nemperes eljárások iránti kérelem]

A § meghatározza a jogi személyekkel összefüggő, bíróság által lefolytatott egyéb nemperes eljárást megindító kérelem tartalmára és mellékleteire vonatkozó többletkövetelményeket. A Javaslat – a nyilvántartási eljárás megindítása iránti kérelem általános szabályától eltérően – tíz munkanapos határidőt határoz meg a kérelem bíróság általi megvizsgálására.

Az alapítvány működésével kapcsolatos egyéb nemperes eljárások

A 130. §-hoz

[Az alapítói jogok gyakorlásának felfüggesztésére irányuló nemperes eljárás]

A Ptk. 3:82. § (4) bekezdése szerint, ha az alapító az alapító okiratban meghatározott határidőn belül a teljes juttatott vagyont nem ruházza át az alapítványra, a kuratórium az alapítót megfelelő határidő tűzésével felszólítja kötelezettségének teljesítésére. A határidő eredménytelen elteltét követően a bíróság – a kuratórium bejelentése alapján – az alapítói jogok gyakorlását felfüggeszti. A felfüggesztés időtartama alatt az alapítói jogokat a nyilvántartó bíróság gyakorolja. A Ptk. tehát a bíróság feladatává teszi, hogy az alapító vagyonátruházási kötelezettségének elmulasztása esetén az alapítói jogok gyakorlását felfüggeszse, ezért a Javaslat tartalmazza a felfüggesztéssel és annak megszüntetésével kapcsolatos eljárási szabályokat.

A Javaslat nem tartalmazza, hogy a kérelemhez pontosan milyen mellékleteket kell csatolni, mert azt végrehajtási rendelet fogja meghatározni. Fontos azonban kiemelni, hogy e körben a Cnytv. 52/A. §-ban meghatározott iratok változatlanul a kérelem kötelező mellékletei lesznek.

A 131. §-hoz

[Az alapítvány kuratóriuma tagjának vagy kurátorának bíróság általi kijelölésére irányuló eljárás]

Ha a Ptk. 3:394. §-ának (4) bekezdése alapján nincs az alapítói jogok gyakorlására jogosult személy vagy szerv, akkor a bíróságnak kell határoznia a kezelő szerv (szervezet) kijelöléséről. Tekintettel arra, hogy e körben jogvita nem áll fenn, a kijelölés nemperes eljárásban történhet, s érvényesül a kérelemre történő eljárás elve is. A kérelem akkor terjeszthető elő, ha az alapító nem él a kezelő szerv (szervezet) kijelölésének jogával vagy az alapító által kijelölt szerv (szervezet) a feladat ellátását nem vállalja, illetve ha az alapító halála vagy jogutód nélküli megszűnése miatt az alapítói jogok gyakorlására nem kerülhet sor. A bíróság az alapítvány célja szerinti szakterületen működő szervezettől javaslatot kérhet a kezelő szerv (szervezet) tagjaira vonatkozóan, melyet figyelme vehet, döntése meghozatalánál azonban a törvény – értelemszerűen – nem köti.

A szervezetek megszűnésével kapcsolatos egyéb nemperes eljárások**A 132. §-hoz**

[Az alapítvány jogutód nélküli megszűnését eredményező ok megállapítására irányuló nemperes eljárás]

A Javaslat szerint a bíróság a Ptk. 3:48. § (1) bekezdés a), b), illetve 3:403. § (1) bekezdés a), b), c) pontjaiban meghatározott esetekben nem az alapítvány megszűnését, hanem a jogutód nélküli megszűnési ok bekövetkezését állapítja meg. Ezekben a nemperes eljárásokban – tekintettel arra, hogy alapítvány felett az ügyész nem gyakorol törvényességi ellenőrzést – az ügyészt akkor illeti meg az eljárás indítványozásának a joga, ha indítványát – a jogutód nélküli megszűnési ok bekövetkeztén túl – közérdek sérelmére alapítja és e közérdek sérelmének fennállását valószínűsíti.

A 133. §-hoz

[Az állami alapító által alapított alapítvány és közalapítvány megszüntetésére irányuló nemperes eljárás]

A § tartalmazza az állami alapító által alapított alapítvány és közalapítvány megszüntetésére irányuló nemperes eljárás szabályait.

A 134. §-hoz

[Az egyesület jogutód nélküli megszűnését eredményező ok megállapítására irányuló nemperes eljárás]

A Javaslat szerint a bíróság a Ptk. 3:48. § (1) bekezdés a), b), illetve 3:84. § a), b) pontjaiban meghatározott esetekben nem az egyesület megszűnését, hanem a jogutód nélküli megszűnési ok bekövetkezését állapítja meg. Ezekben a nemperes eljárásokban – tekintettel arra, hogy egyesület felett az ügyész nem gyakorol törvényességi ellenőrzést – az ügyészt akkor illeti meg az eljárás indítványozásának a joga, ha indítványát – a jogutód nélküli megszűnési ok bekövetkeztén túl – közérdek sérelmére alapítja és e közérdek sérelmének fennállását valószínűsíti.

FEJEZET**NYILVÁNTARTÁSI JEGYZÉKRE VONATKOZÓ EGYES RENDELKEZÉSEK****Automatikus bejegyzések, automatikus adatátvezetések****A 135. §-hoz**

[Automatikus bejegyzések, automatikus adatátvezetések]

A Javaslat egy szakaszba gyűjti össze a nyilvántartási jegyzéki adatokat, amelyek bejegyzésére, változására, törlésére küldő szervezetek (bíróság, hatóság, egyéb személyek) elektronikus értesítése, a nyilvántartási portálon való beküldése alapján elektronikus feldolgozással kerül sor. Ezen bejegyzések közös jellemzője, hogy humán erőforrás nem vesz részt a bejegyzésben, az automata intézi ezen ügyeket. Emiatt a Javaslat ezen bejegyzésekkel összefüggésben már nem használja a hivatalbóli bejegyzés fogalmát. Megjegyezhető, hogy az automatikus bejegyzéseknek van egy olyan része – elsődlegesen az állami adó- és vámhatóságtól átvett adatok tekintetében – ahol az informatikai rendszerek közötti adatkapcsolat már jól kialakított módon fennáll, így a normaszöveg kifejezetten utal rá, hogy jogszabály az automatikus bejegyzés alapját képező értesítés megküldésének más módját is meghatározhatja a nyilvántartási portálról történő adattovábbítás mellett.

Fontos változás, hogy a Javaslat megszünteti a szövetkezet, európai szövetkezet, európai gazdasági egyesülés, külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe és külföldi vállalkozás kereskedelmi képviselője jegyzett tőkéje esetében a kötelező éves bejelentési kötelezettséget. Ehelyett arról rendelkezik, hogy az adat az elektronikus beszámoló rendszerből az e célra megtett nyilatkozat segítségével kerül átadásra és bejegyzésre. A civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek esetében ezek az automatikus bejegyzések a jelenleg hatályos nyilvántartás vezetéshez képest jelentős előrelépést fognak jelenteni.

A Javaslat fenntartja – illetve a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek és egyéb jogi személyek esetében bevezeti – a jogi személy nyilvántartási jegyzék adatainak automatikus átvezetésére vonatkozó rendelkezést. Az automatikus átvezetések gyakorlata alapján szükségessé válik annak a helyzetnek a kezelése is, amikor az automatikus adatátvezetéssel más szervezet adatai közé átemelt adat feleslegessé válik. Ilyen eset lehet például, ha az informatikai rendszer átvezeti a szervezet székhelyének változását a kért változási időponttal abban a szervezetben, ahol az adatváltozással érintett jogi személy tag, azonban a székhelyváltozás előtt a jogi személy már eladta a részesedését, így a későbbi tagváltozás bejegyzésével felesleges adatként marad a nyilvántartási jegyzékben a már egyébként korábbi hatállyal törölt tag székhelyváltozási adata.

Automatikus bejegyzéssel összefüggő eljárások

A 136. §-hoz

[Az automatikus bejegyzéssel bejegyzett adatok javítása iránti eljárás]

Körültekintő eljárás mellett is előfordulhat, hogy a nyilvántartási jegyzékbe olyan adat kerül bejegyzésre, amely hibás. Ha a bíróság más bíróság vagy hatóság, egyéb személy jelzése alapján jegyez be egy adatot (végrehajtás, zár alá vétel, büntetőjogi intézkedés, stb.) a bíróság (az informatikai rendszer) a megküldött adatok helyességét ellenőrizni nem tudja, csupán arra van módja, hogy a jogi személyre vagy a bejegyzett tagra vonatkozóan megadott adatokat egyezőség céljából összevesse a nyilvántartási jegyzék adataival. Emiatt lehetséges, hogy valamely jogi személy vagy tag vonatkozásában olyan adat kerül bejegyzésre, amely a jogi személyre (tagra) nézve hátrányos, ugyanakkor valójában nem is rá vonatkozik. A Javaslat az ilyen típusú bejegyzésekkel szemben a fellebbezés lehetőségét az általános nyilvántartási eljárási szabályok között kizárja, hiszen ilyen esetekben nem a bíróság eljárásra a helytelen, hanem elsődlegesen a bíróság által kapott értesítés rossz. Annak érdekében azonban, hogy ezen nyilvántartási jegyzéki bejegyzések hibája esetén is érdemben fel lehessen lépni, a Javaslat fenntartja az automatikus bejegyzések esetében a bejegyzés kijavítására irányuló nemperes eljárást. Egyrészt kötelezővé teszi a bejegyzés alapját képező értesítést küldő szervezet (bíróság, hatóság stb.) megkeresését, annak érdekében, hogy a bíróság bizonyosságot szerezhesen arról, hogy az eredeti értesítés helyes vagy hibás adatokat tartalmazott. Másrészt a szabályozás kötelezővé teszi minden olyan hibás adat törölt adatként való megismerést is kizáró törlését a nyilvántartási jegyzékből, amelyről beigazolódott, hogy vagy a bíróság hibájából, vagy az értesítés tartalmi hibájából került sor annak bejegyzésére.

A Javaslat továbbra sem teszi lehetővé, hogy a jogi személy vagy a tag a rá vonatkozó – helyesen bejegyzett – negatív tartalmú bejegyzés (végrehajtás, büntetőjogi intézkedés stb.) törölt adatként való megismerést is kizáró törlését kérje azon arra hivatkozással, hogy a bejegyzést utóbb törölték az adott eljárás megszűnése, megszüntetése miatt. Ezek az adatok a jogi személy nyilvántartási adatairól kiadott nyilvántartási másolatban továbbra is megjelennek, ezek törölt adatként való megismerést is kizáró törlésére nincs mód, hiszen azok hitelezővédelmi célból kerültek a nyilvántartási jegyzékbe, amely cél az adatok törlése után is fennáll, mivel a jogi személy előéletéről adnak közhiteles tájékoztatást.

Ezen eljárás a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek és egyéb jogi személyek esetében új eljárásként kerül bevezetésre.

A 137. §-hoz

[Az automatikus bejegyzés elmaradása miatti eljárás]

A Javaslat fenntartja azt a lehetőséget is, hogy a jogi személy vagy az ügyész jelezze, hogy valamely bíróság, hatóság, illetve egyéb személy elmulasztotta bejelenteni azt, hogy valamely hitelezővédelmi okból bejegyzésre került adatot be kell jegyezni, vagy épp törölni kell a nyilvántartási jegyzékből.

Ezen eljárás a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetek és egyéb jogi személyek esetében új eljárásként kerül bevezetésre.

Egyes nyilvántartási jegyzék adataira vonatkozó rendelkezések

A 138. §-hoz

[Engedély-, illetve bejelentésköteles tevékenységi körökre vonatkozó rendelkezések]

A Javaslát a nyilvántartási jegyzék közhitelességének erősítése érdekében a jövőben biztosítani kívánja, hogy az engedélyköteles, illetve bejelentésköteles tevékenységi körök esetében valós adatok kerüljenek a nyilvántartási jegyzékbe. Az állami nyilvántartások közötti adatátadás révén biztosítani kell a jövőben, hogy az engedélyező, illetve a bejelentést fogadó hatóság a szükséges adatokat átadja a bíróság részére. A Javaslát továbbra sem gördít akadályt az elé, hogy a jogi személy engedélyköteles vagy bejelentésköteles tevékenységi kört tüntessen fel tevékenységi körei között. Abban az esetben azonban, ha az illetékes hatóság a tevékenység kör bejegyzésétől (felvételétől) hat hónapon belül nem értesíti a bíróságot az engedély véglegessé vált kiadásáról vagy a bejelentés megtörténtéről, a bíróság törli a bejegyzett, de a tevékenység végzésének jogosultságát nem igazolt tevékenységi kört. Ha a bíróság problémát észlel az egyéb jogi személy kapcsán, értesíti a nyilvántartó szervet.

A 139. §-hoz

[Hivatalos elérhetőségre vonatkozó rendelkezések]

Az E-ügyintézési tv. szerinti hivatalos elérhetőségre vonatkozó rendelkezések körében a törvényességi felügyelet szabályaihoz fűzött indokolásra lehet utalni. Az E-ügyintézési tv. szerinti hivatalos elérhetőség sajátos nyilvántartási jegyzéki adat, ugyanis az E-ügyintézési tv. és végrehajtási rendelete alapján a jogi személynek e nyilvántartási jegyzéki adattal, feltéve, hogy ún. cégkapuról, vagyis állami szolgáltatásról van szó, legkésőbb a bejegyzését követő nyolc napon belül kell rendelkeznie. Ezen kötelező nyilvántartási jegyzéki adat megléte tehát nem feltétele a jogi személy nyilvántartásba való bejegyzésének, ugyanakkor kötelező nyilvántartási jegyzéki adat, ha hivatalos elérhetőséggel törvény alapján rendelkeznie kell. A nyilvántartási jegyzék közhitelessége érdekében az informatikai rendszer azon jogi személyek esetében, amelyek számára kötelezővé teszi az E-ügyintézési tv., hogy hivatalos elérhetőséggel rendelkezzen, a jövőben figyelemmel kíséri, hogy ezen kötelező nyilvántartási jegyzék adattal, a jogi személy rendelkezik-e. Ha a jogszabályban biztosított határidő lejár, és a jogi személy E-ügyintézési tv. szerinti hivatalos elérhetősége bejegyzésére a nyilvántartási jegyzékbe nem kerül sor, az informatikai rendszer jelzi a törvényességi felügyeleti eljárás megindításának szükségességét. Ugyanígy jár el, ha a rendelkezési nyilvántartás értesítése alapján E-ügyintézési tv. szerinti hivatalos elérhetőség (jelenlegi gyakorlatban a cégkapu) megszüntetésre került.

A bíróság egyéb jogi személy esetén értesíti a nyilvántartó szervet.

A 140–141. §-hoz

[Európai Unió cégformákra vonatkozó rendelkezések]

[Az EUID-val rendelkező cégekre vonatkozó egyes bejegyzések]

A Javaslát fenntartja az uniós cégformák és EUID-val rendelkező cégek esetében meglévő sajátos szabályokat.

FEJEZET

JOGI SZEMÉLYEK NYILVÁNTARTÁSÁHOZ KAPCSOLÓDÓ ÁLLAMI FELADATOK

Elektronikus adatszolgáltatás, a nyilvántartáshoz kapcsolódó információs szolgáltatás

A 142. §-hoz

[Kiemelt adatigénylők részére biztosított nyilvántartási információ, adatszolgáltatás]

A kiemelt adatigénylők számára biztosított nyilvántartási információ már hagyományosnak tekinthető a cégek vonatkozásában. A Javaslát a kiemelt adatigénylő részére biztosított nyilvántartási információra vonatkozóan részletes szabályokat nem tartalmaz, mert az információ fajtáinak rögzítése, az igénybeviteléhez szükséges feltételeknek és egyéb körülményeknek a meghatározása kormányrendeletben kerül megállapításra.

A Javaslat ugyanakkor garanciális okokból megjelenít két kiemelt adatszolgáltatást. Az egyik az, amikor a nyilvántartásba vételhez kapcsolódó egyablakos ügyintézés során – jellemzően – az állami adó- és vámhatóságnak a nyilvántartásba vételi kérelem egyes további adataira, esetlegesen nyilvántartási iratban foglalt információkra is szüksége van az adóregisztrációs eljárás lefolytatásához. Az adóregisztrációs eljárás hatékony lefolytatására érdekében a Javaslat rögzíti, hogy kérésre ezeket a kiegészítő adatokat és iratokat a bíróság megküldi. A másik az a hagyományosnak tekinthető adatszolgáltatás, amely szerint – elsődlegesen – az állami adó- és vámhatóság, a Központi Statisztikai Hivatal a bejegyzett szervezetek adatairól és azok változásáról automatikusan értesítést kap. Azt, hogy mely más kiemelt adatigénylők lesznek jogosultak a jövőben ilyen automatikus adatszolgáltatásra, kormányrendelet fogja megállapítani.

A 143. §-hoz

[Adatszolgáltatás EUID-val rendelkező cégek esetében]

A rendelkezés irányelvi harmonizációt valósít meg, tartalmában megfelel a már hatályos rendelkezéseknek.

Nyilvántartás-figyelési szolgáltatás, a szervezetek automatikus értesítése

A 144. §-hoz

[Nyilvántartás-figyelés]

A Javaslat törvényi szinten jeleníti meg a jelenleg rendeleti szinten a cégjogi területen szabályozott, és kellően ki nem használt állami szolgáltatást. Az üzleti élet biztonságát, a piaci szereplők magatartásának orientálását a közhiteles forrásból eredő információ biztosítani tudja. Ma is lehetséges az, hogy valamely személy megjelölt cég adataiban való változást, a cégről megjelenő cégközlönybeli közleményeket figyelemmel kíséren. Ezt azonban kevesen veszik igénybe, holott az elérhető előny nagy. Ezért a Javaslat kellő súlyt kíván adni ennek a lehetőségnek, továbbá bővíteni kívánja a szolgáltatás körét és kiterjeszti a civil és egyéb, cégnek nem minősülő szervezetekre és az egyéb jogi személyre is. A jövőben lehetőség lesz arra, hogy az ingatlan tulajdonosa értesüljön arról, ha ingatlana címe a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzésre kerül; ezáltal ellenőrizni tudja, hogy ahhoz engedélyt adott, vagy sem. A szervezet tagja, illetve a szervezet nyilvántartási jegyzékében bejegyzett egyéb személy (felügyelőbizottsági tag, könyvvizsgáló) részére bővített nyilvántartás-figyelési szolgáltatás kerül biztosításra, ugyanis ezen személyek részére tájékoztatás nyújtható arról is, ha a szervezettel szemben törvényességi felügyeleti eljárás indul. Ezekben az esetekben főszabály szerint nem mindig jelenik meg a Cégközlönyben bírósági közlemény, így a § (2) bekezdésében szabályozott nyilvántartás-figyelés révén a tényleges bírósággal kapcsolatos tényekről nem kapna tájékoztatást az érintett személy. Erre azonban igény mutatkozik, különösen akkor, ha a szervezet vezetése és a tagok (egyes tag) viszonya megromlik. Figyelemmel arra, hogy a jogszabálysértő működés következménye a tagot, egyéb személyt is terhelheti (helytállás, eltiltás), biztosítani kell, hogy a tag, a szervezet nyilvántartási jegyzékébe bejegyzett személy információhoz jusson.

A nyilvántartás-figyelési szolgáltatás végső soron hozzájárulhat a nyilvántartási jegyzék adatai helyességének biztosításához is annak révén, hogy az esetlegesen szabályellenesen a nyilvántartási jegyzékbe kerülő adatok gyorsan az érintett tudomására jutnak. A nyilvántartás-figyelés továbbá erősíti a hitelezői érdekek védelmét is.

A 145. §-hoz

[Szervezetek értesítése]

Új állami szolgáltatásként kerül megjelenítésre a szervezetek értesítése. A szervezetek sokszor nincsenek tudatában annak, hogy valamilyen eljárási vagy anyagi jogi kötelezettségük áll fenn. Ennek oka az, hogy a szervezetek jelentős része állandó jogi képviselői támogatással nem rendelkezik, ezért sok esetben nem is tudják, hogy adatbejelentési, más jogi kötelezettség határideje lejárt, vagy nem tudják felmérni, valamely kötelezettség velük szemben fennáll-e vagy sem, illetve annak elmulasztása milyen következményekkel jár.

A jövőben a szervezet az E-ügyintézési tv. szerinti hivatalos elérhetőségén értesítést fog kapni, ha a nyilvántartási jegyzékből megállapíthatóan valamely bejelentési kötelezettség fennáll, vagy rövid időn belül törvénysértő helyzet alakulhat ki. Ilyen helyzet lehet, ha a szervezet vezető tisztségviselőjének, felügyelő bizottsági tagjának határozott időre bejegyzett megbízása rövid időn belül le fog járni, ha a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás értesítése azt tartalmazza, hogy a szervezet tagja, vezető tisztségviselője elhalálozott, továbbá akár, ha valamely kötelezettség megtételére törvény határidőt állapít meg és a szervezet nem tett eleget a kötelezettségének.

Adatigénylés, adatellenőrzés

A 146–147. §-hoz

[Évenkénti adatigénylés vezető tisztségviselővel szembeni kizáró okokról]

[Évenkénti adatigénylés a gondnokoltak nyilvántartásából]

A bírósági informatikai rendszer évente elvégzi a nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett érintett természetes személyeknek a gondnokoltak nyilvántartásából, valamint a bünygyi nyilvántartásból megállapítható kizáró ok fennálltára vonatkozó vizsgálatát.

A 148. §-hoz

[A pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedésekben szereplő személyek ellenőrzése]

A Javaslat biztosítja a pénzmási intézkedésekhez kapcsolódó intézkedések végrehajtását.

Az Európai Unió által elrendelt és közvetlenül alkalmazandó pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések hazai végrehajtására 2007-ben kidolgozásra kerültek a szükséges eljárási szabályok. A vagyoni nyilvántartást vezető szervek (így például a jogi személyek nyilvántartását vezető bíróságok) kötelesek

- folyamatosan figyelemmel kíséni a korlátozó intézkedéseket elrendelő uniós jogi aktusok, illetve ENSZ BT határozatok kiadását és változásait, kiemelten a szankciós listák – az azon szereplő személyek és szervezetek – vonatkozásában bekövetkezett változásokat, és
- bejelentést tenni minden olyan adatról, tényről vagy körülményről, amely arra utal, hogy a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés alanya, azaz a szankciós listán szereplő személy vagy szervezet Magyarország területén a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá eső pénzeszközzel vagy gazdasági erőforrással rendelkezik.

A pénzmási, terrorizmus elleni fellépésben a bíróságnak törvényben meghatározott eljárás szerinti bejelentési, intézkedési kötelezettsége van.

A szankciós listák elérhetőek az ENSZ honlapján (Consolidated United Nations Security Council Sanctions List) és az Európai Unió honlapján. Az informatikai rendszer e hivatalos forrásokból veszi át az adatokat.

FEJEZET

A SZERVEZETEK MŰKÖDÉSÉVEL ÖSSZEFÜGGŐ EGYES PEREK SZABÁLYAI

A létesítő okirat (módosítása) érvénytelenségének megállapítása iránt indított per

A 149. §-hoz

[A létesítő okirat (módosítása) érvénytelenségének megállapítása iránt indított per]

A § a létesítő okirat módosítására alapított érvénytelenségi per sajátos szabályait tartalmazza. Az eljáró perbíróság e pertípusban is először megkísérli az érvénytelenségi ok kiküszöbölését. Ha ez eredményre vezet, akkor csak az érvénytelenség tényét állapítja meg és a bíróságot hívja fel az új helyzetnek megfelelő nyilvántartási adatok bejegyzésére, bejegyeztetésére. Ha az érvénytelenségi ok nem küszöbölhető ki, a perbíróság ítéletében megállapítja a létesítő okirat módosításának érvénytelenségét. A rendelkezés figyelemmel az európai uniós rendelkezésekre, az alapítás (teljes) érvénytelenségének megállapítása iránti pert csak a szervezet nyilvántartásba vételét követő hat hónapos jogvesztő határidőn belül teszi lehetővé, valamint kimondja, hogy csak ugyanazon okokból lehet az alapítás érvénytelenségét kimondani, amelyeket a nyilvántartásba vételt elrendelő végzés elleni per szabályai között meghatároz.

A szervezet határozatainak bírósági felülvizsgálata iránti per**A 150. §-hoz**

[A szervezet határozatainak bírósági felülvizsgálata iránt indított per]

A javaslat annak érdekében, hogy a szervezet határozatainak bírósági felülvizsgálata iránt indított per elhúzódását korlátozza, az eljárás gyorsítását elősegítse, kizárja az igazolást, viszontkeresetet, szünetelést, beavatkozást, a másodfokú eljárásban lerövidíti a fellebbező fél ellenfele számára a tárgyalás tartása iránti kérelem, a fellebbezési ellenkérelem és a csatlakozó fellebbezés előterjesztésének határidejét, és bevezeti a felülvizsgálati eljárás kapcsán is az elbírálásra nyitva álló határidőt.

A gazdasági társaság és a szövetkezet tagjának kizárása iránt indított per**A 151. §-hoz**

[A gazdasági társaság és a szövetkezet tagjának kizárása iránt indított per szabályai]

A javaslat a Ctv.-vel egyezően tartalmazza a gazdasági társaság és a szövetkezet tagjának kizárása iránti per szabályait.

Gazdasági társaság és a szövetkezeti tag tagsági jogviszonya megszűnésének egyik esete, ha a tagot a perbíróság a gazdasági társaság, illetve a szövetkezet által indított perben a társaságból, illetve a szövetkezetből kizárja [Ptk. 3:107. § (3) bek., 3:358. § d) pont]. A gazdasági társaság tagja és a szövetkezet tagja ellen kizárás iránti per akkor kezdeményezhető, ha a legfőbb szerv ilyen tartalmú határozatot hozott [Ptk. 3:108. § (1) bek., 3:360. § (2) bek.]. A tag kizárása iránti per megindításának határideje a gazdasági társaságoknál és a szövetkezeteknél azonos, a legfőbb szerv határozatának meghozatalától számított 15 napos jogvesztő határidő [Ptk. 3:108. § (2) bek., 3:360. § (3) bek.]. A keresetnek 15 napon belül a perbírósághoz meg kell érkeznie, a határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

Felperesi pozícióban a gazdasági társaság, illetve a szövetkezet áll, alperesi pozícióban pedig az a tag, akinek/amelynek tagsági jogviszonya megszüntetését kéri a felperes.

A gyors ügyintézését szolgálja az a szabály, hogy a tag kizárása iránti kereset más keresettel nem kapcsolható össze, keresetváltogatásnak, viszontkeresetnek nincs helye.

A perbíróság a per alatt – kérelemre – a kizárással érintett tag tagsági jogainak gyakorlását felfüggesztheti, amely határozat ellen nincs helye fellebbezésnek, és azt a perbíróság maga is megváltoztathatja.

A kizárással érintett alperes tag tagsági jogainak felfüggesztése iránti kérelmet elutasító bírósági határozat – mivel azt jogszabály nem zárja ki – fellebbezéssel támadható.

A jogerős ítélet ellen sem felülvizsgálatnak, sem perújításnak nincs helye.

A gazdasági társaság és a szövetkezet legfőbb szervének a tag ellen kizárás iránti per megindításáról döntő határozatának bírósági felülvizsgálata iránt külön per nem indítható, azonban a tag kizárására irányuló perben lehet hivatkozni olyan okokra, amelyek a legfőbb szerv határozatának felülvizsgálata iránti pert megalapozhatnak. A keresetlevélben csak olyan kizárási okra lehet hivatkozni, amelyet a tag kizárásának megindításáról rendelkező határozat kifejezetten megjelölt, és figyelemmel arra, hogy a törvény a keresetindításra jogvesztő határidőt állapít meg, keresetváltogatás keretében újabb kizárási okra hivatkozni nem lehet, és a bíróság az érdemi határozatában is csak a döntéshozó szerv által a perindítás alapjául szolgáló határozatban meghatározott magatartásokat értékelheti.

Az alapítvány kuratóriuma új tagjának vagy új kurátorának bejegyzésére irányuló peres eljárás**A 152. §-hoz**

[Az új kuratóriumi tag bejegyzésére irányuló per]

Ha az alapítvány kuratóriuma tagjának változására irányuló nemperes eljárást peres eljárás követi, a perre az alapítvány székhelye szerinti perbíróság illetékes. A pert az alapítvának az alapítvány és a kuratórium változásbejegyzési kérelemmel érintett tagja vagy a kurátor ellen kell megindítania. Az ügyfélbarát eljárás érdekében a perbíróság feladata, hogy beszerezze a nemperes ügy iratait, amelyeket ennek hiányában a keresetlevélhez ismételtelen kellene a félnek csatolnia. Ha a perbíróság a keresetlevélben foglaltaknak helyt ad, a jogerős ítéletet alapján hivatalból kell módosítani a nyilvántartás adatait.

FEJEZET ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A 153. §-hoz

[Felhatalmazó rendelkezések]

A magánjogi jogi személyek nyilvántartásával összefüggésben újdonságként jelentkezik, hogy a végrehajtási rendeletek kétszintűvé válnak. A törvényből kikerülő, illetve nem törvényben rendezett jelentősebb súlyú végrehajtási rendelkezések kormányrendeleti szintre kerülnek. Miniszteri rendeleti szinten maradnak a technikai jellegű részletező szabályok, létesítő okirat minták, nyomtatványok tartalmának meghatározásai.

A 154. §-hoz

[Hatálybalépés]

A Javaslat a szükséges felkészülési idő biztosítása érdekében 2023. július 1-jét jelöli meg a hatálybalépés napjaként. Ez az időpont több mint egy éves felkészülést tesz lehetővé, és biztosítja a hatálybalépéshez szükséges további jogszabályok megalkotását. Az átmeneti rendelkezéseket, a szervezetek jogutód nélküli megszüntetésére vonatkozó eljárásokat és a Javaslatához kapcsolódó módosítandó szabályokat külön törvény határozza majd meg.

A 155. §-hoz

[Jogharmonizációs záradék]

A Javaslat az implementált irányelveket sorolja fel.

A 156. §-hoz

[Hatályon kívül helyezés]

A rendelkezés hatályon kívül helyezi a Ctv.-t és a Cnytv.-t.

Az 1. melléklethez

A nyilvántartási jegyzék tartalma tekintetében kizárólag a nyilvántartási jegyzék adatköreit jeleníti meg. Azt hogy adott jogi személy esetében mely adatkör értelmezhető, és az adatkörön belül pontosan milyen adatokat fog tartalmazni a nyilvántartás, kormányrendelet fogja meghatározni.

Végső előterjesztői indokolás a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. §-a alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

A magyar állam jogfejlődése a védelem és a biztonság területét érintően mérföldkőhöz érkezett. Az Alaptörvény kilencedik módosításának, a 21. századra jellemző új típusú válságok, hibrid fenyegetések hatékony kezelésének és az alapvető jogok minél szélesebb körű védelmének hármas feltételrendszere szükségessé tette a védelmi és biztonsági feladatok és a különleges jogrend idején bevezethető intézkedések jogi szabályozásának megújítását. A jelen törvény e három szempontnak egyszerre kíván eleget tenni. Elfogadása egyedülálló módon járulna

hozzá az egyéni és az államtársadalmi biztonság tudat erősítéséhez, a biztonságérzet fokozásához, és végső soron a tényleges biztonság minél nagyobb mértékű szavatolásához.

A polgári magyar állam jogfejlődésében a védelem és a biztonság kérdése meghatározó helyet foglalt el az alkotmányos fejlődés nagy fordulópontjai tekintetében, hiszen az önálló és szuverén államiság szempontjából kulcsfontosságú kérdés Magyarország védelme és a nemzet biztonságának megővése. Ebben az évszázados fejlődésben azonban szükségképpen voltak a politikatörténeti és alkotmánytörténeti sajátosságoktól függetlenül is korszakfordulók, melyek a védelem és biztonság technikai, társadalmi és ezek folytán jogi vonatkozásainak változásából következtek. 1848-ban a nemzet védelmi szabályozásának alapjait tette le a jogalkotó, majd az 1867-től kezdődő első tartós polgári parlamentáris időszakban főként szervezeti és tevékenységforma szerinti megközelítésben elkezdte felépíteni egy modern védelmi és biztonsági rendszer kereteit, kirajzolva ezzel a mai létező főbb védelmi szervezetek elődeit. 1912-ben kialakításra került a kivételes hatalom intézménye, amely a mai különleges jogrendi szabályozás alapjait adta, majd a két világháború között megszületett a légvédelem szabályozása a hadviselés technikai feltételeinek változása miatt, megalapozva ezzel a mai polgári védelem elődintézményét.

Az 1939. évi II. törvénycikkkel, első nemzeti honvédelmi törvényünk megalkotásával aztán a törvényhozás jelentős szemléletváltást hajtott végre a védelem és biztonság szabályozása terén, hiszen a korábbi szervezeti, illetve tevékenységi fókuszú szabályozást felváltva az ágazati szabályozás első bástyáját építette ki, amely még a jogrendszer államszocialista átalakításában is hosszú időn át mértékadónak mutatkozott. Ekkor azonban még a rendvédelmi szervek szabályozása nem volt teljes körűen törvényi szinten garantált, míg a titkosszolgálati működés a haderő és a rendvédelem részeként valósult meg és az államszocialista fordulat szerte is foszlatta a polgári elvek szerinti törvényi szabályozási fejlődés folytatását. Az első honvédelmi törvénnyel azonban az ágazati szabályozási megközelítésnél több valósult meg, hiszen az a 20. század első felének végéig jellemző katonai dominanciájú biztonságfelfogásra figyelemmel lényegében a honvédelemre való összkormányzati felkészülés kereteit is meghatározta, vagyis az ország és a nemzet védelmét a katonai védelem ernyője alatt ugyan, de tárcákon átívelő és folyamatos feladattá tette. Ezt a polgári fejlődést az államszocialista diktatúra megszakította ugyan, valamint a fegyveres szervek és szervezetek és általában a magyar államszervezet önkényi eszközként alkalmazásával társadalmilag be is sároztta, de mégsem tudta teljességgel felszámolni. 1989-ben a fegyveres szervektől, szervezetektől való politikai félelem és tartózkodás, valamint a hidegháború végétől remélt békevízió hatásai mellett a védelem és biztonság erősítésének polgári fejlődése folytatódhatott. Ennek eredményeként a fegyveres szervek és szervezetek pártpolitikai irányításának felszámolása és képességeik újragondolása mellett az 1939-ben elért ágazatszemléletű fejlesztés kezdhetett kibontakozni a polgári demokrácia keretei között. Ennek eredményeként a honvédelem ágazati szintű szabályozása és önállósága mellett több törvényi szintű szabályozás együttesével a jogszabályok szintjén és a működés gyakorlatában is körvonalazódott az önálló és immár törvényi szinten is jól szabályozott rendvédelmi ágazat, valamint a 20. század második felének technológiai fejlődéséből és a védelmi célú információszerzés és érdekérvényesítés sajátos módszereinek és hatékonyságának jelentőségéből következően a titkosszolgálati – törvényi megfogalmazás szerint a rendszerváltó elnevezés értelmében nemzetbiztonsági szolgálati – szféra törvényi önállósítása. Az 1989-es rendszerváltoztatást követő évtizedben a magyar Országgyűlés kialakította azt a törvényi keretrendszert, melyben az ország és a polgárok védelmének három fő pillérévé a honvédelem, a rendvédelem és a nemzetbiztonsági tevékenységek szférái váltak, más-más megoldásokkal, de a Kormány irányítása és az Országgyűlés kontrollja alatt. Ezt az ágazati megosztást a rendszerváltoztatás előtti történelmi tapasztalatok miatt azonban rendkívül erős korlátozások és elhatárolások jellemezték, vagyis a rendszer törvényi alapvetése az volt, hogy az egyes szereplők önállóan végzik feladataikat és együttműködésük erősen kontrollálva, sőt a Magyar Honvédség tekintetében hazai területen és béke idején – a katonai rendészeti, az objektumvédelmi, a tűzserészeti és a légtérrendészeti feladatoktól eltekintve – csak a katasztrófavédelemben való közreműködésre korlátozva valósulhatott meg. Ez a megközelítés néhány évig fenntarthatónak mutatkozott és arra az elhatározásra sarkallta a jogalkotót, hogy a védelmi és biztonsági érdekek és sajátosságok érvényesítését mérsékelten jelenítse meg. E megközelítésből vizsgálva tehát az Országgyűlés előbb a délszláv válság, majd az Észak-atlanti Szerződéshez való csatlakozás, illetve a Washingtoni szerződés 5. cikkének 2001-es amerikai felhívása tükrében is fenntartotta azt a megközelítést, amely a hazánkra közvetlenül át nem terjedt krízisekre a különleges jogrendi kategóriarendszer bővítésével válaszolt és megtartotta az 1989-es éles elhatárolást a védelem és biztonság szavatolás terén. E rendszer felülvizsgálata az Alaptörvény megalkotásakor sem mutatkozott indokoltnak, hiszen a biztonsági környezetünkben a kétezres évek elejének terrorhullámát leszámítva jelentős és ismétlődő kilengések nem voltak tapasztalhatók, míg a 20. század második felétől egyre erősödő komplex – vagyis

nem katonai dominanciájú, hanem több dimenziójú – biztonságfelfogásnak a szervezetek közti együttműködéssel törekedett Magyarország érvényt szerezni.

2013-tól azonban Európa biztonsági környezete dinamikusan megváltozott. Az arab tavasz, majd a tömeges illegális migrációs hullám, az Ukrajnában kialakult konfliktusok és az azokat megelőző hibrid események, az újabb európai terrorhullám, továbbá az információs technológia fejlődéséből következően a kibertérben megjelenő bűnözési lehetőségek egy újabb korszakváltást jelentettek, azonban az egymást követő és térségünkben jelenlévő fenyegetések folytán a konkrét válságok kezelésével párhuzamosan, esetről-esetre reagált a jogalkotó. A megváltozott biztonsági környezet ugyanis egyrészt szükségessé tette a fegyveres szervek és szervezetek közti együttműködés fokozását, másrészt pedig a nem fegyveres tevékenységek körében a védelmi és biztonsági célú felkészülési és intézkedési lehetőségek megerősítését. Ezt a kihívást a törvényhozó elsődlegesen a normál jogrendi válság szabályozás kialakításával oldotta meg, vagyis nem tette generálisan lehetővé a fegyveres szervek és szervezetek közti kooperációt, hanem azt a Kormány döntése és felelőssége mellett egyes válsághelyzetek kezelése keretében, tehát az elmúlt harminc év hazai garanciális szemléletéhez alkalmazkodva, mégis az operativitást fokozatosan erősítve nyitotta meg. Ezen átmenet kiindulópontja az 1989-től kialakított, élesen elhatárolt ágazatokra épülő rendszer, míg megcélzott végpontja a komplex biztonság megközelítéséhez illeszkedő összehangolt védelmi és biztonsági rendszer kialakítása, aminek az első oszlopait a konkrét krízishelyzetek kezelése indokolta.

E törvénnyel a jogalkotó az eddigi ágazati működést kiegészíti az összkormányzati koordináció és az ágazati elhatárolást felváltó hatékony együttműködés kereteivel, kiemelt területté téve a társadalom felkészültségének és biztonságtudatosságának erősítését, továbbá a normál jogrendi válságkezelés és a különleges jogrendi szabályozás hatékonyabbá tételét. Az Alaptörvény kilencedik módosítása és jelen törvény egy védelmi és biztonsági reform alapját teszi le, melyre az elkövetkezendő években felépíthető lesz a technológia és a biztonsági környezet prognosztizálható változásaiból adódóan az egyes ágazatok összehangolt fejlesztése is.

Ehhez jelen törvény egyszerre épít a hazai történelmi előzményekre, az elmúlt évek szabályozási és válságkezelési tapasztalataira, a transzatlanti térségben egyre jellemzőbb átfogó nemzetbiztonsági megközelítésre, a NATO nemzeti ellenálló képesség fejlesztését célzó törekvéseire, valamint e témakörök hazai és külföldi tudományos elemzéseire. Jelen törvény célja tehát az átfogó megközelítés meghonosítása és megalapozása Magyarország védelme és a nemzet biztonságának szavatolása terén, amivel az ágazati sajátosságokat érintetlenül hagyva, az ágazati irányítás rendszerét továbbra is fenntartva, de a válságkezelésre való felkészülés és a válsághelyzeti működés koordináltságát fokozva, a válságkezelési szabályozást korszerűsítve, valamint a nem állami szereplők felkészültségét és biztonságtudatosságát fokozva kívánja a jogalkotó megerősíteni hazánk és nemzetünk biztonságát. A hatékony válságkezelés elengedhetetlen feltétele a jellemzően rövid idő alatt megváltozott körülményekhez való gyors alkalmazkodási képesség megléte is. Erre tekintettel a jelen szabályozás megalkotása során kellő hangsúly került az alkalmazkodás feltételeinek – egyéni és össztársadalmi szinten történő – biztosítására is.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

1–2. §

A Javaslat 1. és 2. §-a rögzíti, hogy Magyarország és magyar nemzet védelme és biztonságának fenntartása, fejlesztése nem csupán az erre törvényi feladatok folytán kötelezett szervezetek feladata, hanem a nemzet egészének közös ügye és érdeke, amelynek hatékony ellátásán a nemzet fennmaradása, valamint a jogok érvényesülése alapszik.

A Javaslatból egyértelműen következik, hogy a törvényileg erre kötelezett szervezetek felelőssége elsődleges e tekintetben, így a védelem és biztonság fenntartásának és fejlesztésének konkrét feladatai mellett az ezekhez kapcsolódó korszerű biztonságfelfogás kialakítása, valamint a rendelkezésre álló képességek összehangolt irányítása állami feladatként az állam és az Alaptörvényből következően elsődlegesen a végrehajtó hatalom felelőssége.

3. §

A Javaslat 3. §-a rögzíti, hogy a védelem és biztonság kiterjedt feladatrendszerén belül megkülönböztetett felelősség jut a fegyveres védelmi szervezeteknek mint a védelmi rendszer három fő pillérének. E három fő pillérként a Javaslat a honvédelmet és a Magyar Honvédséget, a rendvédelmet, valamint a katonai és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat határozza meg, rögzítve, hogy e szervekkel a védelem és biztonság érdekében minden közigazgatási szerv köteles együttműködni. A Javaslat tehát alapvető szabályként fekteti le azt a követelményt, amely a közigazgatási szervek együttműködésén alapuló, átfogó személetű és központilag összehangolt állami feladatellátást követel meg a védelem és biztonság terén.

A Javaslat azt is alapvetéssé teszi, hogy a fegyveres védelem szervezetei és a közigazgatási szervek a védelmi és biztonsági feladataik ellátása során támaszkodnak a szövetségi együttműködési keretekre, az állampolgárok elhivatottságára, továbbá a nemzetgazdaság erőforrásaira.

4. §

A Javaslat 4. §-a a védelem és biztonság ágazatokon átívelő, rendszerszerű alapelveit határozza meg, amely áthatja a törvény egészét, valamint a rendszerszerű megközelítés folytán értelmezési segítségül szolgálhat az ágazati szabályozások jövőbeni fejlesztéséhez is. A Javaslat öt alapvetet fogalmaz meg.

Elsőként a szükségesség és arányosság követelményét határozza meg.

Másodikként a katonai szükségszerűség nemzetközileg értelmezhető elvéhez hasonló megközelítéssel, de a komplex biztonság széles körére kiterjesztett értelmezéssel a védelmi és biztonsági szükségszerűség követelménye jelenik meg, ami a jogi értelemben vett szükségesség és arányosság értelmezéséhez az elérni kívánt védelmi és biztonsági célhoz kapcsolódó szakmai szükségszerűség fokmérőjét párosítja.

Harmadikként a Javaslat azt a követelményt határozza meg, hogy az adott cél elérésére egyaránt alkalmas eszközök és intézkedések közül a döntéshozó köteles azt választani, amely kisebb mértékű jogkorlátozást eredményez.

Negyedikként a Javaslat az átfogó megközelítés elvét rögzíti, amellyel egyértelművé teszi, hogy a védelmi és biztonsági tevékenységek tekintetében a tervezéstől a felkészülésen és döntéshozatalon át egészen a feladat végrehajtásig kiemelt fontosságú, hogy az egyes tevékenységek a biztonság összetett jellegéhez alkalmazkodva az egyes szakterületeken átívelő megközelítéssel kerüljenek megvalósításra.

Ötödikként a Javaslat a közösségi mértékű biztonság figyelembe vételének követelményét határozza meg, vagyis a jogszabályban meghatározott védelmi és biztonsági célú cselekmények végrehajtása tekintetében előirányozza, hogy az adott események kezelése során olyan megoldásra kell törekedni, ami az érintettek lehető legszélesebb körére vetítve erősíti, illetve védelmezi a biztonságot.

5. §

A Javaslat ezen rendelkezése azon fogalmak e törvény keretei közötti értelmezését segíti, amelyek a védelem és biztonság összehangolt és rendszerszerű megközelítése folytán jelennek meg.

6–7. §

A Javaslat ezen rendelkezései egységes rendszerként jelenítik meg a védelmi és biztonsági kötelezettségeket, majd megnyitják annak a lehetőségét, hogy az e törvényben meghatározott szabályokon túl az ágazati szabályozásban további, az ágazati tevékenységhez kapcsolódó kötelezettségeket határozzon meg a törvényhozó.

A Javaslat közös szabályokat is meghatároz, amelyek között kiemelhető a korábbi párhuzamos és ágazati szempont szerint tagolt szabályozáshoz mérten a személyesen teljesítendő kötelezettségek – azaz a hadkötelezettség, a honvédelmi munkakötelezettség és a polgári védelmi kötelezettség – párhuzamos elrendelését kizáró szabály.

A Javaslat közös szabályként rögzíti a jogorvoslati lehetőségek körében, hogy az e törvény alapján induló eljárásokban – azaz a védelmi és biztonsági kötelezettségek előírása, jogszabályi kötelezés esetén az ezek foganatosítását szolgáló intézkedések meghozatala, a kártalanítási kötelezettség megállapítása tekintetében – a közigazgatási peres eljárás szabályai szerint indítható jogorvoslati eljárásnak nincs halasztó hatálya. Ennek indoka, hogy a törvényben szereplő hatósági határozatok minél gyorsabb végrehajtásához fontos közérdek fűződik.

Összhangban az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való joggal a Javaslat rögzíti továbbá a hatósági eljárások tekintetében, hogy a polgármester valamennyi, e törvény alapján hozott hatósági határozatával szemben van lehetőség fellebbezésre, amelyet a területileg illetékes területi védelmi bizottság elnöke bírál el, a hatályos szabályokkal egyező módon, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény szerinti eljárásban.

8–13. §

A Javaslat 8–13. §-ai a korábban honvédelmi és katasztrófavédelmi szabályozásba elkülönített polgári védelem szabályozását egységesíti és az Alaptörvény kilencedik módosításával változó felhívhatósági körhöz igazítva határozza meg. Az Alaptörvény kilencedik módosítása szerinti változások és ezekre építkezve a Javaslat rendelkezései szervesen építenek a polgári védelem kialakulásának és fejlődésének tapasztalataira, hiszen maga a jogintézmény a technológiafejlődés hadviselésre gyakorolt hatásai következtében jött létre, majd a katasztrófák elleni kiterjedt védekezéssel egészült ki.

Az egységes szabályozás a törvényi szintű kötelezések és garanciális szabályok rendszerét építi fel a polgári védelmi kötelezettség elrendelésével összefüggésben. E körben a szabályozás a polgári védelem szervezeti kereteinek meghatározását külön törvényre utalja ki, vagyis e tekintetben a polgári védelem intézményét mint állampolgári kötelezettséget szabályozza e törvényben, megtartva a korábbi szabályozások értékes és beváltnak tekinthető elemeit, valamint egységesítve mások mellett a polgári védelmi kötelezettséggel kapcsolatos garanciákat, így különösen az alapvető járandósági szabályokat és a polgári védelmi kötelezettséggel összefüggő baleseti szabályozás rendelkezését.

A Javaslat kibontja a polgári védelmi kötelezettség felhívási esetköreit, valamint rögzíti, hogy azt fegyveres összeütközés idején a honvédelmi feladatok ellátásának elsőbbségével kell megszervezni. A szabályozás tételezi a polgári védelmi kötelezettség részkötelezettségeit és az ezekre vonatkozó részletes szabályokat, különös tekintettel a kötelezettség elrendelésének jogosultjaira és az elrendelés időbeli feltételeire és korlátjaira.

A polgári védelmi szolgálat alatt biztosított ellátás azon természetben nyújtott szolgáltatások és javak összessége, amely fogalomba tartozik az étkezés, a szállás, az útiköltség igazolt megtérítése.

A polgári védelmi szolgálat elrendelésével kapcsolatos ügyekben a hatályos szabályokkal egyezően a polgármester jár el. Ez Budapest főváros tekintetében – a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény általános feladat- és hatásköri szabályainak értelmében – a kerületi polgármestert jelenti.

14–18. §

A Javaslat 14–18. §-ai a honvédelmi és katasztrófavédelmi szabályozásban korábban szintén párhuzamosan szabályozott gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség egységes szabályait határozza meg.

A Javaslat rendelkezései alapvetésként rögzítik, hogy a gazdasági és anyagi szolgáltatás felhívása akkor lehetséges, ha a szükséges erőforrások biztosítására állami forrásból nincs mód és azok biztosítása más – például közbeszerzési – úton nem biztosítható az érintett védelmi és biztonsági feladatellátás tekintetében.

A rendelkezések részletezik a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség részkötelezettségeit, illetve a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséggel biztosítható feladatok körét, valamint garanciális szabályokat fogalmaznak meg az üzleti titkok védelme érdekében.

A Javaslat rögzíti, hogy a kívánt cél érdekében előzetesen szerződés is köthető az állami szerv és az érintett között.

A Javaslat a kialakult hazai gyakorlat szerint meghatározza a jogszabályból következő, szervi alapú mentesítés körét, valamint lehetőséget teremt a kérelemre történő mentesítésre, illetve a tevékenységspecifikus kötelezésre, amelyek mellett általános jelleggel rendeli alkalmazni a kártalanítás e törvényben meghatározott szabályait.

19. §

A Javaslat 19. §-a katasztrófavédelmi szabályozásban már meglévő jelzési kötelezettség szabályai alapján, de az átfogó védelmi és biztonsági megközelítés követelményét és a fokozatosság elvét érvényesítve jeleníti meg a védelmi és biztonsági célú bejelentési kötelezettséget.

A rendelkezés értelmében a közrend, közbiztonság súlyos és erőszakos megzavarására alkalmas cselekményt, a katasztrófát vagy ezek veszélyét mindenki köteles jelenteni a törvényben meghatározott hatóságok valamelyikének. Ezen túlmenően a védelmi és biztonsági események további köre kapcsán a kötelezettség csak a Javaslatban meghatározott összehangolt védelmi tevékenység fennállása idején, hadiállapot vagy szükségállapot kihirdetésének kezdeményezését követően, illetve különleges jogrendben jelenik meg.

20–22. §

A Javaslat 20–22. §-ai a védelmi és biztonsági célú tervezés keretrendszerét határozzák meg. A rendelkezések a védelmi és biztonsági feladatellátással kapcsolatos tervezést törvényi szinten önállóított tárgykörre teszik az állami tervezésen belül, de ezzel nem írják felül a meglévő ágazati tervezési rendszereket, hanem az átfogó megközelítést és összkormányzati fellépést igénylő tervezést határozzák meg.

A Javaslat az összehangolt védelmi és biztonsági fellépéssel és felkészüléssel összefüggő tervezés tekintetében egységes követelményeket határoz meg a komplex biztonsághoz alkalmazkodó tervezés előmozdítása érdekében.

A Javaslat tehát nem szünteti meg az ágazati tervezést, hanem az ágazatokon átívelő, összehangolt, felső szintű tervezés kereteit alakítja át, egységesen érvényesítve abban a törvény alapvető szemléletét a védelem és biztonság komplex megközelítéséről. Ennek eredményeként a védelmi és biztonsági célú tervezés a Kormány által kidolgozásra kerülő és az Országgyűlés döntésével elfogadott Biztonság- és Védelempolitika Alapelveire, az ennek nyílt kibontására irányuló Nemzeti Biztonsági Stratégiára, valamint ennek alábontására – a minősített adatok védelmének elsőbbsége mellett – hivatott Integrált Védelmi és Biztonsági Iránymutatásra, illetve az ágazati és fenyegetés-specifikus stratégiákra és tervdokumentumokra épül. E rendszerben az Országgyűlés biztosítja a hosszú távú és elvi szintű kereteket, amelyek között a Kormány a Nemzeti Biztonsági Stratégiában hosszú és középtávra határozhatná meg a stratégiai értékelését és fő céljait, az Integrált Védelmi és Biztonsági Iránymutatás keretei között pedig – a szükséges minősítés mellett – a Stratégia végrehajtását szolgáló távlatos kormányzati feladatszabásokat és az ágazati stratégiák és tervdokumentumok kialakítását meghatározó követelményeket. A Javaslat ezzel a stratégiaalkotás és tervezés tekintetében közelít az angolszász tervezési és stratégiaalkotási metódus felé, amely a tervezés szakmai és titokvédelmi követelményeinek érvényesítése mellett is biztosítja a demokratikus nyilvánosság számára megismerhető politikai-stratégiai elhatározások megismertetését, de úgy, hogy az valóban rendszerszerűen építse fel a stratégiaalkotást az egyes ágazatok viszonylatában is.

23–24. §

A Javaslat 23–24. §-ai egy az elmúlt két évtizedben kevesebb hangsúlyt kapott és párhuzamos szabályozásokkal érintett terület egységes, részletezőbb, korszerűbb szabályozását, keretbe foglalását célozza meg. A Javaslat az alapvetésekben meghatározottak szerint e fejezetben ad részletszabályokat a nem állami szereplők körén belül a nemzetgazdaság szereplőivel való együttműködésnek, illetve a nemzetgazdaság védelmi és biztonsági feladatok ellátásában való feladatainak és felelősségvállalásának.

A nemzetgazdaság védelmi és biztonsági célú felkészítését és az ezzel kapcsolatos tervezést a Kormány irányítja, a belgazdaságért felelős miniszter koordinációjával, amiben azonban az összes kormányzati ágazatnak és szereplőnek, illetve a nem állami szereplőknek is kiemelt szerepe és felelőssége van.

A fokozatosság elvén a javaslat a hadiállapot vagy szükségállapot kihirdetésének kezdeményezését követően, valamint különleges jogrend idején teszi lehetővé a katasztrófavédelemről szóló törvényben ma is ismert gazdálkodó szervezet állami felügyelet alá vonását, a menedékjogi törvényben szabályozott köztulajdonban álló gazdasági társaság számára szerződés-kötési kötelezettség előírását, valamint a gazdaság mozgósítását, azaz a kiterjedt állami irányítás bevezetését a gazdaság tekintetében, amire korábban a honvédelmi törvény adott felhatalmazást.

25. §

A Javaslat 25. §-a a nemzetgazdaság védelmi és biztonsági célú felkészítésének tervezésére irányul és a Védelemgazdasági Alapterv intézményét, kidolgozását és jóváhagyását határozza meg, ideértve a Védelemgazdasági Alapterv alapján kidolgozandó szervezeti szintű védelemgazdasági tervek készítésére irányuló kötelezettség meghatározását is.

26–28. §

A Javaslat 26–28. §-ai a nemzetgazdaság védelmi és biztonsági célú tartalékolásainak kereteit határozzák meg, amivel a tartalékolás régire nyúló intézménye tekintetében olyan új szabályozási elemeket kíván beépíteni, amelyek a tartalékolást úgy teszik lehetővé, hogy az ezzel járó terhek mérséklése, megtérülése biztosítható legyen.

A Javaslat szerinti védelmi és biztonsági célú tartalékolás az ágazati jogszabályokban előírt tartalékképzési kötelezettség mellett valósul meg, azaz nem érinti az ágazati szabályozás tartalékolási rendszerét.

A rendelkezések az állami célú tartalékolás rendszerét és a nemzetgazdaság szereplői számára előírható tartalékolási kötelezettséget határozzák meg a tartalékolási rendszer két pilléréként, rögzítve a gazdaságosság és a költségvetési források takarékos felhasználásának követelményét.

A Javaslat szabályozása arra törekszik, hogy a tartalékolás rendszeréből következően ne állhasson elő olyan helyzet, amikor a tartalékolás javak elavulása, felhasználhatósági idejének lejáratát miatt hasznosulás nélküli elavulás valósulna meg. Erre figyelemmel a szabályozás előírja, hogy az elavulást, illetve a felhasználhatósági idő lejáratát megelőzően a tartalékolás készleteket – azok egyidejű pótlása mellett – más állami célra kell felhasználni, ezzel biztosítva a tartalékolásba történő befektetések megtérülését.

A nemzetgazdaság szereplői számára előírt tartalékolási kötelezettség tekintetében a Javaslat hasonló célokat határoz meg és ennek érdekében egyrészt állami vételi jogot köt ki a tartalékkészletre, másrészt az elavulás, illetve a felhasználhatóság lejáratát előtt – ha az állam az elővásárlási jogával nem él, akkor – lehetővé teszi a készletek értékesítését azok egyidejű pótlása mellett, amit kiegészít az állami támogatás lehetőségével a tartalékolás tekintetében.

29–31. §

A Javaslat 29–31. §-ainak előzményét a menedékjogról szóló törvény vonatkozó szabályozása adta, amelyek alkalmazási körét a nemzetgazdaság védelmi és biztonsági célú felkészítése keretében elrendelhető valamennyi intézkedés vonatkozásában kifejtett garanciák mellett terjeszti ki a javaslat a további válságkezelési helyzetekre.

A Javaslat az igénybevétellel kapcsolatban kifogásolási jogot is biztosít és annak halasztó hatályát meghatározott körben korlátozza csak, amin felül az igénybevétellel érintett javak vagyonkezelőjének érdekérvényesítését szolgáló részletszabályokat, valamint az igénybevétellel összefüggő részkötelezettségeket határoz meg.

32. §

A Javaslat a szabályozást tartalmilag a már kialakított és a gyakorlatban is alkalmazott keretek között tartja.

33. §

A Javaslat 33. §-a lehetővé teszi, hogy a Kormány által kijelölt miniszter az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszterrel egyetértésben a többségi állami tulajdonban vagy önkormányzati tulajdonban álló gazdasági társaságok számára a tevékenységi körükbe tartozó szolgáltatások nyújtására szerződéskötési kötelezettséget írjon elő.

A kötelezettség a hatálya alá vonható szervezeteken túl időben is korlátozott, mivel annak elrendelésére csak az összehangolt védelmi tevékenység időszakában van e szabályok szerint lehetőség.

A Javasolt intézkedés a menedékjogról szóló törvényben már korábban szabályozott intézkedési lehetőségein alapul, kiemelve, hogy az a nemzetgazdaság piaci szereplőit nem érinti.

34. §

A Javaslat 34. §-a a gazdaságmozgósítás alapvető szabályait tartalmazza, amelynek a gazdaság irányítását közvetlenül érintő rendelkezései kizárólag hadiállapot és szükségállapot kihirdetésének kezdeményezését követően, valamint különleges jogrend idején alkalmazhatók.

35–41. §

A Javaslat 35–41. §-a a jogszerűen okozott hátrányokkal kapcsolatos kártalanítás szabályait határozza meg azzal, hogy más, ágazati törvény a szabályozási tárggyal összefüggésben speciális rendelkezéseket tartalmazhat.

A Javaslat szerinti kártalanítási eljárás – a gazdasági és anyagi szolgáltatás után járó kártalanítás kivételével – egységes abban a tekintetben, hogy az igényt az intézkedés alá vont székhelye vagy lakóhelye szerint illetékes fővárosi, megyei kormányhivatalnál terjesztheti elő, amely a kárigényről a benyújtásától számított 60 napon belül dönt, amely során a kártalanítás összegének megállapítása egységesen irányadó szempontok szerint valósul meg.

A gazdasági és anyagi szolgáltatás elrendelése esetén irányadó speciális szabály, hogy a kártalanítási eljárás kétfokú, ha a szolgáltatás elrendelője nem a miniszter vagy a Kormány. Ez esetben első fokon a fővárosi, megyei kormányhivatal helyett a szolgáltatást elrendelő igénybevételi hatóság folytatja le az eljárást, amellyel szemben a károsult fellebbezéssel élhet. A gazdasági és anyagi szolgáltatás elrendelésével összefüggő kártalanítási eljárás részletszabályait a Javaslat kormányrendeleti szintre utalja.

A Javaslat garanciális jellege a kártalanításon túl fenntartja azt a korábbi szabályozást, amely a kötelezett számára lehetővé teszi a rendelkezések szerint meghatározottak alapján az állam általi kisajátítás kezdeményezését. A szabályozás tehát – a korlátozások csak átmeneti jellegén, szükségességén és arányosságán túlmenően – alapvető feltételként biztosítja, hogy a magántulajdont semmilyen tényleges anyagi hátrány ne érhesse.

Garanciális szempontból alapvető jelentőségű szabálya a Javaslatnak, hogy valamennyi kártalanítás ügyében hozott döntés közigazgatási perben megtámadható.

A fentiek mellett ki kell emelni, hogy a kártalanítási eljárásra az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény is alkalmazandó.

42. §

A Javaslat 42. §-a a nemzeti ellenálló képesség rendszerére és megerősítésére irányuló szabályokat tartalmazza. E rendelkezések célja, hogy a NATO törekvéseivel összhangban jelenítse meg azt a követelmény és célrendszert, amely a legátláthatóbban tükrözi, hogy a komplex biztonságból következő kihívások és azok kezelése az államon belül is átfogó megközelítést igényelnek, azonban azok tekintetében legalább ennyire fontos minden állami és nem állami érintett védelem- és biztonságtudatosságának fejlesztése is. A válságkezelés hatékonysága és a válságok káros következményeinek elhárítása ugyanis nagymértékben függ az érintettek felkészültségétől, tájékozottságától, biztonságtudatosságától is. E szempontok gyakorlatba való átültetése – közvetve vagy közvetlenül – valamennyi állampolgár érdekét együttesen szolgálja.

A rendelkezésekkel lényegében a védelmi és biztonsági célú általános felkészülés kulcsterületeit és fő követelményeit törvényi szinten határozzák meg, amivel a Javaslat nem csak a komplex felkészülés súlyát, hanem egyben a NATO irányában való elköteleződést is mutatja.

43. §

A Javaslat a nem állami szereplőkkel való együttműködés fontosságát a Nemzeti Védelmi és Biztonsági Fórum létesítésével is hangsúlyozza, ezzel a rendelkezéssel kormányzati felelősségi körbe helyezi az állami szereplők védelmi és biztonsági tevékenységének összehangolásán túl a nem állami szereplőkkel való rendszeres és konstruktív eszmecsere megfelelő feltételeinek biztosítását is, jelezve, hogy a magyar állam a védelem és biztonság fejlesztése és megújítása tekintetében is értékes szövetségesként tekint a nem állami szereplőkre és azok véleményére.

44. §

A rendelkezés az Országgyűlésnek a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolt törvényhozói irányítási jogköreit határozza meg, kiemelve a Biztonság- és Védelempolitikai Alapelveinek elfogadását és a végrehajtásuk főbb irányainak meghatározását, valamint a végrehajtó hatalom törvényhozás általi beszámoltatásának feladatait.

A Javaslat az Országgyűlés vonatkozó feladatait nyitott módon, az Alaptörvényből és más törvényekből következő kapcsolódó feladatokra való utalással határozza meg, ezzel is jelezve, hogy az ágazatilag sajátos feladatok szabályozása más törvényekben valósul meg, figyelemmel az e törvényben meghatározottakra.

45. §

A Javaslat 45. §-a a köztársasági elnök védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolt irányításával kapcsolatos feladatait jeleníti meg, kiemelve, hogy a köztársasági elnök a jóváhagyást megelőzően jogosult áttekinteni és véleményezni a legfontosabb védelmi és biztonsági tervezési dokumentumokat.

A Javaslat a köztársasági elnöknek az Alaptörvényből fakadó azon tisztségére figyelemmel, hogy örökdik a demokratikus államműködés felett, lehetővé teszi, hogy az ország védelmével és biztonságával összefüggő bármely ügyben tájékoztatást kérjen a Kormánytól.

46. §

A Javaslat 46. §-a a Kormánynak a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolt irányításával, illetve a Kormány irányítása alá nem tartozó szervekkel való együttműködés biztosításával összefüggő feladatait rögzíti.

A védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolt irányítása körében kiemelt feladatként jeleníthető meg a védelmi és biztonsági célú tervezés irányítása, az ágazatok számára történő követelménytámasztás, a védelmi és biztonsági igazgatás irányítása, a nemzetgazdaság védelmi és biztonsági célú felkészítésével kapcsolatos követelmények meghatározása, a védelmi és biztonsági tevékenységekkel összefüggő nemzetközi együttműködési feladatok, a szövetségesi és nemzetközi együttműködési keretben vállalt kötelezettségek teljesítésének összehangolása, az Országgyűlési Őrség kivételével a védelmi és biztonsági szervezetek felkészülése és feladatellátásuk fő irányainak meghatározása, a nemzeti ellenálló képesség fejlesztésének irányítása, a védelmi és biztonsági célú feladatellátás ellenőrzése, továbbá az összehangolt védelmi tevékenységről és a kapcsolódó intézkedések bevezetéséről történő döntéshozatal.

Itt kerül nevesítésre a – hatályos Hvt. 22/B. §-ban szereplő – p) pont azon rendelkezése, mely gazdasági társaság ellátási kötelezettségét hivatott megteremteni a hon- és rendvédelmi, nemzetbiztonsági, valamint egyéb állami fegyveres szervek tekintetében. Az ellátási kötelezettség alá tartozó termék- és szolgáltatáskörök meghatározására az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 346. cikk (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel kerülhet sor, amely szerint a Szerződések rendelkezései nem zárják ki a következő szabályok alkalmazását: a tagállamok megtehetik az alapvető biztonsági érdekeik védelme érdekében általuk szükségesnek tartott, fegyverek, lőszerek és hadianyagok előállításával vagy kereskedelmével kapcsolatos intézkedéseket; ezek az intézkedések nem befolyásolhatják hátrányosan a belső piacon belüli versenyfeltételeket a nem kifejezetten katonai célokra szánt termékek tekintetében.

47. §

A rendelkezés a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásához kapcsolódó feladatokat és felelősségi köreit határozza meg.

48. §

A Javaslat 48. §-a a védelmi és biztonsági szervek tekintetében meghatározza a védelmi és biztonsági feladatok összehangolt ellátásából következő sajátos feladatokat.

A Javaslat a védelmi és biztonsági szervezetek kiemelt feladatai között jeleníti meg mások mellett a hatékony információcserét biztosító készenléti és ügyeleti szolgálatok fenntartását, az egymás közti, továbbá a védelmi és biztonsági igazgatás központi szervével való együttműködést, az azonnali reagáláshoz szükséges készenléti erők rendelkezésre biztosítását, a válságkezelés különféle formáival kapcsolatos feladatokra való felkészülést, a védelmi és biztonsági célú tervezés támogatását, valamint a részükre meghatározott védelmi és biztonsági igazgatási feladatok ellátását.

49–50. §

A Javaslat 49. §-a a védelmi és biztonsági feladatok ellátásában részt vevő további szervezetekre vonatkozó szabályokat határozza meg, amivel a nemzeti ellenálló képességre vonatkozó szabályok mellett a másik fő pillérét adja annak a védelmi és biztonsági szemléletváltásnak, amely a nem kormányzati irányítás alá tartozó szereplők jelentőségét hangsúlyozza a korszerű és 21. századi védelem és biztonság rendszerében.

A Javaslat e §-a az érintett szervek számára jogszabályban meghatározott feladataik keretei között, működési területükön irányozzák elő a különféle védelmi és biztonsági feladatok ellátását.

A rendelkezésekkel megállapított feladatrendszer a konkrét válsághelyzeti feladatellátásra és az arra való felkészülésre, valamint a nemzeti ellenálló képesség fokozásával összefüggő feladatokra fókuszál, vagyis tükrözi a Javaslat azon alapvetését, hogy a védelem és biztonság fenntartásának és fejlesztésének fő felelősei a Kormány és az irányítása alatt álló szervek, ezek közül is különösen a védelmi és biztonsági szervek, azonban számos feladat hatékony ellátása más szervek részvételét is szükségessé teszi a felkészüléstől a végrehajtásig terjedően. A Javaslat a védelem és biztonság egy tágabb szemléletét követi. A hatékonyabb válságkezelés érdekében ugyanis alapvető fontosságú, hogy abban minél többen részt vegyenek. Az ország védelmének és biztonságának fenntartása, fejlesztése nemzeti ügy, az egész társadalmat érintő kérdés. Emiatt is indokolt az érintett szervezeti kör bővítése.

A Javaslat 50. §-a a kormányzati igazgatási szervek és alárendelt szerveik védelmi és biztonsági igazgatási feladatait határozza meg annak érdekében, hogy a védelmi és biztonsági feladatok ellátásának igazgatási szegmensében is egyértelműen érvényesíthető legyen az összkormányzati összhang eléréséhez szükséges, szintezett feladatmeghatározás, továbbá a védelmi és biztonsági igazgatás rendszerére vonatkozó szabályokból következően az igazgatás viszonylatában a szakmai hierarchia.

A rendelkezések az érintett szervezetek kifejezetten a védelmi és biztonsági feladatellátással kapcsolatos igazgatási feladatait határozzák meg, vagyis e rendelkezések nem korlátozzák az ágazati igazgatási feladat-meghatározásokat. E tekintetben kiemelkedő jelentősége van annak, hogy az egyes kormányzati igazgatási szervek védelmi és biztonsági igazgatási feladatának megfelelő ellátása a kötelezettségeken túl lehetőséget is teremt arra, hogy a biztonság komplex megközelítéséből következően a nem fegyveres funkciókkal kapcsolatos feladatrendszerrel bíró kormányzati igazgatási szervek becsatornázzák sajátos tevékenységük sajátos biztonsági vonatkozásait és azok fejlesztésének javaslatait a központi koordináció felé. E lehetőség különösen jelentősnek mutatkozhat azon területek vonatkozásában, amelyek a 21. századi biztonsági környezetben kiemelt szerepet kapnak, példaként említve a nemzeti ellenálló képességre vonatkozó szabályozással összhangban az infokommunikációt, az egészségügyet, a gyógyszer- és élelmiszerbiztonságot, az élelmiszerbiztonsági felügyeletet vagy a közlekedést.

51. §

A Javaslat 51. §-a az értelmező rendelkezésekben meghatározott védelmi és biztonsági igazgatás rendszerének rendeltetését határozza meg, törvényi szinten megszilárdítva azt a rendszerszerű tagozódást, amelynek eredményeként a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolt irányításának igazgatási támogatását a védelmi és biztonsági igazgatás rendszere látja el, melynek ebből adódóan részét képezik az ágazati igazgatások, amelyeknek azonban az ágazati törvények sajátos ágazati szakfeladatokat határoznak meg.

A védelmi és biztonsági igazgatás rendszerének feladatrendszerében a felkészülés, a fejlesztés, a tervezés és a feladatok végrehajtását megalapozó döntéshozatal koordinációja, továbbá a kapcsolódó ellenőrzés szerepel kiemelt helyen, ezzel is érvényesítve a komplex biztonsághoz alkalmazkodó hatékony kormányzati működés előmozdítását a védelem és biztonság tekintetében.

A Javaslat szerkezetéből következik, hogy a védelmi és biztonsági igazgatás rendszere a védelmi és biztonsági igazgatás központi szervéből, a védelmi és biztonsági igazgatás ágazati és szervezeti szintű elemeiből, valamint a védelmi és biztonsági igazgatás területi szerveiből szakmai hierarchia mentén épül fel.

52. §

A Javaslat a védelmi és biztonsági igazgatás központi szervére vonatkozó szabályokat határozza meg. A rendelkezésekből megállapítható, hogy a védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve a Kormány irányítói jogköreivel kapcsolatos koordinációs feladatokat látja el, kiegészítve ezeket a nemzeti ellenálló képesség

fejlesztéséből és a nem állami szereplők bevonásából következő olyan újszerű feladatokkal, mint a védelmi és biztonsági tevékenységekhez kapcsolódó tudományos tevékenységek figyelemmel kísérése.

53–59. §

A Javaslat a honvédelmi és a katasztrófavédelmi törvényekben korábban tagoltan, de párhuzamosan szabályozott védelmi bizottsági rendszert a védelmi és biztonsági igazgatás területi szintjévé alakítja. Ez a módosulás egyértelműnek mutatkozik abból következően, hogy a védelmi bizottságok korábban is a komplex biztonság megközelítésére épített feladatrendszerrel bírtak, de ennek koordinációja korábban ágazati felelősségben valósult meg. A rendelkezések a párhuzamosságok megszüntetésével egységes, átlátható szabályozást biztosítanak, de a szabályozásban megőrzik a gyakorlatban már bevált elemeket.

A Javaslat a védelmi és biztonsági igazgatás területi szerveit is szintezetten és ezen belül is hierarchikusan építi fel, melyet az ágazati feladatok tekintetében az ágazati irányító központi szerv, az összehangolt tevékenységek tekintetében pedig a védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve szakmai irányítása alá helyez. A védelmi és biztonsági igazgatás területi rendszerében a területi – azaz a fővárosi és a megyei – védelmi bizottságok alárendeltségében jelennek meg a helyi – azaz a fővárosi kerületi és a járási – védelmi bizottságok, amelyek alárendeltségébe tartoznak a védelmi és biztonsági igazgatás tekintetében a települési és kerületi polgármesterek.

A védelmi és biztonsági igazgatás területi szerveinek feladatrendszerét a Javaslat két nagy csoportra bontja. Az egyik feladatcsoportot a védelmi és biztonsági tevékenységekre való felkészülés, a másik feladatcsoportot pedig a konkrét krízishelyzeti feladatok végrehajtásának szabályai alkotják.

A védelmi és biztonsági igazgatás területi szerveinek elnökhelyettesei tekintetében a szabályozás új elemként jeleníti meg, hogy az érintett egyenruhás testületekből milyen rendfokozati csoportba tartozó képviselőt kell kijelölni, figyelembe véve ennek meghatározása során a védelmi és biztonsági szerveken belüli rendfokozati hierarchiát, illetve a területi közigazgatásban hivatali tisztségükkel összefüggésben önkéntes tartalékos jogviszonyt vállaló vezetők rendfokozati besorolását is.

A Javaslat rendelkezései rögzítik, hogy a területi védelmi bizottságok a szervezeti és működési rendjüket maguk állapítják meg, de a védelmi és biztonsági igazgatás központi szervének jóváhagyásával. Ezt a szakmai hierarchiát leképezve a helyi védelmi bizottságok is maguk határozzák meg működési rendjüket, de a területi védelmi bizottság jóváhagyásával.

60–69. §

A Javaslat 60–69. §-ai tartalmazzák a védelmi és biztonsági adatkezelés szabályait, elsőként meghatározva a védelmi és biztonsági adatkezelés szerveit, amelyek a védelmi és biztonsági szervezetek, a védelmi és biztonsági feladatok ellátásában részt vevő további szervezetek, a védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve, a védelmi és biztonsági igazgatás területi és helyi igazgatási szervei, valamint a polgármester.

Ezek a szervek már békeidőszakban védelmi és biztonsági feladatot látnak el (pl. tervezési feladatokat és előkészületi tevékenységet végeznek) vagy valamely kötelezettség teljesítésében működnek közre, ennek érdekében adatkezelést végeznek. A Javaslat együttműködési kötelezettséget határoz meg a hatáskör és az illetékesség alapján az adatkezelő szervek részére, amely együttműködés a foglalkoztatottak kiértékelésével és a riasztásával kapcsolatosan, a gazdasági és anyagi szolgáltatások teljesítésének tervezésével, végrehajtásának irányításával, felügyeletével és ellenőrzésével, továbbá a védelemgazdasági adattárral kapcsolatos adatszolgáltatás területeire terjedne ki.

A Javaslat tartalmazza a védelmi és biztonsági adatkezelő szerv által kezelt adatköröket. Az adatkezelés elektronikus úton történik.

A Javaslat az adatkezelő szervnek a kiértékeléssel és a riasztással kapcsolatos adatnyilvántartásáról is rendelkezik. Itt egyrészt azokról a természetes személyekről van szó, akik munkakörük, beosztásuk alapján az adott szervnél ellátják a védelmi és biztonsági feladatokat, másrészt azokról a jogi személyekről és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekről, amelyek jogszabály vagy hatóságai határozat alapján védelmi és biztonsági feladat ellátására vagy kötelezettség teljesítésében való közreműködésre kötelezettek.

A Javaslat rendelkezik az adatokban történt változások bejelentéséről, a változások átvezetéséről, az adatkezelés idejéről, valamint a kezelt adatokba történő betekintés engedélyezéséről.

Figyelemmel arra, hogy a Javaslat szerint a jövőben a gazdasági és anyagi szolgáltatásokkal összefüggésben jogosított szervek feladatai és adatkezelésük jogszabályi keretei nem a Hvt.-ben jelennek meg, a jelenleg nagyobb részt a Hvt.-ben szereplő hatályos szabályozás hasonló adattartalommal kerül át jelen Javaslatba azzal, hogy a hozzáférés biztosított a polgármester és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv számára is – a hatályos Kat.-tal összhangban. Az adatkezelés a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség érvényesíthetősége – a tervezés, felkészülés, végrehajtás – érdekében szükséges.

A Javaslat meghatározza a védelemgazdasági alapterv összeállításával kapcsolatos adatszolgáltatás és adatkezelés kereteit is.

A Javaslat értelmében a védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve az állami szervek összehangolt feladatellátásának megszervezése, valamint az eseti operatív döntések megalapozása céljából a javaslatban tételesen meghatározott adatokat a feladat ellátásához feltétlenül szükséges időtartamig kezeli, melynek szükségességét háromévente felülvizsgálja.

A védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve az érintett azonosítását lehetővé tevő személyes adatot kizárólag akkor ismerhet meg és kezelhet, ha az a védelmi és biztonsági esemény megelőzése, megismerése, felderítése és megakadályozása érdekében, valamint valamely halaszthatatlan intézkedés megtételéhez elengedhetetlenül szükséges.

Figyelemmel arra, hogy a Javaslatban szereplő adatkezelési szabályok elsősorban tervezési, koordinációs és döntés-előkészítési feladatok megalapozását szolgálják, a Javaslat a nemzetbiztonsági szolgálatok és a terrorizmus elhárításáért felelős szerv tekintetében az általuk kezelt adatok sajátosságaira figyelemmel megadja az adatszolgáltatás megtagadásának lehetőségét.

A Javaslat az adatkezelés jogszerűségének biztosítása érdekében rendelkezéseket tartalmaz a védelmi és biztonsági igazgatás központi szerv soron kívüli adatkérése kapcsán, valamint szabályozza az eljárást arra az esetre, ha a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság adatszolgáltatási kérelemhez fűzött vélemény megismerése az adatszolgáltatás céljául megjelölt intézkedés megtétele szempontjából olyan nagyfokú késedelemmel járna, amely az adatkéréssel elérni kívánt cél elérését jelentősen veszélyeztetné vagy ellehetetlenítené.

A Javaslat meghatározza továbbá a védelmi és biztonsági igazgatás rendszerével összefüggő adat- és információáramlás különös szabályait is, előíranyozva a védelmi és biztonsági feladatok ellátásának egységes követelményrendszerait a rendelkezésben meghatározott szervek részére. A kialakított szabályozás a nemzeti, NATO, EU és külföldi minősített adatok kezelése feltételeinek biztosítását határozza meg fő követelményként, figyelemmel arra, hogy a válságkezeléssel kapcsolatos szabályozás és tervezés számos dokumentuma ezen adatkörökbe tartozik, így ezek megfelelő megismerhetősége és kezelhetősége az érintett szervek tervezésben, felkészülésben és végrehajtásban való részvételének hatékonyságát tudja növelni.

70. §

A Javaslat 70. §-a a védelmi és biztonsági igazgatás meghatározott szerveinek kezdeményezésére a fővárosi és a megyei kormányhivatal eljárásában rendeli alkalmazni a védelmi és biztonsági bírság kiszabását, amennyiben törvény az adott magatartásra súlyosabb jogkövetkezmény alkalmazását nem rendeli.

71. §

A Javaslat 71. §-a a védelmi és biztonsági feladatokat ellátó szervek összehangolt fellépése és a kezelendő események lehető legrövidebb időn belül megvalósuló kezelése érdekében védelmi és biztonsági célú riasztási rendszer létesítését írja elő. Ennek célja egy egységes értelmezési keret biztosítása az összkormányzati összehangolást igénylő fenyegetések tekintetében, amelynek végrehajtási szabályok között kibontásra kerülő fokozataihoz az egyes ágazatok majd igazítani tudják saját riasztási protokolljaikat. A Javaslat szerinti riasztási rendszer nem írja felül, vagy szünteti meg az ágazati szak-riasztási rendszereket és protokollokat, ott szükséges

új eljárásrendet kiépíteni, ahol hiányzik a Javaslat tartalmának megfelelő rendszer, illetőleg az nem, vagy nem megfelelően működik.

A rendelkezések szerint a riasztási rendszer állami és lakossági alrendszerekre tagozódik, amiből következően az egyes fenyegetésekkel kapcsolatos állami riasztási rendszer egyes fokozataiból cselekvési minták megvalósítása következik, míg a lakossági riasztási rendszer a lakosság tájékoztatását és ajánlott magatartásformák közlését teszi majd lehetővé a részletes szabályozással.

72–73. §

A Javaslat 72–73. §-ai a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolása keretében megjelenő feladatok egységes ellenőrzésének és begyakorlásának keretszabályait határozzák meg.

A rendelkezések a védelmi és biztonsági igazgatás központi szervének hatáskörébe helyezik a Javaslatban meghatározott feladatok végrehajtásának ellenőrzését, amely ellenőrzési feladatot azonban más szervvel együttműködésben is megvalósíthat.

A 72. § szerinti rendelkezés példálózó felsorolással emeli ki a védelmi és biztonsági célú ellenőrzés főbb területeit a védelmi és biztonsági feladatellátást érintően, nevesítve a tervezést, a szervezést, a képzést és kiképzést, a felkészülést, valamint a konkrét feladatok végrehajtását.

A Javaslat e §-a szerinti ellenőrzés hatékonysági, eredményességi és a kormányzati összehangolás keretében meghatározottaknak való megfelelési kritériumok szerint, tervszerűen megvalósuló tevékenységet jelent, melynek részletes szabályait a Kormány rendeletben határozza meg.

A Javaslat 73. §-a a védelmi és biztonsági feladatok ellátásának gyakorlásának keretszabályait adja meg, amivel az összkormányzati védelmi és biztonsági gyakorlatok főbb szabályait határozza meg, meghagyva a lehetőséget az ágazati és szervezeti szintű gyakorlatok önálló megvalósítására is.

A gyakorlatokra nézve a Javaslat közös szabályokat határoz meg annak érdekében, hogy az életszerű és több szerv részvételét igénylő gyakorlatok megvalósítása egyik oldalról a lehető leghatékonyabb és legvalószerűbb felkészülési környezetet tudja biztosítani a gyakorló állomány számára, másik oldalról azonban ne járjon együtt az állampolgárok ügyintézését érintő aránytalan korlátozásokkal. A Javaslat gyakorlatokra vonatkozó közös szabályai az érintett szervek számára az ágazati szabályozáshoz mért háttérszabályként is felhívhatók, figyelemmel arra, hogy azok alkalmazását a Javaslat nem szűkíti kizárólag a központi szervezésű gyakorlatokra.

74–76. §

A Javaslat szerinti keretszabályok nem jelentik az ágazati válsághelyzeti vagy veszélyhelyzeti szabályok megszüntetését, azonban lehetőséget teremtenek arra, hogy az ágazati szabályozás körében egy szakmaspecifikus szabályozás jelenjen meg, amihez a közös, ágazatokon átívelő háttér az összehangolt védelmi tevékenység szabályai tudják biztosítani arra az esetre, ha az adott esemény kezelése ágazatokon átívelő fellépést tesz szükségessé.

Annak érdekében, hogy az összehangolt védelmi tevékenység keretében a védelmi és biztonsági feladatellátás a lehető leghatékonyabban valósuljon meg, a Javaslat rögzíti, hogy a Kormány kijelölt tagja további intézkedések bevezetésére, a NATO Válságreakálási Rendszerébe tartozó intézkedések bevezetésére, ágazati törvényben meghatározott válsághelyzeti, illetve veszélyhelyzeti intézkedések bevezetésére, valamint további védelmi és biztonsági erők bevonására tehet javaslatot.

A Javaslat garanciális eleme, hogy az intézkedések célhoz kötöttek, alapjogot nem korlátozhatnak és csak az eredményes fellépéshez elengedhetetlen mértékben alkalmazhatók.

A Javaslat garanciális jelleggel biztosítja a jogorvoslati jogot az összehangolt védelmi tevékenység keretében fogantatosított intézkedésekkel szemben a 7. § szerint.

77–78. §

A Javaslat 77–78. §-ai a NATO Válságkezelési Rendszerével összefüggő szabályokat újítják meg, figyelembe véve a NATO törekvését a Válságkezelési Rendszer alkalmazása és az ezzel összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszer keretében hozott döntések tekintetében.

A rendelkezések rögzítik, hogy a NATO Válságkezelési Rendszerrel összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszer keretében hozott döntések szabályait mely esetekben kell alkalmazni, valamint azt a követelményt is, hogy amennyiben az ezzel összefüggő intézkedések végrehajtása jogkorlátozást tesz szükségessé, arról a lakosságot haladéktalanul tájékoztatni kell. Ezen intézkedések tekintetében a Javaslat külön kiemeli a szükségesség követelményét. Külön erre vonatkozó törvényi felhatalmazás hiányában a bevezetendő intézkedésekhez kapcsolódó esetleges jogkorlátozásnak a végrehajtásba bevont szervezetekre irányadó törvényi szabályokon kell alapulnia, amelyekkel szemben az összehangolt védelmi tevékenység tekintetében meghatározott jogorvoslati jogot a Javaslat biztosítja a 7. § szerint.

A Javaslat a NATO Válságkezelési Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszer működtetésével kapcsolatos állami feladatok koordinációjára a védelmi és biztonsági igazgatás központi szervét jelöli ki.

Az Európai Unió kapcsolódó szabályozása alapján az EU hatáskör-megosztáson és a kormányköziségen alapuló szervezetei egyaránt rendelkeznek válságkezelési funkciókkal, feladatokkal, szervezeti elemekkel és mechanizmusokkal. Az EU válságkezelés ezen kettőssége tükröződik vissza a tervezetben, nem módosítva az Európai Bizottság hatáskörébe tartozó előkészítő munkában való nemzeti részvételre vonatkozó rendelkezéseket, az EU-val történő intézményesített kapcsolattartás, az európai tanácsi és tanácsi formációkban történő döntés-előkészítés és döntéshozatal nemzeti feladatai végzésének rendjét.

A tervezet rendelkezései elősegítik az EU válságkezelési mechanizmusaiiban történő nemzeti részvételt, azok egyes elemeinek nemzeti döntéshozatalon alapuló hazai alkalmazását, valamint hozzájárulnak a szükséges intézkedések bevezetéséhez, továbbá a hazai érintett szervek, szervezetek, valamint EU érintett szervezeteinek együttműködéséhez.

79–82. §

A Javaslat 79–82. §-ai a különleges jogrend kihirdetését közvetlenül megelőző intézkedések körét, illetve a hadiállapot vagy a szükségállapot kihirdetésének kezdeményezését követően, továbbá különleges jogrendben bevezethető intézkedések főbb szabályait határozzák meg.

A Javaslat a különleges jogrendi időszakok, valamint az Országgyűlés kihirdetési hatáskörébe tartozó hadiállapot és szükségállapot kihirdetésének kezdeményezését követő időszakra meghatározza a meghozható rendkívüli intézkedések körét.

A korábbi szabályozási gyakorlattól eltérően, figyelemmel a 21. századi kihívások, hibrid fenyegetések összetettségére, kiszámíthatatlanságára és gyors változásaira, valamint az Alaptörvény kilencedik módosításával összhangban lévő komplex és rugalmas megközelítésre, a Javaslat nem tartalmaz zárt felsorolást az egyes meghozható intézkedések kapcsán.

A Javaslat témacsoportonként jelöli ki a működés kereteit, melynek abszolút korlátjaként az Alaptörvény jogkorlátozást megengedő vagy kizáró rendelkezései jelentkeznek.

A rendkívüli intézkedésekre vonatkozó szabályozás a Javaslatban tehát úgy jelenik meg, hogy az a szóba jöhető valamennyi fenyegetés kezelésére alkalmas lehessen, a törvényben alapelveként is rögzített fokozatosság, szükségesség és arányosság követelményének érvényesítése mellett.

A Javaslat külön követelményként határozza meg azt is, hogy amennyiben a különleges jogrend még nem került kihirdetésre az Országgyűlés által, a Kormány intézkedése csak az azonnali reagálás érdekében történhet.

A Javaslat részletezi az alapvető jogokkal kapcsolatos alaptörvényi szabályokat és az ezzel összefüggő garanciális rendelkezéseket, amelyet a Kormánynak minden körülmény között érvényesítenie kell.

A Javaslat szabályozza a meghozott intézkedések közzétételének, kihirdetésének módját, meghatározva azokat a felületeket, ahol a szabályozónak meg kell jelennie.

83–94. §

A Javaslat 83–94. §-ai a záró rendelkezéseket tartalmazzák. E körben a Javaslat elegendő felkészülési időt biztosítva a további szabályozási, illetve a szükséges szervezési feladatokra a 2023. július 1-jei határnapot jelöli meg.

Ezt követően a Javaslat érintett rendelkezései az Alaptörvény sarkalatosságára vonatkozó rendelkezéseket, valamint a módosító és hatályon kívül helyező rendelkezéseket tartalmazzák. Utóbbi szabályok a Javaslatba átemelt ágazati rendelkezések hatályon kívül helyezésére irányulnak, továbbá a Javaslatból fakadó feladatok, együttműködési és felkészülési kötelezettségek ágazati szabályozásokban való megjelenítését tartalmazzák.

Végső előterjesztői indokolás
a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről szóló
2021. évi XCIV. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének megerősítésével Magyarország kötelezettséget vállalt arra, hogy biztosítja az észszerű időn belüli eljáráshoz való jog érvényesülését a 6. cikk alapján, továbbá ezen jog megsértése esetére biztosítja a hatékony jogorvoslathoz való jogot a 13. cikk alapján. A tisztességes és észszerű időn belüli eljáráshoz való jog, valamint azzal összefüggésben a hatékony jogorvoslathoz való jog deklarálása az Alaptörvény XXVIII. cikkében is megjelenik.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) az elmúlt évtizedekben többször jelezte, hogy az Egyezmény 13. cikkében foglalt követelmény teljesítésére a magyar jogrendszer nem biztosít olyan, az EJEB által hatékonnak ítélt hazai jogorvoslatot, amely a bírósági eljárások elhúzódásának megelőzését, illetve az ilyen eljárásokkal okozott jogsérelem orvoslását kimerítően szolgálná. A Gazsó kontra Magyarország ügyben meghozott ítéletében az EJEB felhívta hazánkat, hogy hozzon létre olyan hazai jogorvoslatot vagy jogorvoslat-együttest, amely megfelelő módon, az EJEB esetjogában lefektetett egyezményes elvekkel összhangban állva képes kezelni az ítéletben azonosított strukturális hiányosságokat.

Az azóta eltelt időszakban 2018. január 1. napján hatályba lépett a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.), a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény, valamint 2018. július 1. napján hatályba lépett az új büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény. Az új eljárásjogi kódexek szabályozása rendszerszinten kívánja elejét venni az eljárások elhúzódásának.

A magyar eljárásjogi szabályozás strukturális megújítása mellett ugyanakkor szükséges az egyes ágazati eljárási szabályrendszerek sajátosságaihoz igazodó, az eljárás esetleges elhúzódásával okozott jogsérelmet kompenzáló jogorvoslati eljárás megteremtése is. Az előkészített, a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről szóló törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) – az ágazati sajátosságok figyelembe vételével – a polgári peres eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető jogot helyezi speciális jogvédelem alá, szabályozza az alapjogsérelem vagyoni (pénzbeli) elégtétellel történő kompenzálását, illetve az ennek érvényesítését lehetővé tevő eljárást.

A Javaslat vagyoni elégtétel néven új jogkövetkezményt határoz meg az alapjogi sérelem kompenzálására, ezzel elhatárolja ezt a vagyoni kompenzációt a kártalanítás, kártérítés, sérelemdíj jogintézményeitől.

A Javaslat kifejezésre juttatja, hogy a bírósági eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető jog sérelme olyan feltétlen helytállási kötelezettséget teremt, amely alól nem lehet mentesülni a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) kártérítésre irányadó szabályai szerint. Mivel a Ptk.-ban a sérelemdíj és a kártalanítás szabályai között elhelyezett utaló normák több ponton visszautalnak – előbbi a felelősség megállapításával és a sérelemdíj összegszerűségével, utóbbi a kártalanítás módjával és mértékével kapcsolatban – az alkalmazott kártérítési jogra, ezért dogmatikailag helytállóbb e jogintézményektől

eltérő terminológiát használni a Javaslatban az alapjog megsértéséhez fűződő jogkövetkezmény elnevezésére. Az új sui generis jogintézmény bevezetésével a Javaslat különválasztja ezt az alapjogvédelmet a személyiségi jogi védelemtől is, elismerve ezzel a jogirodalomban és a bírósági joggyakorlatban uralkodó felfogást, amely szerint a jogsérelem nem személyiségi jogsértést valósít meg (amelynek egyik vagyoni szankciója a sérelemdíj), hanem attól elkülönülő alapjogsértést. Tekintettel arra, hogy nem valamely kár okozása vagy személyiségi jog megsértése – hanem meghatározott alapjog megsértése – a vagyoni elégtétel megítélésének az alapja, a vagyoni elégtétel igénylése nem érinti a félnek azt a jogát, hogy a Ptk.-nak a bírósági jogkörben okozott károkért való felelősségre vonatkozó szabálya [Ptk. 6:549. § (1) bekezdés], illetve a Ptk. 2:52. §-a szerinti sérelemdíj érvényesítésére vonatkozó szabálya szerint pert indítson a bírósági eljárás elhúzódásával összefüggésben őt ért kár, illetve nemvagyoni sérelem orvoslása érdekében.

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. § (2) bekezdés a) pontja alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

1. §

A Javaslat tárgyi hatálya alá a polgári peres eljárások tartoznak. Indokolt ugyanakkor utalni a Javaslat 3. § (1) bekezdésének szabályozására. Ha ugyanis a fizetési meghagyásos eljárás alakul polgári perré, akkor a polgári peres eljárás kezdő időpontjaként a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének az időpontját kell figyelembe venni. Ilyen esetben a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem benyújtása minősül keresetindításnak, azaz a fizetési meghagyásos eljárás a peres eljárás hatálya alá tartozik az igényérvényesítési folyamat teljes időtartama szempontjából.

2. §

A Javaslat általánosságban, főszabályként rögzíti a bírósági eljárás időtartamát, amelyhez az eljárás elhúzódásának kompenzálását szolgáló vagyoni elégtétel összegszerűsége igazodik. E szerint a bírósági eljárás az elsőfokú eljárás kezdőnapjától az eljárást befejező jogerős határozat közlésének napjáig tart. A Javaslat az egyértelműség érdekében rögzíti, hogy az összegszerűség alapját képező időtartamba a kezdőnap, azaz az elsőfokú eljárás megindításának napja nem számít bele, igazodva az ezzel tartalmilag egyező jogrendszeri szabályozásokhoz. Az időtartam számítása szempontjából az eljárást befejező jogerős határozat közlésének a napja tekinthető a bírósági eljárás befejező időpontjának, amely napot be kell számítani az időtartamba. A határozat közlése alatt annak kihirdetését és kézbesítését egyaránt érteni kell. Ha az ítélet kihirdetésén a fél jelen van, akkor az ítélet a fél vonatkozásában már a kihirdetéssel közöltnek tekintendő. Ha a fél nincs jelen az ítélethirdetésen, akkor az ítélet kézbesítésének a napja tekintendő a közlés napjának.

A bírósági eljárás időtartamának számítása során az eljárást befejező jogerős határozat alatt az első- és másodfokú határozatot kell érteni, attól függően, hogy a bírósági eljárás melyik bírósági szinten fejeződött be jogerősen. A perújítás ez utóbbi esetben azért nincs külön nevesítve, mert annak során is első-, illetve másodfokú határozatot hoznak a bíróságok. Ha a jogerős határozat ellen felülvizsgálati kérelmet terjesztenek elő, az eljárást befejező jogerős határozat alatt a felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletet kell érteni, mert csak ítélethozatal esetén fejeződik be véglegesnek tekinthető módon a Kúria előtt a bírósági eljárás, ezzel ellentétben hatályon kívül helyezés esetén megismételt eljárásra kerül sor.

Az eljárási szakasz (például elsőfokú eljárás) az eljárási szakaszt befejező határozat meghozatalának napjáig tart, tekintettel arra, hogy ha az adott eljárási szakaszt egy másik eljárási szakasz (például másodfokú eljárás) követi, akkor az eljárási szakaszok tartamát a bírósági eljárás teljes tartama tekintetében össze kell számítani. A másodfokú eljárás kezdőnapja pedig az elsőfokú eljárást befejező határozat meghozatalát követő nap.

3. §

Főszabály szerint az elsőfokú eljárás kezdőnapja a keresetlevél benyújtásának a napja. Ha azonban a fizetési meghagyásos eljárás alakul polgári perre, akkor a polgári peres eljárás kezdő időpontjaként a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének az időpontját kell figyelembe venni. Ilyen esetben a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem benyújtása minősül keresetindításnak, azaz a fizetési meghagyásos eljárás a peres eljárás hatálya alá tartozik az igényérvényesítési folyamat teljes időtartama szempontjából.

Ha a bíróság a fellebbezést érdemben bírálja el, akkor az elsőfokú és a másodfokú eljárás teljes időtartama összeadódik, amelybe az elsőfokú határozat meghozatalától a fellebbezés előterjesztéséig terjedő időtartam is beleszámít. Ha azonban a benyújtott fellebbezés érdemi vizsgálatra bármely okból nem alkalmas, és ezért azt a bíróság jogerősen visszautasítja, a fellebbezési eljárás időtartama a bírósági eljárás időtartamába nem számít bele. E szabályozás indoka a visszaélések elkerülése, annak megakadályozása, hogy az igényérvényesítést ne alapozhassa meg alaptalan eljárásindítás.

A megismételt eljárás vagy megismételt eljárási szakasz időtartamát és a jogerős közbenső ítélet meghozatalát követő eljárás időtartamát a bírósági eljárás időtartamához hozzá kell számítani. E szabállyal összefüggésben fontos hangsúlyozni, hogy bármilyen eljárás eredményeképpen kerül is sor a bírósági eljárás meghatározott szakaszának megismétlésére, azt a bírósági eljárás időtartamához hozzá kell számítani, mégpedig ahhoz az eljárási szakaszhoz, amelynek megismétlésére vonatkozik. Ha tehát az elsőfokú eljárás megismétlésére kötelez például a másodfokú határozat, akkor a korábban lefolytatott elsőfokú eljárás időtartamához hozzá kell számítani a megismételt elsőfokú eljárás időtartamát is, ha pedig a megismételt elsőfokú eljárást követően másodfokú eljárás lefolytatására is sor kerül, annak időtartamát a korábban lefolytatott másodfokú eljárás időtartamához kell hozzászámítani. A jogerős közbenső ítélet meghozatalát követően pedig értelemszerűen a követelés megszerzésének megállapítására irányuló elsőfokú eljárás időtartamát is hozzá kell számítani a közbenső ítélet meghozatala érdekében korábban lefolytatott elsőfokú eljárás időtartamához. Értelemszerűen irányadó ez a másodfokú eljárásokra is. A megismételt elsőfokú eljárás ugyanakkor nem minősül a bírósági eljárást megkezdő elsőfokú eljárásnak, mivel ekkor már a bírósági eljárás folyamatban van, ezért annak kezdőnapja a folyamatban lévő eljárás időtartamába beleszámít.

4. §

A Javaslat perújítás esetén a bíróság által megengedett perújítási eljárás időtartamát engedi beszámítani a bírósági eljárás összeszámítható időtartamába. A bírósági eljárás e törvény szerint számított időtartamába ugyanakkor nem számítandó bele az eljárást befejező jogerős határozat közlése és a perújítási kérelem előterjesztésének napja közötti időtartam, tekintettel arra, hogy a perújítási eljárás olyan rendkívüli – nem fellebbezési jellegű – perorvoslat, amely esetlegesen, sajátos okok fennállása esetén, akár a jogerős határozat meghozatalát követő hosszabb idő (például 5 év) elteltével kerül megindításra, nem a korábbi ítélet jogi tévedéseinek kiküszöbölésére szolgál.

Ugyancsak nem indokolt – a fellebbezési eljáráshoz hasonlóan – lehetőséget biztosítani az alaptalan perújítási kérelem alapján lefolytatott eljárás időtartamának beszámítására, amely esetben nem kerül sor a kérelem érdemi vizsgálatára. E szabályozás indoka a visszaélések elkerülése, annak megakadályozása, hogy az igényérvényesítést ne alapozhassa meg alaptalan eljárásindítás.

A perújítási eljárás eljárási szakaszai (például elsőfokú vagy másodfokú eljárás) a Javaslat alapján önálló eljárási szakaszoknak minősülnek, vagyis azokat – a megismételt eljárásra vonatkozó szabályoktól eltérően – nem kell a perújítás alapjául szolgáló eljárás eljárási szakaszainak (elsőfokú, másodfokú, felülvizsgálati eljárás) időtartamához hozzászámítani.

5. §

A fellebbezési és perújítási eljárás időtartamának szabályozásához igazodó szabályok kerülnek meghatározásra a felülvizsgálati eljárás időtartamának számításával összefüggésben is. Érdemi vizsgálat esetén a felülvizsgálati eljárás időtartama hozzászámítódik az alapeljárás teljes időtartamához, beleértve az alapeljárás befejezésétől a felülvizsgálat kezdeményezéséig tartó időszakot is. Alaptalan eljárásindítás esetén ugyanakkor nem kerül sor a felülvizsgálati eljárás időtartamának beszámítására. A szabályozás indoka itt is a visszaélések elkerülése, annak megakadályozása, hogy az igényérvényesítést ne alapozhassa meg alaptalan eljárásindítás.

Rögzítésre kerül továbbá, hogy ha a jogerősen befejeződött alapeljárással összefüggésben felülvizsgálati eljárás indul, és annak következményeként a Kúria új eljárás lefolytatásának szükségességéről dönt, a felülvizsgálat, illetve az annak alapján folytatott új eljárás idejét is hozzá kell számítani az alapeljárás Javaslat szerint számított időtartamához. Ez esetben az alapeljárást megindító irat benyújtásától a felülvizsgálati eljárás befejezéséig, illetve új eljárás lefolytatása esetén az annak során meghozott eljárást befejező jogerős határozat közléséig terjedő időintervallumot kell figyelembe venni.

A Javaslat meghatározza továbbá a jogegységi panasz eljárás alapján lefolytatott felülvizsgálati eljárás vagy megismételt eljárási szakaszok időtartamának beszámítására vonatkozó szabályokat is. A jogegységi panasz eljárás ugyanis vezethet a korábbi felülvizsgálati eljárás újbóli lefolytatásához, valamint a megtagadott felülvizsgálat tényleges lefolytatásához is. Ha a megismételt vagy lefolytatott felülvizsgálati eljárás alapján a korábban lefolytatott bírósági eljárás valamely szakaszának vagy szakaszainak megismétlésére is sor kerül, ezeknek időtartama értelemszerűen hozzászámít az e törvény szerint vizsgálandó időtartamhoz.

6. §

A Javaslat meghatározza azokat az észszerűnek tekinthető időtartamokat, amelyeknek feltétlenül elégségesnek kell lenniük ahhoz, hogy a bíróság az adott ügyben a megalapozott döntéséhez szükséges eljárási cselekményeket lefolytassa, vagy lefolytattassa. Ezen időtartamok túllépése az, amit a jogalkotó a bírósági eljárás tekintetében objektív szempontból olyannak tekint, amely alkalmas az alapvető jog megsértésére. A Javaslat a polgári peres eljárás befejezéséhez általánosan öt éves időtartamot (hatvan hónap) nyilvánít feltétlenül elégségesnek. Meghatározott, gyors elbírálást igénylő ügyek (például személyállapotú perek, gyermek tartása iránt indított perek, munkaügyi perek) esetén rövidebb objektív időtartam kerül meghatározásra a teljes bírósági eljárás (értve ez alatt az elsőfokú eljáráshoz kapcsolódó rendes és rendkívüli perorvoslati eljárásokat is) vonatkozásában. A szabályozás a jogsérelem gyors orvoslását igénylő ügyekhez kapcsolódó szigorúbb követelményekkel arra is ösztönzőleg kíván hatni, hogy ezekben az ügyekben hamarabb szülessenek meg a jogvédelmet garantáló érdemi döntések.

Külön meghatározásra kerül az is, hogy az egyes bírósági szintekhez kapcsolódó eljárások (például elsőfokú eljárás vagy másodfokú eljárás) időtartama meddig minősül észszerűnek. Ezzel összefüggésben indokolt megemlíteni, hogy a perújítási eljárás esetén első- és másodfokú eljárás lefolytatására is sor kerülhet, ezért külön nevesítése nem indokolt, vonatkozásában az első- és másodfokú eljárásra vonatkozó szabályok irányadók.

Ha az eljárás fizetési meghagyásos eljárásból alakul perré, akkor indokolt figyelembe venni a fizetési meghagyásos eljárás lefolytatásához szükséges időtartamot is, ezért a perré alakult elsőfokú eljárások tekintetében hosszabb időtartam meghatározása indokolt.

Ha azonban az egyedi ügy körülményei indokolják, a kompenzációt elbíráló bíróság – bírói mérlegelés alapján – rövidebb időtartamban is meghatározhatja az adott eljárás vagy eljárási szakasz lefolytatásához szükséges észszerű időtartamot.

A teljes bírósági eljárás észszerű időtartamát ugyanakkor a törvényben meghatározott objektív időtartamnál hosszabb időtartamban is meghatározhatja a kompenzációt elbíráló bíróság, ha perújítási eljárást is hozzá kell számítani az alapul szolgáló bírósági eljárás időtartamához és az egyedi ügy összes körülményének értékelése alapján erre a következtetésre jut. A szabályozás itt bemutatott rendszere biztosítja a megfelelő egyediesítés lehetőségét.

Folyamatban lévő és befejezett ügygel kapcsolatban is érvényesíthető a vagyoni elégtétel iránti igény, akár a teljes bírósági eljárás időtartama, akár annak valamely eljárási szakasza meghaladja a Javaslatban meghatározott észszerű időtartamot.

7. §

A vagyoni elégtétel a bírósági eljárásban félként részt vett személyt az alapvető jogának sérelmére tekintettel illeti meg. Ez a szabály egyben meghatározza a vagyoni elégtétel iránti igény előterjesztésére jogosult személyek körét is. Eszerint vagyoni elégtételre kizárólag a fél jogosult. Az eljárásban részt vevő egyéb személyek – például beavatkozó – számára a Javaslat nem biztosít igényérvényesítési jogosultságot.

A Javaslat egyrészt megállapítja azt az észszerű időtartamot, amit feltétlenül elégségesnek kell tekinteni a bírósági eljárás vagy eljárási szakasz befejezéséhez, másrészt kimondja, hogy ennek az időtartamnak a meghaladása az, amely a vagyoni elégtétel érvényesítését megalapozza.

A megítélhető összeg a bírósági eljárás Javaslat alapján figyelembe vehető időtartamához igazodik. A Javaslat felhatalmazása alapján kiadott kormányrendeletben kerül meghatározásra az a tételes összeg, amely alapul szolgál a vagyoni elégtétel mértékének meghatározásánál.

8. §

A Javaslat meghatározza azokat a kizáró okokat, amelyek fennállása esetén vagyoni elégtétel iránti igény nem érvényesíthető. Az egyik kizáró okot az az eset jelenti, amikor a fél az EJEB előtti eljárásban már részesült ún. igazságos elégtételben a bírósági eljárás észszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapvető jog sérelme miatt. E szabály célja a kétszeres elbírálás lehetőségének elkerülése, ezért a Javaslat ez esetben is csak annyiban zárja ki a fél vagyoni elégtételre való jogosultságát, amennyiben a vagyoni elégtétel alapjául szolgáló bírósági eljárás időtartama az EJEB által már kompenzálásra került, és csak abban az esetben kizárt az igényérvényesítés, ha a fél a bírósági eljárás Javaslat szerint figyelembe vehető teljes időtartama vonatkozásában igazságos elégtételben részesült. Ha a fél a vizsgált bírósági eljárásnak nem a – Javaslat alapján figyelembe vehető – teljes időtartamára kapott igazságos elégtételt az EJEB-től, akkor fennáll a lehetősége annak, hogy a fennmaradó időre a Javaslat alapján vagyoni elégtétel iránti igényt érvényesítsen. A Javaslat arról is rendelkezik, hogy ez utóbbi esetben a bírósági eljárás teljes időtartamára eső vagyoni elégtétel összegébe be kell számítani az EJEB által megítélt igazságos elégtétel összegét, és a félnek vagyoni elégtételként csak a beszámítás eredményeként fennmaradó különbözet jár.

Ha az elhúzó bírósági eljárás meghatározott időtartama után járó vagyoni elégtételről már jogerős döntés született, akkor ugyanezen bírósági eljárás vonatkozásában csak a korábbi jogerős határozat által el nem bírált időszak vonatkozásában indítható újabb igényérvényesítési eljárás. Előfordulhat azonban, hogy az el nem bírált időszak önállóan nem, csak a korábban elbírált időszakkal egybeszámítva szolgálhat vagyoni elégtétel alapjául. Ha a bírósági eljárás időtartamának számítása szempontjából ezek az időszakok összeszámíthatók, akkor az újabb eljárásban a korábbi eljárási szakasz időtartamát természetesen figyelembe kell venni azzal, hogy a kifizetendő vagyoni elégtétel összegét az el nem bírált időszak vonatkozásában kell megállapítani.

9. §

A fél a vagyoni elégtétel alapjául szolgáló bírósági eljárásban elsőfokon eljáró bírósággal szemben érvényesítheti igényét. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a vagyoni elégtétel iránti igényt mindig azzal a jogi személy bírósággal szemben kell érvényesíteni, amelynek elnöke az elhúzó ügyben eljáró bíróság bírái tekintetében a munkáltatói jogokat gyakorolja. Ha tehát elsőfokon járásbíróság járt el, akkor az a jogi személy törvényszék lesz az eljárásban a kérelmezett, amelynek illetékességi területén az elsőfokon eljáró járásbíróság található.

A vagyoni elégtétel iránti igény bírósági polgári nemperes eljárásban (a továbbiakban: nemperes eljárás) érvényesíthető. A nemperes eljárásban kizárólag okirati bizonyításnak van helye. A bíróság a rendelkezésre álló bírósági ügyiratok és a felek nyilatkozatai alapján, egyszerűsített írásbeli eljárásban dönt, ami az eljárás hatékony és gyors lefolytatását szolgálja. A nemperes eljárásban azonban garanciális okokból bírósági titkár nem, hanem kizárólag csak bíró járhat el.

A nemperes eljárás háttérjogszabályául a Pp. szolgál, a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel, valamint arra a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény általános szabályait is mögöttesen alkalmazni kell. Erre tekintettel a Javaslat már csak az általánostól eltérő, különös szabályokat határozza meg a nemperes eljárás vonatkozásában.

10. §

A Javaslat hatásköri és kizárólagos illetékességi szabállyal a Debreceni és a Pécsi Törvényszékhez telepíti a nemperes eljárás elbírálását. Ez a szabály kettős célt szolgál: egyrészt mérsékli az ügyterhet azzal, hogy nem egy bíróság kizárólagos illetékességét állapítja meg, másrészt kiküszöböli az alapügyben való érintettség miatt a kizárással és az eljáró bíróság kijelölésével kapcsolatos idővesztéseket. Az általános jellegű (alapvetően lakóhelyhez igazodó)

illetékességi szabályok alkalmazása esetén ugyanis sok esetben annak a bíróságnak kellene elbírálnia a vagyoni elégtétel iránti igényt, amelyik a kompenzáció alapját képező bírósági ügyben is eljár. Kijelölt bíróságok eljárásával ez a probléma jelentősen csökkenthető.

11. §

A vagyoni elégtétel iránti igény fizetési meghagyásos eljárásban nem érvényesíthető, az igényérvényesítést közvetlenül a nemperes eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon kell megindítani.

Vagyoni elégtétel iránti igény folyamatban lévő és jogerősen befejezett bírósági eljárással kapcsolatban is érvényesíthető, folyamatban lévő ügy esetén azonban az igényérvényesítés feltétele, hogy a Javaslat szerinti észszerűnek minősülő időtartamot a pertartam vagy az adott eljárási szakasz (például elsőfokú eljárás) tartama meghaladja. Indokolt azonban korlátozni az igényérvényesítés lehetőségét folyamatban lévő üggyel összefüggésben oly módon, hogy egy meghatározott időszakra vonatkozó kompenzáció megítélésétől számított legalább egy év elteltével lehessen csak ugyanazon folyamatban lévő üggyel összefüggésben újabb időszakra vonatkozó kérelmet előterjeszteni. A rövid időszakok tekintetében benyújtott kérelmek és eljárások halmozódásának lehetővé tétele ugyanis nem célszerű. Az ilyen gyakorlat szükségtelenül terhelné az igényérvényesítési eljárást lefolytató bíróságot és ez által a különböző ügyekkel összefüggésben előterjesztett vagyoni elégtétel iránti kérelmek elbírálását is indokolatlanul lassítaná.

Ha a vizsgált bírósági eljárást befejező jogerős határozat vonatkozásában például felülvizsgálati eljárás indul a nemperes eljárás folyamatban léte alatt, akkor az addig befejezettként vizsgált ügyet a továbbiakban folyamatban lévő ügynek kell tekinteni. Ennek azért van jelentősége, mert a felülvizsgálati eljárás értelemszerűen a bírósági eljárás e törvény szerinti időtartamába beszámítható időszakot eredményezhet és ebben az esetben további vagyoni elégtételre jogosító időtartam tekintetében is igényérvényesítési jog nyílhat meg, amely akár a folyamatban lévő nemperes eljárásban, akár annak befejeződését követően külön eljárásban érvényesíthető.

A Javaslat a jogerősen befejezett bírósági eljárással kapcsolatban a nemperes eljárás megindítására a bírósági eljárást befejező jogerős határozat kézhezvételétől számított négy hónapos jogvesztő határidőt állapít meg.

12. §

A Javaslat a Pp. 114. §-ában foglaltakkal összhangban, és a nemperes eljárás sajátosságaira figyelemmel rögzíti a nemperes eljárás megindításához szükséges kérelem kötelező tartalmi elemeit.

Az EJEB előtti és a hazai eljárások párhuzamosságának elkerülése érdekében a Javaslat a fél számára közlési kötelezettséget ír elő azzal kapcsolatban, hogy a kérelemben megjelölt bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatban általa kezdeményezett eljárás az EJEB előtt van-e, vagy volt-e folyamatban. Ha a fél igenlően nyilatkozik, akkor a kérelemben nyilatkoznia kell az EJEB-eljárás ügyszámáról, valamint, ha az EJEB a vizsgált eljárással kapcsolatban már meghozta az eljárást befejező határozatát, akkor e határozatot is csatolni kell a kérelemhez.

13. §

A Javaslat a nemperes eljárás hatékony és gyors lefolytatása érdekében a bíróság általános intézkedési kötelezettségének határidejét legfeljebb tizenöt napban határozza meg, valamint rögzíti azokat a hivatalból teljesítendő cselekményeket, amelyek a bíróság részéről az eljárás eredményes lefolytatásához feltétlenül szükségesek.

Az EJEB előtti és a hazai eljárások párhuzamos lefolytatásának elkerülése érdekében a Javaslat szerint a bíróság hivatalból vizsgálja, hogy van-e folyamatban az EJEB előtt a kérelemben megjelölt bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatban a kérelmező által kezdeményezett eljárás.

A Javaslat nem ismétli meg a kérelem visszautasításának Pp. 176. § szerinti eseteit, tekintettel arra, hogy e rendelkezések a Javaslat rendelkezése értelmében mögöttesen irányadók a nemperes eljárásban is. Ugyanakkor meghatároz egy további visszautasítási okot.

Ha ugyanis a bíróság folyamatban lévő bírósági eljárással kapcsolatban a bírósági eljárás meghatározott szakasza vonatkozásában a fél számára jogerős határozatában vagyoni elégtételt ítélt meg, a fél ugyanezen folyamatban lévő bírósági eljárással kapcsolatban csak a vagyoni elégtétel tárgyában hozott érdemi határozat jogerőre emelkedésétől

számított egy év elteltével terjeszthet elő ismételt vagyoni elégtétel megfizetése iránti igényt. Ha egy éven belül terjeszti elő a további vagyoni elégtétel megfizetésére irányuló igényét, a kérelmet vissza kell utasítani, ami azonban nem akadályozza annak, hogy az egyéves határidő elteltét követően a fél igényét érvényesítse. A rövid időszakok tekintetében benyújtott kérelmek és eljárások halmozódásának lehetővé tétele ugyanis nem célszerű. Az ilyen gyakorlat szükségtelenül terhelne az igényérvényesítési eljárást lefolytató bíróságot és ez által a különböző ügyekkel összefüggésben előterjesztett vagyoni elégtétel iránti kérelmek elbírálását is indokolatlanul lassítaná.

14. §

A Javaslat az ellenirat írásbeli benyújtására harminc napos határidőt biztosít, amely határidő a kérelem kézbesítésével veszi kezdetét. Indokolt esetben – például a vizsgált bírósági eljárás bonyolultsága esetén, vagy a terjedelmes iratanyag áttekintése érdekében – lehetőség van e határidő meghosszabbításának kérelmezésére. A határidőnek azonban legfeljebb tizenöt nappal történő meghosszabbítása engedélyezhető, a nemperes eljárás időszerűségének tartása érdekében. A Javaslat továbbá a Pp. 114. §-ában foglaltakkal összhangban, és a nemperes eljárás sajátosságaira figyelemmel tételesen rögzíti az ellenirat kötelező tartalmi elemeit.

15. §

Az ellenirat előterjesztését követően a két alapirat (kérelem, ellenirat) alapján, ha a bíróság az ügy körülményeire, sajátosságaira tekintettel szükségesnek tartja, hivatalból, vagy a kérelmező, illetve a kérelmezett indítványára újabb nyilatkozattételére, okiratcsatolásra hívhat fel. A Javaslat ugyan nem állapít meg törvényi határidőt a további iratok benyújtásával kapcsolatban, de a bíróságot köti az eljárást befejező érdemi határozatának meghozatalára nyitva álló három hónapos határidő, amely az ellenirat beérkezésével veszi kezdetét.

A bíróság érdemi döntésének meghozatalával kapcsolatos szabályok között helyezkednek el mindazok a különös szabályok, amelyek a bírósági igényérvényesítés keretében való elbírálás esetén további szempontok mérlegelését engedik meg. E szempontok hatást gyakorolhatnak az alapul fekvő bírósági eljárás figyelembe vehető időtartamára, ez által a vagyoni elégtétel mértékére. A bíróság által általánosan vizsgálandó szempont az, hogy a bírósági eljárásban félnek minősülő kérelmező, valamint a bírósági eljárást lefolytató bíróság eljárási cselekménye, illetve mulasztása mennyiben járult hozzá az eljárás elhúzódásához. Azt vizsgálja a bíróság – a kérelem és az ellenirat korlátai között –, hogy az alapul fekvő bírósági eljárás során volt-e olyan időszak, amely akár a kérelmező, akár a vizsgált bírósági eljárásban eljáró bíróság érdekkörében felmerülő, elhárítható ok miatt szükségtelenül telt el. A vagyoni elégtétel elbírálására jogosult bíróságnak a kérelmező érdekkörébe tartozó ilyen tétlenségi időszakot le kell vonnia a bírósági eljárás időtartamából. Ilyen időszak lehet, ha az ellenérdekű felek a vizsgált eljárás szünetelését közösen kérték, azaz saját akaratukból nem haladt előre a folyamatban lévő eljárás. Ilyen időszak lehet az is, ha a keresetlevél többszöri visszautasítására (annak érdemi vizsgálatát megelőzően) azért került sor, mert a fél a bíróság hiánypótlási felhívása ellenére nem pótolta kérelme hiányosságait. A bíróság érdekkörében felmerült szükségtelen tétlenségi időszakot pedig akkor kell levonni a bírósági eljárás időtartamából, ha a kérelmező a vizsgált bírósági eljárásban jogszabály által biztosított lehetősége ellenére nem nyújtott be kifogást az eljárás elhúzódása miatt.

16. §

A Javaslat meghatározza a nemperes eljárás sajátosságaiból fakadó speciális eljárási szabályokat, amelyek elősegítik az eljárás gyorsabb lefolytatását is. A törvényjavaslat egyrészt kizárja a nemperes eljárás szünetelését a felek megegyezése alapján, másrészt a Pp. 121. § (1) bekezdés c)–f) pontjában meghatározott esetekre vonatkozóan meghatározza a szünetelés maximális törvényi határidejét is, annak érdekében, hogy az eljárásban minél hamarabb döntés születhessen.

17. §

A Javaslat az EJEB előtti eljárás és a nemperes eljárás párhuzamos lefolytatásának elkerülése érdekében eljárás felfüggesztő okként határozza meg, ha a vizsgált bírósági eljárás elhúzódásával kapcsolatban az EJEB előtt a kérelmező által kezdeményezett eljárás van folyamatban. Ez alól kivételt képez, ha a kérelem visszautasításának van helye azokban az esetekben, amikor az EJEB a nemzeti jogorvoslat igénybevételének lehetőségére tekintettel, az üggyel összefüggő kérelmek vizsgálatának felfüggesztéséről, azok elfogadhatatlannak nyilvánításáról dönt, vagy

a nemzeti jogorvoslat kimerítésének szükségességére vonatkozó álláspontjáról bármilyen módon értesítést küld vagy tájékoztatást tesz közzé.

18. §

A vagyoni elégtétellel kapcsolatos igény észszerű időn belül történő elbírálását szolgálja az a szabály, amely szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú nemperes eljárást érdemben befejező végzés elleni fellebbezést negyvenöt napon belül, az egyéb végzések elleni fellebbezést harminc napon belül bírálja el.

A Javaslat rögzíti továbbá, hogy a nemperes eljárást befejező jogerős érdemi határozatnak ugyanaz a hatálya, mint a jogerős ítéletnek, azaz a vagyoni elégtétel tárgyában született döntés res iudicata-nak minősül, az elbírált jog a továbbiakban bírósági vagy egyéb úton vitássá nem tehető.

19. §

E rendelkezés tartalmazza a Javaslat végrehajtását szolgáló kormányrendelet megalkotásához szükséges felhatalmazó rendelkezést.

20. §

Hatályba léptető rendelkezés. A hatálybalépés időpontja a törvényi rendelkezések alkalmazására való felkészüléshez szükséges időtartam figyelembevételével került meghatározásra.

21. §

A Javaslat átmeneti rendelkezést tartalmaz. Rögzíti, hogy mind a törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő, mind az azt követően indult bírósági polgári peres eljárásokkal összefüggésben érvényesíthető az eljárás elhúzódása miatti vagyoni elégtétel iránti igény, ha annak e törvény szerinti feltételei fennállnak. A Javaslat értelemszerűen mind a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, mind a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény alapján még folyamatban lévő, elhúzódó ügyekkel kapcsolatban alkalmazandó.

A Javaslat ugyanakkor a 2022. december 31. napjáig tartó, egy éves, a fokozatos felkészülést elősegítő átmeneti időszakban kizárólag jogerősen befejezett bírósági eljárások vonatkozásában engedi meg az igényérvényesítést. A Javaslat szerinti folyamatban lévő ügyekkel kapcsolatban átmeneti jelleggel vagyoni elégtétel iránti igény nem érvényesíthető. Ha tehát a Javaslat hatályba lépésekor folyamatban lévő ügy 2022. év folyamán e Javaslat rendelkezései szerint jogerősen befejeződik, akkor megnyílik az igényérvényesítés lehetősége, azonban a még folyamatban lévőnek minősülő ügy elhúzódása miatt 2022. évben igény nem érvényesíthető.

A Javaslat egy arra vonatkozó átmeneti szabályt is megállapít, hogy a bírósági eljárás észszerű időn belüli befejezéséhez való jog megsértése miatt a Javaslat hatálybalépését megelőzően az EJEB-hez benyújtott kérelmek kapcsán milyen feltételek mellett kerülhet sor a Javaslat által bevezetésre kerülő hazai igényérvényesítési eljárás megindítására. Eszerint az EJEB előtt korábban megindított, de még el nem bírált ügyekkel összefüggésben a nemperes eljárás megindításának két feltétele van. Az egyik feltétel, hogy az adott ügyben az EJEB legkésőbb a Javaslat hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette a kérelmet, a másik feltétel pedig, hogy a kérelem EJEB-hez történő benyújtásakor még nem telt el az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 35. cikkének 1. bekezdésében meghatározott, az adott ügy vonatkozásában alkalmazandó határidő.

22. §

A Javaslat az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításával a bírósági polgári peres eljárások elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítésének megkönnyítése érdekében tárgyi illetékfeljegyzési jogot állapít meg, amely alapján az eljárás kezdeményezésekor nem kell az illetéket megfizetni. Az eljárás kezdeményezőjét csak akkor terheli illetékfizetési kötelezettség, ha az eljárást alaptalanul kezdeményezte.

Végső előterjesztői indokolás
a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló
2021. évi XCV. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A törvényjavaslathoz tartozó indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. §-a alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában kerül közzétételre.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendeltetése és feladata a magánjogi jogi személyek szabályozása körében kettős. Egyrészt meg kell határozni azokat a feltételeket, amelyek érvényesülése esetén a szerződéses viszonyból, az alapító okirati jognyilatkozatából a tagoktól, az alapítótól elkülönült önálló személy, jogi személy jöhet létre. Ezek a feltételek a jogi személy keretét jelentő szabályok (a jogi személy fogalma, jogi személy típus fogalmi elemeire vonatkozó szabályok), az államra háruló feladatok (nyilvántartási kérdések), valamint magára a szerződésre, annak tartalmára vonatkozó előírások, továbbá a jogi személy működése során felmerülő eljárásokra vonatkozó előírások (átalakulás, tőkeemelés). Ezek a rendelkezések jelentik a jogi személyekre vonatkozó jog fundamentumát. Ezek azok a normatív rendelkezések, amelyeknek a jogi személy létrehozása, léte és megszűnése során is feltétel nélkül érvényesülniük kell, így ezek a rendelkezések jellegüknél fogva eltérést nem engedő szabályok.

A jogi személyekre vonatkozó szabályozás másik feladata, hogy arra az esetre, ha a jogi személy a működését, a szervezetét, a tagok egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyát a létesítő okiratban részletesen nem kívánja szabályozni, akkor biztosítson egy olyan működési szabályrendszert, amely bemutatja, és egyben szabályozza a jogi személy általános (modellértékű) működését. Arra az esetre azonban, ha a tagok el kívánnának térni a törvény ezen rendelkezéseitől, a Ptk. 3:4. § hatályos (3) bekezdése megfogalmazza az eltérés (a szerződéses szabadság) határait.

A Ptk. Harmadik Könyve tehát olyan sajátos szabályrendszer, amelyben együtt jelennek meg az eltérést eleve nem engedő szabályok és az eltérést engedő – a tagok (alapító) szerződéses szabadsága körébe tartozó – szervezeti-működési szabályok, a tagok egymás közötti viszonyát modellező szabályok.

A Ptk. 2014. márciusi hatálybalépése óta eltelt évek alatt a Ptk. hatálya alá rendeződés a jogi személyek körében sikeresen megtörtént. A Ptk. Harmadik Könyvének (Jogi személyek) a szerződéses szabadságra épülő szemléletén, ennek jogtechnikai megoldásán már nem indokolt változtatni. A rugalmas jogi keretek a jogi személyek jogának, és különösen a társasági jognak a versenyképességi garanciáját is jelentik.

A jogi személyek joga eltérést engedő (diszpozitív) szemléletének fenntartása mellett is időszerűvé vált azonban számba venni a Ptk. egyes rendelkezéseinek beágyazódási sikerességét, továbbá a joggyakorlat által kiérlelt szabályozási javaslatokat. A Ptk. Harmadik Könyvének korrekciója képes tovább erősíteni a jogi személyek joga, és azon belül is kiemelten a társasági jog koherenciáját, stabilitását, versenyképességét.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

1. §-hoz (3:15. §)

Bár a Javaslat a Ptk. Harmadik – jogi személyekre vonatkozó – Könyve IV. fejezetének helyébe új szabályokat léptet, a szabályozás lényege változatlan maradt egyfelől abban a tekintetben, hogy amíg nincs bejegyezve a jogi személy, addig a létesítő okirat érvénytelenségére a szerződések érvénytelenségének szabályai alkalmazhatók, vagyis mind a megtámadási, mind pedig a semmisségi okok egyaránt figyelembe vehetőek. Ha ugyanis ebben az időszakban derül fény arra, hogy a létesítő okirat vagy annak valamely rendelkezése érvénytelen, úgy ennek szükségszerű következménye az, hogy ez a jogi személy nyilvántartásba vételének akadályát képezi, és így a jogi személy létre sem jöhet. Változatlan a szabályozás másfelől abban az esetben is, ha a jogi személyt már nyilvántartásba vették akkor, amikor kiderül, hogy a létesítő okirat valamely okból érvénytelen. Ilyenkor ugyanis már nem engedhető

meg az, hogy a már bejegyzett, és ekként létrejött jogi személyt töröljék a nyilvántartásból pusztán a létesítő okirat érvénytelenségére hivatkozással, és ezáltal olyan helyzetet teremtsenek, mintha a jogi személy létre sem jött volna. A Javaslat tehát továbbra is szem előtt tarja azt az alapvető jog- és forgalombiztonsági elvet, hogy a jogi személy a közhiteles nyilvántartásba vétel után úgy jelenik meg a nyilvánosság számára, különösen a gazdasági forgalom többi szereplője előtt, mint az általa vállalt kötelezettségekért felelős, létező jogalany. Továbbra sincs tehát lehetőség arra, hogy az ilyen, már létrejött jogi személlyel szemben az ehhez fűződő joghatás az érvénytelenség következtében az akaratnyilatkozat időpontjától visszaható hatállyal megtagadható legyen. Ez ugyanis azzal járna, hogy a gazdasági forgalom résztvevői viselnék annak kockázatát, hogy a jogi személy a bejegyzés ellenére sem tekinthető létrejöttnek, így nem minősül jogalanyoknak.

Nem változtat a szabályozás azon az alapvető megfontoláson sem, hogy a bejegyzés, a nyilvántartásba vétel ténye önmagában nem orvosolhatja a létesítő okirat jogsértésben megnyilvánuló hibáját. A szabályozásnak tehát arra az esetre, ha a létesítő okiratba foglalt valamely rendelkezés jogszabályba ütközik, biztosítania kell azt, hogy ennek kiküszöbölése érdekében megfelelő jogi eszközök álljanak rendelkezésre. A szabályozás eddig is lehetővé tette azt, hogy a törvényes működés kikényszerítésére szolgáló törvényességi felügyeleti eszközök igénybe vehetők legyenek. Ez azonban önmagában nem jelenthetett kellő garanciát arra, hogy ezek az eszközök ténylegesen csak akkor legyenek érvényesíthetők, ha az érvényesség, illetve érvénytelenség kérdésében a bíróság jogerősen állást foglalt, vagyis akkor, ha a perbíróság megállapította valamely létesítő okirati rendelkezés érvénytelenségét. Ehhez képest a szabályozás új eleme az, hogy egyfelől megnyitja a bírósági utat a jogi személy valamely tagja, illetve alapítója számára annak megállapításához, hogy a létesítő okirat kifogásolt rendelkezése jogszabályt sért, másfelől pedig az, hogy ezt annak az eljárásnak az analógiájára teremti meg (törvényi fikció kimondásával), amely akkor vehető igénybe, ha a jogi személy valamely határozata minősül jogszabálysértőnek.

A Javaslat szerinti szabályozás a szóban forgó esetre is a jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálatára és ennek során a határozat hatályon kívül helyezése iránti keresetre, valamint a határozat hatályon kívül helyezésére vonatkozó szabályok alkalmazását rendeli ugyan, de a helyzet specialitására tekintettel ezek alkalmazásához további sajátos feltételeket szab. Ezen túlmenően értelemszerűen ebben a körben csak az érintett szabályok megfelelő alkalmazására kerülhet sor, hiszen a bírósági döntés tárgya nem valamely határozat felülvizsgálata és hatályon kívül helyezése, hanem a létesítő okirat valamely jogsértő rendelkezése érvénytelenségének megállapítása.

A jogsértő rendelkezés érvénytelenségének megállapítására irányuló bírósági eljárás kezdeményezésére jogosultak körét a Javaslat mindenekelőtt szűkíti azáltal, hogy ezt a perindítási lehetőséget csak a tag, illetve az alapító számára biztosítja, ehhez a perindításhoz tehát nem lenne elegendő az érvénytelenség megállapításához fűződő jogi érdek, mint például szerződés érvénytelenségének megállapítása esetében.

Nem lenne továbbá releváns a perindítási határidő sem, hiszen a jogszabálysértés elhárítása mindaddig aktuális, ameddig az fennáll, ugyanakkor a jogi személy létét és további működését az alkalmazható jogkövetkezmények közvetlenül nem érintenék, visszamenőlegesen pedig – főszabály szerint – még közvetve sem. Erről egyrészt a Javaslatnak a Ptk. 3:36. §-át (5) bekezdéssel kiegészítő kivételes rendelkezése gondoskodik, amely a perindítási határidőre és a perindításra jogosultak körének további korlátozására vonatkozó szabályok alkalmazását ebben az esetben nem tenné lehetővé. Másrészt pedig a Javaslatnak a Ptk. 3:37. § (2) bekezdését módosító rendelkezése teszi egyértelművé azt, hogy a létesítő okirat rendelkezésének érvénytelenségét kimondó bírósági ítélet hatálya annak jogerőre emelkedésével áll be, vagyis az érvénytelenség – eltérően a szerződéses rendelkezések érvénytelenségétől – csak a jövőre vonatkozóan, vagyis ex nunc hatállyal állhat be. A szabályozás ugyan megadja a lehetőséget arra, hogy a bíróság a fél kifejezett kérelmére és hangsúlyozottan kivételes esetben a létesítő okirati rendelkezés meghozatalára visszamenőleges hatállyal döntsön az érvénytelenné nyilvánításról, de ezt csupán a jogbiztonsági követelmények sérelme nélkül tehetné meg. Abban az esetben tehát, ha a bíróság ilyen tartalmú döntést hozna, a jogkövetkezmények tekintetében úgy kell határozni, hogy az a jogbiztonság követelményével összhangban álljon. Ha pedig az érvénytelenség visszamenőleges megállapítása során a bíróságnak a jogkövetkezmények tekintetében is döntenie kell, például valamely nyújtott szolgáltatás visszaállításáról vagy visszatérítéséről kellene rendelkeznie, ezt értelemszerűen csak a szerződés érvénytelensége jogkövetkezményeinek levonására irányadó szabályok szerint, vagyis az elévülés és az elbirtoklás határai között teheti meg [Ptk. 6:108. § (1) bekezdése]. Ebben a vonatkozásban ugyanis – eltérő rendelkezés hiányában – a Ptk. érvénytelenségre vonatkozó általános szabályai lesznek irányadók.

2. §-hoz (3:26. §)

A rendelkezés pontosítást tartalmaz, és azt teszi nyilvánvalóvá, hogy a felügyelőbizottság esetén is csupán modell-szabály az, hogy a felügyelőbizottság természetes személy tagokból áll. A jogértelmezési nehézségek megszüntetése érdekében kimondja azt a szabályt, amit a vezető tisztségviselő esetén is tartalmaz, arra az esetre, ha jogi személy a felügyelőbizottság tagja.

3. §-hoz (3:27. §)

A Javaslat valamennyi, a jogi személy irányítását végző testület vonatkozásában elhagyja azt a klauzulát, amely eltérést nem engedőnek minősíti a szótöbbségen alapuló döntéshozatalt. A rendelkezés bár értelemszerű szabályt rögzít (vagyis, hogy kisebbségben nem lehet érvényes döntést hozni), a gyakorlatban e rendelkezés mégsem ezen tartalommal került kitöltésre, hanem azzal a következménnyel járt, hogy az adott (a Ptk. hatálybalépésekor már működő) jogi személy nem tudta a korábbi – kógens magánjogi – szabályozás mellett működőképes eljárásrendjét tovább fenntartani. Sok esetben ugyanis ezen testületekben súlyozott szavazást rendszeresítettek (akár úgy, hogy szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt), vagy egyes testületi tagok (valamely kérdésben) többes szavazati joggal rendelkeztek, vagy akár „elnöki” szavazatsöbbségről rendelkeztek. E gyakorlat bár nem áll ellentétben a Ptk. rendelkezésének céljával, a nyilvántartó bíróság mégis eltérést tiltó klauzulába ütközőnek minősítette. A rugalmasabb gyakorlat fenntarthatósága érdekében így a Javaslat megszünteti ezen esetekben a szótöbbséghez kapcsolt korlátozást, amely azt a célt szolgálja, hogy a jogi személy az egyes szerveinek működését szabadon határozhassa meg. Mivel ezen szerveket, a szervek tagjait a tagok (alapító) nevezik ki, és ezen szervek, személyek a tagokkal (alapítóval) szemben felelnek azért, hogy a rájuk bízott feladatot megfelelően ellássák, végső soron a tagok (alapítók) mozgásterébe tartozik az is, hogy milyen működési szabályok szerint látják el ezen szervek a feladatukat.

Fontos rámutatni arra, hogy a jogi személy döntéshozó szervének határozathozatala tekintetében a szótöbbség védelme továbbra is garanciális, védett elemként marad meg a Ptk. 3:19. § (3) bekezdésében. Ezen testület esetében a törvény – az egyes jogi személy típusok szabályozása körében – ugyanis meghatározza a tagokat a döntéshozó szerv határozathozatala során megillető jogokat, és szükség esetén ezen belül is a tagsági jogok korlátozásának vagy többletjogosultságok biztosításának a kereteit. A döntéshozó szerven kívüli szervek esetében ugyanakkor a fenti indokokra tekintettel szükségtelen fenntartani e rendelkezést.

4. §-hoz (3:35. §)

A Javaslat befogadja a Ptké. 10/A. §-ában megfogalmazott rendelkezések közül azokat, amelyek a jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálata körében általános szabályként, a Ptk. absztrakciós szintjének megfeleltethetően beilleszthetők a Ptk.-ba. A 3:35. § új (2) bekezdése szerinti rendelkezés azt a logikus szabályt rögzíti, hogy az a tag támadhatja meg a döntéshozó szerv határozatát, aki egyébként a kérdésben (a kérdés tárgykörében) szavazati joggal rendelkezik. Ha különleges jogállású tagról vagy tagsági jogokkal csak részben rendelkező tagról van szó, akkor van perindítási joga, ha a sérelmezett határozat őt érinti, rá vonatkozóan is értelmezhető rendelkezést tartalmaz. Abban a kérdésben, hogy a határozat tárgykörében az érintett személy szavazati joggal rendelkezik-e, nincs jelentősége annak, hogy a konkrét döntéshozatalban az érintett személy részt vett-e. Így ha a Ptk. 3:19. § (2) bekezdés alapján például személyes érdekeltsége miatt – ügyvezetői tisztségéből való visszahívás tárgyában tartott döntéshozatal során – nem szavazhatott, attól még a határozat megtámadására jogosult, feltéve, hogy más személynek az ügyvezető választásában részt vehetett volna.

5. §-hoz (3:36. §)

A jogi személy létesítő okiratának, egyes rendelkezéseinek érvénytelenségéhez kapcsolódó rendelkezés, amely rögzíti, hogy a jogi személy határozatának bírósági felülvizsgálata esetén egyébként érvényesülő korlátozások, amelyek a határidőkre és a 3:36. § (2) bekezdésében meghatározott perindításból kizárt személyekre vonatkoznak, ezen perek esetében nem érvényesülnek. Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a rendelkezés nem utal a Javaslattal beépítésre kerülő 3:35. § (2) bekezdésre, ami azt jelenti, hogy a létesítő okirat egyes rendelkezése érvénytelenségének megállapítása iránt olyan személy is indíthat később pert a 3:15. § alapján, aki a létesítő okirat módosításakor még nem volt tag (különleges jogállású tag vagy korlátozott tagsági jogokkal rendelkező tag), feltéve, hogy megfelel a 3:25. § (2) bekezdés szerinti feltételeknek; jelesül, hogy a kérdésben szavazati joggal

rendelkezett volna (mert a perindításkor rendelkezik), illetve a sérelmezett rendelkezés hátrányosan érinti vagy érinthette volna.

6. §-hoz (3:37. §)

A rendelkezés átemeli a Ptk. 10/A. § (3) bekezdésének a Ptk.-ba illeszthető részét, kimondva azt, hogy a bíróság döntésének hatálya – a jogi személy határozatának hatályon kívül helyezése – főszabályként ex nunc hatályú. A Ptké. érintett bekezdésének második mondatát úgy veszi azonban át, hogy kivételes esetben teszi lehetővé az ex tunc hatály érvényesülését.

7. §-hoz (3:43. §)

A rendelkezés valós érdemi változtatást nem hordoz, csupán a magánjogi jogi személyek szabályozásában már meggyökeresedett gyakorlattal hozza teljes összhangba az átalakulási rendelkezést. Egyértelművé teszi így, hogy nem az átalakulási tervet kell közzétenni, hanem az átalakulásról – külön törvényben meghatározott tartalommal – kell közleményt megjelentetni, másrészt rögzíti azt is, hogy a közzétételre két alkalommal kerül sor. Ennek megfelelően kerül pontosításra a hitelezőket megillető biztosítékkövetelési jogra vonatkozó rendelkezés is.

8. §-hoz (3:63. §)

A Javaslat az egyesületi alapszabály egy további kötelező elemét is megjeleníti, figyelemmel arra, hogy a nyilvántartási szabályok, valamint a bírósági gyakorlat egyértelműen megkövetelik azt, hogy az egyesület jelölje meg az alapcél szerinti tevékenységét is.

9. §-hoz (3:78. §)

E rendelkezéshez kapcsolódó indokolás megegyezik a Ptk. 3:27. §-a módosításához fűzött indokolással.

10. §-hoz (3:96. §)

A Ptk. ezen hatályos rendelkezése nem áll összhangban a jogi személyek nyilvántartására vonatkozó új szabályozási célokkal, ugyanis a hatályos rendelkezés csak lehetőségként tartalmazza a telephely, a fióktelep nyilvántartásba történő bejelentését. A jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról szóló törvény megszünteti a telephely, a fióktelep fogalom kettősségét, és a jövőben telephelyként definiál minden magyarországi, üzemi letelepedéssel járó helyet. A fióktelep a szervezet külföldön alapított egységének megjelölésére fog szolgálni.

11. §-hoz (3:99/A. §)

Felmerült az igény arra, hogy a korlátozott felelősségű társaság esetében ma már alapvetőnek tekinthető jogintézményt, a pótbefizetést a gazdasági társaságok működésének stabilitását, a fizetőképességük hatékonyabb biztosítását szolgáló eszközként a Ptk. általános társasági jogi jogintézményként szabályozza. A Javaslat a korlátozott felelősségű társaság szabályozásában már bevált szabályrendszert ülteti át a gazdasági társaságok közös szabályai közé. Nincs ugyanis magánjogilag akadálya – a nyilvánosan működő részvénytársaság kivételével – annak, hogy más társasági formák is alkalmazzák e jogintézményt. A nyilvánosan működő részvénytársaság működési mechanizmusai révén gyakorlati értelemben elkülönül a többi társasági formától, továbbá a társaság és a részvényesek kapcsolatának is más a jellege, mint egy zártan működő társaságban, így nem indokolt a pótbefizetés intézményének bevezetése tőzsdei cégek esetében.

Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a fel nem használt pótbefizetés sorsával kapcsolatosan a normaszöveg rugalmasabb megoldást kínál. Míg a Ptk. 3:183. § (5) bekezdése szerint a veszteség pótlásához nem szükséges pótbefizetéseket a tagoknak vissza kell fizetni, így a kapcsolódó számviteli szabályok is ilyen módon kezelik a kérdést. Az új szövegezés lehetőséget ad arra, hogy a társaság legfőbb szerve másként döntsön. A módosítás összhangban áll a számviteli célkitűzésekkel is, így a pótbefizetéssel összefüggésben a számviteli szabályok korrekciójára kerül sor.

A rendelkezés immár mentesíti az egyszemélyes társasági formákat az alól, hogy a pótbefizetés elrendeléséhez formális létesítő okirat módosításra kényszerüljenek. Míg többszemélyes társaság esetén garanciális jelentősége van annak, hogy a tagok előzetesen elfogadják magukra nézve, hogy pótbefizetés teljesítésére lehetnek kötelezettek,

ezen mozzanat az egyszemélyes társaság esetén feleslegesnek tűnik, mert az arra kötelezi a társaságot, hogy a pótbefizetés miatt változásbejegyzési kérelemben e létesítő okirat módosítását jelentse is be a cégbíróságnak.

A pótbefizetés általános társasági jogi eszközként való pozicionálása hatékony és gyors eszközt biztosít a társaságoknak, a társaság tagjainak arra, hogy a fizetőképességének megrendülése esetén tőkepótlásról tudjanak gondoskodni.

12. §-hoz (3:104. §)

A rendelkezés észszerűsíti az egyedi könyvvizsgálat kezdeményezésére vonatkozó kisebbségi jog érvényesítésének költségelőlegezési szabályát. A hatályos rendelkezés szerint a könyvvizsgálat költségeit a társaság előlegezi. Ez a szabály gyakorlatban megakaszthatja a kisebbségi jog érvényesítését, ha a társaság a költség előlegezéséről nem gondoskodik. Erre figyelemmel a Javaslat a legfőbb szerv összehívásának kezdeményezéséhez hasonlóan az indítványozót kötelezi az előlegezésre. A költségviselés szabálya változatlan szabályozási cél mellett – vagyis, hogy főszabály szerint a társaság viseli a költségeket, kivéve a nyilvánvalóan alaptalanul kért vizsgálatot – pontosításra kerül.

13. §-hoz (3:150. §)

Gyakorlati tapasztalatok alapján a törvény pontosítja az elszámolás szabályait. A hatályos elszámolási szabály indokolatlanul szigorú szabályozást jelent. Mivel az elszámolás tekintetében garanciális jellege az elszámolás megtörténtének van, elegendő, ha ezt biztosítja a szabályozás. Az elszámolás módja, ideje, a kiadandó vagyon mértékének meghatározása körében a tagok megállapodásának lehetőségét biztosítani kell.

14. §-hoz (3:152. §)

A Javaslat megszünteti a közkereseti társaság és a betéti társaság törvény erejénél fogva történő megszűnését, figyelemmel arra, hogy ez a szabály ezen gazdasági társasági formák korábbi, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságként való működéséhez tapadt. A közkereseti társaság és a betéti társaság jogi személyiségéből következik, hogy léte, működése elválik a tagoktól.

A gyakorlatban megfigyelhető, hogy ezen társaságok törvény erejénél fogva történő megszűnésére általában nem azért kerül sor, mert a társaság nem működik, hanem azért mert a társaságban maradó tagok, illetve – jellemzően az elhalt tag örökösei, mint – belépő tagok abban a téves jogi feltevésben vannak, hogy a közjegyzői hagyatékátadó végzéssel történik meg a tagváltás a társaságban. Nincsenek tisztában azzal, hogy a közkereseti társaság és betéti társaság esetében a társasági tagsági pozíció nem öröklődik. Sok esetben működő, adó- és egyéb kötelezettségét teljesítő, cégek kerülnek megszűntnek nyilvánításra és kényszertörlési eljárást követően a cégnyilvántartásból törlésre.

Összességében tehát olyan megoldást kell ezen társasági formák esetében biztosítani, amelynek célja a törvényes működés helyreállítására törekvés, olyan módon, hogy a társaság mulasztása ne vezessen azonnal visszafordíthatatlan helyzethez.

Mindezekre figyelemmel a rendelkezés fenntartja azt a hat hónapos kötelezettséget, hogy a társaság új tagot jelentsen be a nyilvántartó bíróságnak, azonban megszünteti ezen határidő jogvesztő jellegét, és nem kapcsolja e kötelezettség elmulasztásához a társaság megszűnésének jogkövetkezményét. A jövőben a cég mulasztása esetén a nyilvántartó cégbíróság törvényességi felügyeleti intézkedésének lesz helye, amelyek eredménytelensége esetén kerülhet csak sor a társaság megszüntetésére. Jelezhető, hogy a módosuló cégeljárási szabályok már reagálnak arra az esetre, ha a társaságban maradó tag(ok) az elhunyt tag örököseivel kíván(nak) megegyezni a tagságról, azonban az örökös személyét illetően bizonytalanság van. Ebben az esetben a cégbíróság bevárja a jogi eljárás végét, és az örökös személyének megállapítása után kell az új tagot bejelenteni. Ha a társaság helyreállítja törvényes működését, a társaság nem kerül megszüntetésre.

A rendelkezés elhagyja a felügyelőbiztosra vonatkozó kitélt, mert jellemzően ezen felügyeleti intézkedésre nincs szükség, illetve a Ptk. rendelkezése nélkül is jogosult a cégbíróság – a cégtörvény alapján – kérelemre vagy hivatalból törvényességi felügyeleti intézkedésként felügyelőbiztost kirendelni. Ezen elem azonban nem magánjogi kérdés, így elhagyásra került.

15. §-hoz (3:156. §)

A hatályos rendelkezés – szövegezésének és tartalmának ellenére – eltérést engedő jellegű, így erős zavart keltett a Ptk. alkalmazása során. A hatályos rendelkezés (és a korábbi társasági jogi rendelkezés is) azt kívánta kifejezni, hogy főszabályként a korlátozott felelősséggel rendelkező tag ne irányítsa a társaságot, hanem az a korlátlan felelősséggel rendelkező beltág feladata legyen. Nem gördít ugyanakkor tényleges akadályt az elé sem, hogy a kültag váljon ügyvezetővé, csupán az az elvárás érvényesül és érvényesült, hogy erről a tagok kifejezetten rendelkezzenek. A módosítás úgy alakítja át a rendelkezést, hogy az összhangban álljon a Ptk. szabályozási megoldásával. A közkereseti társaságra vonatkozó szabályozást kell a betéti társaság esetében is alkalmazni, ha a Ptk. másként nem rendelkezik. Közkereseti társaság esetében a Ptk. 3:144. § (1) bekezdésének utolsó mondata szerint, ha a tagok maguk közül ügyvezetőt nem jelölnek vagy választanak, valamennyi tag a törvény rendelkezése folytán ügyvezető. A betéti társaságra vonatkozó, módosított rendelkezés így – nem változtatva a jelenlegi tényleges gyakorlaton – azt rögzíti, hogy a kültag csak kijelölés, választás révén válhat ügyvezetővé, automatikusan nem.

16. §-hoz (3:157. §, 3:158. §)

A módosítás a tagi felelősség körében rendezi azt az esetet, amikor a beltág(ok) tagsági jogviszonyának megszűnése miatt a társaságnak – átmeneti ideig – csak kültagja van. Mivel a közkereseti társaságra előírt szabályok képezik a betéti társaságra vonatkozó rendelkezések alapját, a kérdéses esetben úgy kell tekinteni, hogy a társaság – mivel a betéti társaságra előírt törvényi feltételeknek nem felel meg –, ezen átmeneti időszak alatt, mint kvázi közkereseti társaság működik. Erre figyelemmel a törvény immár rögzíteni fogja, hogy ha a társaságban csak kültag marad, akkor felelőssége a beltággal válik azonossá arra az időszakra, ameddig beltág nélkül működik a társaság. Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy ezen anyagi jogi szabály nem függ semmilyen egyéb követelménytől (például a beltág tagsági viszonyának megszűnésének a cégbírósághoz való bejelentésétől). A jogi tény bekövetkeztekor, vagyis amikortól a társaságnak nem marad beltágja, a helytállási kötelezettség beáll. A közkereseti társaságra előírt, a betéti társaság esetén megfelelően alkalmazandó szabályok alapján a helytállás mindaddig fennáll, ameddig a létesítő okirat módosításával új beltág be nem lép a társaságba. Ha a cégbíróság elutasítja az új tag cégjegyzékbe való bejegyzését, akkor a helytállási kötelezettség mindaddig fennáll, ameddig olyan új beltág be nem lép a társaságba, aki a cégjegyzékbe bejegyzésre is kerül.

A Ptk. 3:152. § módosításához fűzött indokolás megegyezik a 3:158. § módosításának indokával.

17. §-hoz (3:161. §)

A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 121. § (2) bekezdése kimondta, hogy ha a tag másik önálló üzletrészt szerez meg, eredeti üzletrésze az átvett üzletrésszel megnövekszik. E rendelkezés nem zárta ki azt, hogy ha egy tag egy másik üzletrészben csak üzletrész-hányadot szerez, úgy ne tarthassa meg saját önálló üzletrészt annak ellenére, hogy van egy másik üzletrészben is tulajdoni hányada. A Ptk. 3:161. § (2) bekezdése már nem tartalmazza ezen rendelkezést, és a kapcsolódó magyarázatok is kiemelik, hogy bár a Ptk. fenntartotta azt a rendelkezést, miszerint minden tagnak csak egy törzsbetéte lehet, ez azonban nem jelenti azt, hogy a későbbiekben a tag ne szerezhetné meg egy másik tag üzletrészt. Az új szabályozás értelmében már nem kötelező, hogy az egy kézben összpontosuló üzletrészek egy üzletrésszé olvadjanak össze.

A Ptk. 3:4. § (1)–(3) bekezdéseiben rögzített szabályozási elvek figyelembe vétele mellett a bírósági gyakorlat azt az álláspontot fogadta el, miszerint a Ptk. szabályozása szerint nem kizárt az, hogy ugyanaz a tag a kft.-ben több üzletrész tulajdonosa legyen.

Az egy tag által tulajdonolható üzletrészek egyértelmű szabályozásának leginkább az üzletrészen alapított zálogjoggal, esetlegesen az üzletrészt érinti egyéb biztosítéki célú megállapodásokkal összefüggő jogi kérdések egyértelmű rendezése körében rendelkezik kiemelt jelentőséggel. Annak érdekében, hogy a tag az üzleti döntéseit kellően rugalmas jogi szabályozás mellett hozhassa meg, a Javaslat immár egyértelműen kimondja, hogy egy tagnak több üzletrésze is lehet. A módosítás nem kívánja felsorolni, hogy ezen helyzet milyen esetekben jöhet létre, azonban erre – a magánjogi kódex absztrakciós szintjén – nincs is szükség. A tagnak több üzletrésze lehet, ha az üzletrész felosztásra kerül, ha más személy üzletrészt szerzi meg, továbbá akkor is, ha a tagok – akár tőkeemelés során – ezt egymás közötti viszonyukban lehetővé teszik. Emellett természetesen más eset is előfordulhat, ami ahhoz vezethet, hogy a tagnak a társaságban több üzletrésze lesz.

Fontos garanciális szabály azonban (Ptk. 3:164. §), hogy a tag akkor is egy tagnak számít a társasággal szemben, ha több üzletrésze van. Ebből következik, hogy a legfőbb szerv döntéseiben egy tagként szavaz, vagyis egyes üzletrészei után megillető szavazati jogát (szavazatok számát) egybe kell számítani. A társaságból való esetleges kizárása, a vagyoni hozzájárulás teljesítése elmulasztására előírt jogkövetkezmények a tagsági jogviszony megszűnéséhez vezethetnek, függetlenül attól, hogy a mulasztás csak a tag által tulajdonolt egyes üzletrészt érinti.

18. §-hoz (3:162. §)

A módosítás jelentősen egyszerűsíti a jelenlegi, nehezen értelmezhető ún. feltöltéses szabályt. A hatályos rendelkezésből ugyanis nem következik, hogy a tagok ténylegesen az osztalék terhére kívánják a pénzbeli betéteket befizetni, ezt a törvény csupán feltételezi, és ennek megfelelő korlátozást tartalmaz. A módosított szabály világos rendelkezéssel írja le azt, amire a jogalkotói szándék valójában kiterjedt, vagyis azt, hogy a tag(ok) határozhat(nak) úgy, hogy egészben vagy részben az osztalék terhére vállalják a pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatását. A társaság tehát jogosult osztalékról határozni, azonban annak a tagnak, aki még nem teljesítette pénzbeli vagyoni hozzájárulását, az osztalék nem fizethető ki, hanem a még nem teljesített pénzbeli betétre kell elszámolni.

A gyakorlatban felmerült a pénzbeli vagyoni hozzájárulás teljesítésére vonatkozó véghatáridő meghatározásának kívánalma is, mert sok esetben olyan távoli határidőt határoznak meg a tagok a teljes pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatására, amely már kétséggé teszi a tagok kötelezettségvállalásának komolyságát, a társaság tőkeegyesítő jellegét. Erre figyelemmel a Javaslat olyan határidőt határoz meg, amely egyértelművé teszi, hogy a tőke későbbi biztosítása nem jelentheti a tőke bármely távoli időpontban való biztosításának jogát, csupán arra ad lehetőséget, hogy a tagok a társaság létesítésekor – továbbá tőkeemelés elhatározásakor – lehetőséget kapjanak arra, hogy a társaság teljesítőképességében bízva – egészben vagy részben – a későbbi osztalékuk terhére alapítsanak társaságot, emeljének törzstőkét. A Javaslat az apport tárgyának rendelkezésre bocsátására vonatkozó határidőhöz igazítja a pénzbeli vagyoni hozzájárulás feltöltéses megoldással történő biztosításának határidejét is. Figyelemmel arra, hogy a korábbi társasági jogi szabályozás a pénzbeli vagyoni hozzájárulás befizetésére egy éves határidőt biztosított, a rendelkezés kellően rugalmasnak tekinthető e határidő mellett is. Ha a társaság profitja és esetlegesen a tag egyidejű befizetése mellett sem kerül a törzstőke két teljes – tizenkét hónapot felölelő – üzleti év alatt rendelkezésre bocsátásra, a tag köteles a még be nem fizetett pénzbeli hozzájárulását a második teljes üzleti évről készített számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadásától számított három hónapon belül rendelkezésre bocsátani. Ha tag ennek nem tesz eleget, a vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztásának szabályait (3:98. §) kell alkalmazni.

A rendelkezés a tagra nézve kedvezőbb eltérést nem engedő klauzulát illeszt a §-ba. Ennek oka egyrészt az, hogy a Ptk. társasági jogi előírásai a hasonló előíráshoz tiltó klauzulát kapcsolnak (3:163. §, 3:252. §), másrészt, hogy az osztalék kifizetéseket meghatározó rendelkezések is klauzulával védettek. Figyelemmel arra, hogy rendelkezés kiindulópontja az, hogy a társasági szerződés biztosít lehetőséget a tag számára arra, hogy a pénzbeli vagyoni hozzájárulását a társaság nyilvántartásba vétele utáni időpontig teljesítse, vagyis arra, hogy a rendelkezés a társasági szerződés körébe vonja a kérdést, szintén indokoltá teszi a klauzula beillesztését. Az előzőekben foglaltak mellett is megállapítható, hogy a 3:162. § szabályrendszere jelentős hitelezővédelmi szerepet tölt be, hiszen megakadályozza a teljes törzsbetét befizetés előtti osztalékfelvételt, továbbá azt, hogy a korlátozott felelősségű társaság mint tőkeegyesítő társaság a jog által nem kontrollált ideig a minimális jegyzett tőke nélkül működjön.

19. §-hoz (Ptk. 3:164. §)

A Javaslat átfőmálja az üzletrészre vonatkozó szakaszt. Ennek indoka, hogy bár az üzletrészre vonatkozó lényegi kérdésekben egyöntetű a joggyakorlat, a rendelkezés jelenlegi megjelenítéséből ezen egyöntetű jogértelmezés mégsem vezethető le aggálytalanul. A § címe fogalom-meghatározási igényű rendelkezésre utaló szakasz tartalmat jelez, ugyanakkor a szakaszban mégis diszpozitívként értelmezett szabály is található. A fogalom-meghatározások tekintetében a jogi szakirodalom egyetért abban, hogy azok kívül esnek a szerződéses szabadság körén, vagyis eltérést nem engedőek. Emiatt a szakasz cím módosítása szükséges. A § (2) bekezdésében foglalt hatályos rendelkezés második mondata eltérést engedő rendelkezés, hiszen a korábbi társasági szabályozásban és a jelenlegi társasági jogi felfogásban is lehetséges az, hogy azonos mértékű üzletrészhez eltérő tagsági jogok fűződjenek; ennek leggyakoribb esete, hogy az üzletrészhez magasabb szavazati arány kapcsolódik, mint az azonos összegű törzsbetéttel rendelkező másik üzletrészhez. Annak érdekében, hogy egyértelművé váljon, hogy melyek a fogalom-meghatározás körébe eső elemek, és melyek a diszpozitívok, a Javaslat a § normatív elemeinek átrendezésével

elkülöníti ezeket egymástól. Az eltérést nem engedő elemek a § (1) bekezdésébe kerülnek. A (2) bekezdésben foglalt rendelkezés – összhangban a bírói és a joggyakorlat értelmezésével – továbbra is eltérés engedő. Nincs akadálya tehát a módosítást követően sem annak, hogy az azonos mértékű üzletrészhez eltérő jogok fűződjenek.

A § – figyelemmel a 3:161. § (2) bekezdésének módosítására – új bekezdéssel egészül ki. E rendelkezés biztosítja, hogy ne vezessen tisztázatlan társasági jogi helyzethez az, ha a tagnak több üzletrésze van. A Javaslat rögzíti, hogy a társasággal szemben a tagsági jogok és kötelezettségek nem aprózódhatnak el; a társasággal szemben az üzletrészek tulajdonosa több üzletrész esetén is egy tagnak számít. A tag, ha több üzletrésszel is rendelkezik a társaságban, a legfőbb szerv döntéseiben is egy tagként szavaz, vagyis egyes üzletrészei után megillető szavazati jogát (szavazatok számát) egybe kell számítani. A társaságból való esetleges kizárás, a vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztására előírt jogkövetkezmények a tagsági jogviszony megszűnéséhez vezethetnek, függetlenül attól, hogy a mulasztás csak a tag által tulajdonolt bizonyos üzletrészt érint. Figyelemmel arra, hogy a rendelkezés a tagnak a társasághoz fűződő jogviszonyára vonatkozó rendelkezés, ezáltal a 3:4. § (2) bekezdése alapján a szerződéses szabadság körébe eső kérdés, ezért a Javaslat eltérést tiltó klauzulával védi.

Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a 3:164. § új (3) bekezdése továbbra sem érinti azt az esetet, amikor a tagnak önálló üzletrésze (vagy több üzletrész) és közös tulajdonú üzletrészben fennálló jogosultsága van. Ebben az esetben a közös üzletrészben fennálló jogosultságra a rendelkezés nem vonatkozik, hiszen arra a 3:165. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

20. §-hoz (3:167. §)

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) szabályait és a Ptk. 3:167. § (2)–(6) bekezdés rendelkezéseit – Ptk. 3:167. § (8) bekezdése által rendelt módon – nem lehet együttesen alkalmazni. A Vht. világos eljárásrendet rögzít az üzletrész végrehajtásban történő árverése kapcsán. A Vht. 123/A. § (1) bekezdése azt deklarálja, ha törvény a dologra nézve elővásárlási jogot enged annak kényszerértékesítésére, azt a Vht. alkalmazásában előárverezési jognak kell tekinteni (ami egyébként szerződéssel nem alapítható, csak törvényi előírással). Az előárverezési jog gyakorlásának szabályait a Vht. határozza meg, egyúttal a (6) bekezdés azt is kimondja, hogy elővásárlási jog bírósági végrehajtás során az előárverezési jog alkalmazási körén kívül nem gyakorolható. E szabály a korlátolt felelősségű társaság üzletrésze esetén is alkalmazásra kerül, függetlenül attól, hogy az üzletrész nem dolog, azonban az átruházásának szabályai a dolgok átruházásainak szabályait modellezzik. Az árverezés során a különböző jogszabályokon alapuló előárverezési jogok között sorrend és rangsor nem érvényesül. Ha az árverésen több előárverezésre jogosult vesz részt, és egyikük a legmagasabb összegű, érvényes vételi ajánlat vonatkozásában gyakorolja előárverezési jogát, a többi előárverezésre jogosult ugyanezen összegű vételi ajánlat vonatkozásában előárverezési jogot nem gyakorolhat, kizárólag magasabb összegű vételi ajánlatot tehet. Kimondja a Vht. 123/A. § (5) bekezdése azt is, hogy eltérő törvényi rendelkezés hiányában az előárverezési jog a jogutódra átszáll, viszont az előárverezési jog átruházása semmis. A két szabályozás kibékíthetetlen ellentmondást mutat, ezért az ellentmondás feloldása érdekében a Ptk. módosuló rendelkezése csupán normatív módon utal a Vht. szabályaira.

21. §-hoz (3:174. §) és

22. §-hoz (3:175. §)

A Ptk. hatályos szabályozásában különbség van a saját üzletrész és a saját részvény szabályozása körében. Míg a részvénytársasági szabályozásban a Ptk. tiltja a saját részvényre vonatkozó alapvető rendelkezésektől való, a részvénytársaság javára történő eltérést, addig ilyen megszorítás korlátolt felelősségű társaság esetén nincs. A gyakorlat mégis kógensként értelmezi azokat. Annak érdekében, hogy ezen normatív szintű eltérés megszüntetésre kerüljön, és a normaszöveg igazodjon a joggyakorlathoz, a Javaslat klauzulát illeszt a saját üzletrész szabályozásához. Fontos rámutatni arra, hogy a klauzulával védett terület ugyanaz lesz immár a korlátolt felelősségű társaságok és a részvénytársaságok esetében is, vagyis a társaság nem rendelkezhet a törvényben előírtakhoz képest enyhébb követelményről a létesítő okiratában a saját üzletrész/részvény megszerzése és az azzal gyakorolható jogok tekintetében. Kiemelhető, hogy az enyhébb követelmény fordulatot a Ptk. hatályos szövege is több szakaszban is használja már. Jelen esetben a társaságra enyhébb követelmény tilalma jelent minden olyan eltérést a törvénytől, amelynek révén a társaság mentesül vagy részben mentesül valamely előírás betartása alól.

23. §-hoz (3:184. §)

A rendelkezés összhangba hozza a kifizetés szabályainál a tag javára nem tagsági jogviszonyára vonatkozó kifizetés korlátját. A részvénytársasági jogban az ilyen kifizetések korlátja – a törvényi előírások betartása mellett – az is, hogy az összeegyeztethető legyen a felelős társasági gazdálkodás követelményével. Vagyis a részvénytársasági szabályozás körében a Ptk. nem csupán a kifizetésre vonatkozó Ptk.-beli, számviteli és egyéb jogszabályban megjelenő feltételek meglétét követeli meg, hanem elvárja a társaságtól azt is, hogy ne a rövid távú, hanem a társaság hosszú távú működéséhez szükséges szempontokat is bevonja a kifizetésről való döntés körébe. E prudenciális gondolkodásmódnak a korlátolt felelősségű társaságok esetében is létjogosultsága van, így a Javaslat „átveszi” a részvénytársasági szabályt a korlátolt felelősségű társaság esetében.

24. §-hoz (3:189. §)

A Javaslat a 3:189. § (3) bekezdésének kiegészítésével nem új normatív tartalmat határoz meg, hanem a joggyakorlatban felmerült kérdést tisztáz. Egyértelművé teszi, mi a teendő akkor, ha a társaság a bekezdés első mondatában foglalt tőkeleszállítási kötelezettségnek nem tud eleget tenni.

A Javaslat a 3:189. § új (4) bekezdéssel való kiegészítésével egyértelműen rögzíti, hogy a taggyűlés kötelező összehívásának eseteit és a szükséges intézkedések meghatározását olyan minimum garanciális szabálynak tekinti, amit a társaság nem hagyhat figyelmen kívül, attól – a társasági szerződésben – nem térhet el. Mivel a tilalom a társaságra kedvezőbb eltérést tiltja, természetesen annak nincs akadálya, hogy a társasági szerződés már kisebb mértékű rendellenességek esetében is a taggyűlés kötelező összehívását rendelje el.

25. §-hoz (3:201. §)

Kritika érte az eredeti taggyűlés és a megismételt taggyűlés közti minimális időközre vonatkozó eltérést nem engedő szabályozást. A gyakorlat szükségtelen szigorúnak, gyámkodásnak tekinti e szabályt, és a gyakorlati tapasztalatok is azt mutatják, hogy a megismételt taggyűlésen sem jelennek meg többen, mint az eredeti taggyűlés időpontjában. Mivel a tag a taggyűlésen való képviseléstől távolléte esetére biztosítani tudja, a Javaslat a társaság döntési jogkörébe teszi vissza annak kérdését, hogy milyen időpontban kívánja megtartani a határozatképtelenség miatt megismételt taggyűlést. A Javaslat megtartja a határidőket is tartalmazó szabályt, azonban a létesítő okirat eltérő rendelkezéséhez már nem fűz semmisséget.

26. §-hoz (3:201. §)

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Szt.) 21. § (6) bekezdése mondja ki általánosan azt, hogy ha jogszabály a vállalkozó saját tőkéjének évközi megállapításáról, vagy figyelembe vételéről rendelkezik, eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában saját tőke alatt a jogszabály előírásainak megfelelő időpontra, mint mérlegfordulónapra elkészített (1)–(5) bekezdés szerinti közbenső mérlegben kimutatott saját tőkét kell érteni. A § (7) bekezdése 2014. november 27-ei hatállyal tartalmazza továbbá azt is, hogy a legutolsó beszámolót, vagy ha ilyen készült, a (6) bekezdés szerinti közbenső mérleget – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – a mérleg fordulónapját követő hat hónapig lehet figyelembe venni a saját tőke alátámasztására. A § továbbá rögzíti azt is, hogy ha a vállalkozónál a könyvvizsgálat a [Szt.] 155. § szerint kötelező, a könyvvizsgálati kötelezettség a jogszabály által előírt közbenső mérlegre is vonatkozik. E rendelkezésekre figyelemmel a Ptk.-ból kivezetésre kerülhetnek azok a rendelkezések, amely csak megismétlik az Szt. 21. § (7) bekezdésében foglalt rendelkezést, eltérést ahhoz képest nem állapítanak meg. E rendelkezések fenntartása a továbbiakban a magánjogi kódex keretében szükségtelenek, hiszen a rendelkezéseknek (helyesen) a számviteli szabályok között van a helye, amelyek ott már rendezettek is.

A módosítás tehát annyiban érinti a rendelkezést, hogy abból elhagyásra kerül az utolsó mondat.

27. §-hoz (3:202. §)

A Ptk. jelenleg hatályos előírásai a korlátolt felelősségű társaságnál nem tartalmazzak arra vonatkozóan előírást, hogy tőkeleszállítással történő tőke kivonás esetén hogyan kell a tagnak járó vagyoni hányadot megállapítani.

28. §-hoz (3:211. §)

A nyilvánosan működő részvénytársaságra (a továbbiakban: nyrt.) vonatkozó szabályozás több ponton módosul. Egyrészt a normaszöveg a § (1) bekezdésében egyértelművé teszi, hogy az nyrt.-nek nem minden részvénye kell, hogy tőzsdei forgalomban legyen. A tőzsdei, az értékpapír piaci szabályok alapján az szükséges, hogy legalább egy részvénytársaság a tőzsdére bevezetésre kerüljön.

Az nyrt.-vé alakulás körében a szabályozás észszerűsíti és más államok által alkalmazott eljáráshoz igazítja a működési formaváltás szabályát. Továbbra is problémát jelent ugyanis, hogy a zártkörűen működő részvénytársaság intézkedik részvényeinek tőzsdére történő bevezetéséről, és csak a tőzsdei engedély után válik a társaság cégjogi és társasági jogi értelemben nyrt.-vé. Ez a tőzsdei, értékpapír piaci mechanizmusokkal és gondolkodásmóddal nem áll összhangban. A Javaslat ezért a zártkörűen működő részvénytársaság nyrt.-vé alakulása esetén változtat a Ptk. azon szabályán, amely szerint a társaság működési formaváltásról hozott döntése a társaság részvényeinek tőzsdei bevezetésével válik hatályossá. A Javaslat szerint a működési forma megváltoztatásáról hozott döntés után, még a részvények tőzsdei bevezetése előtt a társaság nyrt.-ként kerül bejegyzésre a cégjegyzékbe. A bejegyzést követően a társaságnak egy éves határidő áll a rendelkezésére arra, hogy legalább egy részvénytársaság a tőzsdére való bevezetéséhez szükséges intézkedéseket tegye, legalább egy részvénytársaság a tőzsdére bevezesse és ezt a cégbíróság felé igazolja. A magánjogi rendelkezés eljárásjogi része az új Ctv.-ben kerül elhelyezésre.

29. §-hoz (3:212/A. §)

A rendelkezés sajátos eltérő szabályt állapít meg a nyilvánosan működő részvénytársaságok alapszabálya érvénytelensége körében. Egyrészt kimondja a Javaslat, hogy a nyilvánosan működő részvénytársaság ekként való bejegyzése után visszamenőleges hatályú törlésének sincs helye, tehát a zártkörű működési forma visszajegyzésére az alapszabály teljes érvénytelensége miatt sincs lehetőség. Másrészt a nyilvánosan működő részvénytársaság esetén nem lenne szerencsés az alapszabály időkorlát nélküli megtámadhatóságát biztosítani. A normaszöveg ezért a Ptk. 3:36. § (1) bekezdésével tartami azonosságot mutató rendelkezéssel állapítja meg az érvénytelenségi kereset benyújtásának időkorlátját. A normaszöveg azért ad sajátos szabályt, mert a 3:36. § módosítása miatt ez a megoldás zárja ki a jogértelmezési bizonytalanságot.

30. §-hoz (3:222. §)

Irányelv rendelkezésre [2017/1132/EU irányelv 66. cikk (2) bekezdése] tekintettel egészíti ki a rendelkezés a saját részvény szabályozását és mond ki kivételi szabályt.

31. §-hoz (3:227. §)

A rendelkezés pontosítja a pénzügyi segítségnyújtás szabályait, figyelemmel a vonatkozó irányelv rendelkezésére [2017/1132/EU irányelv 64. cikk (6) bekezdése].

32. §-hoz (3:239. §)

A rendelkezés indoka megegyezik a Ptk. 3:201. §-hoz fűzött indokolással.

33. §-hoz (3:270. §)

A Javaslat a 3:270. § (3) bekezdésének kiegészítésével nem új normatív tartalmat határoz meg, hanem a joggyakorlatban felmerült kérdést tisztázza. Egyértelművé teszi, mi a teendő akkor, ha a társaság a bekezdés első mondatában foglalt alaptőke-leszállítási kötelezettségnek nem tud eleget tenni.

A Javaslat a 3:270. § új (4) bekezdéssel való kiegészítésével egyértelműen rögzíti, hogy a közgyűlés kötelező összehívásának eseteit és a szükséges intézkedések meghatározását olyan minimum garanciális szabálynak tekinti, amit a társaság nem hagyhat figyelmen kívül, attól – az alapszabályban – nem térhet el. Mivel a tilalom a társaságra kedvezőbb eltérést tiltja, természetesen annak nincs akadálya, hogy az alapszabály már kisebb mértékű rendellenességek esetében is a közgyűlés kötelező összehívását rendelje el.

34. §-hoz (3:275. §)

Kritika érte az eredeti közgyűlés és a megismételt közgyűlés közti minimális időközre vonatkozó eltérést nem engedő szabályozást. A gyakorlat szükségtelen szigorinak, gyámkodásnak tekinti e szabályt, és a gyakorlati tapasztalatok is azt mutatják, hogy a megismételt közgyűlésen sem jelennek meg többen, mint az eredeti közgyűlés időpontjában. Mivel a tag a közgyűlésen való képviselődését távolléte esetére biztosítani tudja, a Javaslat a társaság döntési jogkörébe teszi vissza annak a kérdését, hogy milyen időpontban kívánja megtartani a határozatképtelenség miatt megismételt közgyűlést. A Javaslat megtartja a határidőket is tartalmazó szabályt, azonban a létesítő okirat eltérő rendelkezéséhez már nem fűz semmisséget.

35. §-hoz (3:282. §)

A Javaslat valamennyi, a jogi személy irányítását végző testület vonatkozásában elhagyja azt a klauzulát, amely eltérést nem engedőnek minősíti a szótöbbségen alapuló döntéshozatalt. A rendelkezés bár értelemszerű szabályt rögzít (vagyis, hogy kisebbségben nem lehet érvényes döntést hozni), a gyakorlatban e rendelkezés mégsem ezen tartalommal került kitöltésre, hanem azzal a következménnyel is járt, hogy az adott (a Ptk. hatálybalépésekor már működő) jogi személy nem tudta a korábbi – kógens magánjogi – szabályozás mellett működőképes eljárásrendjét tovább fenntartani. Sok esetben ugyanis ezen testületekben súlyozott szavazást rendszeresítettek (akár úgy, hogy szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt), vagy egyes testületi tagok (valamely kérdésben) többes szavazati joggal rendelkeztek, vagy akár „elnöki” szavazatszöbbségről rendelkeztek. E gyakorlat bár nem áll ellentétben a Ptk. rendelkezésének céljával, a nyilvántartó bíróság mégis eltérést tiltó klauzulába ütköznek minősítette. A rugalmasabb gyakorlat fenntarthatósága érdekében a Javaslat megszünteti ezen esetekben a szótöbbséghez kapcsolt korlátozást. A korlátozás feloldása azt a célt szolgálja, hogy a jogi személy az egyes szerveinek működését szabadon határozhassa meg. Mivel ezen szerveket, a szervek tagjait a tagok (alapító) nevezik ki, és ezen szervek, személyek a tagokkal (alapítóval) szemben felelnek azért, hogy a rájuk bízott feladatot megfelelően ellássák, végső soron a tagok (alapítók) mozgásterébe tartozik annak meghatározása is, milyen működési szabályok szerint látják el ezen szervek a feladatukat.

A jogi személy döntéshozó szervének határozathozatala tekintetében a szótöbbség védelme továbbra is garanciális, védett elemként marad meg a Ptk. 3:19. § (3) bekezdésében. Ezen testület esetében a törvény – az egyes jogi személy típusok szabályozása körében – ugyanis meghatározza a tagokat a döntéshozó szerv határozathozatala során megillető jogait, és szükség esetén ezen belül is a tagi jogok korlátozásának vagy többletjogosultságok biztosításának a kereteit. A döntéshozó szerven kívüli szervek esetében ugyanakkor indokolatlan fenntartani e rendelkezést.

36. §-hoz (3:286. §)

A 3:286. § (1) bekezdésének olyan átalakítása vált szükségessé, amely egyértelműsíti, hogy mi az a minimális követelmény, amely a társaságra kötelező. A jövőben arról rendelkezik a bekezdés első mondata, hogy az igazgatótanács legalább öt természetes személy tagból áll, vagyis ötnél kevesebb nem lehet, azonban ötnél több lehet. Egyértelművé teszi azt is, hogy az igazgatótanács elnökét a közgyűlés kijelölheti, ha azonban erről nem határoz, akkor az igazgatótanács elnökét a tagok maguk közül megválaszthatják.

37. §-hoz (3:289. §)

A felelős társaságirányítási jelentés az nyrt.-k esetében érvényesülő rendelkezés. A korábbi társasági jogi előírásokból átemelésre kerül a felügyelőbizottsági jóváhagyásra vonatkozó garanciális rendelkezés. Ennek értelmében a felelős vállalatirányítási jelentést – ha az nyrt.-nél nem egységes irányítást biztosító igazgatótanács működik – a felügyelőbizottság jóváhagyásával lehet csak a közgyűlés elé terjeszteni.

38. §-hoz (3:300. §)

A rendelkezés indoka megegyezik a Ptk. 3:201. §-hoz fűzött indokolással.

39. §-hoz (3:336. §)

A módosítás pótolja azt a hiányosságot, hogy szövetkezet esetében egyáltalán nincs szabály a közgyűlési meghívó elküldése és a közgyűlés napja között minimálisan megtartandó időközre vonatkozóan. A szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvénynek (a továbbiakban: Sztv.) a Ptk. hatályba lépése előtti általános szövetkezeti szabályozásában ugyanakkor volt szabály; 15 napos – kógens – időtartam [Sztv. 21. § (2) bek.]. Ezért a jogi személy könyvbeli első összhang érdekében, továbbá garanciális okokból indokolt a szövetkezet esetében is egy részben eltérést nem engedő időközt előírni.

40. §-hoz (3:338. §)

Kritika érte az eredeti közgyűlés és a megismételt közgyűlés közti minimális időközre vonatkozó eltérést nem engedő szabályozást. A gyakorlat szükségtelen szigorú, gyámkodásnak tekinti e szabályt, és a gyakorlati tapasztalatok is azt mutatják, hogy a megismételt közgyűlésen sem jelennek meg többen, mint az eredeti közgyűlés időpontjában. A Javaslat a szövetkezet döntési jogkörébe teszi vissza annak a kérdését, hogy milyen időpontban kívánja megtartani a határozatképtelenség miatt megismételt közgyűlést. A Javaslat megtartja a határidőket is tartalmazó szabályt, azonban a létesítő okirat eltérő rendelkezéséhez már nem fűz semmisséget.

41. §-hoz (3:344. §)

A Javaslat valamennyi, a jogi személy irányítását végző testület vonatkozásában elhagyja azt a klauzulát, amely eltérést nem engedőnek minősíti a szótöbbségen alapuló döntéshozatalt. A rendelkezés bár értelemszerű szabályt rögzít (vagyis, hogy kisebbségben nem lehet érvényes döntést hozni), a gyakorlatban e rendelkezés mégsem ezen tartalommal került kitöltésre, hanem azzal a következménnyel is járt, hogy az adott (a Ptk. hatálybalépésekor már működő) jogi személy nem tudta a korábbi – kógens magánjogi – szabályozás mellett működőképes eljárásrendjét tovább fenntartani. Sok esetben ugyanis ezen testületekben súlyozott szavazást rendszeresítettek (akár úgy, hogy szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt), vagy egyes testületi tagok (valamely kérdésben) többes szavazati joggal rendelkeztek, vagy akár „elnöki” szavazatsőbbségről rendelkeztek. E gyakorlat bár nem áll ellentétben a Ptk. rendelkezésének céljával, a nyilvántartó bíróság mégis eltérést tiltó klauzulába ütköznek minősítette. A rugalmasabb gyakorlat fenntarthatósága érdekében a Javaslat megszünteti ezen esetekben a szótöbbséghez kapcsolt korlátozást, ami természetesen nem jelenti azt, hogy a jövőben a logika szabályainak is ellentmondva kisebbségi döntéssel lehetne határozni. A korlátozás feloldása azt a célt szolgálja, hogy a jogi személy az egyes szerveinek működését szabadon határozhassa meg. Mivel ezen szerveket, a szervek tagjait a tagok (alapító) nevezik ki, és ezen szervek, személyek a tagokkal (alapítóval) szemben felelnek azért, hogy a rájuk bízott feladatot megfelelően ellátják, végső soron a tagok (alapítók) mozgásterébe tartozik annak meghatározása is, milyen működési szabályok szerint lássák ez ezen szervek a feladatukat.

A jogi személy döntéshozó szervének határozathozatala tekintetében a szótöbbség védelme továbbra is garanciális, védett elemként marad meg a Ptk. 3:19. § (3) bekezdésében. Ezen testület esetében a törvény – az egyes jogi személy típusok szabályozása körében – ugyanis meghatározza a tagokat a döntéshozó szerv határozathozatala során megillető jogait, és szükség esetén ezen belül is a tagi jogok korlátozásának vagy többletjogosultságok biztosításának a kereteit. A döntéshozó szervén kívüli szervek esetében ugyanakkor indokolatlan fenntartani e rendelkezést.

42. §-hoz (3:354. §)

A Javaslat megszünteti a közkereseti társaságnak, a betéti társaságnak és a szövetkezetnek – a minimális tagság hiányából fakadó – törvény erejénél fogva történő megszűnését, mert az indokolatlanul súlyos következményt alkalmaz a jogi személlyel szemben. Szövetkezet esetében, figyelemmel arra, hogy a tagokat a cégjegyzék nem tartja nyilván, a Javaslat arról rendelkezik, hogy a szövetkezetnek kell gondoskodnia arról, hogy új tagok a szövetkezetbe belépjenek. Ha a cégbíróság tudomást szerez arról, hogy a szövetkezet a törvényben előírt taglétszám alatti tagsággal működik, törvényességi felügyeleti eszközökkel jogosult fellépni a szövetkezettel szemben. A rendelkezés megjeleníti, hogy új tag bejelentése mellett a tagok egyéb döntést is hozhatnak, amely irányulhat a szövetkezet további működtetésére – akár más jogi személy formában is –, vagy a szövetkezet jogutód nélküli megszüntetésére.

43. §-hoz (3:358. §)

A szövetkezet olyan jogi személy típus, amely esetében fokozottan igény van arra, hogy a tagsági jogviszony törvényben meghatározott általános esetein túl a szövetkezet speciális további esetköröket határozhasson meg az alapszabályában. Annak érdekében, hogy egyértelmű legyen, hogy a szövetkezetnek ebben a kérdésben lehetősége van egyedi szabály megalkotására is, a Javaslat a 3:358. § új (2) bekezdésének beiktatásával kifejezetten rögzíti azt, hogy az alapszabály a tagsági jogviszony megszűnési esetköreit is szabályozhatja.

44. §-hoz (3:361. §)

A szövetkezeti tagság megszűnésekor érvényesülő hatályos elszámolási szabályok szerint mind a vagyoni hozzájárulás, mind a tőke tagra jutó része kifizetésének a főszabály szerinti határideje három hónap. Ez a szabály eltérést engedő (diszpozitív), ami azt jelenti, hogy ennél rövidebbet és hosszabbat is meg lehet állapítani az alapszabályban, azzal, hogy a hosszabb határidő nem haladhatja meg a 8 évet. Ez a vagyoni hozzájárulás esetében eltér a korábbi szabályozástól, az Sztv.-től, ahol a vagyoni hozzájárulást 30 napon belül kötelezően ki kellett adni, és csak a tőke esetében volt lehetőség annak kiadását legfeljebb 8 évig halasztani.

A szövetkezeti szervezetek részéről egyrészt igényként jelentkezett, hogy alapvetően a kistulajdonosok védelme érdekében úgy módosuljon a vagyoni hozzájárulás kifizetésére vonatkozó szabály, hogy azt 3 hónapon belül mindenképpen ki kelljen adni és a szövetkezet ne is határozhasson meg annál hosszabb határidőt.

Másik oldalról a szövetkezeti szervezetek jelzése szerint a tőkerészesedés 3 hónapon belüli kiadása veszélyezteti a szövetkezet likviditását, és a tagságon belüli ellenérdekek miatt számos szövetkezet esetében nem kerülhetett arra sor, hogy az alapszabályban a tőke kiadására ennél hosszabb határidőt állapítsanak meg. Ezen szövetkezetek megsegítése érdekében szükséges, hogy a tőke kiadására főszabályként a jelenlegi maximum, vagyis 8 éves határidő legyen meghatározva azzal, hogy ennél rövidebb időtartamot a szövetkezet természetesen meghatározhat az alapszabályban.

A fenti szabályozási igényeknek eleget téve a módosítás értelmében tehát a vagyoni hozzájárulást 3 hónap alatt, a tőkerészesedést pedig 8 év alatt kell kifizetni azzal, hogy e határidőknél az alapszabály csak rövidebb határidőt határozhat meg, hosszabbat nem.

A Ptk. 3:361. § (1) bekezdés módosításával szétválik a vagyoni hozzájárulás, illetve a tőkerészesedés kiadásának főszabály szerinti határideje (3 hónap, illetve 8 év), ezért a (2) bekezdésben szükséges a vagyontárgy kiadásának határidejére önálló szabály megalkotása. A Javaslat értelmében a vagyontárgyat a tagsági jogviszony megszűnését követő három hónapon belül kell kiadni. A rendelkezés klaudikálóan kógens jellege alapján az alapszabály ennél rövidebb vagy hosszabb határidőt is megállapíthat azzal, hogy a hosszabb határidő nem haladhatja meg a 8 évet.

45. §-hoz (3:363. §)

A rendelkezés észszerűsíti az egyedi könyvvizsgálat kezdeményezésére vonatkozó kisebbségi jog érvényesítésének költségelőlegezési szabályát. A hatályos rendelkezés szerint a könyvvizsgálat költségeit a szövetkezet előlegezi. Ez a szabály gyakorlatban megakaszthatja a kisebbségi jog érvényesítését, ha a szövetkezet a költség előlegezéséről nem gondoskodik. A költségviselés szabálya változatlan szabályozási cél mellett – vagyis, hogy főszabály szerint a szövetkezet viseli a költségeket, kivéve a nyilvánvalóan alaptalanul kért vizsgálatot, – pontosításra kerül.

46. §-hoz

3. pont (3:48. §): A törvény koherenciája érdekében rögzíti, hogy a jogutód nélküli megszűnésről a tagok (alapítók) háromnegyedes többséggel döntenek. E rendelkezés így összhangba hozza a jogi személy akaratából történő megszűnési okokról való döntés szavazati arányát, hiszen a Ptk. átalakulás esetén is – modell-szabályként – háromnegyedes többséggel való döntést határoz meg.

7., 8. pont (3:102. §): A Javaslat a létesítő okirat módosítására vonatkozó egyhangúsági rendelkezést pontosítva megszünteti azt a túlzó korlátozást, amely valamennyi tag egyetértését kívánja meg olyan döntés meghozatalához, amely egyes tagok jogait hátrányosan érintené, vagy helyzetét terhesebbé tenné. A jelenlegi rendelkezés mellett a társaság működésképtelenné is válhatna, ha van a társaságnak akár egy olyan tagja is, aki nem működik együtt a többi taggal, passzív magatartást tanúsít, elérhetelenné válik. Ezért a módosítás a legfőbb szerv egyhangú

döntésére változtatja a feltételt, amely még mindig szigorú – figyelemmel arra, hogy az egyhangúsági feltételtől a 3:19. § (3) bekezdése alapján ettől a társaság nem is térhet el –, ugyanakkor megfelelően alkalmazhatóvá teszi a szabályt.

A 3:102. § (4) bekezdésének pontosítása egyértelművé teszi, hogy nemcsak a társasági szerződés megkötése, hanem annak módosítása is történhet a tagok közötti szerződéssel.

10. pont (3:133. §): Szövegpontosító jellegű módosítás. Célja, hogy két teljes, vagyis kétszer tizenkét hónapos üzleti év képezze a szabály alapját, hiszen az újonnan alakuló társaságok első üzleti éve természetesen csonka, sőt elképzelhető, hogy csupán pár napot ölel fel (év végén alapított társaságok).

14. pont (3:224. §): A rendelkezés pontosítja a részvénytársaságnak a jogellenesen megszerzett saját részvényekkel összefüggésben a kötelezettségeit, illetve a lehetőségeit. Összhangban a társasági jog egyes vonatkozásairól szóló 2017. június 14-i 2017/1132/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvvel, a Javaslat megjeleníti a jogellenesen megszerzett saját részvények elidegenítésére vonatkozó lehetőséget is.

15., 16. pont (3:230. §): Szövegpontosító jellegű rendelkezés, amely a szöveg-koherencia erősítését szolgálja. A 230. § (2) bekezdés b) pontja szerinti részvényosztálynak megfelelő részvényre a szövegezés később likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbségi részvényként utal, a c) pont szerinti részvényosztálynál pedig a módosítás egyértelműsíti, hogy az a 3:232. §-ban részletezett szavazatszövegszabály részvény.

22., 23. pont (3:352. §): A számviteli törvény előírása szerint könyvvizsgálati kötelezettség 300 millió forintot meghaladó árbevétel és 50 fő feletti létszám esetén kötelező. A Javaslat a számviteli törvénnyel való összhangot teremti meg, továbbá lehetővé kell tenni, hogy öt évnél rövidebb időre is választhassanak könyvvizsgálót a szervezetnél.

Egyéb pontok szövegpontosító rendelkezést tartalmaznak.

47. §-hoz

1. pont (3:1. §): A Ptk. 3:1. § módosítása egyértelművé teszi, hogy sem a Könyv első három paragrafusával összefüggésben, sem a jogi személy típusok (egyesület, alapítvány, gazdasági társaság, szervezet, egyesülés), sem a gazdasági társasági formák fogalmát meghatározó rendelkezések esetében a szerződéses szabadság kérdése nem merülhet fel; ezek feltétlen érvényesülést kívánó normák. E rendelkezések képezik ugyanis a magánjogi jogi személyek jogának alapját.

A Ptk. 3:1. § (4) bekezdése jelenleg a létesítő okiratra utaló, eltérést tiltó rendelkezést tartalmaz, amely tévesen olyan értelmezésre vezethet, hogy a § többi rendelkezése eltérést engedő lenne, illetve, hogy a (4) bekezdésben foglalt előírás egyébként eltérést engedő szabály lenne, ezért az eltérés megakadályozását szolgálja a klauzula. Ez azonban nincs így. Nem merülhet fel a § (4) vagy (5) bekezdése körében az eltérés lehetősége. E rendelkezések minden elemének teljesülése szükséges ugyanis ahhoz, hogy jogi személy jöjjön létre, jogi személyről lehessen beszélni. Egyértelmű, hogy mind a jogi személy fogalmi elemeinek, mind az egyes típusok és formák fogalmi elemeinek teljesítése olyan feltételek, amelyek nem teljesülése a jogi személy nyilvántartásba vételének, valamint később a további működésének akadályát jelentik.

A Ptk. 3:1. §-a és 3:2. §-a kívül esik a szerződéses szabadság körén, és a 3:1. § (4) bekezdésében foglaltaktól nem a semmisség jogkövetkezménye miatt nem lehet eltérni, hanem azért, mert ezen feltételek azok az alapvető garanciális feltételek, amelyek mellett a törvény biztosítja a jogi személyiség elismerését.

2. és 3. pont (3:6. §, 3:13. §): A hatályon kívül helyező rendelkezések a jogi személyek nyilvántartására vonatkozó új törvénnyel való összhangot teremtik meg. Ennek során a Ptk.-ból két olyan mondat kerül hatályon kívül helyezésre, amelyeket a továbbiakban részben kissé eltérő tartalommal a nyilvántartási törvény szabályoz. A közhitelesség tekintetében kiemelhető, hogy a 2017/1132/EU irányelv a nyilvántartásba történő bejegyzést követő rövid ideig még engedi azt bizonyítani a harmadik személynek, hogy a bejegyzett adatról nem volt tudomása, míg a Ptk. ezt teljesen kizárja. Mivel az irányelvi rendelkezés kimondása nem maradhat el, és életszerűnek is tekinthető, a rendelkezés immár a nyilvántartási törvényben kerül szabályozásra. A jogi személy neve tekintetében szintén elmondható, hogy a Ptk. szabálya a név tagolásáról nem hagy teret a kellő differenciálásnak. Egyesültek esetében ugyanis az egyesület nem köteles nevében az egyesületi jelleget feltüntetni. A törvény által megállapított

elnevezések tekintetében szintén nem érvényesül a szabály, így annak kódex jellegű anyagi jogi szabályként való fenntartása nem szükséges.

4. pont (3:25. §): A Javaslat nem tekinti a vezető tisztségviselői megbízatás megszűnési okának, ha összeférhetetlenségi ok következik be. Ennek oka az, hogy az összeférhetetlenségi okok meghatározása a 3:4. § (2) bekezdés hatálya alá tartozó kérdés, így a jogi személy létesítő okiratában a Ptk.-ban szabályozott összeférhetetlenségi okoktól a jogi személy tagjai eltérhetnek. Ha a szerződéses szabadság (létesítés szabadsága) az összeférhetetlenségi ok meghatározására kiterjedhet, ki kell, hogy terjedjen arra is, mi a következménye annak, ha a vezető tisztségviselő összeférhetetlenné válik. Az összeférhetetlenségi ok bekövetkeztével továbbá a vezető tisztségviselő nem válik alkalmatlanná, vagy – az összeférhetetlenségi okon túl – érdemtelené az ügyvezetési feladatok ellátására, így indokolatlanul szigorúnak is tekinthető a rendelkezés. Az összeférhetetlenségi ok bekövetkezte, mint jogviszonyt megszüntető ok hatályon kívül helyezése nem jelenti azt, hogy rendezetlen maradna a kérdés. Ha a jogi személy létesítő okirat más eljárást nem szabályoz meg, akkor a vezető tisztségviselő visszahívására bármikor, indokolás nélkül lehetőség van.

5. pont (3:105. §): A hatályos Ptk. 3:105. §-a a kisebbségi jogok között szabályozza az igényérvényesítés kezdeményezését. E szabály azt a lehetőséget biztosítja a kisebbség számára, hogy a társaság helyett – annak javára – maguk érvényesíthessék a társaságnak valamely tag, vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tag vagy a könyvvizsgálóval szembeni követelését akkor is, ha az az erre irányuló indítványát leszavazta vagy napirendre sem tűzte. E szabály szerint a kisebbség a legfőbb szerv ülésétől számított harminc napos jogvesztő határidő alatt a társaság képviselőjében, annak javára maga is érvényesítheti az igényt.

A szabályozás nem fogalmaz világosan abban a kérdésben, hogy az így megindítható perben ki a felperes, a társaság, melynek csupán képviselőjeként jár el a kisebbség, vagy a kisebbség maga. E kérdés azért szorul tisztázásra, mert a társaság, ha legfőbb szervének döntésével elzárkózott a perindítástól (akár azért, mert arra nem látott elegendő alapot) ily módon – a kisebbségi akarat érvényesülésével – mégis felperesi pozícióba kényszerül, s ha a peres eljárásban a kisebbség indokolatlan perindítása bebizonyosodik, a jogerősen elutasított kereset folytán a társaság viseli az akár tetemes perköltségeket, noha a perindítást eleve ellenezte.

Amennyiben azonban a kisebbség került felperesi pozícióba (ahogyan azt a hatályos törvényszöveg utolsó szavai sugallják), a peresztesség miatti költségviselés az alaptalanul perlekedő kisebbséget, és nem a társaságot terheli, míg a kisebbségi felperes pernyertességénél a megnyert tőke- és kamatösszeg értelemszerűen a társaságnak átadandó, azonban a kisebbség abból levonhatja az általa előlegezett, a perrel ténylegesen felmerült és meg nem térült költségeit.

A törvényszöveg változtatását – a társaság kisebbség általi képviselőjére utaló kitétel elhagyását – az indokolja, hogy a kisebbség által indítható, Ptk. 3:105. § szerinti perben a felek viszonyait a jogszabály világossá tegye, ugyanakkor a kisebbségi jogok biztosítása mellett a visszaélészerű joggyakorlást is akadályozza.

A kisebbségvédelem szabályai ugyanis a társaság belső egyensúlyát, hatékony működését szolgálják, a kisebbség túlzott kiszolgáltatottságát hivatottak tompítani, eszközt adnak a kisebbségnek ahhoz, hogy a döntéseknél meghatározó többséggel rendelkezők, az ügyvezetés társasági érdekeket sértő, károkozó magatartásával kapcsolatos, a felügyelőbizottsági tagokkal, könyvvizsgálóval szembeni jogos társasági követeléseket akkor is érvényesíthesse, ha az erre irányuló indítványát a legfőbb szerv ülése leszavazza, vagy azt negligálja.

Az így biztosított kisebbségi jogok azonban nem szolgálhatnak alapul joggal való visszaéléshez. Csak akkor van helyük e jogok gyakorlásának, ha a társaság vagy a társasági többség törvényellenesen vagy a kisebbség törvényes érdekeinek rovására működik. A kisebbségi jog nem válhat olyan korlátlan jogosítvánnyá, amely a kisebbség számára saját személyes érdekeinek előtérbe helyezését biztosítja, vagy befolyásolja a társaság jogszerű, normális működését.

Amennyiben a kisebbség számára nincs „tétje” az igényérvényesítési jog gyakorlásának, ez alkalmat ad a visszaélészerű joggyakorlásra, adott esetben az újabb és újabb alaptalan perindításokkal súlyos veszteségeket okozhat a társaságnak, ami nyilvánvalóan ellentétes e jogintézmény céljával.

6. pont (3:146. §): Szövegpontosító rendelkezés. Tagsági jogviszonynál a Ptk. nem rendelkezik összeférhetetlenségi szabályról, csak kizáró szabályt alkalmaz, így a hatályos szabály egy részének ma nincs jogi tartalma.

7. pont (3:173. §): A Ptk. 3:161. § (2) bekezdésének módosításával a Ptk. immár egyértelműen rendezi azt, hogy egy tagnak több üzletrésze is lehet. Erre figyelemmel feleslegessé válik a törvényi taxatív – és ezáltal korlátozásként is érvényesülő – felsorolás az üzletrész felosztása körében. A 3:173. § (3) bekezdése az üzletrész felosztását eltérést nem engedő módon a taggyűlés hozzájárulásához köti. A korlátozott felelősségű társaság szabályozása körében az üzletrész tekintetében a jövőben a tag rendelkezési jogának elsődleges érvényesülésének kell teret engedni, így e korlátozást a Javaslat megszünteti, és ezzel a korábbi társasági jogi szabályt állítja vissza. Természetesen a rendelkezés hatályon kívül helyezése nem zárja el a korlátozott felelősségű társaságot attól, hogy a társasági szerződésben előírja, hogy az üzletrész felosztásához a taggyűlés hozzájárulása szükséges.

8. és 9. pont (XXV. Fejezet, 3:183. §): A rendelkezés pótbefizetés általános társasági jogi kezelése miatt szükségtelenné vált elemek hatályon kívül helyezését végzi el.

10. pont (3:209. §): Szövegponztosító jellegű módosítás.

11. pont (3:229. §): A Javaslat hatályon kívül helyezi, ezzel megszünteti a törzsrészvény és egyéb részvények arányára vonatkozó rendelkezéseket. Ennek oka az, hogy önmagában ahhoz nem fűződik garanciális érdek, hogy a részvénytársaság részvényeinek összetételében a részvények legalább fele törzsrészvény legyen. Életszerűen elképzelhető olyan részvényesi modell (a zártkörűen működő részvénytársaság esetében), amelynél akár minden részvényes valamilyen elsőbbségi részvénnel rendelkezik. Természetesen ebben a kérdésben is a józanész szab határt, hiszen minden részvényes például osztalékelsőbbségi joggal nyilvánvalóan nem tud rendelkezni. A módosítás másik indoka, hogy a részvények arányára vonatkozó rendelkezés valójában nem tud diszpozitív módon érvényesülni, vagy másként megfogalmazva hiánypótló modell-szabályként nem tud érvényesülni, hiszen a társaságnak a részvényei összetételét meg kell határoznia az alapszabályában. A társaság tehát minden esetben „eltér” a Ptk.-tól. Ebből következően e logika alapján az arányok eltérést nem engedő korlátozásként lehetnének csak értelmezhetőek, amely értelmezés azonban nem lenne összhangba a jogalkotói céllal.

12, 13., 14. pont (3:236. §, 3:238. §, 3:239. §): A Javaslat hatályon kívül helyezi, ezzel megszünteti a törzsrészvény és egyéb részvények arányára vonatkozó rendelkezéseket. Ennek oka az, hogy önmagában ahhoz nem fűződik garanciális érdek, hogy a részvénytársaság részvényeinek összetételében a részvények legalább fele törzsrészvény legyen. Életszerűen elképzelhető olyan részvényesi modell (a zártkörűen működő részvénytársaság esetében), amelynél akár minden részvényes valamilyen elsőbbségi részvénnel rendelkezik. Természetesen ebben a kérdésben is a józanész szab határt, hiszen minden részvényes például osztalékelsőbbségi joggal nyilvánvalóan nem tud rendelkezni. A módosítás másik indoka, hogy a részvények arányára vonatkozó rendelkezés valójában nem tud diszpozitív módon érvényesülni, vagy másként megfogalmazva hiánypótló modell-szabályként nem tud érvényesülni, hiszen a társaságnak a részvényei összetételét meg kell határoznia az alapszabályában. A társaság tehát minden esetben „eltér” a Ptk.-tól. Ebből következően e logika alapján az arányok eltérést nem engedő korlátozásként lehetnének csak értelmezhetőek, amely értelmezés azonban nem lenne összhangba a jogalkotói céllal.

15. pont (3:250. §): A rendelkezés elhagyja a részvénytársaság kötelező alapszabályi rendelkezései közül a könyvvizsgálóra vonatkozó előírásokat. A könyvvizsgáló megbízása nem kötelező működési feltétel zártkörűen működő részvénytársaság esetében, és mivel a 3:130. § (1) bekezdése már megfelelően szabályozza a kérdést, az ehelyütt már felesleges.

16. pont (XXI. Fejezet): A rendelkezés indoka megegyezik a 3:354. § módosításának indokával.

48. §-hoz

A rendelkezés a hatályba léptető rendelkezéseket tartalmazza.

49. §-hoz

A § a Ptk. módosuló rendelkezéseihez kapcsolódó átmeneti szabályokat tartalmazza. A Javaslat ugyanis azonosan a korábbi Ptk. módosításokhoz a módosító törvény részeként rendelkezik az átmeneti rendelkezésekről.

Annak érdekében, hogy a létesítő okirat érvénytelensége iránti perek, valamint a jogi személy szervei által hozott határozatokkal szembeni perek szabályainak módosításával elérni kívánt cél minél előbb érvényesülhessen,

a § (1) és (2) bekezdése a rendelkezések hatálybalépésekor már folyamatban lévő perekben is alkalmazni rendeli az új szabályokat.

Annak érdekében, hogy egyedi könyvvizsgálat kezdeményezésére irányuló kisebbségi jogok gyakorlása ne szenvedjen hátrányt akkor, ha a jogi személy a szükséges költségeket nem előlegezi, a Javaslat (3) bekezdése az új költségelőlegezési szabályt már a módosítás hatálybalépésekor folyamatban lévő törvényességi felügyeleti eljárásban is alkalmazni rendeli, feltéve, hogy a bíróság még nem rendelkezett a költségelőlegezésről.

A § (4) bekezdésében megállapított rendelkezés egyértelművé teszi, hogy a kapcsolódó törvénymódosítás után megszűnt tagsági jogviszonyokra kell alkalmazni a módosított rendelkezést.

A § (5) bekezdése az átmeneti ideig csak kültaggal működő betéti társaság kültagjának helytállási kötelezettségéhez kapcsolódik. Fontos hangsúlyozni, hogy a rendelkezés értelmében, ha a betéti társaság már a rendelkezés hatálybalépésekor is csak kültaggal működik, a kültag helytállási kötelezettsége csak a hatálybalépés napjától áll be, vagyis visszamenőlegesen nem érvényesül.

A § (6) és (7) bekezdése közkereseti társaság, a betéti társaság, valamint a szövetkezet esetében érvényesülő törvény erejénél fogva történő megszűnéshez kapcsolódik. Mindegyik esetben az átmeneti rendelkezés célja, hogy biztosítsa, hogy ha a módosítások hatálybalépésekor már megkezdődött az a hat hónapos türelmi idő, amelynek eredménytelen elteltéhez a törvény erejénél fogva történő megszűnés kapcsolódik a hatályos szabályozásban, akkor is egyértelmű legyen, hogy a jogi személy nem szűnik meg a hatodik hónap végén, hanem ezekben az esetekben is törvényességi felügyeleti intézkedésnek van helye.

A Javaslat a Ptk. 3:162. §-ához kapcsolódó átmeneti rendelkezéssel egyértelművé teszi, hogy nincs szükség a törvényi rendelkezés módosításának hatálybalépése előtt meghozott azon társasági döntések megváltoztatására, amelyek alapján már megtörtént a cégjegyzékbe a bejegyzés. Az új megfogalmazás, és határidőt is meghatározó „feltöltéses szabályt” csak a hatálybalépését követő társaságalapítás és tőkeemelés során kell alkalmazni. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az új rendelkezés hatálybalépése után viszont nem nyújtható be, vagyis bejegyzési, változásbejegyzés kérelemhez nem csatolható olyan létesítő okirat, vagy olyan tőkeemelési határozat, amely nem felel meg az új törvényi rendelkezéseknek. E körben nem a létesítő okirat elfogadásának vagy a tőkeemelési határozat elfogadásának, hanem a vonatkozó cégbírószági eljárás kezdő időpontjának van jelentősége. Ha 2022. január 1-jén nincs szabályosan előterjesztve a cégbejegyzési vagy változásbejegyzési kérelem, már nem nyújtható be később olyan cégbejegyzési vagy tőkeemelés iránti kérelem, amelyhez csatolt irat nem felel meg az új rendelkezéseknek; függetlenül attól, hogy a társasági szerződés aláírásától vagy a társasági határozat elfogadásától számítva még – normál esetben – harminc nap állna a társaság rendelkezésére a cégbejegyzési, változásbejegyzési kérelem benyújtására.

A Javaslat a pótbefizetés tekintetében úgy rendelkezik, hogy a korlátolt felelősségű társaságban előírt, a 3:183. §-on alapuló pótbefizetésre a hatályon kívül helyezés előtti napon hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni.

A § (10) bekezdésének célja, hogy a jogi személyek létesítő okirata meghatározott időn belül megfeleljen az új rendelkezéseknek. Ez alól a Javaslat egy kivételt tesz: korlátolt felelősségű társaság körében a feltöltéses szabály alapján elfogadott társasági szerződés, illetve tőkeemelési határozat esetében, figyelemmel a § (8) bekezdésében foglaltakra.

50. §-hoz

Jogharmonizációs záradék.

Végső előterjesztői indokolás

a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCVI. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A Javaslat a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok és a vagyonkezelő alapítványokról szóló 2019. évi XIII. törvény 4. §-a szerinti közérdekű vagyonkezelő alapítvány részére történő vagyonjuttatást meghatározó törvényi szabályozást egyértelműsítő rendelkezést állapít meg, amelynek értelmében, ha ezen közérdekű alapítványt alapító vagy a közérdekű alapítványhoz csatlakozó jogi személy vezető tisztségviselői a vagyonjuttatás tekintetében hatáskörükben, a rájuk vonatkozó eljárási szabályok betartásával járnak el, a vagyonjuttatást a jogi személy érdekében állónak kell tekinteni.

*RÉSZLETES INDOKOLÁS***1. §**

A Javaslat az általános indokolásban bemutatottak szerint egyértelművé teszi, hogy ha közérdekű célra történik a vagyonjuttatás a törvényi feltételek teljesülésével, akkor azt kell vélelmezni, hogy az a jogi személy érdekében áll.

Ez a szabály az államra, mint polgári jogalanyra nem vonatkozik, mert a Ptk-nak a vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályai az államra, mint jogi személyre nem vonatkozhatnak, ugyanis arra a közjog szabályai irányadóak. Ebből következően ez a szabály a tisztán magánjogi jogalanyokra teszi egyértelművé a szabályokat.

2. §

Hatályba léptető rendelkezés.

Végső előterjesztői indokolás

a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCVII. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A Javaslat az országos nemzetiségi önkormányzat közgyűlése nemzetiségi listaállításáról szóló döntésének szabályait rögzíti annak érdekében, hogy a demokratikus legitimáció érdekében az országgyűlési képviselők választásán országos listaként állított nemzetiségi lista egyértelműen az országos nemzetiségi önkormányzat közgyűlésének jogszerű döntésén alapuljon.

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése és a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltak alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

A Javaslat a hatályos szabályozást kiegészítve egyértelműsíti, hogy az országos nemzetiségi önkormányzat közgyűlésén az adott nemzetiséghez tartozó – a nemzetiségi listán mandátumot szerzett országgyűlési – nemzetiségi képviselő, továbbá a nemzetiségi szószóló állandó meghívottként, tanácskozási joggal részt vehet tekintet nélkül arra, hogy a közgyűlés ülése nyilvános vagy zárt.

A 2. §-hoz

A 117/A. § kimondja, hogy az országos nemzetiségi önkormányzat közgyűlése át nem ruházható hatáskörében hoz döntést a nemzetiségi lista állításáról. Emellett a megüresedett listás mandátum betöltéséhez is a listaállításra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A demokratikus legitimáció érdekében így garantálható, hogy az országgyűlési képviselők választásán országos listaként állított nemzetiségi lista egyértelműen az országos nemzetiségi önkormányzat közgyűlésének döntésén alapuljon.

A hatályos szabályok alapján – a törvény 91. § (3) bekezdés a) pontjára figyelemmel – a közgyűlés zárt ülést tarthat a listaállítás kérdésében. A Javaslat rögzíti, hogy a döntésből személyes érintettség miatt a képviselő nem zárható ki. Emellett a Javaslat kitér a döntés tartalmi elemeire.

A jogorvoslat szempontjából garanciális jelentőséggel bír, hogy a döntést legkésőbb a döntést követő naptári napon írásba kell foglalni és az országos nemzetiségi önkormányzat honlapján közzé kell tenni. Megjegyzendő, hogy a hatályos szabályok szerint a döntésről minden esetben – akár nyílt, akár zárt ülés tartása esetén – jegyzőkönyv készül. A jegyzőkönyvet minden esetben az országos nemzetiségi önkormányzat törvényességi felügyeletét ellátó fővárosi és megyei kormányhivatalnak szűk határidővel meg kell küldeni.

A Javaslat – a törvény hatályos 101. § (1) bekezdés c) pontjával összhangban – egyértelműsíti, hogy szigorúan a listaállításhoz kapcsolódó, felsorolt adminisztratív feladatok együttes ellátására a közgyűlés képviselettel bízhatja meg a közgyűlés tagját. A megbízás csak a törvényben megjelölt feladatok összességére alkalmazható, és azt a listaállításról szóló határozatba kell foglalni.

A 117/B. § kimondja, hogy a jogerős döntés minél korábbi meghozatala érdekében a döntést a választási jogorvoslatoknál hasonló módon sommás eljárásban lehet felülvizsgálni, amely során a választási iroda felterjesztő funkcióját a törvényességi felügyeletet ellátó fővárosi és megyei kormányhivatal látja el. A törvényességi felügyeleti jogköröknek az érvényesülése érdekében a kormányhivatal az eljárás során a törvény erejénél fogva érdekelt, így jogszerűtlenség észlelése esetén maga is kezdeményezheti a döntés felülvizsgálatát.

A jegyzőkönyvet a Javaslat alapján az országos nemzetiségi önkormányzat törvényességi felügyeletét ellátó fővárosi és megyei kormányhivatalnak azért szükséges szűk határidővel megküldeni, hogy azt a kormányhivatal a Fővárosi Törvényszékhez fel tudja terjeszteni a jogorvoslati kérelemmel és annak mellékleteivel együtt.

A felülvizsgálati kérelmet kizárólag a törvény rendelkezésének súlyos megsértésére hivatkozással lehet benyújtani, ilyennek tekintendő különösen a listaállítás jogszerűségét érdemben befolyásoló törvénysértés vagy ha a listaállítás során az e törvényben foglalt jogok és kötelezettségek gyakorlása nem felel meg a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének. A Fővárosi Törvényszék – a választási eljárással szemben – a közgyűlés határozatát helybenhagyja vagy megsemmisíti.

A 3. §-hoz

A törvény rövidítésére vonatkozó rendelkezés.

A 4. §-hoz

Hatályba léptető rendelkezés.

Az 5. §-hoz

Sarkalatossági záradék.

**Végső előterjesztői indokolás
egyes törvényeknek a turizmus-vendéglátás ágazatot érintő stratégiai célú módosításáról szóló
2021. évi XCVIII. törvényhez**

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. § (2) bekezdés a) pontja alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

A 2010 utáni években a hazai turizmus-vendéglátás kimagasló eredményeket tudott felmutatni, azonban a koronavírus-járvány Magyarországon is példátlan csapást mért a szektor szereplőire. A vakcinák ugyanakkor megteremtik a lehetőséget annak, hogy az élet belátható időn belül visszatérhessen a rendes kerékvágásba. Ez azt is jelenti, hogy hamarosan ismét megélénkül a bel- és külföldi turistákért és vendégekért folyó nemzetközi verseny. Ahhoz, hogy a hazai turizmus-vendéglátás lépéselőnyből várhassa az újraindulást, további fejlesztésekre, illetve az ágazati működés korszerűsítésére van szükség. Jelen törvényjavaslat az ezekhez szükséges egyes intézkedések jogszabályi alapját hivatott megteremteni.

A fenti cél elérése érdekében – összhangban a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 című dokumentumban megfogalmazottakkal – elengedhetetlen a kor kihívásainak és igényeinek megfelelő, magas minőségű szálláshelykínálat megteremtése Magyarországon. Ehhez meg kell alkotni egy nemzetközileg is egységes szolgáltatási színvonalat garantáló nemzeti szálláshely-minősítési rendszer keretfeltételeit. A bevezetni kívánt kötelező minősítés hatására alapvetően javul az ágazat átláthatósága, illetve mérhetővé és összehasonlíthatóvá válik a szálláshelyek teljesítménye és minősége.

Mindemellett stratégiai jelentőséggel bír a turizmus-vendéglátás átfogó digitalizációja, valamint az innovatív technológiák bevezetése. A törvényjavaslat célja éppen ezért az, hogy a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ (NTAK) rendszerébe történő digitális adatszolgáltatást a szálláshely-szolgáltatókhoz hasonlóan a vendéglátóhely-üzemeltetőkre és az attrakció-üzemeltetőkre is kiterjessze. Erre azért van szükség, hogy egyebek mellett a turisztikai-vendéglátó szektor forgalmáról, vagy a fejlesztések eredményeiről a korábbiaknál teljesebb képet lehessen kapni. Több információ ismeretében ugyanis az eddigieknél is célzottabb és hatékonyabb támogatásokban részesülhetnek az érintettek. Mindez hozzájárulhat ahhoz, hogy a hazánk iránti belföldi és külföldi érdeklődés tovább fokozódjon.

A törvényjavaslat további célja egyrészt az, hogy az NTAK-rendszer szálláshely-szolgáltatókra vonatkozó előírásait a működés kezdetétől eltelt időszak tapasztalataihoz igazítsa, másrészt az, hogy a turisztikai térségek fejlesztésének állami feladatairól szóló 2016. évi CLVI. törvényben megteremtse annak a feltételét, hogy a turisztikai fejlesztések hatékony megvalósítása érdekében a turisztikailag kiemelt jelentőségű településeket kormányrendeletben lehessen nevesíteni.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

1. §

A szálláshely-minősítés definíciójának meghatározása: a szálláshelyek számára előírt minőségi követelményeknek való megfelelés vizsgálata és annak alapján a szálláshelyek minőségi fokozatokba sorolása a szálláshely-minősítő szervezet által.

2. §

A minőség garanciájaként kötelező, általános érvényű minősítési rendszer bevezetésére kerül sor. A jövőben szálláshely-szolgáltatás csak szálláshely-minősítést és a kereskedelmi hatóság részére történő szálláshely-üzemeltetési bejelentést követően folytatható. A szálláshely-minősítés Magyarországon az állam hatáskörébe tartozó tevékenység. A szálláshely-minősítést a Kormány által a 239/2009. (X. 20.) Korm. rendeletben kijelölt Magyar Turisztikai Minőségtanúsító Testület Nonprofit Kft. látja el. A szálláshely-minősítés alapjául a szálláshely-szolgáltatás tekintetében az általánosan elfogadott nemzetközi kritériumok szolgálnak, amit a minősítő szervezet a honlapján közzétesz.

3. §

A szálláshely-minősítő szervezet tevékenysége ellen a szálláshely panasszal élhet, amelyet közigazgatási hatósági eljárás keretében a szálláshely-minősítő szervezet vezetője bírál el.

4. §

Igazgatási szolgáltatási díj fizetésének előírása a szálláshely-minősítő szervezet által lefolytatott egyes igazgatási jellegű szolgáltatásokért és közigazgatási hatósági eljárásokért. Szálláshelyenként az első szálláshely-minősítési eljárás ingyenes. Az ezt követő szálláshely-minősítési tevékenységért a kereskedők minősítési díjat kötelesek fizetni. A minősítési díjat a szálláshely-minősítő szervezet részére kell megfizetni.

5. §

Felhatalmazó rendelkezések.

6. §

A törvény hatályát szükséges kiterjeszteni a vendéglátóhely üzemeltetőkre és a vendéglátó üzlet szolgáltatásait igénybe vevő személyekre, valamint a turisztikai attrakciókat üzemeltetőkre és a turisztikai attrakciókat látogató vagy igénybe vevő személyekre is.

7. §

A regisztrációs és adatszolgáltatási kötelezettség a vendéglátó üzletekre valamint turisztikai attrakciókra történő kiterjesztéséhez szükséges az értelmező rendelkezések között meghatározni a turisztikai attrakció és a turisztikai attrakció üzemeltetője, a vendéglátó üzlet üzemeltetője fogalmát, továbbá a turisztikai fejlesztések hatékony megvalósítása érdekében a turisztikailag kiemelt jelentőségű települések fogalmát.

8–9. §

A szálláshely-szolgáltatók mellett a vendéglátóhely üzemeltetők és turisztikai attrakció üzemeltetők is bevonásra kerülnek a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ részére történő adatszolgáltatásba, ezért a szálláshely-szolgáltatókra vonatkozó szabályok kiterjesztése indokolt ezen két új kötelezettre vonatkozóan is. A módosítást követően a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ, a szálláshely-szolgáltatók által átadott adatokon túl, tartalmazza a vendéglátóhely üzemeltetők által működtetett vendéglátó üzlet valamint a turisztikai attrakció üzemeltetők által, az üzemeltetett turisztikai attrakció vonatkozásban átadott adatokat is.

10. §

A regisztrációs kötelezettség a vendéglátóhely üzemeltetőjére és a turisztikai attrakció üzemeltetőjére nézve is kötelező. A regisztráció során a személy azonosítása és képviseleti jogosultságának ellenőrzése a két új kötelezett esetében is esetében is a szabályozott és központi elektronikus ügyintézési szolgáltatásokon (SZEÜSZ) keresztül történik.

Az adatkezelésre vonatkozó szabályok rájuk nézve is a törvényben kerülnek rögzítésre.

A regisztráló személyek azonosítása és a képviseleti jogosultságok ellenőrzése során a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ SZEÜSZ-öket használ, amelyek alkalmasak a regisztráló személyek és képviseleti jogosultságuk ellenőrzésére, továbbá a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ működése óta összegyűjtött gyakorlati tapasztalatok alapján a csatlakozás, a csatlakozás során megadott adatok ellenőrzésének technikai feltételeire vonatkozó részletszabályok pontosítása történik meg.

Amennyiben azonban a SZEÜSZ rendszereken vagy az állami adóhatóságon keresztül a szálláshely-szolgáltató, a vendéglátóhely üzemeltetője vagy a turisztikai attrakció üzemeltetője adatai, valamint a nevében eljáró személy képviseleti joga nem ellenőrizhető, úgy a törvényi rendelkezések alapján a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ üzemeltetője jogosult bekérni az ellenőrzéshez szükséges dokumentumokat.

11. §

A szálláshely-szolgáltatók, a vendéglátóhely üzemeltetők, valamint a turisztikai attrakció-szolgáltatók által nyújtott adatokhoz való hozzáférésére vonatkozó szabályok.

12. §

A rendelkezés előírja, hogy a vendéglátóhely üzemeltetője és a turisztikai attrakció üzemeltetője olyan szoftvert köteles használni, amely alkalmas arra, hogy a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ részére adatokat továbbítson. A törvény szabályozza továbbá azt is, hogy a Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt. a vendéglátóhelyet üzemeltetők és a turisztikai attrakciót üzemeltetők számára adattovábbításra alkalmas szoftvert ingyenesen biztosít.

13. §

A jogosulti kör részére ingyenesen biztosított szálláshelykezelő szoftver kötelező használatának előírása a tárhelyhez kapcsolódó igényt tükrözött, amely időközben módosult, így a kötelező szoftverhasználat a jövőben nem releváns.

14. §

Felhatalmazó rendelkezések.

15. §

Pontosításra kerül a szálláshely-szolgáltatókra vonatkozó regisztrációs kötelezettség időbeli hatálya.

16. §

A rendelkezés a vendéglátóhelyet üzemeltetők és a turisztikai attrakciót üzemeltetők regisztrációs kötelezettségére vonatkozó részletszabályokat állapít meg a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központtal való csatlakozás érdekében.

17. §

Szövegcsere módosítás az egységes fogalomhasználat, valamint a tárhelyre vonatkozó határidők módosítása miatt.

18. §

Hatályba léptető rendelkezés.

19. §

Bejelentési és jogharmonizációs záradék.

Az Indokolások Tárát az Igazságügyi Minisztérium szerkeszti.

A szerkesztésért felelős: dr. Salgó László Péter.

A szerkesztőség címe: 1051 Budapest, Nádor utca 22.

Az Indokolások Tára hiteles tartalma elektronikus dokumentumként a <http://www.magyarkozlony.hu> honlapon érhető el.